

C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\Nová složka (2)\Storch_Eduard-Minehava.pdb

PDB Name: Storch Eduard-Minehava
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXT
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 6.7.2008
Modification Date: 6.7.2008
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

EDUARD ŠTORCH
MINEHAVA

obraz života nejstarších osadníků v naší vlasti

Část první - ŠŤASTNÁ CHVÍLE

TOTEM SE MSTÍ

Na rozlehlých svazích Letné je od nepaměti usazen silný rod povltavských Medvědů. Klidný život jeho prostých rolníků a pastýřů bývá jen zřídkakdy vzrušen neobyčejnou příhodou, jako se třeba stalo právě dnes. Je to však náramný poplach, který už stojí za to.

Uřícení hoši běhají jako o závod z jednoho konce vyprahlé Letné na druhý, od místa, kde u ústí polovyschlé Brusnice do Veliké řeky má svou chýši starý náčelník Bouřňák, až k chatám nad dolními peřejemi a i k roztroušeným chýškám na půlnočním svahu Letné. Nejvytrvalejší běžci dorazili po Dejvickém potoce až k ohybu Veliké řeky pod kopcem Bábou a vyvolávají mezi překvapenými Medvědy, co se stalo nového:

„Veliké vítězství našeho rodu! Strašný medvěd, postrach lesů, je zabit! Posedlý zuřivec leží mrtev! Už nás nebude v lese přepadávat! Je s ním konec — a zítra můžete všichni do lesů i na pastviny beze strachu před krvelačnou šelmou!" Když se schválení hoši vydýchlali, vyprávěli zvědavým rodákům, že se — díky přízni Velikého ducha — podařilo junácky ubít medvěda posedlého zlým běsem. Už tolik lidí roztrhal, a doposud nikdo obávané zvíře nepřemohl. Až konečně dnes leží strašlivý netvor před náčelníkovou chatou a všechen rod se raduje, že byl zbaven zlé trýzně.

„Kdo zabil zlého medvěda?" vyzvídali potěšení rodáci.

„Hrdina Silný bobr ještě s několika zmužilými druhy. Zabil ho dnes v skalách ve Vidouli," vykládali hoši s důležitou tváří.

„Silný bobr?" volali muži s přízvukem skrytého zklamání v hlase. „Nepodařilo se to tedy nikomu z našeho rodu? Musel přijít někdo ze sousedního rodu Bobrů, aby to dokázal? ... Věru, zahanbil nás všechny!..."

Stateční Medvědi se stydí jeden před druhým, klopi oči a hledí stranou. Vítězná zpráva je už tolik netěší.

„A kdo je ten hrdina — Silný bobr, hm?" rozhořčeně zvolal jeden z podbabských Medvědů. „Kouká jako nasupený jezevec z díry! Kdykoli přijde mezi nás, začíná jen různice — a doposud se ničím neproslavil..."

„Rád se rve," přidal druhý. „Spoléhá se na svou sílu a myslí si, že nad něho není."

„Nehaňte ho!" zastal se Bobra starý muž zvaný Kulhavá noha. „Ať je takový, jak říkáte, přece nás zbavil nebezpečné šelmy a to je slavný kousek... Proč jste se nepostavili vy proti posedlému medvědu a nepřinesli jeho kůži? Mohli jste mít slávu, a ještě jste mohli dostat náčelníkovu dceru!"

„Pravda, teď bude mít Šťastnou chvíli Silný bobr!" řekli mladí poslové a vyprávěli, kterak náčelník Bouřňák, stoje nad mrtvým medvědem, vyhlásil přede všemi, že svou dceru Šťastnou chvíli dá odměnou vítězi nad zlým medvědem, jak to byl už dříve slavnostně slíbil.

Bylo o čem rozprávět. Všecka práce zůstala stranou. Ani ženy se nezdržely na polních záhonech a teď před chatami s mnohým křikem rozebírají překvapující novinu.

Muži se kvečeru vydali k náčelníkově chýši při ústí Brusnice a pak si při poradním ohni a opečeném medvědíím mase vykládali dlouho do noci o důležité události. Nejvíce je zajímala lovecká stránka skvělého činu Silného bobra. Ale právě o tom scházely podrobnější zprávy. Nikdo ještě nevěděl, kterak Bobr medvěda zabil, a zatím každý uváděl jen vlastní dohady. Však on Silný bobr, až náležitě oslaví svůj úspěch doma, přijde brzo i sem, aby přijal poděkování Medvědů. Pak bude vyprávět o svém zápase se všemi podrobnostmi.

Třebaže Silný bobr nebyl u Medvědů tuze oblíben, byla u ohně před Bouřňákovou chýší chválena jeho odvaha a lovecká statečnost. Stažená houně obrovského medvěda a chutná medvědí pečínka dokazovaly konec obávané šelmy, konec úzkosti a strachu.

Pěkné kousky masa obětovali Medvědi svému totemu (rodovému bůžku) Velikému medvědovi na usmířenou, aby se na ně nehněval, že požívají maso zvířete jemu zasvěceného. Ostatně zabítý medvěd byl posedlý Zlým duchem a Medvědi se tedy neprohřešili, když si z ubité šelmy vystrojili hody. Starý Bouřňák provolal slávu nepřítomnému vítězi a všichni pak dlouho zpívali junácké písně o hrdinských zápasech.

V nitru mnohého Medvěda ovšem pálila skrývaná výčitka, že se stal vítězem příslušník cizího, byť spřáteleného rodu.

Jako by v rodě Medvědů nebylo silných a statečných mužů! Ale Velký duch, strůjce událostí a vládce lidí a všeho světa, přisoudil již vítězství Bobrům a podle jeho nezměnitelného rozhodnutí přemohl posedlého medvěda Bobr. Tak se stalo a odestát se nemůže. Silný bobr složil uloveného medvěda k nohám náčelníkovým a náčelník Bouřňák nemůže než splnit svůj slavný závazek, že dá šťastnému vítězi svou hezkou a bystrou dceru Šťastnou chvíli, nejpracovitější dívku z celého rodu, vyhlášenou tahačku bolavých zubů a prادلenu nad všechny znamenitou.

Rod Medvědů bude tedy vdávat dceru svého náčelníka do přátelského rodu Bobrů. To se nedá odbýt jen tak průvodem s nevěstou za hranice rodového území, jako by to byla jen dcera ledačí. Zde běží o sličnou dceru váženého náčelníka a rod ovšem ví, co se sluší a patří, aby se o svatbě dlouho a daleko široko vypravovalo. Rod známý a ctěný po celé Veliké řece připraví hody, jakých dávno nebylo. Bude se jíst aspoň tři dny, bude se zpívat a tančit. Každý, kdo přijde, bude bohatě pohoštěn, a nejvíce ovšem pozvaní sousedé Bobři. Rozumí se také, že budou hrány veselé i závodivé a bojové hry, jak vždycky bývá o velkých slavnostech.

O přípravách na hostinu se u poradního ohně dlouho řečnilo. Staří zkušení rodáci probírali pořad slavnostních hodů s velikou důkladností a k poradě výjimečně připustili i zkušené ženy.

O maso se postarají muži velkým společným honem. Kořist bude doplněna nejlepšími kusy ze stád hovězího dobytka i bravu. Na několika ohništích budou opékány velké kusy rozličného masa a každý si bude moci vzít, co mu libo. Ženy slibovaly, že se postarají o chutné placky s nasekaným uzeným masem i o kaši. Ta bude omaštěna tak, že při jídle bude mastnota protékat hostům mezi prsty. Dívky připraví pro zotření chuti zásobu nakyslých salátů ze šťovíku a jiných bylin. Inu, budou to hody, že nakonec nebudou moci přecpaní jedlíci ani se země povstat!

Oj, Šťastná chvíle bude mít slavné vdavky...

Povznesená nálada kouznila v hlavách Medvědů i Medvědic luzné vidiny tučných hodů. Nakonec se však na poradě začaly ozývat i hlasy chladně střízlivé a méně honosné, jež rozvážně upozorňovaly na potíže a překážky. Někteří vážení rodáci poukazovali na špatné časy, na dlouhotrvající sucho a neúrodu, na množství nemocí mezi dobytkem a na citelný nedostatek všech potravin.

Tak bohatou svatbu, o jaké se tu mluvilo a jakou by si všichni přáli vystrojit, nelze nyní uskutečnit. Ještě by je mohli hosté pomluvit! Nezbude nežli vyčkat, až se změní počasí, až dešť osvěží vyprahlé pláň. Pak Medvědi nasadí vše, aby jejich čest a vážnost v očích sousedních rodů neutrpěla.

Závažnost pronesených námitek nebylo možno popřít. Rod přece nemůže připustit, aby se taková slavnost odbyla nějak chudě.

Posléze se Medvědi ustanovili na tom, že nebude možno strojit veselici se zdarem dříve, nežli ubývající měsíc doplní znovu svou bledou tvář, tedy asi za tři neděle. Zítra dojdou k Bobrům zástupci Medvědů a pozvou ženicha i celý spřátelený rod Bobrů na slavné hody v den po úplňku luny.

Přátelství obou rodů bude nanovo zpevněno a utvrzeno.

Myslíte si, že nyní, před veselkou, se Šťastná chvíle raduje? Půjde za muže statečného a proslaveného do váženého a silného rodu. Čeho by si mohla přát více?

Avšak nikoliv — Šťastná chvíle se neraduje. Zmlkly její jásavé písně a její čisté oči pozbyly jiskřivého lesku. Jejím svěžím rtům schází dřívější úsměv. Ano, smutek zalil dívčino srdce a žal naplnil její nitro. Nikdo neví proč...

Po několika dnech přišel Silný bobr navštívit svou nevěstu. Starý náčelník přijal Bobra se vši počtou a laskavostí, avšak Šťastná chvíle kamsi zaběhla. Marně ji hledali u řeky po zarostlém pobřeží, nadarmo sběhali údolí podél Brusnice, stejně bezvýsledně ji hledali i nahoře po Letné. Byl tu prý u ní nějaký hoch s bolavým zubem a dívka se s ním vydala kamsi pro léčivé byliny.

Ten večer byl v náčelníkově chýši veliký křik. Starý Bouřňák se tuze zlobil na dceru pro nezpůsobné chování. To přece nejde, ukrýt se před ženichem!

„Už patříš Silnému bobrovi! Prohlásil jsem to před celým rodem, a jak jsem řekl, tak se stane!“ A rozhněvaný náčelník ještě dodal:

„Či snad bys přece raději toho lajdáka Sokolí oko? Ten přece není tebe hoden! Ostatně se večer u táborového ohně povídalo, že Sokolí oko má už slíbenou ženu, Veverici — tu z rodu Havranů. Přinesli k nám o tom zprávu Bobři...“

„To není pravda, otče!“ ozvala se Šťastná chvíle, skleslá a uplakaná. „Sokolí oko si žádnou umouněnou Havranici nevezme!“

„Aj, víš to ty snad lépe? Ale proč bych o tom mluvil! Pamatuj, že starý Bouřňák dal své slovo Silnému bobrovi, a při tom zůstane! Jsi žena, a proto chtěj nechtěj poslechnout musíš!“

A tak bylo rozhodnuto.

V medvědím rodě počali chystat svatební hody.

Ale k veselce přece jen nedošlo. Ani za měsíc, ani za dva...

Velký duch odvrátil svou dobrotivou tvář od rodů při Veliké řece a vydal je v pospas Zlému. Hruza zalévá údolí Veliké řeky a krev všeho lidu tuhne děsem. Pastviny již suchem všudy vyprahly, nikde nezbývá kousek svěží trávy. I vrbové křoviny podél řeky jsou úplně ožrány zhubnými kozami. Bezradní lidé osekávají větve a ratolesti topolů, co jich kde roste, i mnoho celých stromů porazili, aby získali pomoc aspoň na chvíli. Kůru dávají ovčím i dobytku. Takovou nuznou potravou dobytek schází a hromadně padá, zvláště ovce, ty leží v košárech po desítkách. Tolik mršin ani četní vlci nemohou zmoci, takže hnilobný zápach zamořuje povětří.

V takovém neštěstí přestali Medvědi myslet na hody. Všichni jsou naplněni myšlenkou na neodvratnou smrt a zkázu. U Veliké řeky se rozzuřila hrozná morová rána. Lidé i zvířata hynou, osady vymírají. Zlá nákaza zachvátila krajinu. Skoro čtvrtina všeho lidu pomřela a zbývající nešťastníci se potulují v zoufalství po rodovém chotáru a bědují v pláči. Není záchrany. Veliký duch je rozhněván jako nikdy a snad zničí vše, co živo.

Utéci není kam. Odevšad v sousedství vyhánějí Medvěda, Bobra, Vlka, Volavku, jakmile se někde jen objeví, a kamenují je, vyhrožují smrtí, nevrátí-li se do svého rodu, propadlého zkáze. Všude se bojí hrozného moru, který zachvacuje staré mladé bez rozdílu. Jakmile se objeví u někoho horečka a třesavka nebo když zpozorují, že jsou jeho smysly omámeny blouznivostí, sběhnou se jeho nejbližší a s velikým křikem a hřmotem zahánějí Zlého ducha strašné nemoci. Obvykle to nebývá nic platné a Zlý duch již svou oběť z drápů nepustí. Po dvou nebo třech dnech se na nemocném objevují krevní podlitiny, žlázy naduřují, na nohou, na rukou i na hrdle naskakují bolestivé vředy.

To se již čaroděj vzdává boje se Zlým duchem a přiznává jeho vítězství. Nařídí, aby zachvácenému morem dávali hodně pít, ať chce nebo nechce, a aby ho často potápěli ve vodě. Tím se někdy přece ještě podaří nemocného vzpružit a zachovat. Jinak jen málokterý nebožák odolá černé smrti a sotva přežije pět šest dní, většinou podléhá ve třech dnech v bolestech a v třesení nebo v mdlobě vysílením.

Medvědi se s hněvem obraceli na svého rodového čaroděje a vytýkali mu, že nedovede usmířit Velikého ducha a odvrátit morovou ránu. Přináší sice oběti, vzývá Velikého ducha, modlí se k rodovému totemu, prosí, slibuje, zpívá, tančí — a všechno jako by peříčka do větru pouštěl. Černá smrt dává rodáka za rodákem.

čaroděj se bouřlivě brání a odpovědnost odmítá:

„Proč nemohu usmířit Velikého ducha a Medvěda, náš mocný totem? Protože jste s Bobry nerozvázně zabili medvěda na Vidouli! Vyhlásili jste nepřátelství proti medvědu, tvrdíte, že je posedlý zlým běsem, a zapomněli jste, že každý medvěd je posvátný a v ochraně našeho totemu... Sami jste vinni černou smrtí, nejen Bobři, kteří medvěda ubili! A vina padá i na Sokoly, z nichž prý Sokolí oko — řekla to na něho Šťastná chvíle — dokonce první bodl medvěda oštěpem. Jak bych mohl teď já sám usmířit váš těžký zločin? Vaše vina — váš trest!”

A Medvědi, zdrcení tíhou viny, odcházejí sehnuti k zemi. V beznadějném zoufalství nařikají.

„Nic nepomáhají modlitby ani obětování nejlepšího dobytka. Jediná oběť ještě zbývá, oběť největší — život mladé dívky... Tu ještě obětujeme, aby se usmířila zloba nenasytného božství! Nic jiného nám už nepomůže...”

Stará Šuka, snad nejstarší pamětnice všech dějů v rodě, pokyvuje třesavou bradou a našeptává trnoucím Medvědům:

„Bylo jednou také moc zle, u nás i jinde okolo. A hle, Vlci tenkrát, když už neviděli jiné záchrany, obětovali nejlepší děvče ze svého rodu. Byla to dcera náčelníková, dívka jako květ... Tu obětovali — a bylo dobře... Morová rána odešla... Tak se Vlci zachránili...”

Myšlenka obětovat dívku docházela souhlasu. Uchytila se rychle a šířila se od chaty k chatě. Poslední a jediná cesta k záchraně rodu před úplnou zkázou...

Počasí se náhle změnilo. Po dlouhotrvajícím suchu přišly bouřky, lijavce, povodně. Medvědi zprvu změnu vítali. Ale přivaly spláchly políčka a bylo veta po úrodě ještě zbývajících. Nebylo co jíst a hlad se šířil ještě víc než dříve. Vyhublý dobytek padal schvácen morem, maso nebylo možno jíst. Lesní zvěř se vystěhovala do jiných krajín.

Zvadlí a přepadlí lidé olupují kůru se stromů a drtí ji na mouku, velmi nechutnou. Není úniku z objetí smrti. Sám náčelník Bouřník ulehl v horečce a třetího dne zemřel, pokryt snětivějícími boláky a krevními podlitinami. Leckterá chata zůstala opuštěna, obyvatelé vymřeli nebo se rozutekli, když jich mor několik zadával. Stává se, že sousedé zapálí a zasypou chaty i s těžce nemocnými. Jen sivý dým tu a tam krouží na zbytcích dohořívajících chat.

A Velký duch se hněvá. Totem rodu Medvědů se neúprosně mstí...

U sousedů není lépe. Čaroděj rodu Sokolů zjistil z neklamných věštebních znamení, že rod Sokolů zajde a nezbude po něm stopy u Veliké řeky. Povídá se, že se Sokoli chystají vystěhovat do nových sídel, aby se zachránili. Také Havrani pomýšlejí na hledání nového domova. V bobřím rodě vzrůstalo reptání proti hlavnímu původci obecného neštěstí — proti Silnému bobrovi. Kdekoli se Silný bobr objevil, upíraly se na něj zlostné pohledy a nevraživě stíhaly každý jeho krok.

Čarodějovo prohlášení, že Silný bobr je původce všeho zla, ujalo se i v bobřím rodě.

Šťastná chvíle už zaslechla, co se v rodě šušovalo, že vybraná dívka prý položí život za odvrácení morové rány a že se prý už také ví, které děvče bude hlasem rodu posláno na smrt. Zřejmě však nedbala na takové narážky — jako by je ani neslyšela nebo jako by jí na životě nezáleželo. Bylo to ovšem podivné u dívky tak plné života. Leckdo si toho u ní již povšiml, ale pomyslel si, že to otcova smrt dívku zkrušila.

Zatím Silný bobr se k něčemu chystal. Začalo to tím, že svou hůl s vyřezanou značkou, svým podpisem, zapíchl pod posvátný totem bobřího rodu. Na pahýl silné větve, vyčnívající z tlustého kmene pokrytého řezbami, zavěsil svůj dárek — pěkně provrtaný kamenný mlat — a pomodlil se, aby mu Veliký bobr, ochránce všech rodáků, dal dobré, spolehlivé přátele k odvážnému podniku. Skloněn couval Silný bobr pozpátku od rodového sloupu, až pak po nehlubší pokloně se obrátil a odkvapil do své chýše.

Každý, kdo se po něm přišel poklonit posvátnému totemu, hned si povšiml honosné hole zapíchnuté vedle sloupu. Podle řezb a hlavně podle značky poznávali všichni, že to je vyzývací ohláška Silného bobra, vítěze nad zuřivým medvědem.

Co chce Silný bobr?" říkali. „Znova nějaký ošemetný kousek? Ať sedí v koutě, beztoho nám zle uškodil usmrcením medvěda.”

Avšak sem tam přišel k totemu i některý věrný druh Silného bobra a uvažoval trochu jinak:

„Silný bobr je statečný i odvážný, opět připravuje něco junáckého. Při tom nesmím scházet! Půjdu s ním!”

A pazourkovým nožem pracně vřezal do hole své vlastní znamení. To byl závazný a nezrušitelný příslib účasti, ať již s jakýmkoli nebezpečím spojené.

Po třech dnech si přišel Silný bobr přečíst výsledek své výzvy k rodákům. Čtyři se mu podepsali na hůl, čtyři druhové se k němu přidali, nevědouce ještě, oč vlastně běží. Tím cennější jest jejich věrné spojení. Ano, na takové přátele

se může spolehnout, s těmi se může odvážit všeho, i kdyby byl v sázce život. Znova a znova prohlížel Silný bobr svou hůl a přečítal vřezané podpisy svých přátel. Nejvýše je značka Noháčova. „Ten mnoho nemluví, ale v činech je rozhodný," říkal si spokojeně Silný bobr. Druhé znamení vyryl dobromyslný Kokta, s nímž by Silný bobr jindy mnoho nepočítal, ale nyní mu byl vítán jako dobrá posila do nevelikého houfce spiklenců. Třetí se zapsal Černý bobr, zprvu nedůvěřivý, ale pak odhodlaný a pevný. Nad jeho značkou se Silný bobr zaradoval: „To je vítaný společník, znamenitý lovec a statečný bojovník!" A konečně čtvrtý podpis — veselého, ale trochu lekavého Plachého bobra. „Je sice zbrklý, avšak bude mi slepě oddán," pochvaloval si Silný bobr. „Ukázal teď, že mohu na něho vždycky spoléhat." čtyři zdraví, zdatní druhové se přihlásili Silnému bobrovi. Není to mnoho, ale s tím hloučkem se lze odvážit leckterého nevšedního činu. Silný bobr měl takto pohromadě svou četou spolehlivých přátel. Od nynějška je jejich vůdcem a jeho druzi podniknou s ním vše, cokoli započne, a půjdou za ním všude, kamkoli zamíří. Však uvidí bobří rod, co Silný bobr dokáže!

ZDAŘILÝ ÚNOS

Po několika dnech si vyšel Silný bobr opět na návštěvu k Medvědům. Honosně si vykračoval pobřežní stezkou po úpatí Petřina. Pohvizdoval si a občas zamával sekyrkou nad hlavou. Zdaleka bylo na něm vidět, že se nemíní nijak doprošovat určené mu nevěsty. Celý rod byl přece svědkem, že náčelník slíbil dceru tomu, kdo zlého medvěda zabije. On to dokázal a od toho dne visela medvědova houně nad Bóuřňákovým ložem. Šťastná chvíle náleží právem Silnému bobrovi a nikdo se tomu nemůže vzepřít — ani dívka sama. Ani strašná morová rána nezabrání, aby Šťastná chvíle nebyla jeho. Silný bobr měl tentokrát štěstí. Zastihl dívku samotnou pod velikým bukem u chýše. Vyškrabovala zaschlé zbytky kaše z hrnce a házela je svému psíku. Nikdo nebyl nablízku, sousedé se vyhýbali chatám, v nichž někdo zemřel. Přicházející Bobr se před dívkou vypjal, a když byl už blízko, zavolal k ní bez dlouhých okolků: „Nuže, pojď, Šťastná chvíle! Teď budeš drtit zrní na kamenném mlýnku v mé chatě. Jsi zdráva, vid'?" A žádné hody se nemusejí strojit..." Šťastná chvíle se podívala na Bobra pátravě. Bobr neočekával, že by se mohla zdráhat. Zamračil se. A dívka řekla tichým hlasem: „Nedávno zemřel můj otec... Zemřel i Kulhavá noha a Tučný medvěd... Zemřela Benka, Šakia i malá Muška a Culinka — a jiné ještě... Zlá doba přišla na nás na všechny... Není snad chýše v našem rodě, aby v ní neoplakávali zemřelého. Smutek naplňuje naše srdce... Nemyslím teď v takové žalosti na odchod z rodu..." Ta slova byla jako rána košem do Bobrovy hlavy. Natrásal se a kroutil tělem, aby strojenou povýšeností zakryl nemilé rozpaky. Okamžik rozmýšlel, má-li spustit na dívku hrubě, ale když se jí podíval do očí, vymizelo z něho furiantství jako pára a rozhovořil se kupodivu měkce: „I u nás rádí nelitostná zloba Velikého ducha. Stejně u Havranů, u Sokolů, u Vlků. Všude u táborových ohňů je slyšet pohřební zpěvy a nárek opuštěných vyplňuje den i noc. Je u nás věru zle. Naše nehlídaná stáda se rozutíkávají, naše obilné záhony zarůstají plevem. Vše je pravda, co říkáš, milá Chvíle. A věru není naděje, že Veliký duch shlédne na nás opět milostivě a odejme od nás všechno to soužení. Ještě mnoho lidu pohyne u Veliké řeky. Ale věz, svět je veliký... Jsou ještě jinde krásné země, žirné pastviny mezi háji na táhlých vrchovinách... Tam je dobytek tučný a lidé zdraví, spokojení..." „Co tím myslíš, Silný bobře?" „Odejdu s několika přáteli do nové země. Opustím Velikou řeku, plnou žalu a smrti — a ty půjdeš se mnou!" „Ne, Silný bobře! Já zůstanu, kde jsem, v zemi předků. Cizina mi nedá nic dobrého. Můj domov je zde, u Veliké řeky. Však tu opět bude dobře, dočkáme se!" Silný bobr se nenuceně zasmál, ale pak zvolal přísným hlasem: „Tvůj moudrý otec mi tě dal a rod to schválil. Co chceš proti tomu počít, pošetilá? Půjdeš se mnou a budeš mou ženou. Půjdeš, kam půjdu já. Jsem tvým pánem a ty musíš poslouchat! Já řeknu: Slunce stojí — a ty povíš: Vskutku, odjakživa slunce stojí!... Já řeknu: Ryba letí do lesa — a ty povíš: Ryby přec často létají do lesa... Já řeknu: Odrhne losi kůži! — a ty se chopíš ostré škrabky a začneš kůži dřít..." Já řeknu: Máme málo mouky — a ty honem klekneš k mlýnku a nasypeš pšenice pod drtidlo... Pamatuj si: Co žena řekne — to komáří bzukot, co muž řekne, to ženě svatý rozkaz! Takový je odvěký zákon. Není v tvé moci jej porušit nebo se mu vymknout..." „Jsi, Bobře, v slovech vskutku silný, ale taková síla je u mne jako chmýří pampelišky: foukneš — a je po síle! Věz, že jsem dcera Bouřňáková a že nejsem rákosí, které se ohýbá při větérku. Tvá slova jsou vítr, který vane a stopy nezůstává. Já činím a činit budu, co sama ustanovím. Muž nebude nade mnou vládnout, nebude mým pánem, leč přítelem i druhem, půjdu-li ovšem za ním z vlastní vůle." „Po tvé vůli se nikdo neptá! Tvůj otec mi tě dal!" „Můj otec mě zaslíbil tomu, kdo zabije zlého medvěda, a ty, Bobře, nezapomeň, že já dobře vím, kdože medvědu zasadil smrtelnou ránu. Tys to nebyl — tys jen medvěda dorazil, když těžce raněný spadl ze skály, nemluv tedy o hrdinském skutku. Cí to byl oštěp, který trčel hluboko zabodnutý v medvědově plec? Tvůj oštěp, Bobře, to nebyl! Ten medvěd nebyl tvůj, ani já tedy nebudu tvá!" „To jsou jen ženské rozumy. Žvaníš nesmysly. Medvěd je má kořist, jako ty jsi a budeš má, povídej si co chceš!"

A Silný bobr neztrácel dále marné řeči s umíněnou dívkou a bez rozloučení hrdě odešel. Cestou si zlostně odplivoval. Dívka se za ním dívala, a když se ztratil mezi pobřežním stromovím, sedla si na zem a hladila svého černého psíka. Dala mu vylizovat skrovné zbytky v hrnci.

„Tak, tak, Silný bobře, povídej si!“ říkala si dívka pro sebe. „Žena je ti sotva víc než tvůj pes, kterého kopneš, a on přileze a nohu ti olíže... Muži jsou páni — hm, ano, ale jen když se ženy před nimi plazí... Já ne. Já nebudu lízat nohu, která mne kope! Žena je víc než muž! Ona chová děti! Doposud se vypráví, že za minulých dob bývala žena víc než muž. Žena vládla a muži musili poslouchat!“

Odpoledne šla smutná nevěsta k řece umýt nádobí. V té chvíli připluly po vodě potichu a nepozorovaně, těsně podle břehu, tři lodice, naložené koženými ranci, a přistály v zátoce mezi rákosím. Vystoupil Silný bobr a jeho čtyři druzi. Šťastná chvíle vyškrabávala mísu a oplachovala ji. Byla tak zamyšlená a do sebe zabraná, že nevěděla o příjezdu lodic. Teprve když byli Bobři u ní, trhla sebou, až jí mísa spadla do vody. Poznala Silného bobra.

„Nelekej se, Šťastná chvíle!“ začal Bobr mírně. „Přijel jsem pro tebe a vydáme se na cestu... Máš snad doma v chýši schovaný pruhovaný šátek nebo vzácný náhrdelník?“

„Ano — mám!“ nejistě odpověděla překvapená dívka a rozběhla se k chýšim. Bylo odtamtud slyšet ženský křik.

„Chyťte ji!“ velel Silný bobr a jeho druzi několika skoky dohonili prchající dívku. Přivlékli ji k vodě. Černý psík na ně zuřivě štěkal, ale Bobři si ho nevšímali.

Silný bobr zamumlal:

„K čemu se zdržovat pro nějaké hadry nebo kostěnou jehlici? Naložte ji na loď, jak je!“ A k zaleknuté dívce výhružně zasyčel: „Neopovažuj se křičet, sic — !“ Ukázal významně na svůj těžký kamenný mlat...

Silný bobr se již déle neomeškával a využil příhodné chvíle. Přidržel dlouhou lodici, aby se nekymácela, a ostatní Bobři do ní vtáhli vzpouzející se dívku. Odstrčil pak loďku od břehu a vskočil do ní. Zvedl pádlo a vykřikl:

„Za mnou, braši, jedeme!“

Jeho druzi nasedali do ostatních lodic a odrazili do proudu.

Opuštěný psík štěkal na břehu. Pak vlezl do vody a plovat za svou paní. Nedostihl ji však. Jeden z veslařů v zadní lodici vytáhl znaveného psíka z vody a hodil ho do lodi.

Šťastná chvíle seděla na dně lodi, uprostřed vydlabané a vypálené, a hleděla strnule na vzdalující se domov.

„Křikneš-li, rozbiji ti hlavu!“ varoval ji Silný bobr, nadzvednuv veslo.

„Kam mě vezeš?“ zašeptla zastrašená dívka.

Nedostala odpověď. Z tichých pobřežních chat nikdo nevyšel. Nikdo neviděl odjezd náčelníkovy dcery.

Únos se zdařil.

Zpěněnými peřejemi posledního pražského slapu projely lodice bez pohromy. S hrdým úsměvem se díval Silný bobr na své zdatné druhy, jak obratně projíždějí mezi skalisky omývanými vysoko vlnami. Takové veslaře aby pohledal na celé Veliké řece! Jsou na vodě doma, darmo nemají bobra jako rodový znak.

V klidnější vodě za velkým ostrovem si plavci oddychli a ponechali lodi volnému proudu.

Silný Bobr plul vpředu se svou nevěstou. Za ním o délku vesla plynula lodice s Koktou, s Černým bobrem a s několika koženými vaky. Vzadu se trochu omeškala třetí loď, stejně naložená, s Noháčem a s Plachým bobrem.

Ujíždějí do širého, neznámého světa — před hroživou černou smrtí... Najdou nový domov? Najdou štěstí?

Zanedlouho počala Veliká řeka zatáčet svůj tok doleva, neboť v cestě jí stály libeňské skalnaté kopce. Zároveň se řeka dělí na ramena a oblévá několik dlouhých ostrovů, nízkých šterkových a pískových nánosů, jen řídce porostlých vrbovými a topolovými houštinami.

Silný bobr právě zahnul do jednoho říčního ramene, když na kraji ostrova spatřil nějakého muže. Stál jako socha a upřeně pozoroval blížící se loďstvo. U jeho nohou ležela rybářská vrš.

Stojící muž pojednou vykřikl:

„Hahoj! Jste vy Bobři? Kam jedete?“

Silný bobr poznal Sokolí oko, předního z mladých lovců sokolího rodu, usedlého zde při ohybu Veliké řeky. Odpověděl mu nakvašeně:

„Chceš nám snad bránit v cestě, opelichaný Sokole?“

„Ha, znám tě, Silný bobře! Tvůj jazyk je vždy silnější nežli tvá paže. Vystup sem na ostrov a pojednáme spolu! Však hádám, koho to vezeš s sebou!“

Dívka se krčila v lodici, nicméně Sokolí oko dobře uhodl, kdo to je.

Bobr hněvivě zaječel:

„Vezu si ženu, abys věděl! Ty si jdi ke své Veverici — vždyť ti ji daroval Havranpírko! Hahaha! Já na tebe plívám!“

Sokolí oko vybuchl bojovným rykem svého rodu a vrhl se do vody. Brodil se k lodím, které unášel proud. Bobři však jen několikrát zabrali vesly a již ho mýjeli. Nechytne je!

Silný bobr položil veslo do lodi a zvedl šíp a luk. Nasadil šíp a mířil na Sokolí oko. Zlostně se poškleboval, když se Sokolí oko postavil ve vodě neohroženě proti němu a volal:

„Na bezbranného si troufáš, Silný bobře! Na břehu ses mi nepostavil! — Hola, Šťastná chvíle, volám tě! Nejezdí s ním, zůstaň! Chvilu, vrať — se!“

Obě loďky Bobřů předjely, jen Silný bobr zůstal vzadu. Sokolí oko dral se vodou k němu. Voda mu zde nesahala ani po prsa. Pažemi hrozil svému nepříteli.

Najednou se loďka zakolébala a to způsobilo, že Silný bobr vypustil připravenou střelu trochu výše, než jak mířil. Šíp zafícel a proletěl mezi vztyčenými pažemi Sokolího oka. Jemně vroubkovaný pazourkový hrot šípu jen slabě škrábl

napřaženou paži a padl pak do vody. Objevily se krvavé krupěje.

„Mohlo to být horší, Bobře!“ křikl Sokolí oko s výsměchem. Věděl, že by ho byla dobře mířená rána zasáhla, kdyby se byla loďka nezahoupala. To však nevěděl, že se Šťastná chvíle v strachu přikrčila v lodici a tím jí pohnula. Stalo se tak v pravý čas, jinak by byla ostrá střela přinesla Sokolímu oku zkázu.

„Šťastná chvíle, zůstaň — vyskoč z lodi!“ naléhal Sokolí oko.

„Ani se nehni!“ poručil dívce Silný bobr.

„My dva se ještě setkáme!“ vykřikl rozhněvaný mladík za vzdalujícím se Bobrem.

„Haha, těším se!“ vysmál se Bobr pohrdavě. Uchopil opět veslo, plívl do vody a popohnal loďku.

Sokolí oko se sice pokusil plavat za nimi, ale brzo nechal marného pokusu a vrátil se na ostrov.

„Pět vás zpupných zbojníků na mne samotného je, a přec s každým, co je vás, chci se pustit do boje!“

Ještě zahrozil za mizejícími lodicemi. Když už mu je pobřežní houští zakrylo, díval se bez pohnutí dále po ztichlé hladině. Hněv ho přešel. Jeho junácká postava se najednou zmenšila, paže mu klesly. Svěsil hlavu a zašeptal:

„Šťastná chvíle, snad už tě nikdy nespátřím!“

Tri bobří lodí rychle plují a ztrácejí se mezi křovinatými břehy říčních ramen. Na přední lodici leží schoulená dívka a uvažuje:

„Pravdu řekl Silný bobr, aby Sokolí oko šel k Veveřici z rodu Havranů... Však jsem se dověděla, jak ji Sokolí oko dostal od Havranů. A Sokolí oko se nestyděl ji přijmout... To je junák? Šťastná chvíle nechce být druhou ženou, podřadnou služebnicí! Neučinil-li ji Sokolí oko svou první, hlavní ženou, nedbá už o něho. Zklamala se v něm. Měl ho Silný bobr trefit! Nic jiného by si nezasloužil...“

PO VELIKÉ ŘECE

Kvečru pluli Bobři mimo hradiště na Zámčích. Drželi se ve stínu při levém břehu, nízkém a hluboko zarostlém rákosím. Nezdálo se jim radno zaplést se do sporu s bdělými strážci tohoto obchodního hradiště. Však se tam nahoře na kolové hradbě bělá na výstrahu několik lidských lebek, svědčících, že si obránci pevného hradiště již leckdy pochutnali na odvážlivcích, kteří se pokusili dostat se násilím do jejich skalní pevnosti, aby se zmocnili nahromaděného tam zboží, nebo chtěli uniknout po vodě jejich ostražitým výběřím propustných poplatků.

Lodice pomalu a tiše mýjejí nebezpečné místo. Bobři srazili plavidla k sobě, ulehli na dna a zakryli se listnatými větvemi a rákosím. Doufají, že nevzbudí pozornost hlídačů na hradišti.

Když Bobři pluli kolem srázných skal více než sto loket vysokých, ani nedýchali.

Někdo z břehu pojednou zavolal cosi nesrozumitelného. Možná že si bdělý strážce povšiml něčeho podezřelého na vodě. Uviděl je snad?

Silný bobr zvedl hlavu a potichu přikázal svým druhům, aby jen mlčeli.

Ze skalní bašty, vyčnívající osamoceně z vody u břehu, někdo třikrát hodil kamenem. Třikrát zblůnklo u bobřích lodic a opět bylo ticho. Pak zaznělo nad řekou varovné zahoukání.

Noháč tiše zasykl a přitáhl rukou lodici Silného bobra.

„Snad bychom měli přece poslechnout,“ pošeptal Silnému bobrovi. „Uviděli nás. Nenechají nás projet.“

„Ujedeme jim,“ odpověděl Silný bobr. „Uvidíte, že nás nechytí.“ A hned začal skrytě popohánět loď veslem. Přitom se křičil v loďce, aby neprozradil strážcům hradiště, že zamýšlí prchnout.

Ostatní Bobři se řídili jeho příkladem a záhadná skupinka lodic se počala rozjíždět rychleji a rychleji. Na břehu se rozlehl povyk.

Rozvážný Noháč se posadil v loďce zpřímá a pravil hlasitě k soudruhům:

„Zastavte! Neuniknete jim. Bylo by s námi zle, kdyby nás chytili.“

„Pravdu máš, Noháči,“ přidal se k němu černý bobr a otočil lodici k hradišti.

„A co my, Silný bobře? Musíme s nimi!“ ozval se prostomyslný Kokta.

Silný bobr zaskřípal zuby, ale začal také již zatáčet směr lodice k pobřežním skálám.

U břehu již čekalo několik lodí obsazených ozbrojenci honem přivolanými. Byli připraveni pronásledovat smělé plavce, kdyby nezastavili pod jejich hradištěm.

Silný bobr hněvivě odplivoval do vody a zavesloval do temné zátoky mezi skalami. Jeden ze strážců zachytil bidlem špičku lodi a přitáhl ji na břeh. Vzápětí dojely i ostatní lodice.

Výběřcí poplatků prohlíželi náklady na loďkách. Přes nastávající už šero poznali, že se tu neveze žádné zboží na obchod. Byly tu jen obyčejné kožešiny pro vlastní potřebu plavců a neveliká zásoba nutných potravin. Zbraně byly ovšem samozřejmě cestovní potřeby a velitel stráže si jich ani řádně nevšiml. V lodích nebylo soli ani jiného zboží na obchodní výměnu.

Bobři si opět vše balili a vaky zavazovali.

Když už byla prohlídka skončena, zakopl jeden výběřcí o kožešinové sedátko a tím odkryl hromádku pěkných kamenných mlatů a hlazených sokyrek, uložených na dně lodi.

„Jsou krásně provrtané,“ pravil, když je bral do ruky. „Právě takový mlat se mi dnes přerazil. Velmi toho lituji, protože nemám jiný...“

„Ponech si tedy jeden, který si vybereš,“ vybídl ho černý bobr, jemuž ty kamenné zbraně náležely.

„Rád. Nechám si tenhle, má šikmý tyl — ten tak lehko nepukne.“

Velkomyslnost Černého bobra zřejmě učinila dojem na hradištníky.

„Jste Bobři z rodu nad horními ostrovy, že?“ otázal se přísný velitel stráže, když si byl prohlédl znaky vyřezané na

špičkách lodí. A nečekaje na odpověď, hovořil dále:

„Neměli jsme s vámi dosud žádné mrzutosti a také dnes pojedete svobodně dál, poněvadž nevezete žádné zboží. Složíte nám jen z každé lodi po kuní kože a za každého plavce jeden mlat nebo sekyrku. Žena se nepočítá... Jeden mlat jste už dali... A kam míříte? Hledat novou zem? Zdá se, že vás morová rána vyhánil... Slyšeli jsme už, jak je u vás zle — i někteří Havrani, Vlci a Sokolí tudy už projeli. Nejste první... Náš obětní oheň na hradišti hoří neustále. Přinášíme veliké oběti, aby Veliký duch odvrátil od nás těžkou morovou pohromu. A buď mu chvála, drží zatím nad námi ochrannou ruku. Nedovolil Zlému vstoupit na naše hradiště. Kéž tak i zůstane!“

Za této řeči odevzdal Silný bobr strážcům tři kuní kožešinky, dva pěkné mlaty a dvě hladké sekyrky, načež strážci odstrčili loďky zpět do proudu.

Odjíždějící Bobři provolali na rozloučenou rodové heslo a strážci odpověděli svým bojovým rykem.

„Dobře to dopadlo!“ liboval si Černý bobr a spokojeně vesloval doprostřed řeky. „Tři kuní kožky — to je k smíchu.“

„Ale tvoje mlaty a sekyrky k tomu!“ připojil Plachý bobr. „Nu, jen když jsme vyvázli se zdravou kůží! Je to přece lepší, než kdybychom se byli s nimi pobili.“

„Já bych jim nejraději —“ pronesl Silný bobr skrze zuby, ale nedopověděl, jen rukou zlostně zahrozil směrem k hradišti. V šeru vypadalo hradiště ještě hrozivěji než za světla. Všichni si oddechli na volné řece. I šťastná chvíle nyní klidněji odpočívá, jen chvílemi se zvedá jako omámená a klesá pak opět mezi rance. Zdá se, že jí přece jen asi něcoje.

Hladina řeky se leskne a večerní ticho naplňuje široké údolí.

Kokta, jenž právě řídí přední lodici, je spokojen, že plují opět dále, a bzučí si písničku, kterou často slychal u táborových ohňů u Veliké řeky. Ano, Sokolí oko je udatný mladík! Kokta si na něj vzpomněl, když byli pod hradištěm na Zámčích. Sokolí oko přece vysvobodil z tohoto pevného hradiště svou unesenou sestru, jak o tom každý ví.

A bojovná píseň, kterou tehdy Sokolí oko zapěl, doposud rozněcuje srdce mladých junáků. Kokta si ji teď zpívá:

„Již stojím připraven k boji,

Sokolí oko jsem!

Já zpívat budu novou píseň

— nepřátel se nelekám!

Nuž pojďte, druzi, zbraně vzhůru,

slavný kde čeká boj!“

„I mlč už, Kokto!“ okřikl ho Silný bobr. „Beztoho ti to nejde a Sokolí oko přec nezasluhuje, abychom ho oslavovali ...“

„Jen se podívej, než bude tma, ještě jednou na ty vysoké skály, Silný bobře! Z nich shodil tenkrát Sokolí oko únosce své sestry do řeky... To byl hrdinský čin!“ poznamenal Černý bobr.

Všichni se bezděky podívali zpět na mizějící skály a v duchu souhlasili s pochvalou černého bobra.

„Nebylo to tak slavné, jak se zpívá,“ odporoval Silný bobr. „Sokolí oko se na kraji skály smekl, zachytil se soupeře a oba spadli do řeky. Náhodou se Sokolí oko vyškrábal na břeh a ten druhý už zůstal ve vodě — odnesl ho proud...“

Vidíte, to je celé to hrdinství! — A teď si hleďte plavby!“

Nechali lodi unášet proudem a odpočívali.

Silný bobr věděl, že je za ohybem řeky čeká ještě druhé proslulé hradiště — mohutný Řivnáč. Tamtudy však proplují už snadno, neboť se zatím úplně setní a pak — řivnáčtí kupci jsou mírumilovní a přístupní dohodě.

Veliká řeka teď náhle stočila svůj tok od půlnoci k západu a zúžila jej, takže vznikl silný proud. Lodi jely rychleji a rychleji, čím více se blížily k Řivnáči, strmě vystupujícímu z dravé řeky na levém břehu do výše sto dvaceti metrů.

Šero zalilo mohutný oblouk Veliké řeky a hluboké stíny vysokých skal levohradeckých skryly tiše plující plavce. Bobři již zatím opět spojili lodice dohromady a z opatrnosti je zastřeli znova větvemi a rákosím. Drželi se těsně levého břehu.

Ani nehlesli, ani veslem nezašplouchli. Uvidí-li je strážcové Řivnáče přece, nu, budou jim musit dát požadované propustné — avšak zdá se, že šťastně proklouznou. Strážci řeky sedí asi u ohně, večeri a do tmy se nedívají.

Mimo Řivnáč projeli opravdu bez příhody. Za ním se řeka opět vrací k půlnočnímu směru. Za ohybem pak viděli plavci zářit na vrcholu Řivnáče několik nevelikých ohňů. Za chvíli se jim pak mohutná hora ztratila za ohybem řeky.

Chtěli se dostat co nejdále, proto veslovali až do úplného setmění. Unaveni dorazili k příhodné zátoce, kde vytáhli loďky zpola na břeh. Chránění skalisky, rozdělali skrytý oheň a připravili si večeri.

V noci se střídali v hlídání. Nic se však nestalo a ráno se vydali opět na další cestu po vodě.

Šťastná chvíle byla velmi malátná. V noci téměř nespala a horečka se u ní střídala se zimnicí. Dva Bobři ji musili donést do lodi. Bezvzádně sklesla na dno a ležela se zavřenýma očima. Chladný větřík pohazoval jejími vlasy, potem splenými.

Jídlo odmítala a nejevila zájem o cestu ani o Silného bobra. Chvílemi vyplivovala krev. Pořád by pila, Noháč jí co chvíli nabíral miskou vodu. Měla tak silnou třesavku, že si ani misku s vodou nemohla podržet.

Silný bobr seděl na zádi loďky a řídil. Jen chvílemi si zavesloval, aby zvýšil rychlost plavby. Mohl být spokojen s klidnou cestou, avšak dívčina nemoc ho zlobila. Nevrlé házel po dívce očima a pošukával koutky úst.

V poledne dojeli k ústí Černého potoka. Zde se zastavili, aby si připravili trochu jídla. Dva z Bobřů chytili na kostěné udice několik ryb. Dobře se jim hodily.

Veliká řeka byla nadále už klidná a proud unášel lodice Bobřů rovinatou krajinou. Nad nekonečnými olšinami a dubinami levého břehu se objevila zvonovitá kupa Řípu. Tu již Velká řeka zahrnula k východu a dychtivě se blíží k své sesterské řece — k písčitému Labi. Mohutné Labe valí své proudy z nedohledné nížiny a vine se nesčetnými zákrutami opodál dlouhého, táhlého výšinového hřbetu, jenž končí vysokým opukovým kopcem. Obě řeky se ženou jako o závod k tomuto kopci, strmě vyčnívajícímu sedmdesát metrů vysoko z širé nížiny. Těsně před ním se oba mohutné toky spojují a společně pak oblévají jeho bělavou patu na polední straně.

Šťastná chvíle sténá v horečce. Všecka je rozpálena. Vykřikuje cosi, ale neodpovídá Silnému bobrovi na jeho otázky, jako by jim nerozuměla. Ruce se jí třesou a zarudlá osutina pokrývá její tělo. Nic jinak, než že Zlý duch už sáhl také na nebohrou dívku a dere ji svými krvavými spáry. Bobři dobře vědí, co se s dívkou děje, avšak nikdo o to ani slůvkem nezavádí.

Silný bobr zahoukl na své druhy a ukázal jim rukou k břehu. Hned tu, za rozlehlým kopcem mělnickým, vtéká na pravém břehu do Labe nevelká říčka. Je to Pšovka a u ní je také příhodné zákoutí k přistání.

Bobři povytáhli lodici na břeh a vynesli chorou dívku. Přinesli jí napít vody a radili se, co počít.

„Šťastná chvíle se mi nelíbí," cedil skrze zuby Noháč. „Začíná to jako u všech — je rozpálená a už ani o sobě kale neví..."

„Zítřka jí bude ještě hůře," dotvrdil Plašek.

Silný bobr se ušklíbl. „Nemůžeme se s ní omeškávat," řekl. „Stejně umře a i nás by mohl Zlý duch zachvátit nemocí..."

„Co tím myslíš,- Silný bobře?" tázavě pronesl Kokta.

„Jen to, že proti Zlému marný odpor..." odpověděl Silný bobr a jal se rozdělávat oheň.

Přenocovali bez příhody a ráno se uchystali k odjezdu. Šťastné chvíli není lépe. Chvillemi sebou zmítá a vykřikuje.

Bobři již nanosili věci do loděk a postavili se okolo dohasínajícího ohniště. Silný bobr stáhl ústa k mrzutému úšklebku a mlčky se dívá na slabé obláčky dýmu, vystupujícího z hromady bílého popela. Jeho druzi tiše čekají a chvillemi pohlédnou na ležící dívku a pak opět na Silného bobra. Vědí, že je třeba učinit nějaké rozhodnutí, jež vyjde ovšem od Silného bobra. Sami nechťejí zasáhnout.

Konečně pohodil Silný bobr hlavou a úsečným hlasem dal pokyn k odjezdu. Sám uchopil kožený ranec, oštěp a sekýru a odcházel k vodě.

Jeho druzi byli překvapeni tím, že si nemocné dívky ani nevšiml. Rozpačitě přešlapovali. Když se Silný bobr ani neohlédl, zavolal na něho Noháč:

„He — a Šťastná chvíle? Tu leží..."

Silný bobr prohodil přes rameno: „Ať leží! Není jí pomoci. Do zítřka stejně nevydrží. My musíme dále... Nesahajte na ni, nebo bude zle i s vámi!"

Bobři potřásli hlavami. Noháč položil vedle choré okoralou chlebovou placku. Kokta přidal ze svého vaku kousek sýra. Černý bobr položil k "tomu ještě dvě sušené ryby a Plachý bobr pěkný kus sušeného masa. Vyňal hliněný šálek a přinesl v něm nešťastné dívce vodu.

Pak mlčky odešli za svým vůdcem, který už stáhl loďku z břehu na řeku a čekal na ně.

Šťastná chvíle leží na písčíně bez pohnutí mezi dárky, jaké se podle odvěkého obyčeje obětují mrtvým. K nohám se jí tulí černý psík. Rozestavených pokrmů si nevšímá, jen chvillemi žalostně kňučí.

Zaražení Bobři si odplivli do vody, potřásli hlavami a beze slova začali veslovat, jako by chtěli co nejrychleji uniknout z tohoto smutného místa při ústí čisté Pšovky, kde se při břehu hladina řeky divoce čeří a vlní.

Silný bobr všecky druhy předhonil svou lehkou lodicí a vesloval ze všech nejvíc. Plul, jako by před něčím prechal.

Tam v neznámé dálce kyne nový život... Proto vpřed, jen vpřed! Zde po nich sahá smrt...

Na břehu řeky vstává chorá dívka. Namáhavě se pozvedá a hledí vytrštěnými očima za odjíždějícími plavci. Vstává a potácí se k vodě. Psík pobíhá okolo ní.

S pažemi vztýčenými vstupuje dívka do řeky a volá žalostivě:

„Neopouštějte mne, ubohou!"

Klesá do mělké vody a rukama hrabe kolem sebe. Kašle a z úst se jí řine krev. Mírný pobřežní proud zalévá a chladí její tělo. Jen hlava vyčnívá a opírá se o pískový nános.

Hladový psík očichal chlebovou placku a pak snědl sušenou rybu.

Srnka s dvěma srnčaty přiběhla k řece pít. Než sklonila hlavu k vodě, opatrně se rozhlédla. Zahlédla cosi podezřelého na kraji ve vodě.

Šťastná chvíle se snažila zvednout hlavu a rukama zamávala nad vodou. Psík zakňučel.

Srnka zadupala a skočila s mláďaty do mlázi.

Veliká řeka, nyní po soutoku již Otec řek, valí svůj mohutný proud nezadržitelně do zamlžené dálky... do tajuplné dálky — pryč až k moři.

KOKOŘÍNSKÝM DOLEM DO NEZNÁMA

Druhého dne se Šťastná chvíle probrala z mrákot.

Chladná voda, oblévající ji nohy a ještě do půl těla, začala ji studit. To bylo dobré znamení, že zlá horečka již ustoupila a že se dívka asi pozdraví. Její svěží, mladistvé síly překonaly útok morové rány. Chladná koupel v tom dívce znamenitě pomohla.

Dívka mžourala očima po širé vodní hladině. Ranní slunce zářivými paprsky ji takřka bodalo do očí. Oslepená dívka se odvrátila a zahleděla se k severozápadu, kam se hrnul mohutný vodní proud.

„Ano, tam — tam zmizeli ti nešlechtníci a zanechali mě zde opuštěnou..."

Paměť se dívce zvolna vracela. Ale vzápětí se jí mysl opět zastřela a Šťastná chvíle nevěděla, kde je a jak se' na toto místo dostala. Těžký záchvat horečnaté nemoci ještě nepominul úplně.

Blouznící dívka vyšplouchávala rukou vodu na písek.

„Vodičko, pusť mne, studíš!" zavolala a chtěla vyskočit z vody. Avšak voda ji pevně držela a strhla ji k sobě zpět.

Dívka, ustrašená svou slabostí, sebrala síly, vysunula se z vody. Na břehu sklesla do písku. Psík k ní přiběhl, radostně ji očichával a vrtěl ocáskem. Radoval se, že jeho paní konečně jeví známky života. Prožil tu u ní dlouhé dva dny a neměl

se dobře. Co nablízku ulovil, stačilo sotva k naplnění žaludku.

Dívka ležela bez pohnutí. Psík zaštěkal.

Šťastná chvíle otevřela oči a potěšila se z věrného psíka. Pohladila ho a řekla: „Máš hlad, vid', Hafíku? Já taky... Hrozně bych jedla...”

Usedla a po chvíli se pokoušela vstát. Podařilo se jí to až za chvíli, když si vzala na pomoc klacek, který tu ležel.

Udělala několik vrávoravých kroků a opět klesla vedle opuštěného ležení.

Její věci tu ležely celkem nedotčeny. Hafánek sice ledacos převrátil a pocuchal, ale jídlo přece jen nechal.

Šťastná chvíle se hltavě zakousla do pečeného masa a do chlebové placky. Ústa nemohla postačit jejímu nenasytnému hladu. Hafánek na ni hleděl upřenými očima a ani drobeček nebo malý kousek neušel jeho bystrému zraku a chtivému jazyku.

Po chvíli, když zahнала nejprudší hlad, nabrala si rukou několikrát vody z řeky a hasila palčivou žízeň. Po jejím příkladu i Hafánek vkročil předními nožkami do vody a chlemtavě pil.

Šťastná chvíle opět usnula a spala až do druhého dne. Vstala velmi posílená. Najedla se a pak jí hlavou bleskla myšlenka:

„Co si tu počnu? Co mám dělat?”

V její mysli, dosud silně zastřené, probudilo se stýskavé nutkání po styku s lidmi, po dobrém srdečném slově...

„Musím odtud — k lidem!”

Tak se rozhodla a hned zkoušela, co vydrží. Mohla už chodit. Našla si dobrou, vhodnou hůl jako oporu. Sebrala své věci do ranečku a hned se vydala na cestu.

Hafánek ji obskakoval a vesele poštěkával. Radoval se, že skončil jednotvárný, nudný pobyt na pobřeží u vody, a těšil se na nastávající dobrodružství.

Šťastná chvíle ani neuvažovala, kam zamíří. Vše jedno, kam půjde, jen pryč odtud, z tohoto prokletého místa! Pryč!

Bezděky se poddala vedení říčky, vtékající tu do Otce řek. Pšovka se jí zalíbila. Její mírné, rovinaté břehy, zarostlé svěží zelení, obveselující zpěv ptactva a příjemná krajina — to vše působilo hojivě na její duši, rozbolavělou doposud po přestálé nemoci. K sluníčku!

Břehy říčky byly vroubeny olšinami a vrbovým houštím.

Proto se Šťastná chvíle držela dále od Pšovky, kde také nebylo tak mokro jako u vody. Tam pobíhalo v mokřinách mnoho vodních hrabošů a těch se Šťastná chvíle štitila. Víc se jí líbilo na pestrých lučinách, těšila se tam z kvetoucích vstavačů, z rozkvétající žluté třezalky, z nízké zeměžluči, z modravých pomněnek, vyrůstajících ve spoustách bojinku, kostřavy, šťovíku, pryskyřníku a čeho všeho ještě. Svižné vlaštovky se proháněly nad lučinami a z okolních hájů na výšinách se ozývaly kukačky.

Slunce se chvílemi ukrývalo za honícími se oblaky, ale potom se vždycky tím více rozzářilo na tichý, líbezný údol pšovský, vroubený kol dokola nevysokými lesnatými vrchy: Všude klidno, nikde ani človíčka, ani dýmu z nějaké chaty zapadlé osady.

Šťastná chvíle vůči hledě okřivala.

Kdyby byla měla větší zásobu potravy, bylo by jí dosti dobře, ale kousky sušeného masa, rybu a sýr byla by snědla lehce najednou a k večeři by jí nic nezbylo. Šťastná chvíle tedy krotila svůj hlad a šidila jej žvýkáním rozličných pupenů a bylin. Šťovíku tu bylo dost, ale přece jen si uštípla kousek ryby z ranečku, aby jí šťovík lépe chutnal. I psovi dala kousek, a jak jí i ruku olízl!

U Pšovky se napila a odpočinula si. Na chvíli si i zdřímla. Potom vykročila opět dále.

Široké Pšovské údolí se k východu zúžilo. Vrchy přistupovaly táhlými svahy až blízko ke křivotoké říčce, která se laškovně přibližovala ke svahům hned na té a hned na oné straně a vždycky se od nich po chvílce odvrátila, aby se jim podivovala zdáli.

Šťastné chvíli se zdálo, že se na jednom blízkém svahu pod vyšším kopcem pase dobytek. Baže, je tam stádo dobytka a nějací lidé chodí okolo! Lidé — lidé jsou tam! Jistě je nedaleko i nějaká osada!

Dívka by byla radostí poskočila, ale cítila již únavu v celém těle. Jak ráda si opět pohovoří s lidmi, jak se s chutí napije mléka!

Pospíchá, co jí dech stačí. Zblízka vidí, že stádo je neveliké a hlídají je jen dva pastevci a dva psi.

Už ji také spatřili. Stojí a hledí nehnuté k ní. Nejspíš je tu vzácností uvidět člověka.

S úsměvem a se zářící tváří blíží se Šťastná chvíle k pastýřům. I oni se usmívají, když se dívka zastavila několik kroků před nimi. Překvapení nenadálým objevením sličné dívky v odlehle samotě, stáli s ústy otevřenými a zvědavě si ji prohlíželi. Jejich hrubé obličej se roztáhly a s očima přimhouřenými si povídali:

„Ej, hezká holka!”

„Kde se tu vzala?”

Šťastná chvíle se nehýbala. A už se neusmívala. Její obličej už nezářil, spíše vyjadřoval nedůvěru a rozpaky.

„No, neboj se nás!” pravil první pastýř.

A druhý přistoupil k dívce a vzal ji za ruku.

„Nu, pojď k nám, jsme veselí hoši. A nemrač se na nás!”

„Já u vás nebudu!” vykřikla dívka prudce a pastýře odstrčila.

„Hele, husička je divoká!” uštěpačně prohodil dotěrný pastýř, a odhodiv oštěp, uchopil dívku pevněji. I druhý přiskočil a chytil vzpírající se dívku za ruku.

„Nechte mě, surovci!” bránila se napadená a křičela.

Oba útočníci dívku hrubě popadli, a když nepřestala křičet, bili ji pěstmi a strkali do ní. Hafánek štěkal a skákal

bezmocně okolo.

Najednou Šťastná chvíle umlkla, zacukala sebou a svalila se jako mrtvá do trávy.

„Jen zas pěkně vyskoč, mladounká!“ poroučel pastýř a zatahal dívku za ruku.

Ležící dívka sebou ani nehnula. Z pootevřených úst se jí řinula krev...

Když to oba surovci uviděli, zarazili se a zaleknuti hleděli tiše na dívku.

„Snad je mrtvá,“ prohodil menší z obou.

„I ne, jen počkej, uvidíš, že hezky vstane!“ řekl druhý.

Sedli si k nehybné dívce a mlčeli. Dřívější bujnost je přešla.

Po hodně chvíli zvolal menší: „Slyšíš? Dobytek nějak vyvádí! Snad opět vlci pokoušejí — půjdu se tam podívat!“

A mávaje kamennou sekýrou, odešel do úžlabu za skupinou pěkných březek.

Větší pastýř seděl a pozoroval ležící dívku. „Věru, sličná to dívka,“ myslil si, „ale něco jí asi je... Což kdyby opravdu umřela? Vždyť jsme jí nic neudělali, křehotince. Ještě by se nám třeba v rodě vysmáli, kdybychom si ji přivedli domů...“

Hezká, ale zafoukne vítr a porazí ji... Co s takovou pápěrkou?“

Z dálky se ozvalo pronikavé hvízdnutí.

„Aha, volá mne. To je asi stádo v nepořádku. Musím honem k němu, nežli se mu všechno rozběhne.“

Pastýř vstal a díval se do úžlabu. Přiložil dlaně k ústům a křikl: „Coje? Hojá!“

Odpověď z dálky: „Kráva — hnedka s telátkem — hojá, hojá!“

„Hned jsem si myslil, že se dobytek něčím poplašil... Hnedka pryč — as telátkem!... To ji budeme hledat zas až do večera jako posledně. Kdovíkam se až zatoulala!“

Nové hvízdnutí, ještě silnější než prve. „No, no — však už běžím!“

A pastýř už ani nepohlédl na dívku a odkvapil do údolu za svým druhem.

Pozdě odpoledne se Šťastná chvíle probrala z mrákot. Dívala se kolem a nemohla se upamatovat, kde je a jak se dostala na tato neznámá místa.

Psík se jí tulil k nohám.

Přejela si rukou obličej a uviděla na ní krev. Hu — vzpomněla si na zápas s dvěma násilníky!

Oba zmizeli. Oddechla si a velká tíže z ní spadla. Je sama — volná! Hned půjde odtud.

S námahou se zvedla a opřela se o hůl. Půjde to.

Namířila k Pšovce. Musí se umýt. Snad ti zbojníci odešli nadobro a nebudou ji honit. Jací to byli zlí lidé!... Nu — muži!

Žádný nestojí za nic. Sokolí oko se zdál lepší — ile i on zklamal. Zradil ji pro Havranici... A Silný bobr ji unesl, i on je hrubec. A tihle pastýři byli také hrubí a násilní. Všichni muži jsou hrubí — nechce je ani vidět.

Proč mají ženy poslouchat muže? Proč muži vládnou a všechno je jejich? Ženám nechávají těžkou dřinu a sami se nechají obsluhovat! Ostatně tohle by nemusilo být, vždyť bývalo kdysi, že matka vládla rodině, ano i celému rodu! Bába bývala náčelnicí, muži musili poslouchat!...

Matka s dětmi — to je základ života lidí. Dobře by bylo na světě, kdyby lidé žili jako velká rodina, v lásce a v přátelství. Ale zlí muži všechno pokazili a uchvátili pod svou moc. Zlí, zlí!...

Tak rozumovala Šťastná chvíle po celou cestu k Pšovce. Umyla se, napila a odpočinula si. Hlad ji týral a mohla jen maloučko pojist. I pes Hafánek se jen olízl a díval se hladově na svou paní, dnes nějak skoupou.

Šťastná chvíle přemohla únavu a znova se vzchopila k další pouti do neznámá. Všecko ji nutilo, aby se dostala dál, jen dál od surových mužů.

Dolní Pšovka, doposud tekoucí od východu, byla nyní zahrazena vrchy, takže dívka byla zvědavá, odkud Pšovka přitéká. A brzo se jí ukázalo, že se tu říčka náhle zatáčí. Obtékala táhlé návrší. A již bylo vidět, že tichá říčka přichází odkudsi z černých lesů na půlnoční straně. Krajina tu byla ještě příjemnější.

Nyní dívka postupovala po pravém břehu Pšovky, neboť levý břeh byl pokryt rozsáhlou vodní hladinou. Za jezerem se údolí zúžilo, táhlé vrchy stísnily říčku a vodní tůň přestaly. Slunce stálo nad západem.

Šťastná chvíle se uklidnila. Věřila už, že ji dotěrní pastevcí nebudou pronásledovat až sem.

Její pozornost zaujaly strmé pískovcové skály, stupňovitě rozpukané, které se objevovaly na protějším břehu. Čím dále šla, tím větší byly skály a jejich srázné stěny už nevystupovaly z úbočí vrchů osaměle, nýbrž jako rozsáhlé, mohutné a divoce rozryté hradby.

Upoutána tím, přešla na levý břeh, aby si prohlédla podivuhodné skalní útvary zblízka. Nic takového ještě neviděla.

Skály u Veliké řeky, jaké znala z domova na Letné a u Podbaby, byly docela jiné. Tu jsou skály samá díra a výklenek.

Komínovité výstupy vedou jako těsné uličky strmě vzhůru mezi rozpukané stěny. Ze skulin vyčnívají rozložitě vějíře kapradin a na stupínkách se kadeří hebké polštáře krásných mechů. Pestře lišejníky zdobí hladké stěny a nahoře je vidět okraje skal zarostlé fialovým vřesem a mezi ním světlík a rozrazil.

Šťastná chvíle si všechno zaujatě prohlíží. Každou květinku hledí pohledem — všechno ji těší. Zastaví se a se zalíbením vnímá, jak se mezi rozrazillem modrá pavinec a žlutne se smil se statným modrozeleným rozhodníkem a jak se nad kyticemi žlutých třezalek pnou do výše nádherné divizny... Co tu květů, co barev! A jaký nerušený klid!

Dívka se usmívá — zapomíná na hlad i na starosti a oddává se blahému pocitu klidné pohody v náručí krásné přírody.

Náhle — jaký to převrat!

Doposud tichým údolem se náhle rozlehlo rozvášněné zavytí vlků. Co se tu děje?

Shora ze skalní hradby je slyšet rvavé bučení rozdivočené krávy.

Dívka vyšplhala příkrou slují vzhůru a vylezla těsnou soutěskou, hodně zanesenou splaveným pískem, na temeno skalního hřbetu. Zaslouchla tu vlčí vytí zblízka. Spěšně učinila ještě několik kroků vpřed, nemyslí na možné nebezpečí. Za křovím spatřila hnědou krávu, která s rohy u země zuřivě útočí na dva běsnící vlky.

Jiní dva vlci divoce skáčí na zmatené telátko, bezradně ustupující na okraj skalního srázu. Telátko je už zkrvácené a vlkům dlouho neodolá.

Šťastná chvíle byla úplně bezbranná — copak její slabá hůl! —, ale zapomněla na to a jen jediná myšlenka ji zachvátila — pomoci krávě s telátkem. Uviděla ležící větve, popadla ji a bila divé vlky přes hlavy a do hřbetů. Oba vlci, kteří útočili na krávu, se postavili s rozevřenými tlamami proti statečné dívce. Jeden vlk po ní rařl a zahryzl se do jejího klacku. A tento malý okamžik krávě stačil, aby nabrala druhého vlka na rohy a mrštila jím proti silné borovici. Zraněného vlka pak na zemi ještě podupala a obrátila se na prvního útočníka.

Dívka zatím vytrhla vlkovi klacek z tlamy a bránila se zuřivé šelmě. Už by však byla nevydržela zápasit, její síly byly u konce. Vlk se jí chtěl zakousnout do ruky, když rozvzteklá kráva jej povalila a šlapala po něm. Stěží se zvedl a plížil se pryč krvácející. A tu ještě kráva za ním přiskočila, nabrala jej na rohy a smýkla jím stranou, takže sletěl přes okraj skály do hlubiny.

Šťastná chvíle se ohlédla, co se děje s telátkem. Zhlédla jen, jak je vlci srazili ze skály a jak uhánějí po skalním temeni a mizejí v soutěsce, kterou před chvílí sama vylezla nahoru. Jistěže běží dolů, aby pod skálou telátko roztrhali.

Kráva stála rozkročená a prudce oddychovala, až se jí boky zvedaly. Šťastná chvíle se jí bála, nevěděla, co by měla učinit. Natrhala trochu svěží trávy a držela ji v hrsti. Podá ji krávě, kdyby se k ní pohnula. A kráva stojí a jen oddychuje, snad jí neublíží.

Najednou kráva zvedla hlavu a silně zabučela. Volá telátko. Nikdo se jí neozývá. Znova zabučela a šla hledat zmizelé tele.

Šťastná chvíle sklesla do vřesového koberce. Teprve teď cítí, jak je slabá, vysílená a nemohoucí. Ještě že tak šťastně vyvázla z velkého nebezpečí. A nikde človíčka, který by jí pomohl!

Vlastně — je lépe, že je sama. Nepotřebuje muže — však se nějak obejde bez jejich přispění.

Spoléhání na vlastní síly a sebedůvěra ji tak povzbudily, že mohla aspoň s námahou povstat a podívat se na okraj skály, co se stalo s ubohým telátkem. Asi je vlci dole už rozsápali. Přidržela se skloněné větve stromu, nachýlila se nad skalní stěnu a pátrala po telátku. Nespatřila však po něm ani stopy, jako by úplně zmizelo. Bylo tu divné, neboť raněné telátko už nemohlo nikam utéci. Zato zhlédla, jak dole pod skálou vlci trhají svého pošlapaného druhá.

Šťastná chvíle se odvrátila od této podívané. Zahleděla se raději do líbezné krajiny, plné zeleně, svěžího vzduchu a vůně kvítí i lesních stromů. Poslední paprsky zapadajícího slunce zlatí skalní hřbety pšovského údolí.

Ach, přijde noc... kam se ubohá uchýlí? — Nu, snad si tu někde najde příhodný skalní úkryt, kde se uloží k odpočinku. „Pojď, Hafánku,“ volá náhle na psa, „tamhle vidím ve skále pěkný sklípek! Tam se schoulíme na noc... Je sice vysoko, ale aspoň se tam nedostane divoká zvěř. Hop, semhle! Ale tady už nemůžeš skočit, vid’? Je to na tebe vysoko.

Vyzvednu tě — ej, sama bych byla sklouzla! Ale jen když jsi nahore! No — a teď už jsme v naší jeskyňce, v závěťtí... Ach, ráda si odpočinu! To naváté listí je suché — hodí se mi na noc... Jsem tak unavena — ani jíst nebudu... Tys byl, Hafánku, tak statečný, ani ses těch vlků nebál... Jsi hodný, že mě neopouštíš. Dostaneš kousek masa — poslední, co ještě máme...”

K ránu byl Hafánek nepokojný. Pobíhal po okraji jeskyňky a vrčel. Šťastná chvíle vzala ho k sobě pod kožešinu, uklidnil se. Za chvíli se však vyhrabal a kňučel. Šťastná chvíle se probudila a zaslechla znedaleka zvuky, které se jí zdály jako vlčí hodování. Poslouchala napjatě, a když bylo ticho, lehla si opět a ještě si zdřímla.

Když vstala, bylo slunečko již hezky vysoko na obloze. Ale bylo ještě chladno. Šťastná chvíle se cítila mdlá a slabá. Dlouho jí trvalo, nežli se trochu rozhodila a údy oživila. Umyla se v blízké Pšovce a to ji občerstvilo.

Pocítila veliký hlad a snědla poslední drobečky, které ještě našla v ranečku. Ale copak je to na její prázdný žaludek! Dřevo by hryzala!

Postavila se proti slunci a rozhlížela se po utěšeném údolí. Ptactvo vesele zpívá a vánek k tomu šumí v haluzích stromů. Dívka si připamatovala včerejší události a zachvěla se, když si vzpomněla na zápas s divokými pastevcí a s neméně divokými vlky. Tentokrát vyvázla se zdravou kůží... Jak se jí povede dál?

Napadlo ji, aby se přece ještě podívala, co se stalo s telátkem. Snad něco z něho po vlčích hodech ještě zbylo. Nebylo to daleko. Snadno našla skálu, kde se odehrál zuřivý zápas s vlky, a opravdu pod ní bylo uploutané a zkrvácené místo, kde se válelo několik ohryzaných kostí. Teď se na nich pásly už jen mouchy.

Šťastná chvíle politovala soucitně telátko a obrátila se k odchodu. Když pohlédla náhodou pod křoví, uviděla tam zataženou krvavou hlavu... Ale to přece není hlava telátka, podívala se. Zvedla hlavu za ucho a hned poznala: Tohle jsou přece dravé zuby! To je hlava vlčí!

Odhodila hlavu do křoví a vrátila se k poházeným kostem. Podívala se na ně bedlivě a viděla, že to všechno jsou kosti vlčí... Zde tedy včerejší vlci roztrhali svého druhá, který spadl ze skály.

Ale kde jsou zbytky z telátka? Zřítelo se také na tomto místě, a odběhnout odtud, na to už přece nemělo sil...

Dívka pozorně pátrala kolem dokola, ale nadarmo. Telátko opravdu zmizelo. Podívala se maně ještě jednou nahoru, odkud vlci telátko shodili — a hle, jaká náhoda! Nešťastné tele nehybně visí zaklesnuté mezi větvemi borovice, která tu vyrostla podle skály. Vida, neskončilo tedy v hladových chřtánech vlků.

Šťastná chvíle se pomalu vracela z vycházky opět k své jeskyňce. Psík zůstal ještě u vlčích pozůstatků a ohryzoval s kostí, co se dalo. Hafánek se dnes nasytí — a co ona? Ne, hladovět nebude, vždyť je tu telátko!

Šťastná chvíle se vrátila pod skálu. Telátko visí na stromě a stačilo by shodit je dolů. Ale je to vysoko a ona na tuhle borovici nevyleze. Musí nalézt dlouhou větev a pak tele shodit.

Větev našla, a když povylezla trochu výš, podařilo se jí tele shodit. Bylo jen trochu potřhané. Maso bude mít dobré.

Doběhla do jeskyňky pro svůj ostrý pazourkový nožík v dlouhé rukojeti a zanedlouho tele zčásti obratně stáhla. Přitom si vesele pobrukovala. Bude mít co jíst!

Natrhala velké lopuchové listy a rozložila je po zemi. Na ně bude odkládat nařezané kousky masa.

Jen aby se jí povedlo roznítit oheň! Není to snadná věc pro toho, kdo se v tom umění stále netuží. To dívka věděla, proto si šla připravit potřebné náčiní. Našla pěkný, rovný smrkový prut — to bude dobré vrtidlo. Pak přišla těžší věc — vybrat správnou suchou podložku. I tu našla, ulomila kousek dřeva z vyvrácené borovice.

Nedočkavě zkusila vyvrtět oheň.

Sedla na zem a chodidla přislápla borovou podložku. Smrkové vrtidlo vzala mezi dlaně a mnila je tak, aby se otáčelo vždycky několikrát sem a několikrát tam. Přitom přitlačovala dlaněmi hůlku do borové podložky.

Hůlka se několikrát otočila a vypadla jí z dlaní. Nu ovšem! Vždyť zapomněla v nedočkavosti vyhloubit v podložce malou jamku... Učinila tak a všimla si, že vrtidlo je dole roztřepané.

„Jsem to nezkušená holka. Jako bych vrtěla oheň poprvé!“

Pazourkovým nožíkem přirezala smrkovou hůlku na dolejší konci. Pak nasadila vrtidlo do jamky na podložce a vrtěla dlaněmi, až se udýchala. Jamka se trošinku vyhloubila a kolem ní se usadilo trochu černého prášku.

Vrtěla znovu a vši silou se namáhala udržet dlaně při sobě. Ale pokaždé ji vrtidlo z dlaní vypadlo. Byla slabá... Nebyla to šťastná chvíle, plná síly a života, z dřívějších dob.

„Nic naplat, musím vrtidlo něčím přidržit,“ řekla si. „Ale čím a jak? Vždyť mám jen dvě ruce!“ Doma se jí to dařovalo dobře — tehdy ovšem vždycky ještě jedna dívka pomáhala.

Hle, tu se válí vlčí kost — ramenní kloub! Ten bude dobře přidržovat hůlku při vrtění... „Ale jak budu hůlku tlačit do jamky, aby nevyskakovala?“

Chytrá dívka se nerozpakovala, a když nasadila vyhloubený kloub na hůlku, stiskla jej vlastními zuby a přitlačovala vrtidlo do podložky. Když teď mlela dlaněmi, šlo to mnohem lépe. Vrtidlo z jamky nevyskakovalo a dívka mohla všechno úsilí vynaložit na rychlé a nepřetržité točení hůlkou.

Aj, lehounký dým stoupá v obláčkích z jamky! Ale to už roztočené vrtidlo vypadlo unavené dívce zase z rukou!

Šťastná chvíle se svalila do trávy. Prudce oddychovala. Ne, nedokáže vznítit oheň! Její ruce jsou na to slabé. Ví, jaká by byla ještě pomoc — pohánět vrtidlo otočenou tětvou luku místo pouhými dlaněmi. Ale kde vzít honem luk? Je už tak slabá a hladová!

Když se šťastné chvíli trochu ulevilo, odřízla si plátek masa a kamenem je naklepala. Pak maso žvýkala a jedla syrové. Mnoho nesnědla, nešlo jí to. Zbylé maso nařezala tence a položila na sluncem rozehřáté skalisko. Bude aspoň maso sušit, pak už se dá jíst.

Hlad ji nutil, aby ještě něco pozřela. A to už nemůže být nic jiného než nějaké vnitřnosti. Rozpárala tedy tele a vnitřnosti vyňala. Donesla je k Pšovce, pečlivě je očistila a vyprala. Do jater se dala hned, ta se mohou jíst syrová.

Hafánek dostával všechny odřezky a liboval si. Ocáskem točil, div si ho neukroutil.

Šťastná chvíle konečně utišila nejprudší hlad. Lehla si na břeh a za chvíli únavou usnula.

Jeskyňka nad Pšovkou zůstala obydlena po několik dní. Šťastná chvíle si nashromáždila dosti velkou zásobu sušeného i uzeného masa. Oheň se jí přece podařilo vyvrtět, když si udělala luk z ohnuté větvice a tenkého řemínku. Teď už si mohla napéci masa do libosti. Však si také pochutnávala! Z telátka zůstaly jen holé kosti a potrháná kůže. Dostatek masa dívku posílil. Už se chystala k další pouti proti Pšovce. A nepůjde sama. Vezme s sebou opuštěnou kravku.

Ještě téhož dne, co se šťastná chvíle bez úspěchu pokoušela vyvrtět oheň, vrátila se do těchto míst kráva Hnedka. Přišla i blízko k dočasnému útulku osamělé dívčiny. Smutně bučíc bloudila údolím a volala nadarmo své telátko.

Šťastná chvíle natrhala nejlepší trávu a zkusila krávu přivábit. Hnedka si jí ani nevšimla a jen tékala bez cíle sem tam.

Dívka se dostala krávé do cesty a kráva ucítila čerstvé, vonné traviny. Chopila podávanou hrst a sežvýkalaji. Šťastná chvíle honem natrhala novou trávu a opět ji podala krávé. Ted se dokonce pokusila kravku pohladit. Kráva tiše stála a jen teskně zabučela. Dívka ji hladila a jemným hlasem konejšila.

Za chvíli kráva odešla a zmizela mezi porostem. Daleko nešla, protože bylo občas slyšet její bučení. Držela se pořád v nedalekém okolí. Druhého dne se dívka opět s Hnědkou setkala a opět ji krmila. I hladit se kráva nechala. Šťastná chvíle si dodala odvahy a zkusila krávu podojit. Hnedka nejprve ucukla a plašila se, ale potom se upokojila a tiše držela. Mléko už asi krávu tlačilo a podojením se jí ulevilo.

Šťastná chvíle neměla s sebou nádobu na mléko, na misku ani nevzpomněla — ostatně byla již trochu nakřápnutá —, proto přebytné mléko vypouštěla na zem. Když však byla kráva stále pokojná, shýbla se dívka a zkusila sát mléko z vemene. Bylo dobré a sladké. Šťastná chvíle se přestala krávy bát a sála lahodný a posilující nápoj, až měla dost.

Podobně bylo i dalšího dne. Dívka se již s krávou spřátelila a jedna druhé se již nebála. Šťastná chvíle si mohla nadojit do misky a zkusila pak i dojit mléko do koženého měchu, který měla s sebou.

Od té chvíle se dívce zdálo, že žije v blahobytu. Přátelství s Hnědkou bylo pevnější a pevnější a kráva si na dívku tak přivykla, že ji provázela všady jako pes. Šťastná chvíle byla ráda, že má nyní dostatek mléka a že nemusí jíst jen samé maso.

A tak když si dívka jednou naložila dobře zásobený ranec na záda a vykročila na další cestu, běžel napřed čmouchavý Hafánek a vzadu šla Hnedka věrně v jejich stopách. Aby si ušetřila namáhavé vrtění ohně, nesla si dívka s sebou doutnající hubku v malé krabičce z kůry.

„Copak si, Hafe, uděláme dnes dobrého k obědu?“ ptala se dívka psíka, když už byla znavena dlouhou chůzí. „Já ti povím — dnes budeme mít dušené telecí, to bude něco, vid?“ Hafánek vesele zaštěkal, jako by tomu rozuměl.

Šťastná chvíle shodila ranec, vyndala řízek masa a vyhrabala v zemi nehluboký dolík. Rozdělala v něm oheň, a když se řádně rozhořel, nastrkala do něho kameny. A když byly kameny žhavé, vyhrabala všechno z dolíku a vystlala jej znovu žhavými kameny. Maso pěkně zabalila do vonných bylinek, položila je na kameny v dolíku a ještě je přikryla jinými kameny. Navrch pak nahrabala žhavého popela.

A maso se dusilo. O Šťastná chvíle je obratná kuchařka! Však z ní Hafánek ani oči nespustil.

Odpočinek trval až do svačiny. To bylo teplé mlíčko, mm — velká lahoda! To se Hafánek olizoval!

A pak nastala další pouť.

Dešť je zahnal do skalního úkrytu. Ještě že tu bylo skryší na výběr! Jen Hnědce zmoknutí nevadilo.

Skalní divočina rostla. Šťastná chvíle žasla nad vysokými, rozervanými skálami, hrady a věžemi, nad slujemi a stržemi, nad obrovskými balvany a tajuplnými šerými těsnými uličkami. Při tom všem nebyl kraj nějak pochmurný a skličující, nýbrž jasný a potěšující.

Je tu nakupeno tolik přírodní krásy, že se poutníku až duše chvěje pohnutím a čistou blažeností, hlava pak je naplněna dojmy tak, že zapomíná na všechno ostatní svět — tak vzdálený!

Naštěstí Pšovka vede stále bezpečně — jinak by si Šťastná chvíle v ohromném skalním bludišti ani nevěděla rady.

Po třech dnech pouti, plné divukrásných pohledů, musili se poutníci zastavit. Údolí horní Pšovky se proměnilo v neprostupný močál, přes nějž nebylo přechodu. Pro příkré skalnaté stráně se nemohlo postupovat ani po levém, ani po pravém břehu. Kráva by tudy nemohla projít.

Šťastná chvíle se rozhodla, že zde opustí bublavou Pšovku a najde si průchod jiným směrem. Ne bez těžkosti a dojetí se loučila s tak krásným Kokořinským dolem a v místě, kde nyní významně říkají „V ráji“, dala se k východu. Tudy se doprava otvírá nešíroké boční údolí, smavé a vábné, třebaže bez tekoucí vody.

Nuž, opět slunci vstříc, tak jako na počátku pouti od ústí Pšovky! Nové údolí, hluboce zaříznuté do úpatí velkolepé Vrátnské hory, vábí svými menšími rozměry a množstvím jahod i všech jiných lesních plodin.

Kdy se skončí tvá pouť, milá statečná dívka?

Najdeš konečně nějakou osadu, nějaké dobré lidi?

Velký duch tě ochraňuj a ved'

Část druhá - MINEHAHA

NA PUSTÉM VRCHU

Snědý hoch asi dvanáctiletý nebo o málo starší Vyběhl z háječku a chvilku se rozhlížel. Uspokojen si zahvízdl a utíkal málo vyšlapanou stezkou mezi drobnými poličky a záhony k nedaleké už osadě.

Nějak nedával pozor a vrazil hlavou do tyče zabodnuté do země, takže ji téměř vyvrátil. Ihned ji však zase postavil — byla to strážná tyč! Taková tyč je zapíchnuta na každém záhonu. Jsou na ní přivázány psí kosti nebo potrhaná psí kůže. Hoch dobře ví, co to znamená, je to na ochranu před zlými duchy. Ti nechtějí se psy nic mít a prchají, jak je ucítí.

Chlapec se pozdržel jen okamžik a chvátil dále. Řídké obilíčko jej šlehá do nohou. Nedbá na to, ale přece zmírňuje běh. Z pšenice, hojně zarostlé plevelem, vytrhl silný šťovík, ukousal listy a rychle je snědl. Osvěžil si poněkud vyprahlá ústa.

Nedaleko na úhoru pásli známí hoši vepře. Chrochtaví štetináci rozrývali půdu a vyžírali plevel i s kořínky. Hoch tam jen mrkl a už by si byl rád zaskočil na chvilku k pasákům. Jejich veselý křik ho lákal. Zhlédl Noháče, Okáče, Cvrčka, z větších výrostků Vekara a Mirana, ale jeho nejlepší druzi Píďa a Běhoun tam nebyli, ti jsou jistě nahoře na Pustém vrchu a někde tam na něho čekají... Ale hoch, který nese důležité poselství, nesmí se nechat upoutat myšlenkou na hru.

Vzpamatoval se a spěchal k svému cíli. Brzo minul první chaty, velkou Křikavcovu a nepořádnou Slídlivu, a dal se přímo k vrcholu Pustého vrchu. Ani se nezastavil, když z jedné chaty na něj někdo zavolal, kamže tak pospíchá.

Hoch dobře věděl, že to volá mistr Žvejkal, nedostižný umělec ve zhotovování jemně opracovaných pazourkových nástrojů. Jistě mu chce ukázat nějaký svůj zvlášť povedený kousek. Lupen často chodívá k mistru Žvejkalovi okukovat práci. Tolik ho zajímá dívat se, jak Žvejkal obrací v dlani rozpůlenou pazourkovou pecku, jak si ji opře o dubový špalek a upevní ji, aby se neviklala. Pak přidrží k pazourku kousek tvrdé kosti, asi jako prst veliký, a oblázkem v druhé ruce prudce ťukne do nasazené kosti a hned se z pecky odloupne ostrá, trochu prohnutá tříška — nový nožík!...

Lupen se už dlouho učí u Žvejkala odrážet z pazourku ostré štěpinky. Není to tak snadné, jak si někdo myslí! A ještě těžší je vyťukávat na pazourkové pilce drobnou zoubky... Však to bude jednou také umět! Dnes musí za povinností — vyřídít vzkaz na Pustý vrch. Nesmí se zdržet.

Nám však na chvilce nezáleží a mistr Žvejkal přece stojí za to, abychom se s ním seznámili.

Kdyby byl hoch tak nespěchal, uslyšel by zajímavé věci. Především mužský silný hlas — to je mistr Žvejkal. A potom vřeštivý hlas ženský. Aha, to je Vrtílka, Žvejkalova žena. Říkají o ní, že je hádavá a svéhlavá. Kdožví, snad je to jen zlá pomluva.

Nuž, poslouchejme trochu!

Žvejkal: „Dnes už nechod' na pole! Potřebuji provaz, upleť mi nějaký!"

Vrtílka: „Hele, provaz si vzpomněl! Nic ti neupletu! Půjdu na záhony přišít hrachu!"

„Dobře tedy, jdi si na pole, ale vezmi s sebou mých a přines poslední mléko od pastýřů! Ještě jsme si dnes nebyli."

„Žádné mléko neponesu, abys věděl! Stádo je dneska až u Trnové rokly a tam já za pastýři nepoběhnu."

„Přines tedy nějaké dříví, nemáme čím topit!"

„S dřívím se ti nepotáhnu, ani mě nenapadne. Natrhám do koše trávy pro kozu.“
„Ale považ, Vrtilko, že bez dříví nebudeme moci upéci jehně k večeři.“
„A musíme mít jehně? Nebude dříví — nebude jehně! To je toho!“
„Jíst se musí, Vrtilko!“ „Já jíst nemusím!“
„Aspoň mléka bychom se tedy napili.“ „Žádné mléko pít nebudu! Nebudu a nebudu ani pít, ani jíst!“
„Ale to bys, milá Vrtilko, přece umřela!“
„Ať si umru, beztoho na to čekáš!“
„Umřeš-li, budu si musit vzít novou ženu...“
„A — vida! Takhle tu fnukavou Pampelišku, tu bys chtěl, vid? Ne ne, žádnou novou ženu si nevezmeš! Ještě jsem tu já, Vrtilka! Abys věděl, zrovna to mléko teď přinesu! — A ty jen hezky přitáhni z lesa pořádný kus dřeva na oheň! K večeři bude jehně na rožni — a dost!“
„No, vždyť už jdu.“
„Dlouho ti trvá, než se rozhýbáš! Všecko abych dělala sama. Provaz abych ti pletla, pro mléko...“
„Ale vždyť já si ten provaz upletu sám.“
„Co by sis pletl provaz? Copak já to nedovedu? Jsem snad nějaké nemešlo? Ještě aby se všechny ženské vysmívaly, že Vrtilka nechává muže plést provazy! A nezdržuj mě pořád svým klábosením, vidíš, že pospíchám na pole!“
Kožený závěs na vchodu do chýše se prudce zahýbal a z chýše vystoupila Vrtilka s pytlíkem hrachu v ruce. Venku popadla košík s měchem na mléko a pospíchá k záhonům.
V chýši si ještě pobručuje rozpovídaný Zvejkal sám pro sebe:
„No, já tedy půjdu na dříví... To si dnes dáme jehněčiny! Ještě že se s Vrtilkou tak hezky shodneme!“ —
Po tomto všedním rodinném obrázku podívejme se opět za běžícím hochem.
Ano, tam pod lesíkem na temeni Pustého vrchu rozeznává udýchaný Lupen skupinu mužů. Stojí před náčelníkovou chýší. Jistě je tam i náčelník Zlomený nůž. Teď Lupen ukáže, jak je statečný! Přidal do běhu, ačkoliv se tu povrch země poněkud zvedal do kopce. Mířnoučký svah, pravda, ale dlouhý běh po něm dovede trhat dech. Dva psi se honili mezi chatami, ale když spatřili běžícího hocha, postavili se mu svorně do cesty a zlobivě na něj štěkali. Znavený hoch však zvedl kámen — a psi hned utekli. Ani nečekali, až hodí. Vědí tuze dobře, jak zdejší hoši dovedou mířit.
Hoch, téměř vysílený, postavil se před náčelníka.
Všichni muži pozorovali hocha již chvíli a poznali, že běží k nim. Co jim asi přináší čiperný Lupen?
Privítali ho s pochvalou, neboť běžel velmi statečně. Sám náčelník Zlomený nůž poklepal chlapci vlídně na rameno a pohladil ho po hlavě.
Hoch stál rovně jako jedle a jen supěl s ústy pevně sevřenými. Pohlížel náčelníkovi směle do očí, a mocně oddychuje, vyřizoval důležitý vzkaz:
„Křikavec a ostatní hlídači vzkazují, že již skoro všechen dobytek sami pochytili. Jen dvě krávy se zatoulaly do Trnové rokle, ale přivedou je do večera zpět. Už tedy nemusíte jít na pomoc, stádo je opět v pořádku...“
„Jsi chlapík, Lupene, dobřes to vyřídil! Kdyby ses byl cestou omeškal a přišel jen o chvíli později, už bys nás byl nezastihl. Byli jsme uchystáni jít chytat rozplašené stádo. Tvé rychlé nohy nám ušetřily zbytečnou cestu. Jsem rád, že to tak dopadlo.“
Náčelníkova pochvala hocha opravdu potěšila.
Ostatní muži upokojeni, že se stádu nepříhodilo nic zlého, přistupovali k Lupenovi a také ho poklepávali po ramenou jako prve náčelník. Ale čilý hoch nevyčkával, proběhl mezi nimi a namířil si ještě výš, na nedaleký lesnatý vrchol.

Už nemusel pospíchat. Jeho úkol byl splněn, a to tak dobře, že dostal pochvalu. Půjde teď opět mezi hochy — jistě tu jsou někde nablízku. Ale nic jim nepoví. Lupen není kvákavá žába, která nic nesmíci. Měl však radost ze svého úspěchu a sebevědomě se vypjal. Utrhl si lebedu a rozhlížel se po širém kraji.
Byl již u samého temene Pustého vrchu, blízko posvátného jezírka. Přehlédl odtud celou zdejší osadu sokolího rodu. K poledni se do dálky mírně vlní přívětivá, nedohledná rovina pastvin, rozrytá skrytými doly, k půlnoci nekonečné moře zelených i černých lesů s vysoko vyčnívajícími homolemi Bezděžů. Chaty sokolího rodu jsou roztroušeny po mírných svazích Pustého vrchu a sahají i dále po rovině k východu až k nejbližším lesíkům. Mezi chatami a za nimi se žlutnou a zelenají drobná políčka. Okolo osady se táhnou do dálky stepnaté pastviny mezi řídkými hájky.
Z ohnišť před chýšemi se kouří. Muži se dobře starají, aby v sokolím rodě nebylo hladu.
Jsou tu dobří lovci.
Mladý Lupen je šťasten ve svém rodě. Spokojená mysl a rozechvělé srdce vyznívají popěvkem.

„Jsem silný jako buk
vždy s druhy pospolu.
Já běhám jako vlk
jsem z rodu Sokolů!“

U jezírka nikdo není — hoši jsou asi na druhé straně na malinách. Píďa říkal, že některé už červenají. Cvrček a Běhoun jsou jistě s ním. Podívá se po nich.

„Až v lovce dorostu,
ej, kůži medvěda před matku položím!
Ba, zubr ani los mé zbrani neujdou —

všem jim se postavím!

Já rád jsem na světě,
mne chrání slavný rod
a nevím, co je strach.
Mně nesmí ublížit
ni zbojník, nepřítel —
k nám nevloudí se vrah.
Vždy se mnou pospolu
rod bratří Sokolů.

Rod stáda tučná má
a pastvin dostatek,
kdeco jsme osili, —
dost máme obilí.

Já budu lovit zvěř,
na polích pracovat,
pazourky otloukat
i hlídat dobytek.
Co nás tu pospolu, —
vše rod je Sokolů!"

Hoch si rozjařeně zavýskal a několikrát se zatočil, mávaje pažemi.

Najednou mžikem ztuhl a znehybněl.

Nevysoko nad zemí se nesla vzduchem krásná straka. Už bude hned v lesíku. Lupen popadl kámen a rozpráhl se — avšak nehodil.

„Kámen by byl mohl vletět do jezírka," zašeptal si káravě a odhodil hladký oblázek.

Málem by se byl těžce prohřešil!

Voda posvátného jezírka na Pustém vrchu by byla znesvěcena hozeným kamenem! Těžký trest by na nešťastníka seslala mocná Velbába, uražená tak nerozvázným činem! Možná — i smrt!

Lupen byl rád, že se nedal strhnout, a celého jej naplnil pocit ulehčení. Jak by si byl býval zkazil dnešní hezký den! Nu, nevidáno o straku! Těch je tu dost a brzo dostane jinou!

Hochy nemusil dlouho hledat. Hlasitý hovor a smích ho vedl. Našel je na západním úbočí vrchu. Tam bývalo vždy hojně malin. Lupen však věděl, že jeho druzi jistě nejsou v hlučící skupině. Jen drobné, nerozumné děti v lese křičí. Chytřejší hoši jsou v lese zticha, proto musí za nimi někam stranou.

Lupen chvilkami slabě zasyčel. A vskutku — brzy zaslechl odpověď. Tu jsou! V zarostlé divočině však nebylo vidět.

Lupen se nedal mýlit, rozhrnul mlázi a spatřil oba své přátele, Pídu i Běhouna. Jsou v dolíku mezi skalními balvany. Seskočil ze skalky, svěžím mechem zarostlé, do neveliké hloubky, zakryté křovinami a bujným maliním. Oba hoši tam byli ukryti a tiše pátrali po sladkých jahodách.

Ted' byl pohromadě celý trojlístek — Lupen, Běhoun a Píďa — výlupek omladiny na Pustém vrchu. Tři správní kluci, nerozluční přátelé. Však se jim nadarmo v rodě neříkalo „Jetelístek".

„Jen pojď, tu jsou veliké!" zval Píďa Lupena.

V dolíku bylo vlhko a vše tu rostlo bujně, i jahody a maliny.

„Všude jsou s malinami kopřivy, jen tady ne," liboval si Lupen.

„To víš, Lupínku, že si vždycky najdeme dobré místo! Ale už povídej, jak to bylo!" vyzval ho Píďa.

„Co bych mohl povídat? Nic nebylo!"

„Jen vypravuj, co ti náčelník říkal!" nutil ho Píďa dále. „Nadarmo tě nepochválil!"

„Jak můžete vědět, že jsem byl u náčelníka?" podívoval se Lupen.

„Nevymlouvej, sám jsem tě viděl! Schovával jsem se hochům a zaběhl jsem až na kraj lesa k jezírku svaté vody. Viděl jsem, jak jsi přiběhl k poradnímu dubu a jak tě náčelník i naši muži uvítali."

„I vždyť to nic nebylo — jen jsem přinesl od pastýřů zprávu dřív, než naši vyrazili na pomoc chytat rozběhlý dobytek. To je všecko a náčelník mě pochválil... Ale teď pojďme ven k dětem. Jsou už blízko a našly by náš dolík. Necháme si tu něco na zítřek."

Prolezli hustým porostem vzhůru a za chvíli byli u dětí. Tam právě Uzlíček bušil do zad Myšičce, drže ji za vlasy:

„Tys mi uřkla jahody! Všecky největší a nejzralejší mi padají od huby! Koukalas po mně jako vejř — ty šilhavá!"

„Nic jsem ti neuřkla," bránila se holčička. „Sám sis to udělal — neobětoval jsi první velkou jahodu Velbábě..."

Píďa odstrčil Uzlíčka: „Snad by ses nepral s holkou!"

Všecky děti opustily vyzobané pastviště a vyběhly z lesního stínu na slunný svah Pustého vrchu. Jen Jetelístek zůstal v lese. Lupen mrkl na své druhy a ti již uhodli, že mají počkat. Lupínek má jistě něco za lubem.

Děti venku skotačily.

Na Pustém vrchu právě odkvétá janovec. Jako když tu zlata nastříká!

Svahy kopce září do daleka záplavou jasné žlutí. Na hustých keřích janovce nebo — jak se tu říká — „zaječiny" není

vidět zeleného lístku. Vše přikrývá květ. Není u nás divokého keře nádherněji kvetoucího.

Teplé slunečné dny skoro naráz proměnily krásné, skromné pampelišky v travě v bílé koule lehounkého chmýří.

Dosavad žluté pampelišky pestřily zelené úbočí Pustého vrchu všude, kde nebylo lesních stromů, a přinášely radost a veselí každému, kdo je spatřil. Kvetoucí pampelišky vždycky dotvrzují příchod jara a jeho vítězství v přírodě. Proto je máme rádi a těšíme se z jejich žlutých světýlek na svěžím pažitě. Ale copak je nízká chudá pampeliška proti úžasné vyšňořenému janovci, který ji náhle vystřídal!

Pampelišky najednou zmizely a všechny zraky jsou nyní upoutány rozkvetlým janovcem, hýřícím ohnivě žlutou barvou. Vše ostatní před ním ustupuje a přikrčuje se, jen proudy žhavého zlata stékající po jižním a západním svahu kopce křičí do širého kraje bouřlivě: „Janovec kvete — janovec kvete!”

Pravda, i leckde na pastvinách mezi háji a na lesních stráních kvetou janovce a jsou krásné, ale janovce na Pustém vrchu jsou takové, že nikde jim není rovných. Proto skřivánek nad Pustým vrchem dnes tolik jásá a neúnavně vyzpěvuje! Je také oslněn nevidanou krásou náhle rozkvetlých keřů.

„Vyvádějte mladé,” volá skřivánek ke vši ptačí havěti. „Bude krásně, teplo! Slunečko bude mile hrát a potravu pro nás bude všude habaděj! Vyvádějte mladé, zaječina kvete! Slyšíte?”

Mezi janovci, obsypanými nespočetnými květy, pobíhají děti. Malí caparti se batolí a usedají na výsluní, větší haranti se honí a schovávají. Honička je v krvi všech dětí. Tato hra všech her je věčné dědictví po pravěkých lovcích a všechny děti prožívají při plížení, chytání, schovávání, honění a dopadení vzruch a zápal skutečných lovců zvěře. Není lepšího cvičení pro budoucího lovce nad tuto oblíbenou hru. Vysoké keře zlatého janovce poskytují sdostatek skrýší hochům a Pustý vrch se ozývá jejich pokřikem.

I děti po svém radostně vítají rozkvetlý janovec.

A což teprve, když se pojednou přihnal z lesa Jetelístek! Všecky rozdováděné děti zůstaly s otevřenými ústy v údivu stát, když se objevili tři divoši s Lupenem vpředu.

Jetelístek vždycky překvapil děti nějakým novým nápadem. Dnes si vymyslel něco skvělého: Všichni tři hoši přiběhli omalováni jako do válečné bitky. První divoch měl kolem úst široký červený pásek malinový a stejně červený měl nos i líce. Také jinde po holém těle měl červené pruhy a kolečka. Druhý byl podobně omalován modrou barvou a třetí byl ozdoben temně žlutými čarami, skvrnami, křížky a kolečky. Všichni poskakovali a mávali dlouhými klacky. Na hlavách obepjatých řemínky se jim třepaly dlouhé traviny a březové větvičky. Hoši se zubili a šklebili, že by se drobné děti málem až vyděsily, kdyby byly hned nepoznaly klukovská kvítka dobře jim známá.

Děti přivítaly trojlístek hlučným hlaholem a obdivovaly se jeho malované výzdobě. Něco tak přirozeně divošského se ovšem musilo všem dětem zalíbit.

Dívky křičely: „Jé — jé!” — a hoši jen otevřeli ústa.

A už bylo slyšet posudky:

„Píďa se omaloval rozmákanými malinami!” „Běhoun se natřel nezralými borůvkami.” Avšak záhadou bylo, čím se natřel na žluto Lupen, vůdce divochů.

Jetelístek byl na svůj nápad hrdý a nic neprozradil. A tak děti závistivě obhlížely omalovaný trojlístek a nejchytřejší kluci se dohadovali, čím se asi Lupen tak krásně nažlutil.

„To není jen tak namalováno hlinou,” správně rozpoznal Zaječí ouško a nasliněným prstem přejel Lupenovi po tváři. Že to je barvici šťáva obyčejného plevele, vlašovičníku, na to nikdo nepřišel.

Lupen se přikrčil a hlavu povytáhl proti nejbližším dětem.

„Hele, Lupen hýbá nosem jako zajíček!” volaly děti radostně. Lupen vskutku pohyboval chřipím nahoru dolů skoro jako skutečný zajíc. Bylo to k smíchu, jak se hochův pomalovaný obličej směšně pitvořil.

Píďa se nedal zastínit úspěchem Lupenovým, přikrčil se proti němu a začal hýbat ušima.

Mezi oba druhy se postavil Běhoun, a otáčeje hlavou na všechny strany, vyplazoval jazyk stočený do úzkého žlábků. To se drobtině velmi líbilo a hlasitě se rozjásala. Všecky děti se hned všelijak špulily a napodobovaly, co viděly.

Jetelístek vyhrál. Inu — jako vždy.

Nadšení diváci požadovali, aby Jetelístek ukázal ještě nějaké své kousky. Lupen však vyskočil, vzápětí i oba jeho druzi, a všichni tři vybaflí s divošským pokřikem a zběsilými posunků proti dětem. Pomalovaní a zuby cenící „divoši” vskutku nahnali v prvním okanzíku drobným dětem strach, takže se rozprchly. Jetelístek je stíhal, a tak se divošské představení opět proměnilo v honičku mezi kvetoucími janovcem.

Divoši sehnali všechny děti do kupy a zakončili hru několika kotrmelci. Udýchané děti seděly na pažite a čekaly, zdali bude Jetelístek ještě něco předvádět. Dívaly se tázavě na Lupínka.

Vůdce Jetelístků viděl, že děti ještě na něco čekají. Pokynul Pídovi a Běhounovi, aby se postavili za sebe. Přední, Běhoun, dal ruce do zadu. Píďa se hluboce předklonil a chopil se rukou Běhounových. Lupen se vyšvihl na záda sehnutého Pídi a jako jezdec třikrát objel se svým sprežením shromážděné děti. Potom se Jetelístek zastavil a všichni tři hoši udělali stojky na rukou.

To byl závěr dnešní zábavy.

Když děti ještě dále škemraly, prohlásil Lupen vážným hlasem:

„Už jsme se nadováděli dost, teď si zase budeme hrát jinak!”

„A jak?” souhlasily děti hned.

„Víte, že si máme zopakovat starou hru, jak nám to uložila bába Sívá sokolice! Je nás teď tolik pohromadě — šlo by to!”

„Ano, ano, sehraje Bionu,” vítaly děti Lupínkův návrh.

Chlapci namítali, že je to tuze smutná hra.

„Už jsme dlouho nehráli Bionu a nezapomeňte, že Sívá sokolice říkala, že se bude předvádět při letní slavnosti Slunce před celým rodem!” rozhodla Bělínka, kterou ostatní dívky pokládaly za svou hlavu.

„Ale ty, Bělo, musíš hrát Bionu," zakončil spor Lupen. „Žádná to nedovede tak jako ty."

„Ano, Bělínka bude Biona," volaly děti.

O všech ostatních úlohách byla dohoda rychlá. Všichni si oblíbenou hru dobře pamatovali z občasných představení o rodových slavnostech. Mohlo se hned začít. Potřebné pomůcky si herci narychlo obstarali, nežli na ně ve hře došlo. Hra o pyšné Bioně.

Sbor „lidu" zpívá obvyklou obřadní píseň na počest rodové pramatky:

„Sláva tobě, Velbábo,
ochránkyně naše!
Rozmnožuješ, sílíš rod,
požehnávaš stáda.
Ty nám dáváš úrodu,
ty jsi matka všeho!
Sláva tobě, Velbábo,
stůj u rodu svého!"

Po zbožné hymně bylo chvíli ticho. Při zpěvu děti kupodivu zvázněly a upjaly pozornost k Lupenovi a k Bělince, hlavním osobám starobylé legendy.

Lupen v úloze kněze a čaroděje — hodilo se mu teď jeho pomalování — předváděl přinášení oběti ke cti rodového božstva, pramatky Velbáby. Zpíval, tančil a klaněl se věrně podle skutečného rodového čaroděje Vívaše. Napodobil ho tak dobře, že se diváci až rozesmáli, ačkoliv se snažili zachovat vážnost, jaká sluší při bohoslužbě. Píďa a Běhoun přivlekli kus shnilého pařezu — to bylo obětované „tele".

„Kněz" Lupen hlasitě provolal k zástupu „lidu": „Pramáti naše, dobrotivá Velbábo, pohleď na oběť tobě určenou! Náš rod se ti klaní a prosí tě, abys vlídně přijala, co ti pokorně přinášíme!"

Po těchto slovech přistoupilo k oltáři několik děvčat. První položilo na balvan několik šišek, druhé kytku kvítí, třetí dva pěkné kameny a i ostatní dívky pokládaly své oběti na kamenný oltář. Všecky se tvářily vážně a zbožně se klaněly:

„Matko naše, děkujeme ti
za vše, co nám dáváš,
nejvíce však za své děti!
Stůj při nás a rozmnožuj
náš rod na věky věkův!
Velbábo, matko naše milá,
kež bys nás vždycky ochránila!"

Dívky odstoupily a uvolnily místo hochům. Ti obětovali dárky Velbábě jako prve dívky.

Pak vykročila do popředí Bělínka. Na krku měla zavěšený nádherný „lasturový" náhrdelník, který jí čilí hoši v rychlosti připravili z rozkrájené houby, jejíž kousky navlekli na dlouhé stéblo trávy. Družky ověnčily Bělince hlavu kvítím a vlasy jí pěkně rozhrnuly po ramenou.

Děvčátko svou úlohu skutečně prožívalo. Postavilo se hrdě na místo trochu vyvýšené. Děti přecházely kolem Bělinky k obětišti a uctivě ji pozdravovaly jako Bionu, nejctihodnější matku v rodě, matku nejvíc dětmi požehnanou. Stála jako socha, obklopena svými čtrnácti dětmi, které jí házely květiny k nohám a volaly:

„Buď zdráva, Biono, matko naše!
Velbába dej ti šťastný život!"

Čtrnáct Bioniných dětí se vzalo za ruce, vždy střídavě hoch a dívka, a zatančilo kolem své šťastné matky.

Bělínka-Biona pohlížela až dotud nehybně na lid, který se jí kořil. Ponenáhlu pozvedla hlavu výš a výše a zdálo se, jako by vyrůstala. Oči se jí zaleskly jako vnitřním ohněm. Konečně se její sevřené rty uvolnily, pohlédla kolem dokola na shromážděný zástup a začala vzrušeně volat, potřásajíc hlavou:

„Rode můj sokolí! Vyslechni mne, prve nežli dáš plamenům připravenou oběť!... Nedivím se vám, muži! Vy se Velbábě koříte, neboť rozmnožila vaše stáda a dala hojnost kořisti v lesích. Přijali jste to vše od ní a teď děkujete oběti...

Ale co vy, ženy, Sokolice? Proč vy chcete obětovat Prabábě? Věříte o ní, že dává plodnost všemu stvoření. I své děti prý jen od ní milostivě dostáváte. Nevěřte tomu! Kdo sám nemá, jinému nedá! Já, Biona, vám pravím — stokrát víc bych já zasloužila oběti vaší — mám čtrnáct dětí! Prabába žádných dětí nemá, a nemůže se tedy vyrovnat mně, Bioně! I kdyby mi snad několik dětí umřelo, budu mít stále víc než vaše Prabába. Jak ubohá je bezdětná Prabába proti mně! Nezaslouží si vaši oběti a vy, ženy, vraťte se do svých chýší!"

Dívka stála plna sebevědomí, i když skončila svou neslýchané rouhavou řeč. Přítomní diváci se ustrašeně rozprchli a ukryli se v okolních křovinách. Jen jejich žalostné hlasy prosily Prabábu o slitování. Snad je nebude trestat za urážlivou pýchu Bioninu.

Lupenčaroděj stál při celé Bionině řeči nepohnutě jako kámen, a když skončila, zhroutil se k zemi volaje:

„Běda nám, běda našemu rodu, běda tobě, pyšná Biono! Prabába nenechá bez trestu tvou vyzývací vychloubačnost. Běda, běda, běda!"

Biona stále hleděla do dálky, plna bezmezného pychu, jako by volala Velbábu k zápasu o prvenství.

Na volném pažítě se nyní objevilo sedm hochů a předvádělo rozličné hry a zaměstnání. Ostatní děti přilezly z úkrytů blíž, aby lépe viděly.

„Oj, moji krásní synové!“ hrdě pozdravila Biona svých sedm synů.

Nejstarší dva hoši ukazovali krocení zlého býka. „Býkem“ byl jiný hoch, největší silák ze všech. Oba bratři obskakovali vzpínajícího se býka hledající, jak by jej spoutali. Býk se jim nedal chytit, a kdykoliv se přiblížili, hned se po nich hrozivě hnál. Hoši však chtěli ukázat matce svou sílu i obratnost a skočili na býka z obou stran. Nejstarší syn chopil býka za rohy a chtěl ho strhnout k zemi. Býk však jen sklonil hlavu a prudce ji útočníka odhodil.

Hoch padl na skalisko ze země vyčnívající a už se nehýbal. Druhého bratra divoký býk pošlapal, takže ducha vypustil.

Diváci byli zápasem uchvázeni a vzrušeně vykřikovali. Byť byl děj jen naznačován, všichni mu rozuměli.

Pyšná matka hleděla na své dva nejstarší syny, ležící mrtvé v trávě, ale ani sebou nehнула. Jen očima zamžikala a ústa sevřela.

Diváci odnesli oba „mrtvé“ stranou a hrálo se dále.

Předstoupili další dva synové Bionini, statní a bujaří. Zamávali pažemi matce na pozdrav a jali se spolu zápasit.

Bioně opět zaplála v očích vyzývavá hrdost.

Oba bratři spolu zápasili, a věru tuze a statečně. Žádný nechtěl povolit. Pevně se uchopili a cloumali sebou jak vítr větvemi dubu. Jeden druhému vzepřel bradu vši silou vzhůru. Jeden druhého tlačil nazpět. Pojednou však zčervenale tváře zbledly, napjaté paže klesly. Hlavy se jim svěsily a oba hoši padli se zlomenými vazy bez výkřiku do trávy...

To byli již čtyři bratři mrtví. Pátý jim spěchal ku pomoci, ale zakopl a padl k zemi hlavou na kámen. Rukou se ještě chytil za hlavu a pak se bezvládně složil do trávy. Již nepovstal, zůstal ležet mrtev.

Nehybná Biona hledala očima zbývající dva syny. Šestý syn právě jedl maso a díval se na zápas. Když uviděl nešťastný konec bratří, vzrušením se tak zakuckal, že nemohl sousta pozřít. Vstal, potácel se několik kroků a udušen klesl k zemi.

Nejmladší syn, vida to vše, utíkal skryt se do matčiny náruče. Šlápl však v trávě na hada a ten ho uštíkl. Hoch sebou trhl, ještě kousek klopýtal, k matce však nedošel. Svalil se na pažít, spínaje ruce k matce.

Bělínka nyní sehrála nejkrásnější část své úlohy.

Když viděla smrt všech sedmi synů, zlomila se její pycha. Zaštkala a rukama lomila. Bylo veta po její pýše. Zdrcená Biona nyní budila soustrast u všech přítomných. S vytřesenými očima běhala od mrtvol k mrtvole jako šílená a zoufale naříkala. Slzami skrápěla těla svých synů a líbala jejich chladné líce.

Pojednou pozvedla zsinálou tvář k obloze a v nevýslovném žalu volala:

„Pas se, ukrutná Velbábo, na mém hrozném žalu! Nasyť své tvrdé srdce mým bolestným nářkem! Jásej a slav své vítězství nade mnou, ubohou Bionou!“

Zdrcená Biona se potácěla, nevědouc ani kam, ale za chvíli se vzchopila znova a vzpurně se vztyčila. Volala:

„Řekla jsem vítězství! Ne, ne, Velbábo, nezvítězilas nade mnou! Vždyť mně, byť ubohé, zůstává v mém neštěstí přece ještě mnohem víc než tobě v tvém štěstí! I po takové těžké ztrátě jsem přece jen já vítězná!“

Opět stojí hrdá a nezlomená. Volá k sobě své dcery, sedm krásných květů, aby se s nimi utěšila.

„Pojďte ke mně, mé drahé dcery, kvítečky rozmlíže, pojdte a oblažte svou matku zpěvem a tancem!“

V poskoku přichází sedm půvabných dívek. Drží se za ruce, propěvují a tančí.

Nejstarší dcera si náhle povšimla ležících těl bratrů. Přiskočila k prvnímu — leží mrtev! Skočila k druhému — také mrtev!

A tamto leží třetí, čtvrtý — všichni mrtvi!... Dívka zalomila rukama, bolestně vykřikla a klesá na trávu s puklým srdcem. Druhá dívka taktéž spatřila mrtvé bratry a padla vedle nich bez ducha.

A tak i třetí, čtvrtá a ostatní sestry padají jedna po druhé, zasaženy trestající rukou uražené Velbáby, až zbývá poslední, nejmladší dcera.

Strnulá matka hledí všecka vyjevena na zkázu svých dětí. I její chloubka, spanilé dcery padají mrtvy. Velbábo, jak strašný je tvůj trest! Tak strašný, že i srdce tvrdé, pyšné Biony se láme.

Zničená matka přiskočí k nejmladší dcerušce, a slzami ji oblévající, tiskne ji k sobě a zakrývá ji svým šatem. V nevýslovné bolesti a plna zoufalství křičí:

„Už dost, Velbábo! Prosím tě na kolenou, prosím tě u tvých nohou, mocná Velbábo, nech mi tuto jedinou dceru — nejmenší — poslední! Prosím tě u tvých nohou, ó slitu se!“

Marně prosí těžce zkrúšená Biona. Nejmladší dcera, udušená přílišným objetím, skonává v náručí.

Biona zvedá oči zalité slzami a zvolna otáčí hlavu. Kam pohlédne, tam leží mrtvé tělo...

Hlava jí klesá k prsům a tak zůstává bez nejmenšího pohnutí. Ani vánek nepohrává jejími vlasy. Jen zsinálá tvář, strnulý zrak, svráštělá čelo prozrazují nesmírnou bolest. A z očí jí kanou slzavé potůčky. Nevýslovnou žalostí jí ztuhly všechny údy do trvalé nehybnosti.

Přicházejí ztichlí diváci a přikrývají nešťastnou Bionu i s její nejmladší dcerkou v náručí hrstmi trávy a ratolestmi...

Pyšná Biona zkameněla. Proměnila se v skalní balvan a stojí jako omšelý sloup v zeleném podrostu. Hra o matce těžce zkoušené pro velkou pychu se skončila.

Hra dojala všechny děti. Vžily se do ní a procit'ovaly zprvu hněv k Bioně za její opovážlivou domýšlivost, ale potom i živou soustrast v jejím velkém neštěstí.

Děti se nyní seřadily a Lupen je vedl ke Kamenné matce. Říká se tak v sokolím rodě skalnímu sloupu na jihozápadním úbočí Pustého vrchu, asi padesát kroků od jeho temene. Tam se děti zastavily, Bělínka si sundala věneček i květy, jimiž byla ozdobena, a položila je na kamenný balvan. I ostatní dívky učinily podobně.

„Hle, naše bába přichází k nám!“ volaly děti a vítaly Sivou sokolici, matku rodu a manželku náčelníka.

Sivá sokolice, starší již žena nevelké, ale statné postavy, vystoupila z houštin janovce, kde byla po celé divadlo ukryta,

a pochválila děti za pěknou hru.

„Hezky vám to jde, rod z vás bude mít radost. Važte si, děti, starých zkazek a ctěte Velbábu, matku naši i všeho živého! Velbába je dobrotivá a chrání nás, ale je také přísná a viny trestá...“

Lupen se optal: „A což, bábo, stalo se opravdu, co se vypravuje o pyšné Bioně?“

Sivá sokolice vřídle odpověděla: „Zajisté, pomalovaný Lupínku! Je to pravda — vždyť přece tady před námi stojí zkamenělá Biona. Už je na ní málo znát skloněnou hlavu a jak tiskne k sobě nejmladší dcerušku. Ale tuhle — pohled, Bělínko! Co tu vidíš?“

„Nějaké žlábký, jsou jako hřebenem vyryté, jako nějaké skořápky,“ odpověděla dívka.

Všecky děti se nahnuly kolem a zvědavě si je prohlížely.

„Copak jsou ty skořápky, zarostlé v tom kameni?“ ptala se báby Bělínka.

„To jsou vzácné mušle z náhrdelníku, který nosila Biona. Pocházejí prý až z moře. Když jí nejmladší dcerka umřela v náručí, strhla si v bolesti skvostný náhrdelník z mořských muší a teď je tu ještě dobře znát ty žlábkované skořápky.“

„Tak je to jistá pravda s tou Bionou,“ posvědčoval Lupen. „Doposud jsem si ještě nikdy těch skořápek v tomhle kameni nevšiml.“

„Já také ne.“

„Každý den si tu hrajeme, a nevěděli jsme, že Kamenná matka má na sobě ještě znát roztržený náhrdelník.“

Sivá sokolice, vidouc veliký zájem dětí, vykládala dál.

„A tahle bříza, co tu roste vedle Kamenné matky, je prý Bionin muž. Povídá se, že prý tenkrát, když přišel a uviděl zkázu celé své rodiny, proměnil se v břízu. Od té doby se svými větvemi sklání nad nešťastnou manželkou... Když bříza stárím zajde, vyroste na jejím místě nová...“

„Jejich děti tu nejsou nikde, bábo?“

„Také je tu ukazují. Zde okolo vidíte ty vyčnívající balvany! To jsou synové a dcery pyšné Biony... O letní slavnosti budete, děti, hrát zde, na tomto místě. Spoléhám se, že to nezkažíte!“

„Sehrajeme to ještě lépe než dnes.“

„Jé, bábo, Bělínka hraje krásně Bionu!“

„Ale nejhezčí bylo, jak Noháč a Píďa spolu zápasili. To bylo doopravdy.“

„Mně se nejvíc líbilo, jak Hraňoš dělal zlého býka. Ten se dovedl vzpínat! A jak nabral Okáče na rohy!“

Bělínka se zastala dívek:

„Nejhezčí byl, bábo, tanec dívek. Tak pěkně si k tomu zpívaly!“

Sivá sokolice poslouchala s úsměvem dětské posudky:

„Vim, že se o slavnosti vyznamenáte. Však možná přijdou hosté i ze sousedních rodů — Zubří najisto — a snad i z Lišek někdo přijde oplatit nám návštěvu. A ti kupci, co jsou teď u nás, jistě nebudou scházet.“

„Tuhle zrovna jdou,“ poznamenal Píďa.

Od osady přicházeli nahoru dva z cizích obchodníků, kteří právě meškali v sokolím rodě. Jeden nesl pytel, přehozený přes rameno.

„Byli jistě u náčelníka ukázat zboží,“ hádal bystrý Lupen.

„Jdou do svých stanů... a proč jde Puclík s nimi?“ „Hlavní kupec leží těžce nemocný — prý nevydrží...“ „Proto obchodují tihle za něj.“

Oba kupci se zastavili blízko dětí. Zbylo jich tu již jen několik, ostatní se rozešly.

Puclík kupce zadržel a něco na nich chtěl. A přicházeli ještě jiní rodáci, aby poslouchali, jak bude Puclík kupovat. Že něco od kupců chce, viděl každý, neboť Puclík držel v ruce krásný jelení paroh, bohatě rozvětvený. Tu bude možno leccemu se přiučit, co se pak při výměnném obchodě hodí. Sokoli nejsou hloupí, aby se dali cizím chytrákem ošidit! A tak několik kroků od Kamenné matky se otevřelo malé mezinárodní tržiště. Řečí bylo mnoho jako na každém trhu. Veliká nesnáze však byla v tom, že ti dva kupci mluvili cizím jazykem a nikdo jim nerozuměl. Ke všemu ještě podivně šišlali a patlali, takže bylo těžko rozumět i těm málo slovům, která se snažili povědět zdejší řečí.

Puclík, rodem Liška, mladý lovec, který se nedávno oženil s dívkou Sokolici, a tím byl přijat do zdejší osady, chtěl na kupcích kouzelný amulet vyřezaný z kosti, jaký nosil čaroděj sokolího rodu Vivaša. Vykládal to přívalem slov, jak to mají všechny Lišky v obyčeji, a pomáhal si všemožnými posunkami, aby mu obchodník porozuměl.

Kupec přikyvoval hlavou ke všemu, co Puclík říkal. Musil přece ukázat, že je člověk světa znalý, který se dorozumí všude, tedy i zde, v zapadlém kraji, kde dávají lišky dobrou noc. A Puclík se zase nesměl dát zahanbit před naslouchajícími Sokoly, jako kdyby nedovedl kupovat.

Sokolové si sedli na pažit vedle dětí a zdánlivě se s nimi bavili. Ale i děti poznaly, že rodáci bedlivě pozorují, jak Puclík obchoduje. Puclíkovi bylo dost nepříjemné, že ho sokolští švagři tak zkoušejí, ale umínal si, že jim ukáže, co Liška dovede. Proto ani nešel s kupci dále k jejich stanům, nýbrž zůstal blízko sedících Sokolů a naoko vůbec nedbal jejich přítomnosti.

Znova ukazoval kupecům jelení paroh a říkal: „Kouzelné kolečko z takové kosti proti zlým duchům!“

Kupec, který nesl pytel, přikývl. Vytáhl z pytle hrudku špinavé soli a s úsměvem ji podával překvapenému Puclíkovi. Puclík povýšeně odmítl sůl a zakolébál tělem, divě se kupcově nechápavosti. Pak kreslil ukazováčkem pravé ruky na levé dlani obraz amuletu.

Obchodník vesele přikývl a vytáhl z pytle malou pazourkovou sekyrku. Řekl: „Dva paroh — to dobré ty!“

Puclík odmítl i tuto vzácnost a trval na svém. Ukazoval si na krk, aby kupec poznal, že chce kouzelný návesek nosit na hrdle.

Teď se druhý kupec t'ukl prstem do čela, vzal prvnímu pytel z ruky a vytáhl malý váček, v němž chrastilo několik drobností. Privil:

„Tady to je — tam být!“ a rozvazoval uzlík na měchuřině.

Puclík nedočkavě přikývl a pyšně se rozhlédl po sedících Sokolech. Hle, jak to Liška s kupci umí!

Konečně kupec rozvázal měchuřinu a ukázal, co v ní je — několik kostěných udic k lovu ryb...

Puclík se na ně díval s otevřenými ústy.

Kupec se smíchem spokojeně řekl: „Tu mít, co ty chtít!“

Puclík odporoval a zdráhal se přijmout nabídnutou udici.

Kupec mu s úsměvem strkal udici do ruky: „Nu, ta nebýt drahý, za paroh dát!“

Puclík stále odmítal: „Já jsem chtěl kouzlo na krk!...“

Kupec na to: „Ta na všechna ryba!“ a přidržel si udici k hrdlu, aby ukázal, jak se ryba chytí.

„Dáváš mi udici, a tady u nás ryb není,“ pravil Puclík. „Co bych s ní dělal?“

Kupec řekl: „Tak, tak — to dobrý, moc dobrý!“ A vtiskl Puclíkovi udici do ruky. Vzal si paroh, přehodil si pytel přes rameno a i s druhým odešel.

Puclík stál chvíli udiven, a když kupci zašli do svého stanu, hleděl ještě za nimi, jako by čekal, že mu krásný paroh vrátí. Sokoli už už chtěli vyprsknout smíchem nad Puclíkovou nezdařenou koupí, ale to málo Puclíka znali. Ten se sebevědomě vytáhl a obrátil se hrdě k domovu. Jda mimo Sokoly, pronesl pyšně, aby to dobře slyšeli: „Takhle se musí s kupci! Dostal jsem tak vzácné kouzlo za jeden paroh. Chtěli dva!...“

Hrdě, jako by nesl poklad, vracel se do své chaty.

Od toho dne bylo vidat Puclíka vždy jen s kostěnou udicí zavěšenou na šňůrce pod hrdlem. Své mladé ženě Puclík řekl, že je teď zabezpečen proti všem nehodám, které by Zlý mohl na něho nastrojít. A Sokoli opravdu věřili, že Puclík získal mocné kouzlo proti zlým duchům.

0, Puclík je chytrá Liška! Věřu, že sokolí rod na Pustém vrchu získal jím dobrého rodáka.

Toho dne se děti zabavily na Pustém vrchu skoro až do večera. Sívá sokolice jim všelicos vyprávěla. Učila je vážit si života, nic aby zbytečně nezabíjely a neničily. Především aby ctily rodovou pramáteř, mocnou Velbábu.

Slova moudré Sivé sokolice padala na úrodnou půdu. Zejména hoši je přijímali s plnou vážností a opravdovostí.

Sokolice řekla, že si je přezkouší. Hoši se hned před ní stavěli do řady — Jetelístek ovšem první — a žádný se nekrčil vzadu.

Sívá sokolice se tedy optala:

„Povězte mi, hoši, jaký kdo z vás bude v životě!“ A ukazovala prstem z jednoho na druhého. A hoši odpovídali bez rozmyšlení:

„Budu dobrý!“

„Budu čestný!“

„Budu rozvážný!“

„Budu udatný!“

„Budu veselý!...“

„Dobře, hoši, mám z vás radost!... A teď mi ještě každý z vás poví, jaký je Sokol.“

„Sokol je udatný, brání svůj domov!“

„Sokol nezradí přítele!“

„Sokol nelže!“

„Sokol se nebojí smrti!“

„Sokol ctí stáří!“

„Sokol nestrpí urážky!...“

„Mojí Sokolici, dobře odpovídáte! Ale pamatujte si: Nejen vědět dobré heslo, mít je na jazyku, ale mít v sobě, v krvi, v srdci... a hlavně — podle něho také žít!“

Co to tam? Něco se děje!

Od osady někdo běží na vrch. Po chvilkách se zastavuje, cosi křičí a mává rukama.

Děti si ho povšimly a brzo uhodly, že je to Vlkouš, manžel dcery Sivé sokolice. Co asi volá? Nehledá Sívou sokolici, bábu rodu ?

Sívá sokolice povstala a popošla Vlkoušovi vstříc. Děti si všimly, že hledí najednou velmi starostlivě a vážně.

„Sívá sokolice! Honem!“ bylo slyšet volajícího.

Matka rodu kynula zviženými pažemi na znamení, že už jde. A pospíchala, co mohla, dolů k chatám. S dětmi se ve spěchu ani nerozloučila.

Opuštěné děti chvíli přemítaly, co se asi u Vlkoušů stalo, ale pak Lupen najednou zvolal:

„Hle, pasáci ženou dobytek k napájení!“

A už Jetelístek s Lupenem v čele uháněl dolů k zpívajícím pastýřům. Dobytek zatím sestupoval do hluboké lobečské kotliny, kde se leskly tři kaly (rybníky). Napřed táhli vepři, ovce a kozy, ti se nikdy nezapomněli zastavit, kde byla příležitost k nějaké pastvě, a doprovázející je výrostci měli co dělat, aby udrželi všechna brav pohromadě. Starý ovčák šel vzadu a jen volal na psy, co mají dělat. Psi všemu rozuměli.

Jetelístek se připojil k ovčákovi. Všichni tři hoši si velmi oblíbili ovčáctví a rádi chodili se starým Tlapkou pásat ovce.

Učili se od něho hvízdát na psy, volat na ně i na ovce, práskat bičem a dělat pořádek ve zmateném stádě.

Opodál za bravem táhli starší skotáci. Ti měli hodně práce, aby udrželi pohromadě dobytek jen napolo ochočený. ...

Nedospělé děti mezi ně ani nesměly. Bývaly tu často chvíle velmi nebezpečné, když se dobytek něčím poplašil.

Stádo skotu byla pýcha rodu Sokolů — a také jeho hlavní bohatství. Skot znamenal zajištění rodu proti hladu a zabezpečoval rodu základ živobytí pro budoucnost. Buď chvála Velbábě za to, že uchránila zdejší rod před morem,

který prý v jiných krajinách zle řadí, a zachovala zdejší dobytek v plném počtu. Zvířata jsou sice malá a slabá, neboť jarní pastva ještě nenahradila plně strasti plnou zimní dobu, kdy vždy bývá veliká nouze o píci, ale Sokolům se pohublé krávy přece velmi líbí a zle by se vedlo posměváčkovi, jenž by je nějak haněl.

Kde se naskytla hochům příležitost, šlehali prutem zaběhlou krávu po drsné, tuhé kůži s tmavě hnědou, někdy až světle rudou srstí a zahnali ji zpět do stáda.

U kalů je dětem vždycky dobře. Tolik je tu příležitostí ke skotačení a jaká zajímavá podívaná při napájení dobytka!

Nejstatečnější kluci — Jetelístek nejdřív — si na krávy i vysedli! Ale staří pastýři to neradi viděli.

Po napojení táhl všechny dobytek nahoru, dle svých ohrad. Tam je pastýři dojili a to trvalo až do setmění. To již byl Jetelístek doma a šmejdil kolem ohniště, dalo-li by se ušitnout kousek něčeho na zub.

Ještě před večerem vyběhl Vlkouš ze své chaty pod náčelnickou chýší a běhal po návsi jako divý. Křičel cosi beze smyslu, vyskakoval jako při býčím tanci a pak obíhal všechny chýše v celé osadě. Do každé křikl ryčným jásotem:

„Máme kluka, hehehe!“ ... a hned letěl zvěstovat novinu do sousedství.

Všichni se smáli, jak se Vlkouš raduje ze svého třetího synka. Celý večer si měli co povídat. Ze srdce přáli Vlkoušovi i jeho ženě Maji dětského pozhledu. Dobrá Velbába přeje rodu Sokolů.

Slunce již zapadlo za vzdálené modravé vrchy a před chýšemi podávají ženy svým unaveným mužům a vyběhaným dětem večeři.

Ohniště uhasínají. Bdělí strážci sedí na skalisku na temeni

Pustého vrchu a obzírají ztichlou krajinu. Hledí do dálky, kde hřebeny lesů splývají s večerní mlhou a s oblaky.

Děvčata ještě procházejí osadou, a držíce se v pasu, zpívají zamilované písně.

Jasný měsíc svítí jako rybí oko.

Sokolí osada na Pustém vrchu usíná, odevzdána do ochrany mocné Velbáby.

MINEHAVA

Kdyby si bývali v pravěku zavedli mistrovský titul, dojistu by byli obratného otloukače pazourků Žvejkal nazývali mistrem. Nebylo mu rovna v sokolím rodě a snad ani jinde v hotovení jemných pazourkových nožů, pilek a vrtáků. Žvejkal dovedl z malé pazourkové čepele odštípnout množství drobounkých lupínků, okem sotva viditelných, aby získal tvar nástroje, jaký si přál, a s ostrím co nejvýhodnějším.

Sám by o tom vykládal: „To nejde uhodit sem, uhodit tam a spokojit se s tím, co se odštípne. Já vždycky vidím napřed, co se mi odštípne, a pak dostanu z každého pazourku ten tvar, k jakému se právě nejlépe hodí! Nebudu štípat nož z kamínku, o kterém vím, že z něho bude výborné škrabadlo nebo rydlo. A jiný kamínek ke mně volá, že chce být vrtáčkem, a ne pilkou. Jak se na pazourek podívám, vím, co z něho bude. Nutit pazourek, aby se stal nožem, když chce být škrabkou, je plýtvání drahým zbožím a nikdy nevede ke zdaru. Proto máme tolik špatných a ledajakých nástrojů! Když já něco udělám, každý o tom řekne, že z toho pazourku se musil udělat právě jen ten nástroj. Tomu se říká ‚dokonalá práce‘ — a já jinou nedělám...“

Dnes Žvejkal sedí na špalku před chatou a zarytě zápolí s jakýmsi pazourkem. Jako častokrát i nyní u něho dřepí čiperný Lupen a valí oči na mistrovi práci. Zdá se mu, že se Žvejkal zbytečně trápí s takovým obyčejným nožem. Pravda, je to pěkný nož, ale Lupen na něm nevidí nic pozoruhodného. Takových nožů Žvejkal nadělal už bezpočtu a nikdy nad nimi tak nedumal! A přece si Žvejkal koupil tento pazourek od obchodníka za vysokou cenu — liščí kožich za něj dal! Však se tomu rodáci včera tuze divili. Žvejkal, sám mistr výroby, kupuje si jednoduchý nož...

Žvejkal však dobře věděl, proč si vybral u kupce právě tento pazourek a proč mu stojí za krásnou kožešinu. Hned jak na něj poprvé hmátl, zdál se mu pozoruhodný. A brzo na to přišel. Ohmatal jej lépe a zjistil, že nož tkví v kosti pevně a neviklá se. To je něco! Hned si umínil, že musí ten nůž získat, aby vyzkoumal, čím to je.

Přinesl kupci pěkný mlat, ale kupec pazourek nedal. Žvejkal přidal hrneček medu — kupec nedal, že prý takový nůž nikdo v této zemi nedovede vyrobit. Teprve když Žvejkal přinesl lišku, byl výměnný obchod uzavřen a Žvejkal si pln radostné zvědavosti odnášel vzácný nůž domů.

Večer se Žvejkal zatím jen těšil s novým, neviklavým pazourkem, dnes však se kochá odhalováním jeho skrytého tajemství. A teď se Žvejkal před svým učedníkem Lupínkem trápí, čím to je, že tento nůž drží v kosti pevněji nežli kterýkoliv jiný.

„Tuhle, Žvejkale,“ upozorňuje bystrý Lupínek. „Dej ty prsty pryč!“

„Čouhá tu nějaká nitka ze smoly...“ dodal hoch.

„I mlč... Nitka — tou je nož přivázaný — ale že ta nitka tolik ten nůž drží, že se nesmekne... Lupene, už jsme na tom. Podej mi drobné nástroje!“

Lupen podal mistrovi misku s drobounkými nožíky, škrabáčky a vrtáčky. Žvejkal si vybral škrabáček a pozorně jím oškraboval vrstvu nalepené smoly z dutiny rukojeti.

„Vidíš, Lupínku? Ten nož není jen tak zatmelený, je také přivázaný!... To jsme my už také dovedli — ale jak tam pevně drží! Hleď, ani vyndat jej nemohu!... Za co jen tak drží?“

Doposud vždycky stačovalo nožem trochu zaviklat a dal se snadno vyndat. Však se proto také tolik nožů z rukojeti ztrácelo!

Žvejkal hořel nedočkavostí a mlel napětím ústy, jako by žvýkal placku. A právě teď sem přišly rušit jeho chvíli vrcholné soustředěnosti štetavé ženské. Sešly se u stromu vedle Žvejkalovy chýše a drbaly a žvanily — asi nějaké rodové klepy a novinky.

Tentokrát měly nejspíš něco obzvlášť důležitého, protože chvílemi tlumily hovor, jako by nikdo nepovolaný neměl slyšet, co si povídají. Žvejkal však stejně všechno slyšel, ač by byl rád neposlouchal.

Hlavní slovo vedla Žvejkalova žena Vrtilka.

„Jak vám říkám, drahé sestry, sama jsem to viděla! Vlastními očima jsem viděla, že kluk má plnou hubičku krve, až mu tekla po bradě!... A ubohá Mája, co zkusí bolesti! Vlkouš je z toho nešťasten, s nikým nemluví a po lesích se toulá...“
„To jsem jakživ neslyšela, sestro Vrtilko, že by něco takového mohlo být...“, nedůvěřivě se ozvala sousedka.
„Co jsem viděla, to jsem viděla a to je také pravda! Kluk jedva narozený hryže vlastní mámu a pije jí krev!“

„To je snad upír! Ten prý —“

„Žádný upír! Ten chodí jen v noci a opět zmizí. Avšak tenhle vzteklý kluk je pořád mámě v náručí a jen ji hryže a hryže...“

Rozprávku přerušil Žvejkalův útok. Házel po ženách vším, co měl po ruce, čepicí, košíkem se šťovíkovým listím, topůrkem, brašnou, dřívím. A křičel hněvivě:

„Už toho mám dost! Běžte klábosit na náves a mně dejte pokoj!“

Ženy se rozběhly a Vrtilka honem podávala Žvejkalovi džbánec s mlékem, aby se napil.

„Nechci!“ odbyl Žvejkal ženu. „A neruš mě v práci!“

Vrtilka odběhla do chýše a Žvejkal dokončoval svůj výzkum v klidu.

Nitku poutající pazourkovou štěpinu už odřízl — a nožik konečně vypadl!

Žvejkal ho hned prohlížel a oči mu jen zářily.

„Vidíš, Lupene? Tady to máme. Ten nožik má tuhle v boku vytukaný vrub — no, tuhle dole — a to je celé tajemství! Za ten vrub nitka pevně drží a nemůže se smeknout! Je to vtipné — máme to!... Takové vruby budeme dělat také! To budou teď nože!“

Žvejkal jásal a mlel ústy nevidanou rychlostí. Objevil tajemství lepší výroby nožů.

Rozčilením se mu třásl ruce, když nastrčil nožik znova do kosti a přivázal jej nitkou z jelení šlachy. Ano, je tomu skutečně tak — vrub je v noži vyláman jedině proto, aby jej pevně držel v rukojeti! Tak je to! Už nebudou nože vypadávat a ztrácet se!

„Podej mi nějaké nožíky!“ zavolal hartusivě na Lupena, který mu pořád strkal nos do práce. Ale že byl hoch tichý jako ryba a že hořel nemenší zvědavostí než sám Žvejkal, strpěl ho u sebe. Honem vybral několik pazourků ze zásoby, kterou mu Lupen podal, a zkoušel, zdali by sám dovedl vyštípat takový malý vrub na noži.

Začal se vši opatrností, ale po několika t'uknutích mu tenký nožik praskl. Stejně se stalo s druhým, ale již na třetím noži se mu povedl dosti pěkný vrub, který našeho mistra uspokojil.

Žvejkal radostí třikrát obtancoval chýši a vyhazoval do výše svůj první „vrubový nožik“. Lupen poskakoval za ním.

Och, teď kdyby tak měl aspoň jednu nebo dvě pazourkové pecky — to by nadělal znamenitých nožů pro celý rod!

Hojdalala, hej!

Vrtilka odhrnula kožešinu visící ve vchodu do chýše, vykoukla ven, ale hlavu schovala.

„Zbláznil se,“ řekla a popadla z ohniště hořící klacek, vyběhla z chýše, a skákajíc za tančícím ještě mužem, mávala kouřícím dřevem, aby zahнала zlého ducha, který asi pokouší jejího manžela. Vypadalo to, jako by honila svého muže okolo chýše. Měli to Sokoli pěknou podívanou!

Vrtilka ovšem netušila, že Žvejkal učinil objev, který proslaví jeho výrobky daleko široko, a že se Pustý vrch stane střediskem velkovýroby pazourkových nožů na mnoho pokolení.

Večer byla u táborového ohně pohnutá rozprava. Novinka, že Mája, dcera Sivé sokolice, má krvelačné děcko, rozšířila se po celé osadě a vzbudila veliký rozruch. Rodová porada rozhodne, co třeba v té věci učinit.

Vlkouš, otec děcka, nepopíral, že je skutečně pravda, co se povídá, a seděl na svém sedátku zničený a nešťastný. Sám náčelník rodu Zlomený nůž, dědeček děcka, také musil přisvědčovat k četným dotazům. Zachovával však důstojný klid a říkal, že rod rozhodne podle starých obyčejů o tom, co se stane s nešťastným děckem. Byl v nitru přesvědčen, že by bylo marné, kdyby chtěl tento vzrušující případ ve vlastní rodině snad nějak ututlávat.

Čaroděj Vivaša vystoupil v poradě jako hlavní mluvčí. Je knězem rodu a je odpovědný za to, aby pramáti Velbába nebyla popuzena a aby snad pro to nestihly od ní rod těžké tresty. Případ je jasný: Do Majina hošíka vstoupil zlý duch a řadí v něm, takže děcko pije krev vlastní matky! A co všecko ještě dále přijde, nezakročí-li se ihned! Jak stařeny potvrzují, bude nutno podle starých obyčejů děcko bez odkladu usmrtit, aby se neštěstí nerozlezlo po celém rodě.

Velbába dopustila jeden trest, a kdyby nebyla usmířena obětí, seslala by tresty horší a na všechny rodáky.

Všichni přítomní, sedící v poradě, souhlasně volali, že děcko posedlé zlým duchem musí být obětováno. I ženy, které stály za muži, přidávaly své souhlasné volání.

Vlkouš, zdrcený otec hošíkův, nevydržel mlčet k tomu všemu. Vyskočil ze svého sedátka a rozčileně zamával pažemi.

Všichni se k němu obrátili zvědaví, co zamýšlí.

Vlkouš zachroptěl a vzkřikl selhávajícím hlasem:

„Sokolí rode!“ Potom už volal mocným hlasem: „Jakže, ty tu na smrt dáváš malé děcko? Je to přece mé děcko, slyšíte, vy všichni? Já jsem jeho otec, mně náleží, ne vám! Já o něm rozhoduji!“

Bouřlivé reptání zahučelo shromážděním. Smělá, ba rouhavá slova Vlkoušova vzbudila rozhořčení. Nejvíce byly pobouřeny ženy.

„Kdo jaktěživ slyšel, aby děcko náleželo otci? Dítě je vždycky matčino a otec tu nemá co mluvit! — Mája je Sokolice!

Dítě patří rodu Sokolů, a ne tobě, Vlkouši z rodu křiklavých Sojek!“

Čaroděj Vivaša vyhlásil rozhodnutí:

„Ano, tak je to! Dítě je po matce sokolího rodu a stane se tedy, jak určí rod Sokolů, a nikoliv, jak by si přál někdo z cizího rodu, i když to je otec děcka. Dítě patří mámě, a tedy jejímu rodu. Tak bylo odevždy a bude navždy! Ty, Vlkouši,

měj na paměti, žes tu na Pustém vrchu hostem jakožto Majin manžel! Zachovej se jako host a podrob se zdejšímu odvěkým řádům, aby skrze tebe nepřišel trest na nás na všechny!"

Hlučný souhlas zabouřil kolem poradního ohně.

Vlkouš vykřikl: „A přece je dítě moje! Matka mu dala život, pravda, ale děcko patří mně, otcí! Tak to platí u Lišek, u Jelenů a všech jiných rodů u Jizery i u Veliké řeky! Tak musí být i u Sokolů!"

Nešťastný Vlkouš se pokoušel ještě dále hájit své otcovské právo, ale hlučný odpor žen ho přehlušil.

„Ne — nikdy ne! Nepřipustíme, aby si muži dělali právo na děti. U nás patří dítě odevždy matkám a našemu rodu! Ať si jinde dělají jak chtějí, u nás platí svaté právo mateřské!"

Vlkouš si prorazil cestu zástupem a vyběhl z poradního shromáždění. Ztratil se ve tmě. Ještě chvíli se za ním ozývaly hněvivé výkřiky pobouřených žen.

Nebylo do té doby ještě nikdy na Pustém vrchu slyšet tak převratná slova, jaká si dnes dovolil vyslovit Vlkouš.

Stávalo se sice, že by si byl některý otec rád podržel dospělého syna u sebe i s jeho mladou ženou, ale přísný řád ustanovoval, že takový syn musí opustit zdejší rod a musí odejít za svou ženou do jejího rodu. Neobešlo se to někdy bez těžkostí, ale nebylo zbylí. Všude, kde vládlo mateřské právo, musil otec propustit syna do ženina rodu.

Jindy zas byl by býval otec rád zanechal dětem svůj majetek, zejména své zbraně, kožešiny, dobytek, avšak jeho děti z toho všeho nedostaly nic, neboť otec byl z jiného rodu nežli ony. Dědictví dostal otcův rod, děti nic, neboť patřily po matce zdejšímu rodu. Otec byl vůči dětem cizím člověkem. Takový byl pradávňý zákon mateřský.

Vivaša konečně utišil rozhořčení zástupu. Řekl, že se Vlkouš umoudří a že se vzdá marného odporu. Zítřka se stane tak, jak si rod přeje.

Vlkouš zaběhl do lesa a motal se mezi stromy a houštinami. Nelze mu tedy jinak nežli hošíka obětovat... Mráz mu přechází po těle, pomyslí-li, že musí zítřka před očima celého rodu své děcko usmrtit. Pomoci není, vykoupit se nelze.

On sám bude musít podle neúprosného obyčeje posedlé děcko ubít... Dokáže to?

Vlkouš přišel domů pozdě v noci. Kdo ví, kde všude bloudil! Doma zastal Majů uplakanou. Sívá sokolice ji marně utěšovala.

„Ty bys, Sívá sokolice, jediná mohla snad ještě změnit usnesení porady," vyhlásil Vlkouš své konečné rozhodnutí.

„Vždyť Zlý vyjde třeba z děcka dobrovolně. Budeme mu přinášet dary, budeme vykuřovat, přivoláme Vivašu, aby zaříkával..."

„Marná naděje, milý Vlkouši," pověděla Sívá sokolice vážně. „Jsem bába rodu. Všichni si mne váží, ctí mě a poslouchají stejně jako náčelníka, ale v téhle věci by mě neposlechli. Zde přichází k platnosti něco většího, silnějšího a mocnějšího — staré zvyky, dědictví po předcích... Jak se dalo vždycky, stane se, milý Vlkouši, i tentokrát. Děcko bude obětováno! Žádá si toho čest našeho starého rodu. Jméno Sokolů nesmí být zlehčeno. Jinak by námi všichni pohrdali, jak Zubři, Havrani, Sojky, Jeleni, tak i ostatní rody, pokud by se k nim zpráva o naší slabosti donesla. Proto jsem s mužem o tom ani nemluvila. Vím, že náčelník rodu neposkvrní čest Sokolů. Nesmíme se, Vlkouši, poddat citové slabosti. Dobré jméno je víc! Musíme být silní. Buď zítřka silný i ty, milý Vlkouši!"

Vlkouš již neodpovídá. Beze slova usedá na lůžko, kde odpočívá jeho žena s malým děckem. Skládá ruce v klín a dívá se bez pohnutí do ohně...

Sívá sokolice přiložila silné poleno a pohládila nešťastnou dceru. V šeré chýši je ticho, jen v ohništi praská dříví.

Sívá sokolice vzala dceru za ruku: „Buď i ty silná, má nejdraší Májo, jsi přece Sokolka!" A odešla do své chaty.

Na Pustém vrchu je shromážděn celý sokolí rod. Několik kroků pod vrcholem, směrem k posvátnému jezírku, otvírá se polední krásná lesní mýtinka, ostatní strany obstupuje starý les, který vystupuje po úbočích Pustého vrchu až sem. Uprostřed severní strany, mezi okrajovými stromovými velikány, vyčnívá ze země dosti veliké ploché skalisko. Zdá se, jako by bylo úmyslně urovňováno. Je to obětní oltář rodu Sokolů.

O několik kroků výše, na samém temeni kopce, stojí pod korunou starého dubu několik balvanů a nejvýš mezi nimi vyčnívá hrubá socha. Je to několik velikých kamenů postavených na sobě, z nichž horní má podobu lidské hlavy s naznačeným obličejem. Je to mocná Velbába, ochranné božstvo rodu. Socha je obrácena hlavou k východu, aby mohla přihlížet obětem podávaným dole na oltáři.

Je odtud utěšený pohled na větší část osady a dále za ni do nekonečné krajiny, zdánlivě rovinaté.

Sokolí rod nevěnuje dnes pozornost krásné přírodní kulise, všichni jsou zcela zaujati chystanou obětí. Je slyšet jen tlumený hovor. Vzezření všech přítomných je neobyčejně vážné. I neposední kluci, kteří jindy pobíhají, všude se pletou a rušívali obřady, jsou dnes jako oněmělí a sedí v malých hloučcích na povýšených skaliskách pod sochou Velbáby takřka bez pohnutí. Chystané obětování malého děťátka na ně hluboce působí. Vědí však, že oběť je nutná v zájmu všech. Přijme-li ji Velbába, opustí Zlý posedlé děcko a nebezpečí dalších pohrom bude od rodu odvráceno. Běží tedy o věc pro sokolí rod velmi vážnou.

Zástup už jen čeká na nešťastnou rodinu.

Však ji právě rodový kněz a čaroděj přivádí nejmírnější cestou podle jezírka sem nahoru.

Ženy, stojící jako obyčejně uvnitř kruhu, začaly nábožnou píseň ke chvále pramateře. Okolo stojící muži se k nim přidávají, a tak zní z Pustého vrchu do kraje modlitba prosícího lidu.

Kněz Vivaša, opíraje se o svou kouzelnickou hůl, kráčí vpředu, za ním se potácí Mája s děckem v náručí, podpíraná Sívou sokolící. Vzadu jde vážně náčelník Zlomený nůž se zamračeným Vlkoušem.

Mája s děckem usedla na kamenný oltář.

Píseň dozněla a jen šumící stromy přerušují zlověstné ticho. Čaroděj vzal děcko matce z rukou a ukázal je lidu.

„Obětovat! Obětovat!"

„Posedlý Zlým duchem!"

„Píje krev vlastní mámy!"

„Privodí neštěstí všemu rodu!"

Takové výkřiky se rozléhají zástupem.

Mája, skleslá na skalisku, neodporuje ničemu. Ví, že je rozhodnuto. Kněz přikyvoval hlavou k výkřikům lidu a podal děcko Vlkoušovi. Obyčej žádá, aby otec sám děcko obětoval.

Vlkouš svírá ústa a chvěje se, když bere nešťastné děcko za nožičky. Otcovský cit se v něm živelně vzpírá ukrutné oběti. Ale všechny oči přítomného zástupu lpějí na něm — nutno ukázat sebevládu a nedat se přemoci slabostí.

Vívaša ještě dává Vlkoušovi poslední naučení, jak si třeba počínat při oběti.

„Vím, vím, Vívašo!" Vlkoušovi cvakají zuby.

Shromážděný rod je zticha. Všichni oněměli — mouchu by bylo slyšet letět. Dívají se bez dechu na Vlkouše s děckem. Z lesa za obětním skaliskem se ozval jakýsi šramot a podivné funění. Zapraskaly větvičky, haluze zašelestily, jako když se křoví rozhrnuje.

Kdo tam? Kdo to přichází rušit posvátný obřad oběti?

Kněz Vívaša vykročil, aby se přesvědčil.

Opět zašelestily křoviny a z lesa vystupuje kráva... Už její vidět hlavu! Kráva vykročila po příkré stezce a objevila se konečně celá před udiveným zástupem.

Na krávě sedí dívka. Krásná, ruměná, kvetoucí. Pohlíží překvapeně na tolik lidí. Kdyby tak věděli, jak dlouho už nebyla mezi lidmi! Jak touží po dobrých lidech!

Dívka se pomalu rozhlíží ze své výše a její údiv mizí. Uviděla i okolostojící ženy a děti. Oči se dívce rozzářily a začíná se usmívat. Je opět mezi lidmi! Buďte všichni pozdraveni!

Dívčí líbezný úsměv působí na překvapený zástup jako kouzlo. Pochmurná nálada mizí. Přísně stažená ústa se mění víc a víc ve vlídný úsměv a najednou si všechn rod zhluboka oddechl, jako kdyby byl svrhl těžké břímě.

„Kdo jsi, neznámá dívko?" optal se kněz Vívaša. „Jaký je tvůj totem?"

Dívka nedává odpověď, ale hledí na všechny přítomné usměvavě, zatímco její ruka hladí krávu po šíji.

„Toť věru ‚Minehava!'!" ozvalo se v zástupu.

Mnozí se hned přidávali: „Ano, ‚Minehava!' Přišla k nám!"

Náčelník Zlomený nůž popošel k dívce a promluvil na ni přivětivě:

„Neboj se nás! Nazvali jsme tě ‚Minehava', což znamená ‚Usměvavá', a vítáme tě mezi nás. Nepochybně tě posílá Velbába, abys byla svědkyní naší smírné oběti."

Ani teď dívka nepromluvila. Snad se ještě nemohla tak rychle vzpamatovat.

Kněz Vívaša tedy řekl k rodu:

„Přijela z neznáma na krávě zasvěcené Velbábě, proto ji dojistá Velbába k nám posílá v pravou chvíli obětní."

Souhlasné zamručení v zástupu svědčilo, že všichni uznávají dívku na krávě za posla vznešené pramateře — a tedy za dobré znamení její přízně.

Vívaša vzal děcko Vlkoušovi z rukou, a zvednuv je do výše, ukazoval je dívce. Oznámil jí přitom, že děcko je posedlé Zlým duchem, neboť kouše matku a loká její krev. Proto bude nyní obětováno.

Děcko zatřepalo ručkama, jako by chtělo k usměvavé dívce.

Minehava vzala dítě k sobě a pohýčkala je. Tiše si opakovala: „Kouše matku, pije krev..."

To byla první slova, která tu neznámá dívka pronesla.

Minehava zajela dvěma prsty děcku do hubičky a v malé chvíli mu vytáhla z úst čtyři drobné zoubky předčasně vylezlé, jeden po druhém. Učinila to stejně lehce a bezbolestně, jako tahávala zuby dětem ve svém domově, když pomáhala čarodějovi medvědího rodu, jenž byl proslulým zubařem. Děcko jen slabě zakňouralo.

Ze zástupu si nikdo ani hrubě nepovšiml, co dívka učinila. Zdálo se jim, že vykonává nějaké kouzlo.

Teď se děcko trochu rozplakalo. Kolem úst se ukázalo několik kapek krve. Dívka setřela krev rukou. Dítě se za chvíli upokojilo.

Čaroděj Vívaša bystře pozoroval každý dívčin pohyb a také vše viděl. Neříkal nic, ale když byly zoubky šťastně venku, natáhl ruku. Pohlížel dívce upřeně do očí.

Minehava si všimla, že Vívaša stojí proti ní s nataženou rukou. Že to je čaroděj, poznala hned po jeho nápadném ustrojení. Vívaša byl dnes slavnostně ověšen rozličnými fábory a cetkami, mezi nimiž se houpal i uschlý netopýr, had a ještěrka. Podívala se mu nebojácně do tváře a její pohled, dětsky usměvavý, střetl se s chladně zkoumavým pohledem čarodějovým.

Dívčin mladistvý půvab si Vívašu podmaňoval. Čaroděj měkl a chlad mizel z jeho vzezření. Dívka neuhýbala jeho zrakům, nebála se čaroděje, nýbrž roztomile se nahnula a do vztažené ruky mu vtiskla čtyři dětské zoubčky.

Čaroděj podržel chvíli dívčinu ruku ve své ruce a jeho obličej nabyl vlídného výrazu. Zastrčil čtyři zoubky — velevzácné a mocné to kouzlo — do míšku u svého opasku.

Minehava se rozhlížela, komu dítě patří. Mája vstala z kamenného oltáře a rozpráhla paže pro své nemluvně.

„Dej mi je, Minehavo, Velbábou seslaná! Jsem jeho matka!"

Dívka řekla: „Už nebude kousat ani lokat krev," a podala vyléčené dítě matce.

„Zlý duch z děcka vyšel," připojil dívkou okouzlený kněz k jejím slovům.

„Nebude pít krev," zajásal i Vlkouš.

„Velbába budiž pochválena! Hle — dítě je zbaveno Zlého ducha! Velbába si přeje, aby bylo zachováno naživu!" Tak prohlásil kněz, nespouštěje oči z dívky, stále mile se usmívající.

A dodal ještě:

„Velbába je usmířena — slyšte to všichni!"

Obrátiv se k Maje, vyhlásil Vivaša slavnostně: „Nuž, vezmi si, matko, své zachráněné děcko zpět a vychovej z něho řádného Sokola! Minehava zbavila tvé děcko Zlého ducha!”

Všechn lid hned opakoval volání: „Velbába je usmířena! Zlý duch z děcka vyšel!”

Tento jásavý a osvobozující pokřik se dlouho rozléhal Pustým vrchem. Nejvíc ječeli kluci pod sochou pramateře. Rozradostněná Mája přiložila vníci děcko k prsu.

„Nekouše,” svědčila Sívá sokolice a vodila blaženou matku mezi zástupem, aby všichni viděli, že Zlý duch skutečně z děcka vyšel.

Když se vrátili k obětnímu stolci, dala Mája podržet děcko Sivé sokolici a vrhla se k Minehavě, doposud nehybně sedící na krávě. Děkovala jí víc objímáním a celováním nežli slovy za neočekávané zachránění děcka v poslední chvíli.

Náčelník Zlomený nůž přistoupil též a otázal se: „Líbezna Minehavo, pověz, zda zůstaneš u nás? Prabába nám tě poslala a my si tě tu rádi necháme. Najdeš u nás nový domov!”

Mája, Sívá sokolice, Vlkouš i kněz Vivaša také vyzvali neznámou dívku, aby již od nich neodcházela.

Jejich vřidnost působila na dívku, potud těžce zkoušenou. Odpověděla:

„Zůstanu u vás — jste dobří!”

Zástup lidu se zatím již rozezpíval novou písní k oslavě Velbáby. Všichni vítali šťastný obrat, všem se ulevilo.

Čest sokolího rodu byla zachována. Rod byl hotov k oběti, ale když Zlý, duch milostí Velbáby děcko opustil, není proč nevitat rozuzlení všem příjemné. Radost všech byla upřímná, neboť náčelníkova rodina byla oblíbená a vážená.

Záříci Vlkouš vedl krávu s dívkou dolů k náčelnické chýši. Lid, dosud zpívající, je doprovázel a pozdravoval jásavými výkřiky. Věřil, že s příchodem Minehavy přichází i štěstí do sokolího rodu.

Rozumí se, že se Lupen a Píďa protlačili až ke krávě a z druhé strany pomáhali ji Vlkoušovi vést v okázalé vítězoslávě.

Před krávou si hrdě vyšlapoval Běhoun, třetí člen Jetelistku. Nesl veliký keř zářivě kvetoucího janovce, nastrčený na klacek. Na svém nápadu si hoch zřejmě nemálo zakládal.

Průvod již se blížil k náčelnické chýši, když Minehava pojednou vzrušeně vykřikla a paži si zakryla očima, jako by nechtěla vidět něco velmi nepříjemného.

Po návsi se právě vraceli nějací lovci, asi z lovu, k svým chatám na západní straně osady. Když uviděli veliký průvod, zastavili se zvědavě.

Dívka pozvedla ruku z očí, podívala se na lovce a vykřikla:

„Bobří! Nechci vás vidět!”

Užaslí Bobří zůstali stát jako zkamenělí. Poznali jezdyni na krávě. Je to skutečnost, či šálivé zjevení?

Dívka, kterou opustili umírající na břehu řeky, je živá, zdravá? Jak se dostala na vzdálený Pustý vrch? Jaký to div!

„Šťastná chvíle!” vykřikl konečně Silný bobr. Chtěl k ní jít, ale nemohl učinit ani krok. Stál s očima vytřeštěnými, ulovený zajíc mu vypadal z ruky.

Vlkouš, vida dívku vzrušenou, pomohl jí s krávy, a polo ji veda, polo nesa, uchýlil se s ní do náčelnické chýše. Zde Sívá sokolice dívku uklidňovala. Je přece v bezpečí pod ochranou sokolího rodu a mocné Prabáby.

Minehava se v chýši upokojila, a když jí Mája nabídla miskou ohřáté kaše, dala se s chutí do jídla. O, kdybyste, lidé, věděli, jak dávno jsem nejedla vařené jídlo, tak mluvily její oči, když ústa byla plná...

Náčelník zatím již rozhodl o příbytku Minehavy. Nejlépe jí bude v opuštěné chatě za náčelnickou chýší. Je sice vetřelá a dírami do ní fouká — ale vždyť je léto! Ostatně nedostatky se dají snadno napravit. Všichni ochotně pomohou dříve starou chatu obnovit.

A tak se Šťastná chvíle, nyní Minehava — Usměvavá — dostala do sokolího rodu na Pustém vrchu.

Večer si v náčelníkově chatě dlouho povídali o dnešních událostech.

„Je mi jen divné, proč se Minehava tolik ulekla, když uviděla Bobry. Cožpak se znají?... Minehavě asi něco je... Taková je neživá, neúčastná, sotva promluví...”

Po chvíli odmlčení řekla Sívá sokolice: „Mně se zdá, že ji potkalo něco tuze zlého. Připadá mi, jako by měla v sobě ránu hodně bolestnou...”

„Je to záhadná dívka...”

„Ale hezká je!”

„Možná že právě to bylo její neštěstí...”

„U nás jí bude dobře. Budeme mít rádi tu dívku Prabábou nám seslanou.”

„A mně se ti Bobří jaksi nezdají.” — „Mně se také moc nelíbí.”

„Zvlášť ten Silný bobr. To je hrubec...” „Nu, Bobří přišli s kupci a s nimi opět odejdou — jako když vítr napadané listy odfoukne...” „A budou pryč!” „A Minehava zůstane!” „Bude-li se jí u nás líbit...”

Lupen a Píďa napásli krávu a pak ji na noc zavedli do zavřené ohrady.

KUPEC ARŽUN

Kupecký náčelník leží v horečce. Čaroděj Vivaša se namáhá ze všech sil, aby nemoc zažehnal, ale nedaří se mu to.

Kupec slábne a jen občas nabývá vědomí. Tu vyháň své společníky a trpí u sebe jen Silného bobra. Ten se mu nějak zalíbil. A Silný bobr opravdu kupce starostlivě ošetřuje. Nikoho k němu nechce pustit, že prý nemocný potřebuje klid. Často i v noci přespává v kupcově haluzně.

Je to nouzová chatka, postavená jako stan z větví. Střechu má pokrytou kožemi a stěny vycpané mechem a drny.

Kupec tu má uschovány i své nejcennější zásoby, zejména pazourkové pecky. Ostatní kupcova družina si postavila své stany vedle, i Bobří tu mají pro sebe nevelikou haluznu. Nevadí jim, že jsou v ní trochu stísnění, stejně jí používají

jen za dešťů.

Dnes, druhý den po příchodu Minehavy na Pustý vrch, sedí Silný bobr před kupcovou haluznou na kameni uprostřed svých druhů a radí se s nimi.

Už je to tak, že Šťastná chvíle je živá. Nějakým záhadným způsobem se octla zde a byla přijata do ochrany sokolího rodu.

„A přece je to moje žena! Sám jsem ji unesl z rodu

Medvědů na Veliké řece," obhajoval Silný bobr své stanovisko. „Mám tedy na ni právo a patří mně!" Plachý bobr připojil svůj souhlas.

„Unos se ti zdařil, nechtyli tě ani ti dívku nevyrváli — zůstává tedy tvou — a musí zůstat u tebe, ať chce nebo nechce. Tak bývalo odjakživa!"

„Také si to myslím," vypravil ze sebe Koktavý bobr. „Nanejvýš by mohli Medvědi žádat od tebe nějaký dar na usmířenou."

„Ať si jen přijdou!" zasmál se pyšně Silný bobr.

„Nu, takové to zrovna není, jak tu povídáte," vyslovil konečně své mínění i rozvážný Černý bobr.

„A jak je to tedy, pověz!" vybuchl samolibý Silný bobr.

„Tak je to: Tys, Bobře, unesl dívku, pravda, a také podle zvyků by byla nyní tvoje. Ale nezapomeň, že tys ji na smrt nemocnou opustil. To neučiní manžel ženě — proto ti už nepatří!"

„Hola, Černý bobře, já tě přesvědčím, že Šťastná chvíle je má! Půjdu a vezmu si ji!" Silný bobr byl citelně dotčen přítelovou výtkou.

Nyní se vyslovil i zdržlivý Noháč: „Jsi trochu prudký, Silný bobře! Není to tak jednoduché, jak si myslíš! Šťastná chvíle je nyní v ochraně Sokolů, a ty si ji nemůžeš jen tak vzít. Jistě by tvrdě hájili své domácí právo a zle by se nám vedlo, kdybychom chtěli dívku odvést násilím. Radím ti tedy, aby sis dobře rozmyslil, co chceš počít!"

Tato slova nejstaršího druha silně na všechny působila. Byla pravdivá a moudrá.

Nemocný kupec v chatě zasténal. Silný bobr se zvedl a vešel do haluzny. Vchod za sebou zastřel spuštěnou kožešinou.

„Jak znám Silného bobra," pravil dobromyslný Kokta k svým druhům, „neupustí od Šťastné chvíle. Ale říkám vám, braši, rovnou, že nebylo hezké, když jsme ji ubohou, víc mrtvou než živou, nechali ležet na břehu. Kolikrát jsem si na ni od té doby vzpomněl a hádal jsem, co se s ní asi stalo..."

„Máš pravdu, nebylo to od nás hezké," přisvědčil černý bobr. „Ale měli jsme zůstat u ní a umřít s ní?"

„No — neumřeli jsme my ani Šťastná chvíle," pravil Kokta. „A jen bych rád věděl, jak se sem mohla samotinká dostat. — Takový kus země opuštěným krajem..."

A Bobří, ležící v stínu bříz, začali vzpomínat na cestu po Veliké řece a na svou další pouť až sem na Pustý vrch.

Tehdy, když zanechali umírající dívku na břehu Otce vod, mysleli, že pojedou klidně dál po řece, až je mohutný proud zanesle do nějaké příjemné, zvěří a úrodou oplývající země. Tam doufali nalézt nový domov.

Jak se to vše změnilo!

Nepluli tenkrát ještě ani půl dne a spatřili na břehu osamělou hlídku tří mužů. Nebylo tu nebezpečí, i přistáli u břehu a utábořili se u hlídajících mužů.

Rychle se s nimi seznámili. Byli to tři Sokoli odkudsi zdaleka, kteří tu u řeky už několik dní čekali na kupce vozící po řece zboží. Chtěli od nich nakoupit pazourkové pecky.

A jak si tak povídali, vykřikl hlídající Sokol, že se blíží proti vodě nějaké lodi.

Vskutku, připlouvaly čtyři lodice, značně zatížené zbožím, byly to nepochybně lodi kupecké. Sokoli zavolali a plavící se kupci uvítali příležitost k odpočinku a k přistání.

Vyprávěli lámanou řečí, že mají namířeno až k velkým ostrovům u prahů na Veliké řece. Tam chtějí vyměňovat své zboží — hlavně pazourkové pecky. Tři těžké pytle jich měli a kromě toho sůl a jiné hledané zboží.

Sokolové se zaradovali, že kupci vezou pazourky, a hned žádali, aby jim nějaké prodali.

Hlavní kupec, Aržun, jenž mluvil dost dobře zdejší řečí, nejevil však mnoho chuti, aby zde obchodoval. Řekl, že pazourky jsou již pevně určeny pro tři hradiště, na Šarce, na Zámcích a na Rivnáci. Tam na ně už netrpělivě čekají.

Bobří začali kupcům vyprávět, že právě z té krajiny na Veliké řece prchají před černou smrtí. Líčili bídu a utrpení tamějšího lidu, jenž houfně umírá strašnou nákazou.

Kupec Aržun poslouchal všecek vyděšen. Děkoval pak Bobrům za jejich varovnou zprávu a pravil, že by jeho další cesta vedla vstříc jisté smrti. Nezbyvá mu než vrátit se domů. Nyní pak byl už ochoten prodat Sokolům pecek, kolik by jich chtěli. Sokolové si hned žádostivě vybírali pazourkové pecky, ale neměli s sebou dost kožešin na výměnu. Za kožešiny, které mohli nabídnout, dával jim kupec jen několik málo pecek. Sokolové pohlíželi s lítostí na pytle krásných pazourků. Měli však dobrý nápad.

„Vy, kupci, už nepoplujete na Velkou řeku, a vrátíte se. Nuže, zajděte si nyní s námi do našeho kraje, kde je usazeno několik rodů. Mají kožešiny, obilí, vosk, parohy i jiné věci, ale tuze potřebují pazourky. Učinite tam dobré obchody."

Kupci se o tom dlouho radili a Aržun nakonec prohlásil :

„Mohli bychom s vámi do vaší země, ale naše lodi nemohou plout po suché zemi. A máme s sebou málo lidí, neuneseme všechny zásoby zboží a potravin. Nemůžeme tedy jít s vámi za obchodem."

Sokoli byli zklamáni. I kdyby oni tři pomohli nést náklady, nestačilo by to.

Aržunův zrak padl na Bobry.

„Vy, Bobří, jste si získali naši vděčnost za svou zprávu. Hledáte nový domov, nuž — pojedte nyní s námi do naší země! Dostane se vám přátelského přijetí. Já, Aržun, budu vám rád ve všem nápomocen."

Bobří s radostí uvítali tuto dobrou příležitost, jak by mohli bez starostí získat nový domov. Hned kupcům řekli, že tedy s nimi pojedou do jejich vlasti, a nabídli se, že by jim ochotně pomohli nést zboží do země Sokolů, kdyby o to stáli.

Přišel večer a při společném táborovém ohni se o tom povídalo dlouho do noci.

A tak se kupci, Sokoli i Bobři nakonec přátelsky smluvili, že se ráno společně vydají na cestu k rodům kolem Pustého vrchu.

Hvězdnatá noc jim všem přinesla příjemné sny. Kupci ujdou smrti a dobře vymění své pazourky. Sokoli opatří svému rodu i sousedům žádoucí surovinu na pazourkové nástroje, Bobři se potom dostanou s kupci do nové země, kde najdou domov a kde se budou dobře mít, tam bude půdy dost, dobytka dost, pazourků dost. Vše bude krásné...

Ráno pomáhali Sokolové i Bobři kupcům vynášet náklady a ukrýt lodice do hustého rákosí v ústraní slepého ramene Otce vod. Na každou loď kupci upevnili znamení, které zabezpečovalo ochranu mocných duchů a bylo výstrahou před odcizením. Neštěstí by stihlo každého, kdo by si troufal loď odvézt nebo poškodit.

Sokolové pak vedli karavanu, obtíženou náklady, k dalekému Pustému vrchu.

Prvý den minul dobře. I druhý skončil šťastně. Třetího dne, kdy Sokolové ukázali poutníkům na lesnatou Vráteckou horu a vpravo od ní odloučený Pustý vrch, těšili se všichni na brzký odpočinek u cíle.

Avšak nešťastná příhoda jim zkazila dobrou pohodu. Přecházeli skalnatou roklí a při zlézání pískovcových skal vypadl dvěma Bobřům z rukou těžký pytel s pazourkovými kameny. Sklouzl a řítit se těsnou strží hluboko dolů. Kupec Aržun, který šplhal za Bobry, chtěl zachytit padající pazourky, ale těžký ranec ho strhl s sebou. Dole ubohého kupce všechno zasypalo.

Ležel pod skálou v písku s rozraženou hlavou a zlomenou nohou. Naštěstí zůstal živ — nezabil se.

Na Pustý vrch dorazila karavana s těžce raněným Aržunem na nosítkách, nouzově připravených z několika větví.

Silný bobr vyběhl z kupcovy haluzny. Byl velice vzrušen a volal:

„Pazourkyjsou pryč!"

Bobři vyskočili a Silný bobr je uvedl do chaty.

„Kupec chtěl, abych mu ukázal pytle s pazourkovými peckami," vykládal Silný bobr. „Hmátl jsem do hromady zboží, ale tři rance s pazourky nikde..."

Bobři pomáhali hledat a všechno v chatě přerovnali. Kupec je z lůžka napjatě pozoroval.

„Včera tu být — nemůže ztratit!" nařikal Aržun. „Já chtít prodat Žvejkaljedna pecka — a pytel nebýt..."

Silný bobr napověděl Aržunovi, že není jinak, nežli že se

Sokoli tajně zmocnili pazourků, po nichž tak velice toužili.

Nic nebylo platné usilovné hledání. Pazourky se nenašly. Sběhli se i Sokoli a velice se podívovali, že se vzácné kameny mohly ztratit. Nebylo slýcháno, aby se v sokolím rodě kdy něco ztratilo. Na Pustém vrchu není zlodějů! Proto byl náčelník Zlomený nůž velmi dotčen, když se o ztrátě dověděl. Nařídil přísné vyšetřování. Jméno rodu musí být očištěno stůj co stůj!

Náčelník uhodil nejprve na všechnu kupeckou družinu i s Bobry, zdali některý z nich sám pytle neschoval. A když se nikdo nepřihlásil, provedl u všech přísnou prohlídku, ať se Silný bobr rozkřikoval jak chtěl. Nenašlo se nic. Rozezení Bobři se zaklínali a odmítali jakékoli podezření.

Sokoli spolu s Bobry znovu zevrubně prohlédli Aržunovu haluznu a pak i ostatní stany kupecké družiny. Čím déle marně hledali, tím více všichni nadávali na neznámého zloděje. Nakonec musili zklamaně vyznat, že nic nenašli. Jedině u Silného bobra byl objeven řemínek, kterým byl zavázán pytel s pazourky... Ale byla to klamná stopa, neboť Silný bobr rozvázal pytel na pokyn Aržunův, když vyndával několik pecek na prodej, a prý zapomněl pak pytel opět zavázat. Potom náčelník nařídil stejně přísnou prohlídku v celé osadě. Sám dohlížel, aby se všechny chaty, zásobárny, sklípky, stany, přístřešky a ohrady důkladně prozkoumaly.

„Tři pytle kamenů," řekl náčelník, „nemohou jen tak snadno zmizet. Není to přece šípek nebo žalud. Pytle tu někde v osadě být musí. Viděli bychom, kdyby někdo pytle odnášel. Naši hlídači bdí i v noci. Pytle najdeme a běda tomu, kdo se provinil a naše jméno zhanobil!"

Všichni kupci i Bobři pomáhali hledat. Silný bobr byl obzvlášť přísný, i lože v chatách rozhazoval a pod kožešinami hledal, v zásobních jámách šťoural a všude vlezl.

Pozdě večer, skoro již za tmy, prohlídka skončila. Bez výsledku. Také hledači, vyslaní pátrat do polí a záhonků, na pastviště, do blízkých hájů a lesů, vraceli se s prázdnem. Pazourkové pecky jsou nejspíš nadobro ztraceny.

Kupec Aržun se zlobí a náramně se rozčiluje. Ztráta drahocenných pazourků ho div nezabije. Hrozí, že přivede z domova silný zástup, který ho pomstí. Na Pustém vrchu se mu pazourky ztratily, je tedy sokolí rod za ztrátu odpovědný. Nebudou-li pecky vráceny, běda Sokolům! Aržunovi lidé jim vezmou dobytek, vypálí chaty, pošlapou políčka. Chorý kupec ustavičně nařiká a posílá unaveného Silného bobra znova a znova, aby ještě hledal.

Nikdo v osadě nepamatuje nic takového.

V kupcově chatě sedí Silný bobr na špalku a pomalu přikládá na oheň, aby bylo trochu vidět. Aržun se zatím trochu upokojil, byl nejspíš už hodně zesláblý. Mluvil tiše, co říkal, nesměl nikdo slyšet.

Pravil, že Silnému bobrovi plně důvěřuje a že mu svěří, co nikomu. Rekl, že asi už dlouho nevydrží naživu. Po jeho smrti ať Bobr putuje s Aržunovou družinou do jeho domova, kde zanechal statného syna Gelšu. Tomu vyřídí jeho odkaz — pomstu na rodu Sokolů!

Dále Aržun vyznal Bobrovi, že není kupcem, nýbrž ve skutečnosti je vyzvědačem svého kmene. Byl vyslán, aby v této zemi pátral, kde tu mají velká stáda dobytka a bohatství kožešin. Jeho kmen je připraven sem vpadnout, čeká jen na pokyn. A v této zemi jsou hojná stáda zde kolem Pustého vrchu i dále k východu. To se už dověděl a teď i to, že sem lze proniknout nepozorovaně po skrytých stezkách půlnočním pralesem a vypadnout na zdejší rody náhle, znenadání. To zabezpečuje jistý výsledek a snadné vítězství. Silný bobr ať to vše vypoví jeho synu Gelšovi a nechť pak vede

výpravu za bohatou kořistí. A přitom potrestají Sokoly za zmizelé pazourky.

Kupec se odmlčel. Těžce oddychoval. Bobr napjatě poslouchal a jen očima mžoural. Aržun ještě dodal:

„Za tvá věrnost — tvá pazourky — až je najít!" '3ÍJ

Silný bobr kupci slíbil, že všechno věrně splní.

Aržun upokojen usnul. Bobr ho hlídal až do rána.

Ráno přišel čaroděj Vivaša a znovu zaháněl kupcoví zlou nemoc zařikáváním a nakuřováním. Silný bobr vyšel, aby se u svých druhů najedl. Byl hrdý na úkol, který mu kupec svěřil. Měl toho plnou hlavu, však tu noc ani mmoho nespál.

Hoj, Silný bobr bude slavný a mocný! A Šťastná chvíle bude jeho! I pazourky budou jeho — však už jeho jsou! Silný bobr je chytrá hlava!

Venku pohovořil krátce se svými druhy, avšak o nočním hovoru s kupcem jim neřekl. Potom zašel kousek do vsi a viděl, že Sokoli sami ještě horlivě hledají zmizelé pazourky. Měli to od náčelníka přikázáno. Bobr se tomu pohrdlivě usmál a pyšně kráčet dále.

Musí mluvit se Šťastnou chvílí. Zkusí to po dobrém, tak bude nejlépe. Je dobré mysli, vše se mu daří a spokojeně si pohvizduje.

Bobr má dnes opravdu štěstí. Dívka sedí před chatou a ostrým pazourkovým nožem si vykrajuje z kůže nové opánky. Minehava se dívala na blížícího se Bobra jako na někoho zcela neznámého. Když přišel už blízko, vytrhla se jako ze sna a lehce vykřikla.

„Odejdi, odejdi odtud, Bobře," zvolala a rukou ho hněvivě odháněla.

„Šťastná chvíle! Moje Šťastná — "

„Nechci tě vidět!"

„Vždyť mi tě tvůj otec Bouřňák dal před celým medvědí rodem! Neodmítej mě, nechci ti ublížit! Chci ti jen říci -"

„Nenávidím tě jako všechny muže tobě podobné! Jste zlí, falešní, zrádní! Nic nechci od tebe slyšet — jdi už!"

Rozčilená dívka metala po Bobrovi trávou, hlínou, kameny, proutky, vším, co jí padlo do rukou.

Silný bobr pohodil uraženě hlavou a odešel.

Neušel daleko. Z náčelnické chýše vystoupil Zlomený nůž a zavolal na něho, aby se vrátil. Bobr uposlechl.

„Slyšel jsem, že máš něco s Minehavou. Co je mezi vámi?"

„Minehava je má žena. Jmenuje se Šťastná chvíle. Její otec, náčelník Medvěďů u Veliké řeky, mi ji dal. Nechtěla jít se mnou a já jsem ji tedy unesl. Plul jsem s ní po Veliké řece, a ona mi z jednoho ležení utekla. Podivnou cestou se dostala až sem na Pustý vrch. Ale náleží mně."

Tak vysvětlil Silný bobr svůj vztah k Minehavě. Z chýše vyšla i Sívá sokolice. Přišli i Vivaša, Vlkouš a několik jiných rodáků. Zvědavě poslouchali.

„Co tedy chceš, Silný bobře? Jsi náš host a my rádi vyhovíme tvým spravedlivým přáním. Věz však, že i Minehava je naším hostem a že bychom nedovolili jí ukřivdit."

„Co chceš? Vztít si, co mi patří! Minehava je moje. Jsem jejím pánem! Takové je právo mužů."

Sívá sokolice vystoupila před Silného bobra. Řekla s důrazem:

„Dovoláváš se práva, Bobře, budiž tedy! Staň se podle práva a dávných zvyků! Myslím, žeš řekl, že Minehava je tvá žena. Proto žádáš, aby se připojila k tobě a šla s tebou, kamkoli půjdeš..."

„Tak jest, Sívá sokolice. Moudře mluvíš!" Silný bobr si pochvaloval slova matky rodu a jeho tvář se vyjasnila.

„Vyslechni mne do konce, Silný bobře, a nechť má slova nejsou jako drobné rybky, které sítí proklouznou a zmizí! Řekla jsem, že muž si bere a vezme ženu — opakují: bere a vezme. Žena pak ho následuje do jeho chýše. Ano, tak tomu — u vás, Bobře! Ve vašich rodech je muž pánem a žena je jeho majetek. Ale Pustý vrch není u Veliké řeky a u nás platí doposud starodávné právo žen. U nás je žena matkou rodiny a její hlavou. Chce-li některý muž ženu z našeho rodu, musí opustit svůj dosavadní rod a musí se usídlit u své ženy... Minehava je pod ochranou našeho rodu, a proto ten muž, který ji chce mít za ženu, musí se usídlit u nás..."

Při tomto výkladu Silný bobr měnil barvu v obličeji. Chtěl něco namítnout, avšak Sívá sokolice na to nedbala.

„Podle našich odvěkých řádů nemusí Minehava odejít s tebou, Bobře, nýbrž naopak — ty musíš k Minehavě, bude-li si tě dívka přát za muže. Nebude-li tě chtít, nedopustíme, abys dívku nutil. U nás nemá muž ženě co poroučet — oba jsou si rovni a oba jsou stejně svobodni!"

Silný bobr stál překvapen a s otevřenými ústy.

„Správně, Sívá sokolice," potvrdil náčelník pravdivost toho, co matka rodu vyslovila. „Jak nás tu vidíš, Bobře, všichni muži jsme se přiznali do zdejšího rodu. Já sám pocházím z rodu Zubrů, tuhle Vivaša je Jezevec, Vlkouš je Sojka, Puclík je Liška, Slídlil a Křikavec jsou Zubři, Tuhý kořen je Medvěď. Všichni jsme opustili své staré rody a přišli za ženami na Pustý vrch. Zůstali jsme v rodu Sokolů. Děti jsou přece matčiny, to snad znáš. Nuže — chceme-li být u dětí, musíme být u matky v její osadě. U vás dostávají děti jméno i majetek po otci, kdežto zde děti mají jméno i rodovou příslušnost po matce. Všechny ženy i děti, co jich tu na Pustém vrchu je, jsou Sokolové a Sokolice. Žádná žena nejde za mužem, nýbrž všechny zde zůstávají navždy. Jen muži sem přibývají jako manželé k svým ženám Sokolicím a jsou i nadále členy svých starých rodů, z nichž pošli. Rozumíš tomu, doufám, milý Bobře, a pochopíš, že ti Minehavu vydat nemůžeme. Chce-li tě, budiž — nebudeme jí v tom bránit — ale pak vstoupíš do naší osady a budeš našincem."

Silný bobr snad ani nechápal vše, co mu teď náčelník řekl. Otevřel ústa ještě víc a vyjeveně vykulil oči. Porozuměl však tolik, že mu podle zdejšího řádu Minehava nepatří a že mu ji Sokoli nevydají.

To Bobra tuze rozhněvalo. Rozkřikl se, přičemž na místě poskakoval:

„Jakže? Nedáte mi ji? To ať si ji, u Velikého ducha, raději sám Ďas vezme, když ji nemám mít já!"

Takovéto hrozné zakletí působilo na přítomné jako hromový úder.

Vívaša hned vykročil k rozpálenému Bobrovi a přísně mu řekl:

„Zavolal jsi Zlého, Bobře, a slyšel to Veliký duch. Slyšeli jsme to my všichni — i Zlý! Nevezmeš již těch slov zpět. Tys postoupil dívku Zlému a Zlý si pro ni přijde. Nevíš, cos způsobil svou nerozvážností!"

Náčelník poslal pro Minehavu, aby jí to oznámili.

Přivedli dívku, rozpačitě se usmívající.

Náčelník Zlomený nůž se jí optal:

„Znáš Silného bobra?"

Dívka se podívala, na koho jí náčelník ukázal, a její úsměv se proměnil v hněvivý odpor: „Ať mne nechá! Nechci ho!"

Náčelník řekl:

„Silný bobr žádá, abys šla k němu." „Nikdy!" vpadla dívka rázně. „Nu, vždyť my tě, Minehavo, nedáme!" „Já vás mám ráda!"

„Poslyš ještě! Silný bobr se slavně zaklel, že tě raději nechá Ďasu, když tě nemá mít sám!" Dívka se usmála: „Nedbám, co Silný bobr dělá!"

„Jsi ochotna podstoupit zkoušku strašné noci, která rozhodne, zdali si tě Zlý vezme?"

Dívka se znovu usmála. Jistě si ani neuvědomila, oč tu běží.

„Budiž tedy!" vyhlásil čaroděj. „Minehava se dobrovolně vydá v moc Zlého, a tím nás zbaví jeho případné zloby.

Nebude si moci myslet, že mu ji nechceme vydat. Bude-li chtít, vezme si tě, nebude-li chtít, nechá tě nedotčenu."

„Pak k tobě nebude mít Silný bobr žádných práv a opustí sokolí osadu. Vívaša poví podle věštebních znamení, kdy se zkouška strašné noci vykoná."

Tak řekl náčelník a všichni přítomní pokyvovali hlavami.

Teprve teď se Silný bobr vzpamatoval. Namítal ještě něco, ale nikdo už toho nedbal. Věc byla rozřešena podle platných obyčejů. Rod Minehava Bobrovi nevydává a o dalším rozhodne zkouška.

Dívka se stále usmívala, jako by se jí to ani netýkalo. Všichni viděli, že má po horečkách ještě mysl zastřenou, nelitovali ji však, neboť to pokládali za důkaz zvláštní přízně Velikého ducha. Věřili, že pomatený člověk je šťastný člověk. Nic ho netrápí, nemá starosti, žije jako dítě.

Přiběhli Bobři volající: „Kučec umřel!"

„Velbábo, ochraňuj nás před zlobou Aržunova ducha!" zvolal náčelník.

Všichni pospíchali k Aržunově chýši. Čaroděj Vívaša a Silný bobr první.

LESNÍ DOBRODRUŽSTVÍ

Po starém úhoru jdou k lesu tři hoši: Lupen, Píďa a Běhoun. Kde je jeden, tam jistě ani druhý a třetí nejsou daleko. A když něco provede jeden, má v tom prsty dozajista i druhý a třetí.

Dnes Píďa zvábil oba své druhy do lesa. Zaslechl mezi muži, že se někde v Údolí ptačího zpěvu, až u posledního pastviště blízko hranic zubřího rodu, toulá neznámá kráva, poslední kus ze zaběhlého dobytka.

„Hoši, to by bylo něco!" lákal Píďa. „Najdeme tu krávu!"

„Podívat bychom se po ní mohli," povoloval Běhoun. „Ale ve skalách jsou medvědi," dodal zdrženlivě.

„Medvědi? Posledního tam naši složili před dvěma lety... Nic se nebojte, hoši," dodával druhům myslí Lupen.

„Jé — to by naši muži koukali, kdybychom tak krávu přivedli," zvolal Píďa. „Jdeme!"

Kdo by myslel, že hoši byli v lese divocí, že křičeli a honili se, byl by překvapen. Jetelístek byl v lese zticha a choval se vážně. Les je tajuplný, velkolepý chrám a každý, kdo do něho vkročí, mimoděk ztichne a zvažní. Hoši již ledaco pochytili z loveckých způsobů, dovedli se jim přizpůsobit a krotili svou bujnost. Nikdo z nich zbytečně nepromluvil, a když přece, ztlumil hlas. Vyhýbali se suchým větvičkám v cestě, aby nezpůsobili šramot, ostražitě pozorovali všecko kolem sebe a nic jim neušlo.

Zbraně neměli žádné, jen Lupen měl za opaskem zastrčený pazourkový nožík vlastní výroby, zatmelený v kostěné rukojeti. Píďa měl hůl, kterou si odstrkoval z cesty pichlavé ostružiny, a Běhoun měl kolem hlavy otočený prak — kousek měkké kůže s dvěma tenkými řemínky. To byla všechna jejich výzbroj na dobrodružnou výpravu. Ale hoši se nebáli. Hloupě do nebezpečí nevezou jsou přece dost opatrní — a vlků a rysů se nebojí. Medvěd se jim sám z cesty uhne — tak jaké strachy?

„Kjik - kjik - kjik!"

„To volá asi žluna tam z těch buků," hned rozpoznal Lupen.

Hoši se zastavili a poslouchali, zdali se krásný pták ještě ozve.

„To byl nejspíš datel," uplatňoval Píďa své lesní zkušenosti.

„Kji - kji - kjik, kjik!"

„Slyšíš, Píďo?" hájil se Lupen. „To je žluna! Datel volá klíí, glik, glik, glik! A ještě vždycky přidá mi — é éé jako káně. To je rozdíl! A pak, datel nelítá na buky, ten má raději smrky a borovice."

„Tak je to strakapúd, Lupene!"

Lupen dobře znal polní i lesní ptactvo a nedal se zvíkat. „Ne, Píďo! Strakapúd volá gik — gik! To zní přece jinak. A zavolá jen jednou, a my jsme žlunu slyšeli dvakrát. A ještě něco: strakapúd si vždycky zabubnuje — ťuká velice rychle do stromu... A to neslyšíme."

„No tak je to žluna," poddal se Píďa a tři hoši se zadívali na krásného ptáka, jenž přeletěl mimo ně.

„A teď, hoši, dejte pozor! Zavřete oči a říkejte si naše rozpočítadlo. Až je přefikáte, otevřete oči a něco uvidíte!"

přikázal Lupen a oba druzi hned poslechli.

Potichu si říkali:

„Enkis, benkis, drcalína,
deset ovec — každá jiná.
Běží myška, ježek za ní,
až ji chytne, bude po ní.
Kde ten ježek, kde je myška?
Oba si je vzala liška.
Dej ty, liško, dej je sem,
než tě spolkně černá zem!"

Doříkali, otevřeli oči a udiveně se rozhlíželi. „Lupínku, kde jsi?"
Lupen nikde. Ztratil se tajemně. Neslyšeli, že by odešel nebo odběhl.

„Lupínku, kam ses nám schoval?"

Hledali, ale po Lupenovi ani stopy. Volali jej a v jejich hlasech bylo znát chvění bázně. Nevzal Lupínka Zlý duch? Tu zaslechli medvědí zabručení.

Neulekli se příliš, neboť hned tušili, že se jim to asi ozývá zmizelý Lupen. Dívali se tuhle, tamhle — vždyť nemůže být daleko!

Nové zamručení.

„Odtud to bylo!" zvolal Píďa a přiskočil k dvěma košatým smrčkům. Viděl však jen hustou spleť prohnutých větví.

Skočil k habrovému mlázi a rozhrnul je. Lupen nikde.

„Hmbrmbmbrm!" s hlasitým medvědí mručením se pojednou rozevřely sklopené větve košatého smrčku a z nich jako z jeskyně vystoupil smějící se Lupen.

„Tohle je, hoši, můj smrček, mám v něm tajnou skrýš. Pojdte se podívat!"

Lupen nadzvedl sehnuté větve, aby bylo vidět dovnitř smrku. Větve byly dlouhé, husté, bohaté chvojím. Nejspodnější se ploužily po zemi.

Píďa i Běhoun uviděli, že uvnitř stromku jsou suché, překážející větve už olámané, takže bylo možno v uvolněném místě dobře sedět, ba s opatrností i stát. Oba hoši to hned zkusili a pochvalovali Lupenovi jeho dobrý úkryt. Vešli se dovnitř i oba najednou. A zvenčí je nebylo vůbec vidět.

„Při dešti tu ani trochu nezmoknu," liboval si Lupen. „A teď, hoši, musíme dále, kupředu!"

Šli potom hezký kousek a najednou se zastavili, jako by zkameněli.

Poslouchají, co se to lesem ozývá... Jakési úpění — a opět a opět.

„Duchové nás varují. Dejme si pozor!" zašeptal Běhoun a potichu přistoupil těsně k oběma druhům.

„To by mohl být lidský hlas," rozpoznával Píďa. „Ale kde by se tu vzal?"

„Půjďme k tomu blíž," rozhodl Lupen a opatrně, ale bez velkého strachu vykročili.

Po chvíli bylo znova slyšet úpěnlivé volání. Nebylo to už zdaleka. Hoši ještě popošli a zaúpění se ozvalo právě před nimi — a vycházelo přímo ze země...

Nic zvláštního tu nebylo vidět. Co to je? Hoši stáli bezradní. To asi opravdu duchové na ně volají...

„Mocná Velbábo, stůj při nás!" šeptají si.

Jetelísteček pohlížel na sebe nejistě. V očích strach z čehosi neznámého. Mají utéci?

Lupen učinil váhavě několik kroků a vykřikl přidušeně:

„Tady něco je! Pojdte sem!"

Druzi hned k němu přispíšili.

„To je stará vlčí jáma," poznal hned Píďa.

„Někdo v ní je! Spadl tam..." řekl Lupen a hned odsunul několik velkých větví položených přes hlubokou jámu. Oba druzi mu pomohli a odházeli větve stranou, aby bylo vidět do jámy.

Vskutku — v jámě se někdo krčí! Nějaká žena!

„Co tu chcete, haranti? Vás jsem nevolala," hněvivě lála žena z jámy.

„To je přece Vrtílka!" poznal ji Lupen a natahoval ruku do jámy, aby zachytil bezmocnou ženu. Ale ta se odvrátila a na Lupena už ani nepohlédla.

„Podáme jí nějakou silnější větev," radil Lupen a společně s druhy postavil do jámy dlouhé břevno.

„Chyt' se dřeva, Vrtílko, a my ti pomůžeme ven!"

Ale Vrtílka kopla do břevna, že se skácelo, a prutem šlehla po chlapcích, že stěží od jámy uskočili.

„Táhněte, kluci, o vaši pomoc se neprosím!" zlobila se Vrtílka na nezvané zachránce.

Hoši odstoupili a radili se.

„Víte co?" začal Lupen. „Nemůžeme nechat Vrtílku v díře. Přivoláme jejího muže. Není to odtud daleko. Ty, Běhoun, budeš za chvíli zpátky na Pustém vrchu. Řekneš tam Žvejkalovi, že jsme tu našli Vrtílku — spadla do vlčiny. My tu zatím počkáme a Žvejkal si Vrtílku potom už nějak vytáhne."

„Anebo ji raději nechá dřepět v díře!" dodal Píďa. Lupen pohlédl na své druhy a viděl, že souhlasí s jeho návrhem. Běhoun se bez odkladu rozběhl a zmizel. Oba zbylí hoši usedli pod strom a trpělivě čekali. Vrtílka se občas znova ozývala.

Lupen na ni zavolal, že pomoc přijde brzo. Vrtílka hned odpověděla:

„Nečekám na žádnou pomoc," a úpěla dále.

Uplynula hezká chvíle a lesem zazněl známý hvizd sokolího rodu.

„Aha, Žvejkal!" poznal Lupen znamení.

Udýchaný Žvejkal přiběhl k jámě.

„Vrtilko, přišel jsem ti na pomoc! Nestalo se ti nic?“

„Mohl jsi zůstat doma,“ ozvalo se mrzutě z jámy.

Žvejkal se dlouho nerozmýšlel. Uviděl nablízku několik balvanů a hned valil jeden k jámě. Hoši mu pomohli.

Vrtilka přece jen asi chtěla vzbudit soucit. Hlasitě bědovala, třebaže už příčinu neměla.

Žvejkal na ni zavolal: „Vrtilko, hodně naříkej!“

„Zrovna ne!“ zněla odpověď a nářek v tu chvíli přestal.

„Vrtilko, postav se tuhle ke stěně, já tam shodím kámen!“

„Ani mě nenapadne, zrovna si stoupnu jinam!“ Žvejkal svalil balvan do jámy. „Dej pozor, Vrtilko, shodím ještě jeden kámen.“ „Sházej si jich kolik chceš, ani se nehnu!“ Buch! Druhý balvan spadl na první, ale trochu nakřivo.

„Vrtilko, tenhle kámen nesmíš srovnat na ten první! Nech jej tak, jak je nakřivo!“

„Abys věděl, srovnám je na sebe!“

„Ale teď, Vrtilko, ať na ty kameny nestoupneš — spadla bys!“

„Co mi zakazuješ? Vylezu na ně, zachce-li se mi.“ „Ale ruce nezvedej do výšky!“ „Proč bych nezvedla, zvednu!“

„Nechytej mě za ruku!“ „A už tě držím!“

„Neopírej se nohama o stěnu jámy!“

„Budu se opírat, jak budu chtít!“

„Tak dobře, ale aspoň neklekej na okraj jámy!“

„Já si kleknu, kam chci — třeba sem!“

„A teď ani už nemusíš děkovat Velbábě, že ti pomohla.“

„To poděkuji, abys věděl, vím, co se patří... Děkuji ti, mocná Velbábo, žeš mě z jámy vysvobodila a že jsem s tvou pomocí šťastně vylezla!... To koukáš, Žvejkale, jak pěkně jsem se dostala ven! Ty bys to, toť se ví, nikdy nedokázal!“ Žvejkal pokynul na pozdrav Jetelistku a odvedl si Vrtilku domů.

Ještě nežli se Vrtilka vydala na cestu k domovu, zavolala na hochy:

„A vy, klackové, co tu děláte? Proč nepomáháte pást ovce nebo prasata? Proč bloumáte v lese, he?“ A ještě cestou bylo slyšet její hubování: „Nařezat jim, lajdákům!“

Hoši zapáchali kolem hluboké jámy několik výstražných větví a šli dále hledat ztracenou krávu.

Šli dlouho, a po krávé ani stopy. Les byl nyní divočejší a pochmurnější. Do těchto míst hoši málokdy zabloudili. Je to blízko hranic rodového území. A děti měly přísně zakázáno zacházet až k hranicím.

„Chytanou vás sousedé Zubří a zabijí vás,“ strašily matky děti, aby nechodily tak daleko.

Jetelistek však věděl, že hranice rodového chotáru jsou nápadně označené, a šel bezstarostně dále.

„Až přijdeme k hraničním stromům, vrátíme se,“ rozhodl Lupen.

„Já jsem u nich ještě nebyl,“ vyznával Běhoun.

„Jsou to stromy v polovině přesekané,“ poučoval ho Lupen. „Stojí na dohled jeden od druhého a označují hranice. Za ně nesmíme. Ani Zubří nesmějí sem, na naši stranu. Hraniční stromy stojí jen proti chotáru Zubřů, protože jejich země tady sahá dost blízko k naší... Ale tamhle na druhé straně, na Pustý vrch, tam můžeme jít lesem třeba celý den, a k hranicím nedojdeme. Ještě nikdo nebyl u hranic ve Velikém hvozdu... Ten se táhne pořád přes hory a dolů a nemá konce.“

„Hleďte, hoši, tady je vidět do údolí! Už se mi stýská po slunci, pojďme tam!“

„Pěkná lučina je dole — a nějaký potok tam teče...“

„Potok — ? To tedy je jistě Údolí ptačího zpěvu. Jdeme tam!“

Hoši sestoupili příkrou strání dolů a rozběhli se po květnatém pažítě.

Zastavili se u potoka. Jejich oči se těšily pohledem na líbezný kout země. Stráně jsou po obou stranách dolu strmé a skalnaté. Ze svěží zeleně bříz a hloží vyčnívají hradby a věže pískovcových skal.

„Je tu pěkně,“ vydechli hoši. „Takový klid a mír!“

Mír — mír?

Nepříliš vysoko nad hlubokým dolem se objevila na světlé obloze tmavá tečka. Asi nějaký dravec, nejspíš krahujec.

Nedaleko hochů přeletěla napříč údolím bělavá hrdlička... Nevidí dravce nad sebou a letí vzhůru do stráně. Dravec se snesl nížko a žene se za hrdličkou a rychle jako šíp. Je to skutečně krahujec, útočí vodorovně, nikoliv shora jako sokol... Hrdlička v zatáčce upozorovala nepřítele a hned zahнула za skalisko do hustého křoví, aby se zachránila.

Hoši, napjatě pozorující krahujcův útok, si oddechli. Přáli hrdličce, aby zlému nepříteli unikla.

Ale už tu byl mžikem krahujec. Letěl tak prudce za hrdličkou, že si hoši mysleli, že se najisto rozbije o skálu. Avšak v posledním okamžiku, než narazil na skalní stěnu, roztáhl krahujec ocasní péra jako vějíř a sklopil je dolů. Současně křídla postavil svisle. Tímto pohybem naráz zabrzdl svůj bleskový let. Zašumělo to až k hochům a krahujec se těsně před skálou zastavil. A hned zmizel v houští za hrdličkou.

V chlápčích se zatajil dech. Dopadne krahujec svou obět' ve spleti listnatých větví? Unikne mu hrdlička?

Na krahujce, úžasně hbitého, neplatí žádné kličkování.

Žádná houšť není pro něj neproniknutelná, větve mu nepřekážejí.

Za chvílku vzlétl krahujec z křoví za skálou, v pařátech ubitou hrdličku...

Jetelistek se dlouho díval za sveřepým vítězem, dokud ho bylo vidět.

Pak se hoši napili čisté vody z bublavého potoka a uvažovali, kudy dál.

„Hle — stopy!“ bystře upozorňoval Píďa.

Vskutku, po břehu potoka vedly stopy. Jsou lidské, to Jetelistek poznal hned, ale jsou jaksi drobné, lehké.

„Šly tudy děti — a není tomu dávno,“ svědčil Lupen znalecky.

Z osady na Pustém vrchu dnes do lesů v tuto stranu nešly žádné děti. Tudy táhly nějaké cizí. Porušily tím právo domácího rodu.

„Podívejme se za nimi!“ vybídl Běhoun.

A Jetelístek se hned vydal na výzkum po záhadných stopách. Údolí brzo trochu zatáčelo. Když přišli hoši za ohyb, otevřel se výhled do dálky. Ale ani nyní nebylo vidět nikoho v údolí. Jetelístek usoudil, že děti jsou již daleko napřed. „Dobře že táhly,“ ulehčoval si Píďa. „Kdybychom je tu zastihli, zle by se jim vedlo! Ani desíti bychom se nelekli!“

Lupen i Běhoun souhlasili.

Vtom hoši zaslechli veselý křik, smích a bezstarostné volání. Hned byli na zemi a plížili se podle potoka, kryti vysokou trávou i vrbovým křovím.

Brzo viděli hlavy dětí, míhající se nad vzrostlou trávou. Přilezli ještě blíž a tu se jim ukázala neveliká vodní tůň a v ní koupající se děti, většinou dívky, ale i několik drobných chlapců. Vesele skotačili.

Na břehu tůňky ležely odložené sukničky a halenky, hrubé plátěné i lehké kožené.

Běhoun zašeptal: „Mají tu jahody v košíčkách!“

Píďa poznamenal: „Ty holky jsou jistě Zubříce, slyšíte, jak ječí? Jahody jim vezmeme! Máme na to právo, jsou tu na našem!“

A hned popadl dva košíčky, narychlo upletené ze stébel trav. Běhoun i Lupen nemeškali a učinili totéž. Potom skrčeně odbíhali.

Koupající děti je zahlédly a vykřikly.

„Co nám berete naše jahody? Hned je položte!“

Vyběhly z vody.

Prozrazený Jetelístek se již neskrýval, holek se hoši nebáli. Lupen hájil právo domácího rodu:

„Co tady děláte? Proč nejste ve svých lesích? Koupejte se doma! Tohle je naše údolí! Ty jahody jsou také naše!“

Přestoupili jste hranice. Nic vám nevrátíme a klidte se odtud!“

Na takovou nepřátelskou výzvu je třeba řádné odpovědi. Zubří přece nejsou bázlívi zajáci. A tu bylo na vůdkyni vykoupáných dětí, aby promluvila a hájila čest svého rodu. Je to holčina asi dvanáctiletá, snad nejstarší ze všech.

Když byla prve spatřila cizí hochy, honem si sedla do vody, ale teď vstala a volá na Jetelístek rukama pohazujíc:

„Helemese, lakomec! Pro trochu jahůdek! Ani jsme si nevšimli, že jsme na vašem! Inu, Sokoli mají nouzi, jahody by jim scházely! Košíčky nám hned vraťte!“

Lupen se nedal.

„Nic vám nedáme! Překročili jste hranice! Tady nesmíte ani jahodu utrhnout, ani se koupat! Hybaj odtud!“

Výřečná holčina se nelekla. Udělala na hochy dlouhý nos a spustila výsměšně:

„Sokol měl dnes nehodu:

ztratil jednu jahodu.

To je rána — jemine,

bez jahody zahyne!“

Ostatní děti se hned říkadla chopily a měly je jedno přes druhé.

Jetelístek musil hájit svou mužnou čest. Hoši se obořili na dívky a výhrůžnými posunků a křikem jim nahnali strachu, že se všechny daly na útěk. Popadly zbývající košíčky i své oděvy a utíkaly podle potoka. Chlapci křičíce upalovali už napřed.

Poslední vylezla z vody vůdkyně Zubřů. Strčila do Lupena, až zavrával do potoka, a popadnuvši sukničky, běžela za ostatními. Po chvíli se obrátila a dělala na Jetelístek dlouhý nos.

Naši hoši oslavovali vítězství jásavým pokřikem a posílali za prchajícími dětmi posměšky:

„Zubr, zubr, zubr

nemá, co by jedl,

leze do cizího,

kouká, co by snědl!“

Toto říkadlo Jetelístek opakoval tvrdošijně, dokud jen bylo utíkající Zubřata ještě vidět.

Naplnění hrdostí nad obhájením rodových práv, nafukovali se hoši jeden před druhým.

„To jsme jim dali! Ti utíkali! Ukázali jsme jim!“

„Myslíš, Lupene, že o tom zaspíváme při táborovém ohni?“ otázal se Píďa.

Lupen se našpulil, zahýbal nosem a vážně pravil:

„No — možná. Vždyť jsme přece obhájili naše území!“

„Budou na nás žalovat!“ poznamenal Běhoun.

„Nic si nevyžalují! Přece jsme je nemohli nechat, aby se roztahovali na našem! Výhnat je — bylo naše právo i povinnost!“

„I zabít jsme je mohli,“ dodal Píďa. „Sokol se nedá!“ „Ano — i zabít!“ souhlasil Lupen. „A kdyby byli neutekli...“

„Hle, co nám tu nechali jahody!“ upozorňoval Běhoun. „Moc sladké však nejsou!“

„Bodejť — vždyť nejsou ještě zralé!“

„Ty košíčky si doneseme domů — jsou pěkné,“ připomenul Lupen. „A je to naše kořist!“ dodal ještě sebevědomě.

„Vím, kudy půjdeme!“ hlásil Píďa. „Obejdeme tyhle skály a zkusíme to tamhle... Zdá se, že tou roklinou vyjdeme

nahoru."

Hoši šplhali vzhůru po skalnaté stráni. Košíčky s jahodami musili odhodit, aby si uvolnili ruce. Dříve ovšem vyzobali všechny červené jahůdky. Dlouhé pruty ostnatých ostružin je chytaly za oděv a bránily jim v postupu. Ještě horší byly husté keřky hlohu a šípku, jimiž nemohli proniknout. Musili přelézat skalní balvany a obcházet hluboké rozsedliny. Někdy jim houština tak zakryla výhled, že se najednou octli na samém pokraji propastného srázu přímo nad otevřenou hlubinou. Až jim mráz po zádech přeběhl.

Všichni byli už poškrábáni a také krvavé odřeniny svědčily, že cesta touto strží nebyla právě snadná. Ale Jetelístek nedbal — budou z nich přece stateční muži! Ostatně — vždyť už jsou nahoře! Nyní možno jít po rovině mírně zvlněné téměř pohodlně.

„Hoši, tady po té stráni by byla kráva přece neprolezla, tady jistě není...“ poznamenal Lupen. „Pojďme tamhle do řidšího lesa, tam je krásně!“

Zaměřili tam a šlo se jim lépe. Veliké stromy se jim klenuly nad hlavami.

„Kluci, máme štěstí!“ tiše zvolal Běhoun. „Vždyť tamhle je ta kráva!“ radostně ukazoval křovím.

„I jdi — to není kráva,“ opravil ho Píďa a náhle dodal polekaně: „To je přece zubr!“

V hoších se zatajil dech, když uviděli obrovské, silné zvíře, které si drbalo hlavu o strom.

„Tak, hoši, teď pozor!“ varoval Lupen. „A — už ho vidím!... Ale vždyť to není zubr ani kráva — je to divoký tur! Zle s námi!...“

Hoši se polekali. S turem není hračka. Zejména takový mrzout samotář bývá horší než medvěd. Věděli z vyprávění lovců, že tur na člověka sám útočí.

Skrčili se a doufali, že si veliké zvíře pěkně prohlédnou.

„Živého turajsem ještě nikdy neviděl,“ šeptal Píďa. „O, ten má rohy!“

Tur něco zvětlil. Popošel směrem k hochům ukrytým za houštinou. Hoši dostali strach a rozčileně se hrnuli na bezpečnější místo. Křoví při tom zašeštilo, větvičky se lámaly a praskaly.

Obrovský tur to zaslechl. Rozlíceně několika skoky vletěl do houštiny, rozrážel ji svými rohy a nohama vztekle podupával.

Zastrašení hoši vzali nohy na ramena a hledali spásu v útěku. Když je tur uviděl, rozešel se k nim. Štěstí že mu nově křoví hochy na chvíli zakrylo a že se zdržel rozhlížením. Ale už opět hochy zahlédl a pádlil k nim.

Několik krátkých okamžiků náskoku však hochům stačilo, aby se zachytili dlouhých větví mohutného buku. Byly sehnuty tak nízko k zemi, že jich snadno dosáhli. Jako veverka se vysoukali vzhůru po hladkých větvích. Lupen s Běhounem se uvelebili v koruně na silných rozsochách, jen Píďa se trochu opozdil. Zavěsil se na dlouhou skloněnou větev, která se jeho váhou značně snížila, takže se houpala nebezpečně blízko země. Píďa po větvi honem trochu popolezl, ale nohama přece visel ještě nízko. Pružná větev se prohýbala, kdykoli se pokusil vyšvihnout se na ni i nohama.

Lupen, sedící výše, pozoroval druhovo zoufalé úsilí. Tur byl již nedaleko a nebylo kdy na rozmýšlení. Lupen se v mžiku spustil hlavou dolů, nechávaje nohy zaklesnuté v kolenou na větvi. Visel tak právě nad Píďou. Vztáhl paže, aby zachytil větev, které se Píďa držel. Nepodařilo se mu to, neboť větev se při Píďových pokusech sklonila a Lupen chňapal rukama naprázdno.

V té chvíli byl už divoký tur zde. Jen taktak že hochy nedostihl. Hlavou vrazil do ratolestí na konci sehnuté větve.

Odskočil a znovu se rozešel, aby srazil zmítajícího se

Píďu. V tu chvíli se však Běhoun svezl ze svého místa a stoupl na větev, na níž visel zavěšený Lupen. Větev se trochu sehnula — a to stačilo, aby se Lupen přiblížil k visícímu druhovi a zachytil ruce vysíleného už Pídi. Pqvytáhl ho trochu, takže si znavený Píďa mohl jednu nohu přehodit přes větev.

Turův útok se minul cíle. Píďa už seděl na své větvi a turovy rohy, ač byly velmi blízko, knitaly se pod ním v neškodné vzdálenosti.

Lupen znovu sebral síly a vytáhl Píďu ještě výš, až se mohl na větvi postavit. Potom už Píďa dosáhl rukama větve, na které visel Lupen, takže stál bezpečně. Lupen se mohl opět zvednout a posadit se do své rozsochy. Byl všecek zrudlý a těžce oddychoval.

„Prohnal nás,“ poznamenal, když Píďa popošel po větvi blíže ke kmeni. Pak se usadil v mohutné rozsoše.

Píďa byl zticha a jen vyvalenými očima pozoroval zuřivé skoky turovy dole pod sebou. Byl bledý, třásl se a mráz mu doposud běhal po zádech, že ani promluvit nemohl.

Zklamaný tur obíhal kolem buku. Několikrát drel mocnou hlavou do tlustého kmene a hněvivě pohlížel do rozložitě koruny. Hoši seděli zticha jako pěny. Ani nedutali. Srdce jim v těle klepala. Prosili dobré duchy o přispění a vzpomínali prosebně dobré pramáti Velbáby, aby k nim byla milostiva a neopustila své věrné děti. Píďa vroucně hladil malý z kosti vyřezaný amulet, který měl zavěšený na krku. Lupen i Běhoun to viděli a záviděli mu. Oni nemají amulet. Coje ochrání před zlým turem?

Nu, zdá se, že tur konečně poznal bezvýslednost svého namáhání. Odběhl a začal se opodál popásat na pažitě.

Jetelístek nabył mysli. Lupen se sesoukal o něco níž. Větev, kterou opustil, se rozhoupala a rozšeštila.

Tur hned nechal pastvy a vrátil se pod buk. Rozešel se a hlavou jako balvanem udeřil do kmene. Hoši čekali, že praskne hlava nebo buk. Ale tur se rozešel znovu a udeřil ještě větší silou, až se strom zachvěl. Hoši se drželi křečovitě.

Najednou bylo slyšet zaštekání.

„To jsou psi!“ zvolali hoši a v jejich srdcích se rozhořela jiskra naděje v záchranu.

Štěkot se přiblížil. Psi patrně běží po turově stopě.

Za chvilku doběhli k buku dva statní psi a hned na tura zaútočili. Tur jednoho odhodil rohem, až padl na hřbet. Druhý pes rařl tura za krk a tím svého druha zachránil před rozšlapáním. Tur, opovážlivým útokem rozvztekle, setřásl psa a jal se ho honit, aby ho rozdupal. Ale chytří psi se nevystavovali neopatrně takovému nebezpečí a uhýbali před hrozivým velikanem: Kde však mohli, zaskočili tura zezadu a z boku a pokoušeli se zatnout zuby do jeho nohou.

Štěkot psů se pomalu vzdaloval od buku. Když ho bylo už jen slabě slyšet, přeběhli mimo buk dva mladí Sokoli z Pustého vrchu. Jeden měl oštěp, druhý sekuru. Hoši poznali Mirana a Vekara a zaradovali se. Nicméně byli ještě tak přestrašení, že se neodvážili zavolat na mladé lovce. Ti ani netušili, že na košatém buku jsou schováni tři hoši z jejich osady, a jen hleděli dosáhnout své psy.

Konečně se Lupen odvážil a opatrně slezl se stromu. Za ním Píďa. Když žádné nebezpečí nehrozilo, seskočil i Běhoun. Jak si dole zhluboka oddechli! Strach z nich spadl a všichni se nadmuli uspokojením z prožitého dobrodružství, jež našťastí dobře skončilo. Nabyli opět řeči a rozpovídali se tak, že nestačili jeden druhého poslouchat.

Náhle zaslechli vzdálené volání.

Co je to? — Nové volání a houkání.

„To volají na psy," uhlodl Lupen. „Už je po honbě — tur asi zahnal psy..."

„Neboje rozšlapal..." přidal Běhoun.

„Kdepak se dvěma psy na takového tura," utrousil rozum Píďa. „To musí být psů smečka a lovců nejmíň pět!"

„Vrátíme se s našimi," navrhl opatrně Běhoun. „Bude to jistější."

Hoši souhlasili a vydali se v tu stranu, odkud bylo slyšet houkání obou mladíků.

Nešli dlouho. Les řidl, až se octli na travnatém meziháji, porostlém jen tu a tam osamělými skupinami stromů a keřů.

Hoši postupovali pomalu. Co kdyby tu opět na ně vyskočil tur! Zde by těžko našli silný strom s nízko sehnutými větvemi.

„Hle, vidíte, tam vedle toho lískového křoví! Tam jsou! A někdo je s nimi-...", zavolal Lupen a už chtěl vyrazit. Avšak zarazil se.

„Něco se tam děje," varoval Píďa.

„Hádají se s ním," poznal Běhoun.

Dva mladí Sokoli se vskutku přeli s nějakým cizím mladým mužem. Hoši přeběhli volné místo a kryti lískovým plížili se blíže. A slyšeli a viděli vše.

Miran a Vekar poroučejí cizímu lovcu, aby se klidil, že stojí na zemi Sokolů z Pustého vrchu. Uloveného srnce musí tu nechat ležet, nesmí jej odnést. Cizinec se hájí, že tudy jen prochází, aby si cestu zkrátil. Projít je mu volno, teprve kdyby se tu usadil, měli by právo ho vyhnat.

Miran vykřikl, že za ním nebudou chodit, aby viděli, zdali si tu někde nesejde. Ať se odtud klidí hned. A toho srnce že beztak ulovil tady na jejich území.

Cizí muž odpírá a z hádky se stává rvačka. Dva psi přiběhli určení, pomáhají svým pánům a sápu se na cizince. Cizinec napřáhl sekuru, ale Miran ho odzadu bodl oštěpem. Vekar mu dal ránu do hlavy.

Cizí muž se svalil do trávy...

Oba Sokoli asi cítí, že se unáhli, protože stojí zaraženě nad poraženým soupeřem.

Zavolali psy, aby nechali nehybného cizince s pokojem, a rozhlíželi se. Chtěli nepochybně vyzkoumat, zdali někdo neviděl jejich zápas. Nikde však ani vidu, ani slechu po nějakém člověku.

Kvapně odcházeli. Po několika krocích se vrátili a zvedli srnce. Jeden z mladíků pomohl druhému naložit srnce na ramena za hlavu. Pak hvízdli na psy a rychle odcházeli k lesu.

Hochy pojala hrůza z toho, co právě spatřili. Byli pobouřeni a ustrašení. Je cizinec zabít? Nikdo z Jetelísku neměl odvahu, aby se přesvědčil, zda je opravdu mrtev.

Vylezli z křoví a dali se do běhu. Jen pryč z toho strašného místa!

Lesem pak už šli zvolna. Začali mezi sebou tiše hovořit.

Viděli, jak dva jejich rodáci zabili člověka... Jejich rod se provinil zabitím! Bude za to asi těžce pykat...

„Hoši, nikomu ani slovo!" řekl Lupen.

„Podejme si na to ruce!" řekl Píďa a všichni hoši se požehnali posvátným znamením vševědoucího slunce.

„Nezradím!" řekl Lupen.

„Nezradím!" řekl Běhoun.

„Nezradím!" řekl Píďa a sáhl rukou na amulet. „A teď běžme! Blýská se, bude bouřka." Od Kokořínského dolu k Vrátnské hoře stoupaly po obloze tmavé kupy mračen.

ZA ČEST RODU

Z Pustého vrchu je vidět směrem jihovýchodním Skalsko a Sudoměř, dvě jména známá všem archeologům. Pro chodce je tam půldruhé hodiny cesty. Zdánlivá rovina se zblízka objeví jako romantická krajina s hlubokými doly.

V době našich příběhů byl na Skalsku usazen silný a bohatý rod Zubrů. Na rozlehlých pastviskách vypásal velká stáda a žil si spokojeně a v přátelství se sousedními rody. Staré přátelství jej poutalo zejména se Sokoly na Pustém vrchu.

Mnoho Zubrů se přiznalo na Pustý vrch — však i sám nynější náčelník Sokolů Zlomený nůž je původem Zubr — a mnohý odrostlý Sokol si vyhledal ženu i nový domov na pláni sudoměřské a skalské.

Rod Zubrů spravoval se týnně prastarým řádem mateřským jako rod Sokolů.

A tak se stalo, že se k ženě do rodu Zubrů přistěhoval Raman z rodu Medvěďů. Raman si vyšel na lov a neznal ještě dobře hranice rodového území Zubrů. Proto přešel výšinový hřbet mezi dvěma doly po zemi Sokolů. To se leckdy

stává. Ani dnes by z toho nemusilo nic být, neboť si Raman na sokolskou zem ani neusedl, a proto si ji nepřivlastňoval. Ale mládí bývá prudké a lehko vzkypí — a Raman to odnesl.

Když pak šly tamtudy dvě dívky, spěchající před bouřkou domů, našly Ramana ležícího v krvi. Byl ještě živ. Přivolaly na pomoc Zubry pasoucí na dole ovce. Ti зробili z větví nosítka a naložili Ramana na ně.

Ptali se ho, kdo mu to udělal. Těžce raněný Raman se namáhal povědět, ale nemohl otevřít ústa. Až najednou vykřikl: „Sokoli!“ a zachroptěl. Do osady ho donesli už neživého.

Zpráva o zabitém Ramanovi vzbouřila celou zubří osadu. Mladá žena Ramanova sama letěla k náčelníkovi a hořekujíc volala k němu o pomstu. Za ní běželo také mnoho jiných žen Zubřic.

Náčelník nemohl jinak než činit, co mu předpisoval odvěký řád. Rod Zubrů musí žádat Sokoly o vydání pachatelů k potrestání. A tak se ještě před večerem objevili na Pustém vrchu tři Zubři. Nesli veliký zubří roh, celý pomalovaný, aby každý hned viděl, že přicházejí ve jménu celého rodu.

Zastavili se na návsi před poradním dubem. Všichni Sokoli i s náčelníkem se sešli, tušili, že Zubři nepřicházejí jen na obyčejný táborák.

Zlomený nůž uvítal hosty, jak se sluší při přátelské návštěvě, a otázal se jich, co je vede na Pustý vrch. členové Jetelítku ovšem mezi posluchači nescházeli, občas na sebe významně pomrkávali.

Dva Zubři vyzdvihli zubří roh, aby ho bylo dobře vidět, a třetí Zubr předstoupil. Pověděl, že jejich dnešní návštěva je pro ně velmi nemilá, ale že musí vyřdit, co jim rod uložil. Stalo se něco hrozného, neslýchaného. Dnes byl nedaleko Údolí ptačího zpěvu zabit Raman, statečný člen rodu Zubrů, a pachatelé byli Sokoli z Pustého vrchu. Je třeba, aby byli Zubrům vydáni.

Toto oznámení ohromilo shromážděný rod. Nikdo tu ještě nic nevěděl o zabití Ramanově.

„Kdo jste to učinil?“ zahřměl náčelník Zlomený nůž pobouřeně. „Předstupte a povězte, jak to bylo!“

Ticho v zástupu. Nikdo z mužů nepředstoupil.

Jetelístek na sebe pomrkával, jako by se utvrzoval v slibu, že nic nepoví. Miran a Vekar stáli bez pohnutí mezi ostatními mladíky, jako by se jich to ani netýkalo.

Náčelník opakoval svou výzvu. Nikdo se nepřihlásil.

Zlomený nůž tedy poslal rychlé běhouny pro hlídače a pastýře dobytka, aby okamžitě přišli. Na vystřídání poslal nová mužstva.

Dlouho čekal zástup na Pustém vrchu, než přišli pastevci a strážci. Zatím všichni rokovali o neobyčejném případě a prohlašovali, že není možno věřit, že by Sokoli zabili někoho z přátelského rodu. Sokolice zatím hosty bohatě pohostily. Když se unavení pastýři dostavili, užasli nad otázkou, kterou jim dal náčelník. Všichni se zaklínali, že nic takového nespáchali a že o ničem nevědí.

Náčelník dal zapálit velký táborový oheň a prohlásil:

„Zubři, slyšte odpověď Sokolů! Koho máme vydat? Pachatelé nejsou známi. Dokud nám neoznámíte, kdo zabil Ramana, nemůžeme vaši žádosti vyhovět. Odejděte tedy v pokoji a přátelství!“

Mluvčí Zubrů povstal:

„Počestný rode sokolů! Mám uloženo říci ještě toto: Není-li pachatel znám, pyká za vinu celý rod Sokolů. Tak stanoví odvěké řády, vám dobře známé. Nebudou-li nám viníci vydáni do nejbližšího úplňku, vyhlašujeme boj proti vašemu rodu. Pokutu na smíření viny nepřijmeme. Zpupný čin žádá přísný trest.“

Jetelístek vzrušeně poslouchá. Má trpět rod za vinu dvou mladíků? Hoši jsou zmateni. V jejich duších se rozpoutává vnitřní zápas. Mají mlčet? Mají vyznat, co vědí? V nitru svědomí se jim ozývá: „Vždyť i my jsme mohli dnes zabít...“

Lupen dává oběma druhům znamení prstem na ústech. Hoši rozumějí — budou mlčet!

Zubři odešli. Hleděli přísně. Chladně se rozloučili.

Sokoli zůstali u táborového ohně zaraženi. Co je čeká? — Boj?

Kupcova družina připravila s Bobry Aržunovi skrytý pohřeb. Bez účasti Sokolů, ani si jí asi nepřáli. Odnesli mrtvolu a někde ji potajmu pohřbili, aby Sokoli ani nevěděli kde.

Zbylé zboží kupci vyměňovali po sousedních rodech, u Zubrů i jinde. Přitom se chystali k brzkému odchodu do svého domova. Sokoli byli teď zcela zaujati sporem se Zubry a kupecké družině už nevěnovali mnoho pozornosti.

Za tři dny bude úplňk měsíce a pachatelé zločinu nejsou doposud vypátráni. Náčelník svolal novou radu a na ní důtklivě mluvil k Sokolům, aby se viníci přihlásili, ať je to kdokoli, jinak bude rod těžce pykat. Nastane dlouhý, nelitostný boj mezi rody dotud přátelskými.

Na blízký strom si vylezli hoši z Jetelítku, aby jim neušlo ani slovo.

„Mirane, co tu chceš? Jdi zpátky mezi mladíky, mezi muže ještě nepatříš,“ napomenul syna náčelník.

Pod Lupenem se zahoupala větev.

„Já se chci —“

„Až doma mi povíš, Mirane, co bys rád, teď mají slovo starší muži!“

„Já to byl — já jsem zabil Ramana!“ vykřikl Miran a rozhodil rukama.

Vzápětí se rozlehlo nové zvolání:

„A já jsem ho probodl oštěpem,“ vyznával vinu Vekar, syn Zvejkalův, a skočil do popředí k Miranovi.

Hromová rána by nebyla zástupem otřásla tak jak tyto dva výkřiky.

Oba mladíci stáli pevně před náčelníkem a před celým rodem.

„Jakže, Mirane?“ zvolal náčelník vzrušeně. „Nerozvážný chlapče, do čehos nás přivedl!“ Zalomil rukama a sklesl na sedátko.

Zástup se zavlnil pohnutím. Viníci jsou nalezeni! Přiznali se sami!

Žvejkal se prodral k synovi a volal těžce s hrdlem staženým: „Hochu, hochu můj!“ Nic více nemohl říci, prudké vzlyky

jim lomcovaly.

Sivá sokolice, jež měla právo vmísit se do porady mužů, postavila se vedle zhrouceného manžela proti svému synu: „Jsi Sokol, Mirane, přiznal ses! Ukázal jsi, že čest je ti víc než život. I tobě chvála, Vekare! Jste oba z rodu sokolího. Ztratíte životy, ale zachráníte čest rodu. Bude se o vás vyprávět, dokud budou Sokoli na Pustém vrchu.”

Po těchto slovech se Zlomený nůž opět vzchopil, ale jakmile pohlédl na svého junáckého syna, zaškrabalo mu koutky úst. Hlasem trochu chraplavým, ale dosti pevným prohlásil:

„Rode Sokolů! Vidíš před sebou oba viníky. Přiznali se, neboť Sokol není zbabělý. Ihned pošlu k Zubrům, že jsme viníky objevili, aby si pro ně přišli. . . Zachovali jste se jako muži, Mirane a Vekare! Dáte životy za svůj rod.”

Náčelník mluvil za hrobového ticha. Když skončil, aniž dal na sobě znát pohnutí, přijal rod jeho rozhodnutí s pochvalou statečným mladíkům.

Miran a Vekar pak vypověděli, kterak, došlo k zlému skutku. Měli za to, že jsou v právu, hájí-li rodové území proti vetřelci. Vyznali, že se unáhli a že by bylo bývalo správné, kdyby byli přestupek opovážlivého Zubra ohlásili náčelníkovi.

Tím byl skutek nerozvážných mladíků úplně vysvětlen, avšak nikoliv omluven. Trest je stihne právem.

Zeny stojící za okruhem mužů začaly zpívat. Zprvu jednotlivě, pak se přidávaly ostatní a potom vpadli i muži hlubokými hlasy. Z Pustého vrchu zaznívá táhlá smuteční píseň. Dva mladí Sokoli, naděje rodu, ztratí své životy.

Zvuky pohřební písně zlomily Sivou sokolici. Vrhla se k synovi a štkajíc ho objímala. Probudila se v ní matka. Zástup se zvolna rozchází.

Opodál stojí Jetelístek a loučí se s Miranem a Vekarem. Lupen cosi vypravuje. Když skončil, oba mladíci se objímají s Jetelístkem. . .

U večerního ohně zpívali muži i mladíci dlouho do noci na rozloučenou s oběma druhy. Z Pustého vrchu splývá teskný zpěv po táhlých svazích do širé krajiny.

Druhého dne přišli Zubři.

Náčelník je přijal pod poradním dubem a ohlásil jim, že viníci jsou objeveni. Zubři měli pravdu a neobvinili Sokoly neprávem ze zabítí svého Ramana. Sokoli uznávají právo Zubrů na odvetu.

Toto sdělení Zubry uspokojilo. Náčelník Zlomený nůž pokračoval:

„Pachatelé zločinu jsou nezkušení, prudcí mladíci. Vzkypěla jim krev. . . Přihlásili se sami a chtějí nést zasloužený trest.

Vyznávám, že náš rod ztrácí nerad tyto mladíky. Jeden z nich je můj syn. . . proto nabízím rodu Zubrů výkup. Za každého z obou mladíků dáme vám tři pěkné krávy. Domníváme se, že tato nabídka je slušná a že rod Zubrů neposkvrní svou čest, přijme-li ji. Připomínám vám dávné přátelství obou našich rodů. . .”

Náčelník mluvil smířlivě. Záleželo mu na tom, aby jeho slova našla cestu ušima do srdcí vyslanců. Zubři však zůstali chladní. Přední z nich poznamenal jako mimochodem:

„Pokuta tebou nabídnutá, náčelníku, je po mém soudu slušná. . . Avšak náš rod ji nepřijme. U nás se vypásají tučné krávy v hojném počtu a nouzi o dobytek nemáme. Kdybyste nabídli něco jiného. . .”

„Co by to mělo být, Zubre?”

„Snad pazourkové pecky. . .”

„Pazourky nemáme,” řekl náčelník stísněně.

„Pak trváme na tom, aby byli oba viníci vydáni. Nestane-li se tak — odejdeme!”

Zlomený nůž smutně doložil: „Rekl jsem již, že vám je vydáme, a tak se i stane! Můžete nám říci, co s nimi zamýšlíte?”

Mluvíci Zubrů odpověděl krátce: „Budou zabiti. Krev za krev.”

„Nuž — staniž se! Hola, hoši, přistupte sem!”

Náčelník přivolal oba mladíky, a když přiskočili, odevzdal je Zubrům:

„Tuje můj syn Miran — a tu Vekar. . .”

„— můj syn,” dodal Žvejkal, který svého syna v těchto dnech neopouštěl ani na krok.

Zubři si mlčky prohlíželi oba statné mladíky. Líbili se jim asi.

Přední ze Zubrů, zástupce náčelníka, promluvil: „Rod Zubrů přijímá tyto mladíky. Jejich smrt je neodvratná. Rod Sokolů ukázal, že je mu čest nade vše. S uspokojením to uznáváme. Tito mladíci smyjí svou krví vinu a oba naše rody budou žít dále v přátelství. Abychom vám ukázali, že nás vede jen spravedlnost, nikoli zloba a mstivost, zmocnil mne rod, abych viníkům zajistil čestnou smrt. Zemrou v boji jako stateční muži! . . .”

„Jak to myslíš, Zubre?” otázal se Zlomený nůž.

„Oba viníci, sami dva, ozbrojeni do boje, podniknou zítra ráno útok na území rodu Zubrů. Jejich úkolem bude porazit strom aspoň na pět dostřelů lukem hluboko na našem území. Strom musí mít aspoň tři pídě v objemu a vysekají na něm do kmene znamení svého rodu. Podaří-li se jim tento úkol a dostanou-li se zpět na území Sokola, vyhráli život. Naši muži i mladíci budou ovšem dobře hlídat hranice a jistě se jim podaří, aby se viníci už nikdy nevrátili. Domluvil jsem!”

Při tom zůstalo.

Večer byl na Pustém vrchu slavný táborák. Sokolí rod se loučil se svými dvěma rodáky. Náčelník přerušil zpěv pohřebních písní a velel zpívat písně bojovné, opěvující hrdinské činy předků. Miran i Vekar se se všemi loučili a ukazovali pevnou mysl. Sivá sokolice hrdě pohlížela na svého syna, tančícího s druhy kolem ohně. Nebylo na něm znát strach ani úzkost. Její syn je statečný, je pravý Sokol.

Bobři přišli také na chvíli k táborovému ohni, ale loučení se neúčastnili.

Kdosi ze Sokolů řekl Bobrům, že mohl být zachráněn život obou mladíků, kdyby byli Sokolové mohli jejich vinu vykoupit pazourkovými peckami. Silný bobr se k tomu jen ušklíbl.

Ráno bylo na Pustém vrchu živo. Sokoli vyprovázeli Mirana a Vekara na cestu smrti. Mladíci byli co nejlépe vyšňořeni a ozbrojeni kamennými sekýrami ostře přibroušenými.

U lesa se všichni ještě naposled rozloučili s odcházejícími a přáli jim štěstí.

„Velký duch ti dej sílu, Mirane, a tobě také, Vekare!“ zavolal náčelník ještě na rozchodu.

„Velbába buď při tobě, hochu, až do konce milostí svou,“ přála třaslavým hlasem Sívá sokolice.

„Vraťte se již,“ připomenul Miran. „Zubři nesmějí vidět, kudy jdeme!“ Oba mladíci zamávali sekýrami nad hlavami a zmizeli v háji.

Ztichlí Sokoli se zastavili a mlčky pohlíželi za oběma junáky. Je slyšet, jak si oba zpívají:

„Naše matko, Velbábo, slyš naše volání!
Jdeme cestou poslední a nevrátíme se.
Nedej vstoupit bázni do našich srdcí!
Rozloučili jsme se s bratry i sestrami
i s celým rodem sokolím...
Nikdy už nespátíme Pustý vrch
ani své rodné chaty.
Jdeme zemřít, jdeme zemřít...“

Sokoli se vrátili na Pustý vrch a sesedli se na poradní mýtině pod vrcholem, odkud pěkně viděli dolů do kraje a na zelené háje a lesy. Sám náčelník teď začínal velký pohřební žalozpěv a celý rod se přidal k jeho hlasu.

Na temeni vrchu hlídají nejbystřejší hlídači z rodu. Mají pozorovat, kdy se vyvalí z osady Zubrů dým ohlašující, že se zápas obou mladíků skončil.

Zubři zatím nelenili. Od časného jitra odcházely jejich hlídky po šesti mužích na místa, která jim náčelník ustanovil. Byli si jisti, že jim mladí Sokoli neujdou. I kdyby je jinak nevypátrali, bude slyšet rány sekýr, až Sokoli budou porážet vyhlédnutý strom. Než strom padne, budou ostražití Zubři u nich a ubijí je.

Hádali, že se Sokoli pokusí proniknout na území Zubrů Trnovým dolem, kde je plno drobných skrýší. Také Údolí ptačího zpěvu obstoupili a dobře střežili.

Ze Skramoušského dolu vylezli dva muži. Jeden z nich je dosud jenom výrostek sotva šestnáctiletý, avšak sporý a mrštný. Rozhlíží se po krajině — zřejmě to jsou cizinci.

„Ustavíčně z dolu do dolu,“ řekl starší z nich, avšak mladého vzezření a bystrého pohledu. „Zvláštní to země tady... A nikde tu není osady.“

„Počkej, Sokolí oko,“ zvolal mladší. „Zdá se mi, že tam před námi jsou nějaké pastviny. Kde jsou pastviny, bývá nablízku osada a v ní lidé. Snad tu přece přijdeme na nějaký odpočinek.“

„Už také něco rozeznávám,“ řekl starší. „Tamto k půlnoci na prvním vršku je snad nějaká osada. Stromy mi zakrývají vyhlídku, ale zdá se mi, že se tam kouří z ohnišť... Pohleď, Havranpírko! Kouří se tam jen pára z lesa, nebo je to dým?“

„Hoj, Sokolí oko! Je to dým z osady.“

Oba poutníci chutě vykročili. Sokolí oko si liboval, že tu snad najdou odpočinek po dlouhé cestě.

„Máš pravdu, Havranpírko, už vidím, že tu jsou rozsáhlé pastviny. A jaké bujné, svěží! Něco mi praví, že konečně najdeme zemi i pro náš těžce zkoušený rod...“

„Hle, Sokolí oko! Tamto je opět vidět ty dva vysoké vrchy, nejvyšší v kraji. Stojí u sebe, dole spojeny, právě tak, jak nám doma povídali.“

„To bychom byli na správné cestě. Rod netrpělivě čeká u Veliké řeky, s jakou se vrátím. Snad tu opravdu najdeme pastviny pro náš dobytek. Také prý je tu někde už po dlouhé věky usazena starší větev našeho sokolího rodu. Nevím, snad je to pouhá zkazka. Kde by se tu — v takové dáli — vzali Sokolí!“

Oba poutníci se odmlčeli. Všecku pozornost věnovali krajině a všemu, co v lese i na světlínách viděli. Buch, buch, buch!

„To jsou rány sekýrou!“ zvolal Havranpírko.

Sokolí oko jen mrkl na mladého druha a už se oba obezřetně plížili směrem, odkud se ozývaly rány.

Dříve než si pomyslili, uviděli dva mladíky porážející strom. Doposud se dobře kryli, aby napřed prozkoumali, kdo jsou tito dřevorubci, nežli se před nimi objeví. Opatrnosti v neznámé krajině nikdy nezbývá.

Havranpírko mrkl na Sokolí oko a stáhl ústa.

„Vidím je,“ šeptal Sokolí oko. „Jsou vystrojeni a pomalováni jako do boje, a ne na klučení lesa. Hm, hm — jaksi se mi to nezdá...“

Sokolí oko nad tím kroutil hlavou. Proč ti dva porážejí strom, zřejmě vzdálený od osady? Přece se s ním pak neponesou kdovíjak daleko? Je v tom něco neobyčejného...

Oba mladíci zatím horlivě sekali. Bylo vidět, že se namáhají ze všech sil.

„Proč tak pospíchají?“ zašeptal Havranpírko jen jako pro sebe.

Prásk — křáp — buch! Strom padl na zem.

V tu chvíli odkudsi vyběhlo několik ozbrojených mužů a bez jakékoliv příčiny začali útočit na znavené mladíky. Ti se pokusili utéci, ale ozbrojenci jim zastoupili cestu. A započal boj, jehož výsledek bylo lze snadno uhadnout.

Sokolí oko a Havranpírko napjatě z úkrytu pozorují nerovný zápas.

Oba mladíci se brání hrdinsky. Útočníci se dostali až ke křoví, za nímž byli ukryti cizí pozorovatelé. Chtějí mladíky úplně obstoupit, aby nemohli uniknout. Sekýry i oštěpy se jen míhají. Zápasníci hbitě poskakují sem i tam a bojují zatím ještě

víc na dálku než zblízka. Křiku, povzbuzování i varování se rozléhá plno. Je vidět, že si jsou útočníci tak jisti vítězstvím, že si schválně prodlužují boj, který je jim spíše cvičením a rozkoší. Snad ani nechtějí přepadené hned usmrtit. Ale ti už — zdá se — slábnou únavou.

Takové zahrávání se smrtí bylo přihlížejícím poutníkům nechutné a málo čestné. Vznikl v nich odpor a hněv proti útočníkům.

„K čemu máme zbraně?“ pronesl rozčilený Havranpírko tázavým hlasem.

„Nuž, s dvěma proti šesti! Na pomoc jim! Hrrr!“ vykřikl Sokolí oko a s napřaženou sekyrou vyskočil z úkrytu. On i Havranpírko rozrazilí křoviny a s velikým lomozem a hlasitě křičíce hnali se na bojiště.

Bylo to, jako by se nejméně deset takových nových bojovníků hrnulo do víru zápasících.

Šest útočníků bylo náramně překvapeno. Na okamžik ustali v boji a vyjeveně zírali na statečné příchozí.

Sokolí oko i Havranpírko je však nenechali, aby se vzpamatovali. Vrhli se na ně prudce a s nevídanou odvahou.

Zubří začali vyděšeně volat: „Ha, zrada, zrada! Přelstili nás!“ A dali se ve zmatku na útěk před domnělou přesilou.

Oba mladí Sokoli byli také překvapeni náhlou pomocí neznámých cizinců. Neomeškávali se však rozprávkou. Jen jim děkovně pokynuli na pozdrav, několika seky narychlo vyznačili do poraženého stromu jakési znamení a uháněli pryč. Jejich úkol byl splněn, a s nečekaným zdarem!

Radost z nového života nadnášela jejich nohy, takže Sokolí oko a Havranpírko jim ani nemohli stačit. Pospíchali však, aby neztratili mladíky z dohledu, neboť setrvati zde, v dosahu nepřátel, mohlo by pro ně být tuze zlé.

„Ať mě kozel na rohy vezme, rozumím-li zbla z toho, co se tu událo,“ mružel Sokolí oko v běhu.

Hlídači na Pustém vrchu si mohli oči z hlavy vykoukat, ale vítězný dým ze zubří osady ještě neviděli. Náčelník sám vyšel až ke kamenné Velbábě na temeni vrchu. Díval se, díval — ale vítězné znamení Zubrů se neobjevovalo.

Šel zadumaně dolů k své chýši. V ústretu mu pádí Jetelistek — Lupen, Píďa, Běhoun.

„Náčelníku!“ volá zdaleka Lupen všecek uřícený. „Už jdou — už jsou — tady dole — u háje!“

Zlomený nůž si nevšímal volání. Snad je ani neslyšel.

Měl hlavu plnou jiných starostí, aby poslouchal křiky hochů.

Ale už byli hoši u něho. Obstoupili ho, výskali, křičeli, jásali, ani jim ústa na to nestačila.

„Co se děje?“ překřikl je náčelník.

„Už jsou tady! Naši vyhráli! Sláva!“

Nyní už přibíhali jiní poslové a všichni volali, že se dva mladí Sokoli šťastně vracejí z boje o život. V malé chvíli budou zde.

Zpráva se rozletěla osadou jako blesk. A když se za chvíli objevili oba znavení mladíci, vítal je celý sběhlý rod. Takový jásos Pustý vrch snad ještě neslyšel.

Náčelník nechtěl věřit sluchu ani zraku. V úžasu z překvapení se roztřásl, jako by měl padnout. Ale už vidí před sebou milovaného syna, zdravého, živého... Chce jásat se zástupem, chce letět synu v ústretu — vztáhne však jen ruce a blábolí: „Mirane, synu...“

Vekara div jeho otec Žvejkal neumačkal. Tiskne ho, jako by se chtěl přesvědčit, je-li opravdu živ.

Sivá sokolice byla právě v chýši a držela v rukou mísu s kaší. Slyšela jásos i výkřiky. Zaslechla volání, že se oba mladíci šťastně vrátili — křáp! Mísa jí vypadla z rukou a Sivá sokolice sklesla na špalek. Nemohla se ani vzchopit, aby vyšla ven. Seděla bez pohnutí a srdce jí mocně bušilo. Tu se rozhrnula kožešina zavěšená na vchodu do chýše a před matkou se objevil rozzářený syn.

Miran popadl matku do náručí. Oběma tekly slzy z očí proudem. Nemluvili. Nebylo třeba. Potom otec zavolał Mirana ven před shromážděné Sokoly. Vekar už tam stál pod poradním dubem.

„Vítáme vás opět doma,“ začal Zlomený nůž vážně, „a těšíme se z vašeho návratu. Avšak nejprve tu před celým rodem řekněte, zdali jste správně vykonali uložený vám úkol a zdali jste se snad neprohřešili proti cti a statečnosti!“

Všichni ztichli, aby slyšeli, co mladíci odpovědí.

Bylo to velmi krátké. „Jsme Sokoli!“ řekli.

Zástupu to stačilo. Zabouřil hlahol pochvaly. Oba mladíci se tedy neprovinili ničím, co by mohlo poskvřnit jejich nečekané vítězství. Sláva jim!

Od lesa přicházeli k Pustému vrchu dva cizinci. V obecném rozruchu si jich nikdo nevšímal. Přišli skoro nepozorováni až do osady a zastavili se opodál jásajícího davu.

Jen Silný bobr si jich povšíml. Poznal Sokolí oko a překvapeně se zamračil. Oči mu hněvivě vzplály. Zahrozil pěstí a obrátil se stranou.

„Co tu Sokolí oko chce? Leze mi sám do rukou!“ zahučel pro sebe.

Večer budou oba vítězové vyprávět u táborového ohně o svém vítězném zápase.

NOC HROZNÉ ZKOUŠKY

Nežli došlo na Pustém vrchu k slavnostnímu táborovému ohni, událo se něco, co znova velmi vzrušilo všecken sokolí rod.

Přišlo nové poselství Zubrů. A blížilo se s nedobrou. Když se Zubří postavili před poradním dubem se vztyčenými zbraněmi na znamení nepřátelství a když Sokolové viděli jejich oči planoucí hněvem, bylo v poradním shromáždění ticho jako před bouří.

Po chladně zdvořilém uvítání požádal Zlomený nůž posly, aby pověděli, co přinášejí.

„Nic dobrého, náčelníku proradného rodu! Jste zrádci! Zrušili jste uzavřenou úmluvu, že oba mladí provinilci budou zápasit sami! Skryli jste se v lese, a když začal boj, šli jste jim na pomoc! Pošlapali jste čest svého rodu, abyste zachránili mladíky, kterým jsme chtěli popřát čestné smrti... Spáchali jste zradu, o jaké ještě nebylo slýcháno. Proto vás Zubři těžce ztrestají, neboť nenávidí falešníky. Bude nepřá-, telství mezi rodem naším a sokolím! Hoj há, há, há!" Dojem této řeči, prudce pronesené, byl veliký. Ohromení Sokoli poslouchali udiveně, ale tiše a bez odporu. Náčelník Zlomený nůž se v úžasu rozhlížel po svém lidu, jako by jej volal za svědka opovázlivě křivého výpadu.

Mluvčí Zubřů ještě dodal:

„A ty, náčelníku zrádných Sokolů, pamatuj, že jsi posel z našeho poctivého rodu! Opust' nectné Sokoly a vrať se k nám, aby i tebe nepostihla naše pomsta! Nemám, co bych ještě mluvil!"

Zubři plivli do ohně a obrátili se k odchodu.

Sokoli tu slyšeli těžké urážky a viděli plivnutí do ohně, což je neslýchaná hrubost, nicméně nikdo se neopovážil ani slovem, ani činem nějak nepřátelsky se Zubřům dotknout. Sokoly vázala posvátná povinnost pohostinství. Zubři jsou na Pustém vrchu bezpeční. Nicméně bouřlivé vzrušení kypělo všemi.

Náčelník Zlomený nůž promluvil za ně za všechny:

„Stůjte, Zubři! Nestalo se, co nám tak směle tvrdíte do očí! Z nás nikdo v boji nepomáhal! Nemluvíte pravdu!"

Zubři s opovržlivým posměškem odpovídali:

„Haha! Nezapírejte — my sami jsme viděli dva vaše bojovníky přiběhnout na pomoc! Ostatní byli ještě schovaní v záloze. Hanba vám!"

Náčelník rozhorleně zvolal:

„Přesvědčím vás, že nás křivě viníte! Ha, Sokoli, kdo z vás odešel odtud tajně na pomoc Miranovi a Vekarovi? Vystupte a ukažte se Zubřům! Oni vás prý v lese přece viděli!... Nuž, hle! Nikdo ze Sokolů nezhanobil jméno rodu zradou!"

Ticho bylo v zástupu, nikdo se nehýbal, nikdo oči nesklopil.

V ústraní stáli tiše Sokolí oko a Havranpírko. Dosud si jich nikdo nepovšiml.

„Zdá se, že jsme u cíle — tady jsou ti tvoji Sokoli!" poznamenal Havranpírko. „Ale nemají teď pro nás kdy..."

„Však se nemusíme hned prohlásit a říci, proč jsme sem přišli. Ale v jejich sporu přece mlčet nebudeme."

Oba vystoupili a přiblížili se k poradnímu dubu.

Zubři, prohlížející už chvíli přítomný zástup, uviděli nové příchodí a najednou vítězně zvolali, ukazující na ně:

„Vizte, Sokoli! Tu stojí ti dva — poznáváme je! Ještě budete zapírat?"

Překvapené shromáždění si teprve teď řádně prohlédlo oba cizince. Nikdo je neznal.

„To nejsou Sokoli z našeho rodu!" vykřikl náčelník Zlomený nůž.

„Neznáme je — nejsou naši," hlasitě provolávali Sokoli. Náčelník slavnostně prohlásil:

„Tito dva jsou cizinci! Nevíme, kdo jsou ani odkud přišli... Náš rod je bez viny!"

Zubři byli tímto náhlým obratem nejvš zmateni. Jejich těžké obvinění se rozpadá na prach... O pravdivosti slov náčelníka Sokolů nelze pochybovat. Nezbyvá než uznat, že oba mladí Sokoli zvítězili v souboji čestně a podle práva.

Cizí pomoc jim nemůže být vytýkána. Zubři se přitlačili k sobě, dali hlavy dohromady a vážně jimi pokyvovali. Patrně se shodli.

Sokolové povstávali: „Zvítězili jsme čestně, bez uskoku! Za čin těchto cizinců neodpovídáme!"

Když volání utichlo, postavil se Sokolí oko před náčelníka a promluvil:

„Slyš, rode sokolí! Necht' já, neznámý, povím několik slov. Doufám, že přispějí k objasnění vašeho sporu. My dva cizinci jsme náhodou v lese slyšeli rány sekyr. Šli jsme se podívat a uviděli jsme, že dva mladíci porážejí strom. A tu se na ně přihnalo šest bojovníků s napřaženými zbraněmi. Měli jsme se na to nečinně dívat? Ne, šli jsme slabšímu na pomoc. Sotva jsme začali zápasit, vykřikl tito Zubři, zrada! a utekli. Tot' vše... My dva jsme potom došli až sem. V našem počinání neměl rod Sokolů žádnou účast. Domluvil jsem!"

Míran se nezdržel výkřiku:

„Tak je to pravda!"

Jinak bylo úplné ticho. Bylo však zřejmo, že se Sokolům tímto svědectvím ulevilo. Již opět volně dýchali. Náčelník Zlomený nůž pravil:

„Děkuji vám za vysvětlení, cizinci! A doufám, že vy, Zutři, nyní odvoláte křivé nařčení našeho rodu..." Zástupce náčelníka zubřího rodu přikývl. Prohlásil: „Ukázalo se, že jsme se mylili. Mladým provinilcům nepřišli na pomoc Sokoli, nýbrž dva cizinci. Jsem rád, že se rod Sokolů choval čestně, a žádám vás za prominutí. Prohlašuji po tomto vysvětlení, že si vaši mladíci zachránili život správně a čestně. Jejich vina je smazána a rody Zubřů a Sokolů budou žít opět v přátelství. — Avšak co tito dva cizinci, kteří se vmísili svévolně do zápasu? Ti jsou vinni, že se nám nepodařilo zvítězit! I žádáme, aby nám byli postoupeni. Náš rod sám rozhodne o jejich potrestání."

Slova se ujal Zlomený nůž:

„Kéž obnovené přátelství mezi rodem vašim a naším potrvá navždy! A co se týká těchto cizinců, které neznáme, a nevíme, co tu hledají, učiníme toto: Jsou nyní na naší půdě, v naší osadě. Zaslouží-li trestu za to, co spáchali, potrestáme je sami. Jděte, Zubři, v pokoji domů a přijďte nám do tří dnů povědět, jaký trest máme cizincům uložit, abyste byli uspokojeni. Co spravedlivě, učiníme — i kdyby to byla smrt. Zatím je budeme u nás hlídat."

Zubři přikývli a rozloučili se. Zbraně nesli spuštěné k zemi.

Sokoli měli opět o čem povídat. Tolik událostí se hrne na Pustý vrch!

Středem pozornosti se stali oba cizinci, zachránci Mirana a Vekara. Sokoli očekávali, že začnou o sobě vyprávět, oba však mlčeli. Sokoli pak nechtěli příliším vyptáváním zadat své důstojnosti.

Jen čaroděj Vivaša přišel, aby vyslechl zajatce.

„Pověz, kdo jsi, který je tvůj rod a totem," optal se Sokolího oka.

Sokolí oko mlčí.

Čaroděj prohlédl jeho zbraně i jeho skrovný raneček. Pak řekl: „Nu, pověz, ať víme, kdo jsi a co hledáš v naší zemi!...

Ublížit ti nechceme — jsi naším hostem. Odejít však nesmíš — ty ani tvůj druh!"

Sokolí oko mlčí. Stojí vzpřímen jako topol. Neodpovídá na otázky a s tvrdým výrazem hledí na své věznitele.

Vivaša chce ještě přísnou domluvou přimět cizince, aby promluvil.

„Oba jste se těžce provinili. Překazili jste vykonání souboje a zmařili tím shlázení viny dvou našich rodáků. Rod Zubrů žádá právem vaši smrt... A stane se tak!"

Havranpírko dotud hleděl zarytě do země. Nyní však vybuchl Vivašovi do očí:

„My jsme zachránili životy dvěma vašim mladíkům a vy nás za to chcete vydat na smrt jako zločince?"

„Odvěky zákon tak káže!" hlasitě provolal čaroděj.

„Bez citu zákon!" odsekl Sokolí oko.

„Nechť tvrdý jako kámen, ale platí! Zemřete!"

„Uvidíme!..."

Oba zajatci už nepromluvíli.

Celý rod Sokolů se přichází podívat na cizince, kteří nevědomky mlčí ke všem poznámkám zvědavců.

I Sívá sokolice přišla a vlídně jim pravila: „Děkuji vám, stateční cizinci, z plna srdce. Zachránili jste naše mladíky. Jsem matka jednoho z nich — Mirana!"

Potom jim poslala dobrou večeři.

Jediný na Pustém vrchu, kdo neměl účast ve vzrušujících událostech těchto dní, byla samotářská Minehava. Dívka se dosud nemohla pořádně vzpamatovat, byla zasněná a jen málokdy se rozveselila. Přestálé utrpení jako by ji zbavilo dřívější živosti. Buď seděla před chatkou a pletla rohože, nebo chodila po lesíku, někdy šla pochovat Vlkoušovo robě. Silný bobr šel mimo její chatu, a uviděv dívku samotnou, řekl jí s netajenou jizlivostí, aby se také šla podívat na zajatce. Odmítla.

„Co mi po nich?"

„Však ty půjdeš, až ti řeknu, kdo to je," dráždil ji Bobr škodolibě. Radoval se, že Sokolí oko bude odsouzen na smrt.

„Nepůjdu!"

„Ani když je to Sokolí oko?"

„Ne," odsekla krátce a odvrátila se.

„Je zajat a bude utracen," zasyčel Bobr odcházeje.

Dívka sklesla na sedátko. Náhlá zpráva ji hluboce zasáhla. Je možné, že by se Sokolí oko octl pojednou až zde, na Pustém vrchu?

Po chvíli se ovládla. I kdyby bylo pravda, co jí Bobr oznámil, Sokolí oko ji přece už nezajímá... Zpronevěřil se jí...

Nezáleží jí na něm. Myšlenky si však poroučet nedají...

Minehava se zvedla a vstoupila do chaty. Vzala si hrneček na vodu a šla si k studánce nabrat vody. Nešla rovně dolů, nýbrž obloukem, aby se přiblížila k zástupu nedaleko náčelníkovy chýše. Tušila, že tam asi je zajatý Sokolí oko. Lidu tam bylo tolik, že neviděla, kdo je uprostřed. Naoko nevědomky prošla dívka mimo, aniž co zjistila.

Sestoupila z příkrého břehu a o kousek níže si nabrala vody ze studánky „Fejfarky". Pak se pomalu vracela nahoru a očima pátrala v prořídilém davu. Zhlédla uvnitř malé volné prostranství. Na něm stáli dva zajatci. Jeden větší a silnější — to je snad Sokolí oko!... Nebo není?

Zachvěla se a šla klopýtavě dále. Náhle se okruh lidí otevřel a volnou mezerou odcházel čaroděj Vivaša. Tentokrát Minehava dobře vidí, že na uvolněném místě stojí skutečně Sokolí oko! Ano, je to jeho vzpřímený hrdý postoj! Zdá se, že oba zajatci mají svázané ruce...

Čím se Sokolí oko provinil? Proč má zemřít? — Nu, na ní se přece provinil — na ní! Teď se dočká trestu! Dobře mu tak! Muži jsou všichni stejní, Silný bobr jako Sokolí oko...

Minehava doklopýtala do své chaty. Hlava ji bolí, musí ulehnout. Ještě si odleje z hrnku do dlaně a pocáká si hlavu...

Po chvíli odsunul kožešinu na vchodu čaroděj Vivaša.

„Hledám tě, Minehavo," zavolal nahlížeje dovnitř.

Ležící dívka sebou ani nepohnula. Teprve když křikl hlasitě, vzchopila se na lůžku.

„Jdu ti ohlásit, že zítra v noci podstoupíš zkoušku se Zlým. Neboj se, dám ti mocné kouzlo na ochranu a Velbába bude s tebou!"

Dívka se položila, jako by jí ta zvěst byla úplně lhostejná.

„Nech mě odpočinout," žádala tiše čaroděje. Vivaša na ni chvíli hleděl a potom nepromluviv odešel. V noci hlídali čtyři Sokolí ledabyly spoutané cizince, ležící na zemi.

Strážcové seděli opodál u ohně a opékali si nad žhavým popelem kousky masa, navlečené na prutech. Snad měli oči oslněné ohněm a neviděli, že se oba zajatci potichounku zvedli a skočili do stínu blízkého stromu. Měli však bystrý sluch a zaslechli skoky uprchlíků. Byla jasná měsíční noc, a tak hlídači ještě včas zhlédli, jak uprchlíci utíkají k lesu u jezírka. Hnali se za nimi, ale hbití cizinci už vběhli do temného lesního stínu.

Sokolí oko byl napřed, Havranpírko o několik kroků za ním. Zbraně neměli. Ve stínu na břehu jezírka se někdo plížil.

Kdo to je? Když k němu uprchlíci přiběhli, vstal a postavil se proti nim. V ruce držel velký kámen.

„Tak jen pojď blíž!" zavolal zpupně.

Sokolí oko ho poznal... Je to jeho zarputilý sok a nepřítel — Silný bobr.

Sokolí oko neměl kdy se podívat, jak se Bobr náhle objevil na Pustém vrchu. Jako blesk po něm skočil a chopil ho za ruku, v níž Bobr držel kámen. Zakroutil mu rukou tak, že kámen z ní vypadl a skutálel se do vody. Překvapeného Bobra porazil na zem, ale už tu byli stíhači a Sokolí oko byl dopaden.

Havranpírko unikl při tom do hloubi lesa a už jej nechytily.

Sokolí přivedli dopadeného zajatce zpět. Dobře mu svázali ruce, aby mu zmařili další pokusy o útek.

Ráno se celý rod chodil dívat na spoutaného zajatce.

Přišli i Miran a Vekar. Vroucně mu děkovali, omlouvali se za chování svých soukmenovců, které jim nařizuje obyčej, a ptali se, čím by mu mohli pomoci. Než mohl Sokolí oko odpovědět, přišel i čaroděj Vivaša. Vyzvídál na zajatci, odkud je, jaký je jeho totem a co ho přivedlo na Pustý vrch.

Sokolí oko odpovídal jednoslabičně. Neuspokojil Vivašovu zvědavost.

Odpoledne přišli na Pustý vrch tři Zubři oznámit Sokolům, na čem se jejich rod usnesl. Zlomený nůž je přátelsky přijal a uvedl je k poradnímu dubu. Tam pak třemi ranami mlatem do kmene stromu zahájil slavnostní poradu a uvítal poselstvo jménem sokolího rodu.

Zubři pověděli, jak jim bylo uloženo:

„Náš rod trvá na potrestání opovážlivých cizinců. Zmařili ujednaný souboj a tím utrpěla naše čest. Místo mladých Sokolů položí oni životy své — život za život, smrt za smrt!“ Všichni přítomní se při těchto tvrdých slovech zachvěli. Zlomený nůž byl také pohnut, ač to nedával na sobě znát. Odkáshal si trochu rozpačitě, než pravil:

„Naši milí přátelé! Vaše slovo platí, jak jste řekli, stane se. Nicméně povězte ještě, zda by byl možný nějaký výkup z těžké viny cizinců. Bývá totiž obyčejem, že pokuta smíruje vinu... Naši mladíci Miran i Vekar jsou ochotni přispět cizincům k složení stanovené pokuty. A mohu říci, že i celý náš rod by tu učinil vše možné, aby váš požadavek byl splněn...”

„My Zubři nebažíme po krvi a žádáme jen, co káže čest rodu. Složí-li cizinci po třech pazourkových peckách, vykoupí své životy a budou svobodní. Pravíme vám to s tím, že jedině takový výkup by náš rod přijal, veškeré jiné jednání a smlouvání by nás uráželo.”

Zlomený nůž stiskl rty a beze slova se uklonil na znamení, že se stane podle přání Zubrů. Věděl, že Zubři vytkli ortel smrti nad oběma cizinci, neboť není nejmensiho pomyšlení na to, že by bylo lze složit vzácné pazourkové pecky na požadovaný výkup. Na Pustém vrchu není už ani jediného celého pazourku — stejně jako u Zubrů a v jiných sousedních rodech.

Sokolům nezbyvá než připravit vbrzku slavnost obětování cizinců.

Zlomený nůž oznámil ještě Zubrům, že se oba cizinci pokusili v noci o útek. Jeden byl vzápětí chycen a spoután, druhý — ten menší — uprchl, ale bude lapen co nejdříve, neboť je beze zbraně a v krajině se nevyzná. Hlad ho vyžene z lesa...

Zubrů se tato zpráva nemile dotkla. Řekli, že druhého zajatce musí Sokoli nyní lépe střežit. Dodali, že při výkupu musí zbylý zajatec složit pazourkové pecky za oba, za sebe i za uprchlého.

Sivá sokolice volala Minehavu. Dívka seděla pod dubem na temeni Pustého vrchu a polohlasně si prozpěvovala. Když zaslechla volání, šla dolů.

Sokolí oko, přivázaný ke stromu, dívku zahlédl a zdálo se mu, že je to Šťastná chvíle. Nemohl však ani věřit, že by se dívka z daleké osady na Veliké řece mohla objevit zde na Pustém vrchu... Ale je tu také Silný bobr, blesklo mu hlavou.

Možná že jsou tu spolu! Musí se přesvědčit.

Ještě než dívka zašla, zavolal ji jménem. Dívka šla nevšimavě dál. Mýlil se tedy... Šťastná chvíle je jediná na světě...

Toto byla jiná dívka.

A Sokolí oko, přivázaný ke stromu nedaleko temene Pustého vrchu, vzpomíná a kouzlí si v duši obraz dívky, který ho provází vždy a všude...

Kde jsi nyní, Šťastná chvíle? Kam tě zavlkl Silný bobr? Uvidím tě ještě někdy?

„Má Šťastná chvíle!...

Tys jako keř lýkovce zjara,

když vzkvete a zavoní lesem!

Pohledět na tebe je jako vidět letící straku

z osamělého dubu k blízkému lesu.

Pod tebou se země měkce prohýbá,

ustupujíc tvým vznosným kročejům.

Lesní vůně sládne, kde ty jsi,

a zpěv ptáčat jásavě zní tobě vstříc,

květy travin se k tobě sklánějí.

Samo Slunce tě kochá svými paprsky

a zdržuje se na své denní pouti zastavením,

by tě pohladilo hřejivě,

jsi-li právě na pastvině zrosené.

A já — zapomínám na všechno

a štěstím se zachvívám, jsi-li v mé blízkosti.

Oživuješ a blahem naplňuješ všechno,

co je kolem tebe.
Tys vlhým deštěčkem
napájejícím žíznivou půdu.
Ty rozséváš dobro a lásku,
kamkoli kráčíš,
a tím více máš, čím více dáváš.
Nekonečný je pramen živé vody,
z tvé láskyplné dobrotivosti prýstíci.
Velký duch ať za vše tobě žehná...
Má Šťastná chvíle, kde jsi?
Kde jsi?"

Dívka, kterou tu prve zahlédl, nemohla být Šťastná chvíle. Byl to jen přelud... Kde by se tu vzala jeho družka z nezapomenutelné cesty za lupiči dobytka! Jak byl tehdy těžce zraněn, když ji vyrval z rukou násilníků, a jak ho pak dívka obětavě ošetřovala v nutné haluzně, dokud se nepozdravil! Jak šťastné a hřejivé vzpomínky! Doufal tehdy, že se od milé dívky nikdy neodloučí... A Silný bobr si pak přivlastnil medvěda, kterého Sokolí oko smrtelně zranil. Bobří přinesli medvěda otci Šťastné chvíle a ten zaslíbil dceru Silnému bobrovi...

Sokolí oko se zadumal. V duchu viděl před sebou, jak Šťastná chvíle ujíždí na lodici s Bobrem po Veliké řece... a teď je oba nalézá zde, v daleké zemi... nebo ho přece jen ošálil zrak a tato dívka není Šťastná chvíle?

Jakmile k němu přijde Miran s Vekarem, optá se jich. Musí zvědět pravdu!...

Sívá sokolice vyšla Minehavě naproti. Také Vivaša už na ni čekal. Oba vzali na sebe těžký úkol, vysvětlit nechápavé dívce, co ji dnes čeká. S jejím svolením ji pak odvedou na vrch a přiváží ke stromu. Vydají ji tak v pospas Zlému.

Přečká-li o samotě šťastně noc až do rána, bude to znamenat, že je v ochraně mocné Velbáby, a že Zlý si proto netroufá se jí zmocnit. Tím Minehava vyhraje provždy svou při. Vítězství stojí za jednu noc strachu v lesní samotě. Oba těšili dívku, že jistě vše šťastně překoná.

Minehava však z toho všeho mnoho nechápala, ještě pořád se zcela neprohrála z přestálých horečnatých snů. Byla jako omámená.

Čaroděj Vivaša nemohl v sobě utajit, že je dívce nakloněn. Skončí-li se dnešní zkouška dobře, bude zítra Minehava úplně volná a Silný bobr musí odtáhnout... Vivaša by pak mohl nabídnout dívce útulek v své chatě. Má sice už jednu ženu, ale cožpak neuživí snadno ještě jednu?

Řekl strážcům, aby zajatci uvolnili pouta. Viděl, že Sokolí oko již klesá únavou. Strážci tak učinili a Sokolí oko si nyní mohl podle libosti sednout k patě břízy nebo se postavit. Ruce mu přivázali dostatečně dlouhým provazem ke kmeni, u něhož stál. Strážci se pak rozešli, jen jediný zůstal. Stačil na hlídání sám, neboť zajatec nemohl za dne na útěk ani pomyslit.

Den se nachýlil a slunce stálo nad západem. Sokolí rod se sešel na návsi a očekával zahájení obřadu, jímž bude Minehava odevzdána v moc Zlému.

Čaroděj Vivaša, slavnostně vystrojený, ověšen mnoha chrastítky a pestrými svazečky ptačích per, už přecházel před náčelníkovou chýší. Jetelístek byl zde ovšem také zastoupen v plném počtu. Lupen pozoroval čaroděje. Dnes se mu obzvláště líbil: na hlavě měl věnec, v němž byla zastrkána dlouhá péra, a Lupen přemýšlel, z kterých ptáků asi jsou. To nemohl ostatně poznat ani Píďa, ani Běhoun.

Z náčelnické chýše vyšel Zlomený nůž se Sivou sokolicí, za nimi i Miran. Vivaša ihned poslal dívky, aby přivedly Minehavu. Zastaly ji sedící za chatou pod vysokým šípkovým keřem.

Dívky začaly Minehavu zdobit kvítím. Minehava se na ně usmívala a sama jim pomáhala. Vázala si věneček z kvítí a prozpěvovala si jako bezstarostné děcko na zápraží rodné chýše. Pak vzaly dívky ozdobenou Minehavu za ruce a přivedly ji v průvodu před náčelníka.

Byla pořád klidná, usměvavá a povolná. Ale když stála před náčelníkem, čarodějem a před vším rodem, pohlížela udiveně na množství shromážděného lidu. Nebylo jí asi příjemné, že je předmětem takové pozornosti. Klopila oči a nejraději by se byla si vrátila do své chatky.

Sotva se objevila, už ji obklopily mladé dívky, držíce se za ruce, a hned začaly zpívat. Dívčí kolo se zatočilo kolem Minehavy třikrát vpravo a pak třikrát vlevo. Potom se dívky zastavily, pustily se a každá se sama třikrát otočila se zvednutými pažemi vpravo a stejně tak i vlevo.

Když dozpívaly, chytily se opět za ruce a čekaly, až jim dá Vivaša znamení. Čaroděj už pořádal průvod: napřed jdou děti, za nimi kolo dívek s Minehavou uprostřed, pak dva mladíci s píšťalami a čtyři s bubínky, do nichž tlukou rukama, další dva pak zesilovali účinn hudby na některých místech troubením na mohutné tuří rohy, pak kráčeli náčelník s matkou rodu a za nimi muži a mladíci, posléze ženy a ostatní dívky.

Průvod vedl sám Vivaša. Svou kouzelnickou holí udržoval pořádek. A takto celý rod obešel za Vivašou nejprve náves s poradním dubem a pak stoupal po mírném svahu Pustého vrchu vzhůru, poklonit se pramateři Velbábě.

Kupecká družina a Bobří vyšli z chat a přihlíželi, Silný bobr také. Ale když k němu dospělo kolo tančících dívek s Minehavou uprostřed, prudce si odplivl a odešel.

„A přece budeš má, nevezme-li si tě do rána Das.“ bručel si nevrle. „Nenechám tě tady — stejně jako ty pazourky!...“

Na obřadní mýtině vedl Vivaša průvod dokola a všichni posedali na vyprahlý pažit. Jen kolo dívek se zastavilo uprostřed mýtiny čelem ke kamenné Velbábě na vršku. Hudebníci usedli blízko obětního skaliska.

Slunce na západě ještě ozařovalo stromy zakrývající posvátné jezírko několik kroků od mýtiny.

Čaroděj se postavil přímo proti Minehavě a hlasitě provolal :

„Naposledy se tě ptám: Chceš podstoupit zkoušku proti Silnému bobrovi?"

Minehava sklopila oči, což vypadalo jako přisvědčení.

„Nuž dobře! Zlý ukáže, stojí-li o tebe. Přechkáš-li noc bez pohromy, budeš volná a Silný bobr už nebude mít k tobě žádné právo."

„Silný bobr — žádné právo —," zašeptla dívka a usmála se.

Vivaša pokynul hudebníkům a ti začali pískat a bubnovat. Sám pak začal obřadní tanec před obětním stolcem. Nejprve se poklonil Velbábě a pak poskakoval a rukama házel a třepal, pohupoval se a tu se opět vytáhl do výše a klátil sebou jako vichřicí zmítaný. Rytmus bubínků a píšťal se zrychloval — z čaroděje se pot už jen lil — tu náraz hudba přestala a Vivaša stál jako ztuhlý s očima vytřeštěnými k soše pramátě.

Po krátké přestávce počal tanec znovu a tu se k Vivašovi přidávali někteří mladíci i muži z přihlížejícího zástupu. Vivaša předváděl tentokrát skupinový tanec „medvědí", při němž účastníci napodobovali medvědí chůzi, běh i lov.

Lid se připojoval k tanci rytmickým pomručováním, voláním a prozpěvováním krátkých veršů o medvědí honbě.

Unavený Vivaša už padl na obětní skalisko a nehybně ležel, mocně oddychuje.

Tančící odstoupili a vystřídali je jiní. Předváděli tanec „jelení".

Když se čaroděj vzpamatoval, vstal a pohlédl na slunce.

Bylo již nízko, na dotek od vzdálených vrchů, a svítlo už jen mezi stromy na západní straně Pustého vrchu.

Nadešla chvíle vlastního obřadu. Vivaša pokynul ženám stojícím nedaleko za obětním skaliskem a ženy přistoupily a rozprostřely před obětištěm ovčí kožešiny, srsti vzhůru. Čaroděj sklesl na kožešiny a okolo něho se umístili tanečníci.

Vivaša se modlil k Velbábě, spínal k ní ruce a opět se hlavou dotýkal země.

Kolo dívek s Minehavou zazpívalo píseň k oslavě Velbáby. Prosily, aby bděla nad svým věrným rodem i nad zkoušenou dívkou a aby obhájila rod i Minehavu proti choutkám i zlobě zlého Běsa.

Pokud dívky zpívaly, leželi čaroděj i tanečníci na kožešinách. Když zpěv utichl, povstali. Hudebníci začali opět hrát na své nástroje, udávající nejprve volný rytmus. Tanečníci, čelem obráceni k Velbábě, podle taktu se ukláněli dopředu a pak vpravo a vlevo. Hudebníci zrychlovali tempo víc a více, až se tanec změnil v zběsilé kymáčení a poskakování.

Čaroděj holí povzbuzoval hudec k větší a větší rychlosti. Těla tanečniců sebou zmítala jako divá a zpotení mladíci vyrazili z otevřených úst divoké výkřiky. „Ja — hu! Ja - hu!"

Jeden z tanečnicků už padl na rozprostřené kožešiny. Zrudlá tvář se mu leskne potem a z rozevřených úst vychází pěna.

Leží jako podřatý strom. Nikdo mu nejde na pomoc. Za chvíli padá druhý mladík, po něm třetí a čtvrtý. Zbývající křepčí dále jako smyslů zbavení. Najednou čaroděj zazpíval silným výkřikem, plným svatého, nadšení, jakési zvolání.

Tanečníci se zastavili a seskupili se do kruhu okolo čaroděje. Stáli tiše s hlavami skloněnými.

čaroděj pohlédl k západu a zvolal:

„Slunce právě zapadlo, vlada Běsova nadchází... odevzdejte dívku Zlému!"

Dívky okolo Minehavy rozevřely kruh a propustily z něho Minehavu. Vivaša ji vedl za ruku k silnému dubu u obětiště.

Tanečníci je doprovázeli a přivázali dívku ke stromu.

Minehava na ně hleděla s údivem, jako by nechápala, proč ji přivazují. Vždyť přece nechce utéci.

Sivá sokolice ji přišla utěšit.

„Buď statečná, milá dcero! Mocná Velbába tě ochraňuje a s její laskavou přízní přechkáš zápas se Zlým šťastně. Kéž tě tu ráno najdeme živou, zdravou, svěží!"

Zástup Sokolů se rozcházel. Minehava bude zde zůstavena sama až do příštího východu slunce. Nikdo se k ní už nesmí přiblížit, zlý Běs by ho roztrhal.

Jižní část oblohy se zastírá tmavým mrakem.

Mýtina se vyprázdnila. Je ticho kolem přivázané dívky, jen holub hřivnác se kdesi v lese několikrát ozývá bubláním.

A přece tu ještě někdo zbyl. Ně sice na obřadní mýtině, nýbrž o něco níže k jezírku. A je také přivázaný — Sokolí oko. O toho při celém slavnostním obřadu nikdo nedbal. Ani strážce si ho nevšímal, měl jinou podívanou!

S nadcházejícím večerem zaujaly zesílené strážní hlídky svá místa u Sokolího oka. Minehavu netřeba hlídat, tu si teď střeží sám Běs. Ten si nedá svou oběť nikým vyrvat. I když bude třeba slyšet děsivé výkřiky a zoufalé volání, hřmot a rány, nikdo ze strážců na Pustém vrchu se nepohne a nikdo nepřiběhne od poradního ohně nebo z blízkých chýší. Běsovi do jeho obětního hodování není možno se plést. Každý všetečka nebo drzý troufalec, který by se sem v noci odvážil, ležel by tu ráno na kusu roztrhané.

Celý rod sokolů s napětím očekává výsledek noční zkoušky. Přáli by všichni Minehavě šťastný výsledek, ale sami by také rádi dobře vyvázli — aby rod na sebe neuválil Běsův hněv.

Za táhlým mšenským hřebenem a za Románovým vystupují černé hrady po obloze. Z té strany přicházejí největší bouřky. Zdá se, že se co nevidět přizene něco velkého.

Sokolí oko není příliš bedlivě hlídán. Ani toho není zapotřebí, je dobře připoután — dnes neuteče. Strážní mladíci se procházejí a postávají za okruhem mužů sedících kolem večerního ohně. Poslouchají, co se povídá. Je to jejich škola. Zvědavost byla u všech tehdejších lidí velká.

Najednou šel tudy Miran. Sokolí oko poznal mladíka a zasykl. Miran se zastavil a Sokolí oko ho zavolal. Miran ochotně přišel a sedl si opodál na zdupaný pažit.

„Mirane, dobrý hochu, pověz mi, je tu šťastná chvíle?"

„Šťastná chvíle? To nevím, neznám ji. Kdo je to?"

„Je tady se Silným bobrem nějaká dívka — nebo má Silný bobr s sebou také ženu?"

„Žádná dívka ani žena tu s Bobrem není," oznamoval mladík. „Ale je u nás v rodě už několik dní jakás dívka, říkáme jí Minehava — Usměvává. O té Bobr povídá, že je jeho žena, ale náš rod mu ji nevydal. Ted je ta dívka tuhle

0 kousek výš přivázána k stromu jako ty. Slyšels přece zpěvy a tance a všiml sis, co lidu tady přešlo. Cizí dívka je nyní vydána na celou noc do moci zlého Běsa. Dočká-li rána, bude svobodná a Bobr musí opustit naši osadu..." Sokolí oko dychtivě lapal každé slovo. Ledačemu dobře nerozuměl. Šťastná chvíle tu prý není, ale je tu jakási Minehava... A což je-li Minehava Šťastná chvíle? Hlavní je, že tu není s Bobrem... Sokolí oko se zaradovalo, Šťastná chvíle není v moci Bobrově. Není jeho žena. Nešla tedy s ním — nejspíš mu někde utekla... Je však Šťastná chvíle opravdu zde? To kdyby věděl. Oj, kdyby ji mohl vidět, třeba přivázanou! Snad je to ona! — Tak blízko je, a přece tak vzdálená.

Miran viděl, že cizinec usilovně sbírá myšlenky. Sám byl zticha. Po chvíli promluvil:

„Můj milý osvoboditeli, já s Vekarem jsme ochotni podstoupit jakékoli nebezpečí, abychom tě zachránili. Zatím jsme se dověděli, že by se Zubři dali upokojit jediným výkupným — pazourkovými peckami. Avšak náš rod nemá žádných pecek... A kupcům, co jsou teď zde u nás, považ, se všechny pecky ztratily! Nikdo neví, jak a kam. Obětovali bychom vše, abychom nějaké pecky získali. Sám myslím, že Silný bobr asi ví, kam se pazourky poděly, a stejně soudí i můj otec, Zlomený nůž. Donutím Bobra po dobrém nebo po zlém, aby mluvil. Dopadne-li noc dobře, musí Bobr opustit Pustý vrch a ztratí ochranu našeho rodu. Půjďme s Vekarem v jeho stopách a nevrátíme se doufám bez pazourků..."

„I já bych rád s Bobrem pojednal," řekl Sokolí oko. „Ale dřív se musím dostat na svobodu!"

„Budeš svoboden, nebo padneme. To pravím tobě, cizince, já, Miran, syn matky rodu, Sivé sokolice! Zatím ti nehrozí nebezpečí a zítra ti povím, co nového. Buď dobré mysli... A ještě něco: Jistě máš hlad. Jdu k strážcům vyřídí otcův rozkaz. Mají tě na chvíli odvázat a dát ti najíst. Pak tě opět připoutají, ale aspoň si údy protáhneš!"

Miran odešel a za chvíli přišlo několik Sokolů. Zajatce odvázáli a dali mu hojnou večeři. Po jídle přišel Vivaša a dohlížel, aby zajatce opět dobře přivázali.

Pak poslal čaroděj všechny strážce k ohništi, aby se sami také najedli. Řekl jim, že sám za ně počká u zajatce, a kdyby bylo potřeba, že na ně křikne. Strážci byli rádi a dali se hned do jídla.

Čaroděj zůstal samotný se zajatcem. Soucitně ho politoval a přátelským hlasem mu dodával myslí.

„Tvůj život, cizince, není ještě ztracen. Zlomený nůž nabídl za tebe výkupné."

„Co žádají Zubři za mne?" ptal se Sokolí oko, jako by o ničem ještě nevěděl.

„Žádají jediné výkupné," pověděl mu Vivaša, „pazourkové pecky."

„Stačila by jedna?"

„Ne musíš dát tři..."

„Tolik?"

„Ano, tři pecky za sebe a tři za uprchlého druha..." „Kde je vzít?"

„Náčelník by tě rád zachránil a poptává se u sousedních rodů, nemají-li nějakou pecku na výměnu. Myslím však, že šest pecek nesežene. Snad se Zubři zatím spokojí i menším množstvím. Ještě nedávno měli kupci u nás složené tři pytle pazourků, ale ztratily se a nikdo o nich neví. Jen jediný by snad věděl..."

„Kdopak, čaroději?"

„Silný bobr!... Ten spal v kupcově haluzně, kde byly pytle uloženy."

„Myslíš, že Silný bobr je ukradl?"

„Ne, to neříkám, nevím to jistě, ale mám podezření, že pazourky někde tajně ukryl. Všecko jsme tu důkladně prohledali, ale není po nich ani stopy... Kdybys však ty, cizince, Bobra požádal, snad by ti..."

„Já nebudu Bobra nikdy o nic prosit! Raději zajdu..."

„Já tě k tomu nenutím, jen jsem myslil... Však řekni mi, odkud jsi sem přišel a cos tady se svým druhem hledal?..."

„Nuže, povím! Já i Havranpírko jsme od Veliké řeky — tři dny cesty odtud k poledni. Hledáme nové pastviny pro rodová stáda. U nás zle řádí černá smrt! Z dopuštění Velkého ducha hubí tam Zlý vše, co je živé. Nezbyvá než odejít jinam, kde Zlý nevládne a nemstí se..."

„O tom si promluv s náčelníkem a se Sívou sokolicí, matkou rodu, podaří-li se ti výkupem zachovat si život. Dobrých pastvin je v našem kraji — buď Veliký duch pochválen! — dostatek. Třeba by se tu dobře obživilo ještě několik přátelských rodů."

„Kéž bych se dostal opět na svobodu!" posteskl si zajatý junák.

Za Vrátnskou horou zahřmělo. A za chvíli začalo z těžkých mračen krápat. Pro Vivašu přiběhl chlapec, že má přijít k náčelníkovi.

„Vyříd', že hned přijdu," řekl čaroděj a opustil Sokolí oko.

Spustil se liják.

Obloha se otvírala oslepujícími zářemi. Rachot hromů téměř netichl. Prudká vichřice ohýbala stromy a ulomené větve létaly povětřím. Kdo nemusil být venku, skryl se honem někde v závětrří. Vodní provazy svištěly z černých mraků a bily vyprahlou zemi.

Někde nablízku uhodilo. Okamžik ticha — a po oslňujícím blesku se rozduňel hrom valícím se burácením do husté tmy. A nový blesk a nový hrom... Kdesi vichřice vyvrátila strom a třeštivý praskot provází pád zničeného velikána. Zdá se, že se celý Pustý vrch hýbá a že bude vichřicí rozmetán...

Minehava, přivázaná k stromu, snášela tyto noční hrůzy dlouho statečně. Její mysl nebyla po přestálých trampotách ještě schopna dobře chápat, co se s ní a kolem ní děje. Ale když noční bouře řádila čím dále víc a více, podlehla konečně rozčilujícímu napětí. Dívku přemohla hrůza.

Voda stéká po kmeni a zalévá ji proudem, obličej jí bíčuje prudký dešť hnaný vichrem. Nemůže si protřít oči zalité vodou, aby prohlédla. Jen slyší děsný lomoz bouře a hučivé rány hromů. Chuděra, všechna zničena se třese zimou, je promočena na kůži. Voda jí teče po obličeji do otevřených úst. Hlasitě sténá a běduje. Citelný chlad se začíná měnit v

horkost. Už jí není zima, naopak, je rozpálená.

Ano, je vskutku vydána v moc zlého Běsa a nepřežije noc. Zalomcovala sebou, aby si aspoň ruku trochu uvolnila, ale nadarmo, přivázali ji pevně. Cože ji tu nechali tak samotnou bez pomoci, bez dovolání, bez útěchy, napospas zoufalství? V hlavě jí vře, ale mysl se jasní. Promočený oděv účinkuje na její tělo jako léčivý studený zábal. Horečnaté rozpálení mizí... Ponenáhlu si uvědomuje, že přemýšlí, že nabývá vědomí o sobě. Protrhává se z dosavadního omámení a vrací se jí rozvaha... Bude opět, jak bývala dříve? Kéž by se pozdravila! Přechká živa tuto strašnou noc? Jak ráda by byla opět na bílém, krásném světě...!

Bouře zuřila asi dvě hodiny. Pak pomalu ustávala a mraky se trhaly.

Za Vrátenskou horou se ještě blýská a hřmí.

Minehava, skleslá v dřímotě, bez vlády, s hlavou svěšenou, je zkrápěna drobným deštěm.

K tichému jezírku na Pustém vrchu se plíží Havranpírko. Pomalu, tiše, obezřetně. Nemá sekyrku ani oštěp — patrně by mu zbraň překážela. Musí mu stačit pazourkový nůž za pasem zastrčený. Teď nadzvedl hlavu a pátrá po okolí. Pozoruje strážce, jak se namáhají roznítit nový oheň. Havranpírko se jich nebojí, ti ho v noční tmě neuvidí. Proto leze bez obav po mokré zemi dál. Co tu hledá? — Uhodneme, že jistě nikoho jiného nežli svého opuštěného druha.

Doposud ho nikde nevidí. Sokolí oko jistě není daleko odtud. Havranpírko se dost vyzná v obyčejích rodu a ví, že zajatec nebývá nikdy umístěn jinde než blízko rodového shromaždiště a obětiště. Musí tedy popolézt ještě o něco výše. Ano, zdá se mu, že tam u stromu stojí někdo přivázaný... A jako na zavolanou zasvítil blesk a Havranpírko poznal, že se nemýlil. Sokolí oko je tam! Ale jak se k němu nepozorovaně dostat? Strážci sedí dost blízko!

V cestě je překážka — posvátné jezírko. Havranpírko obhlíží, kudy by se dalo obejít. Po břehu to nepůjde. Jedna strana jezírka je osvětlena rozníceným ohněm, druhý břeh je sice temný, ale tam právě hlídá strážce! A přece se musí dostat dál! Nezbyvá než projít vodou.

Havranpírko ovšem neví, že toto jezírko, položené na kopci, je „tabu“ neboli nedotknutelné. Kdo vstoupí do jeho vody, zemře.

Mladý Havranpírko sestupuje opatrně do posvátného jezírka. Je skryt hlubokým stínem pobřežních křovin. Brodí se vodou bez zašplouchání. Sáhá mu po pás. Postupuje příkrčen stále podle břehu. Dobře pro něho, že ustupující občasné blesky se již ztrácejí v dálce.

Au! Co je to ve vodě? Kouslo ho něco, nebo šlápl na něco tvrdého? Sáhl do vody a vytáhl kámen zvící pěsti.

„Bude dobrý, kdybych musil zápasit,“ pomyslí si a nezahlodil jej.

Bez hluku vylezl na hořejší břeh a přikrčil se pod keř. Strážci vlevo i vpravo se bezstarostně bavili. Ani je nenapadlo, že by někdo mohl vylézt z jezírka pouhých několik kroků od nich!

Havranpírko se mezi nimi protáhl jako had. Teď ještě asi dvacet kroků a bude u cíle. Skaliska vyčnívající z půdy poskytovala tolik dolůků a temných úkrytů, že pro zkušeného mladíka nebylo příliš nesnadné dostat se nepozorovaně vpřed.

Odvážný Havranpírko se připlížil až na pět kroků k přivázanému příteli. Slabě zahvízdl, jako by ptáče ze spaní zapípalo. Toto své znamení dovedl Havranpírko výborně.

Sokolí oko stojí u silné břízy zemden, ale ještě pevný a nezlomený. Zaslechl ptačí písknutí a bez rozmyšlení odpověděl stejně. Po chvíli ucítil, že se někdo dotkl jeho rukou, svázaných za kmenem stromu. Ani v nejmenším nedává na sobě znát překvapení nebo zvědavost. Klidně, nepohnutě čeká, co bude dále.

Cítí, že někdo vzadu za stromem přezívá jeho pouta. Za chvíli je uvolněn — svobodný.

Neznámý osvoboditel si lehl k jeho nohám. Leží tam v temnu dobře ukryt.

„Nehýbej sebou ještě,“ zašeptal. „Strážce sem trochu vidí. Musíme vyčkat, až se něčím zabaví...“

Sokolí oko odvětil stejně tiše:

„Věděl jsem, že přijdeš, bratře Havranpírko! Poznal jsem hned tvé zapísknutí.“

„Já teď obhlídnu okolí, kudy bychom mohli utéci. Ty zatím počkej, hned se vrátím. Ale kdybys uslyšel zakrákat havrana, nemeškej a utíkej, jak můžeš! Tu máš kámen — bude ti jako zbraň, kdyby bylo potřeba. Mně se poleze lip bez něho... A kdybychom musili prchat každý sám, sejdem se zas na tom místě v lese, kde jsme zápasili se Zubry...“

„Jsi věrný druh! Ale — uteč sám! Já zůstanu...“

„Ztratils rozum? Vždyť mi tě zabijí!“

„Havranpírko, děkuji ti za vše, ale odejdi sám, já nemohu!“

„Proč nechceš prchnout?“

„Řeknu ti to. Tam na vršku kopce, malý kousek odtud, je přivázána dívka jako oběť Běsu. Domnívám se, že je to Šťastná chvíle. Nemohl bych žít šťasten na svobodě bez ní. Zůstanu, kde je Šťastná chvíle!“ „Tedy ji také osvobodíme.“

„To už ponech mně. Teď učin, oč tě žádám: postav se tady k bříze místo mne a já dojdou k přivázané dívce. Musím se přesvědčit, že je to vskutku Šťastná chvíle... A kdes, bratře, našel tenhle kámen? Zdá se mi...“

„Tuhle v tom jezírku!“

„A je jich tam ještě víc?“

„Myslím, že jich tam ještě několik je. Cítil jsem je pod nohama, jako by je tam někdo byl narovnal.“

„Přines jich tedy ještě, kolik můžeš. Já tu zatím postojím.“

Sokolí oko potřásl kamenem v ruce, jako by jej zkoumal. Přemýšlel vzrušeně:

„Bohr měl právě takový kámen v ruce, když jsem na něho skočil. Je to taková hladká pecka... Hm, ano.“

Havranpírko zatím bez prodlévání opatrně odlezl nazpět, tiše vstoupil do jezírka a za chvíli přinesl v náručí pět kamenů podobných prvnímu. Složil je před Sokolí oko.

„Sebral jsem všechny. Na tom místě jich už víc není... Snad ve větší hloubce...“

„Dobře, Havranpírko, velmi dobře! Prokázal jsi mi velkou službu.“

„I co, to nestojí za řeč! A teď si stoupnu na tvé místo...“

Havranpírko se postavil k bříze a napodobil postoj svého osvobozeného druhu. V šeru nebylo možno ani zblízka rozeznat, že nyní je u stromu „přivázán“ někdo jiný.

Sokolí oko si protáhl ztuhlé údy a plazil se k vrcholu kopce. Těsně pod temenem, u obětního skaliska, rozeznal postavu přivázanou u stromu.

Miněhava se probrala z mdloby. Co vše se v jejím podvědomí odehrálo za tu dobu! Jaký velký vnitřní otřes převrátil její duševní síly! Probudila se nepatrným prasknutím zlomené větvičky jako z těžkého snu. Vydechla zhluboka a otevřela oči. Chvěla se zimou.

Opět zapraskala větvička — a hle, někdo je u ní! Vykřikla zděšeně a bezmocně sténala v očekávání hrůz. Přišel si pro ni zlý Běs. Už po ní sahá... „Velbábo, pomoz mi!“ vykřikla.

„To jsem já — Sokolí oko! Neboj se, milá, osvobodím tě!“

Dívka upřeně pohlížela na mladého muže, který se tak náhle před ní vynořil z temnot. V leknutí si ani neuvědomila, co řekl. Jakmile se Sokolí oko pohnul, vykřikla opět.

„Nech mne, zlý Běsi!“

„Šťastná chvíle, upokoj se! Sokolí oko ti přišel pomoci. Zlý Běs ti už neublíží. Zůstanu u tebe a budu tě chránit.“

Dívka se ještě třásla, ale mírná slova ji přece jen trochu utišila. Poznávala už Sokolí oko a vzpomínky na někdejší šťastné dny v ní ožily. Zdálo se jí, že opět žije s raněným Sokolím okem v chatce opodál řeky, sami dva daleko od lidí...

Chtěla vztáhnout ruce k mladému muži, avšak pevná pouta ji zabořila. Připamatovala jí, že je na Pustém vrchu, přivázána Běsu napospas. Znova ji zachvátila hrůza. Křičela děsivým strachem, jakmile jen Sokolí oko sebou pohnul. Mladý muž přistoupil až k dívce a sáhl na její pouta. Šťastná chvíle zaječela hrůzou: „Pryč, nech mne!“

Sokolí oko však již našel uzel lýkového provazu. Byl tak utažený a vodou napitý, že jím ani nehnul. Takový uzel nelze rozvázat. Dívka sebou zmítala, křičela a vzpírala se. Sokolí oko nedbal na její odpor a snažil se vyvléknout nejprve její paže dozadu svázané. Avšak dívka sebou tak zmítala, že toho musil nechat. Přemýšlel, kterak by provaz přetrhl nebo přerezal. Nůž ani sekýru neměl. Když tedy nelze nijak jinak, zkusí pouta překousat část provazu, vedená přes prsa. Šťastné chvíle, byla jejími divokými pohyby trochu uvolněna. Sokolí oko si přidržel tento nenapjatý kus provazu a silnými zuby jej kousal a žvýkal. Snad se to přece podaří. Po chvíli námahy byl výsledek nepatrný a dívka byla neustálým vzpíráním unavena až do vysílení.

Sokolí oko si vzpomněl na věrného Havranpírka. Snad má u sebe nůž! To by bylo vyhráno!

Odběhl k svému stromu. V temném šeru hledá sem tam, zraku nevěří — Havranpírko nikde! Zmizel...

Sokolí oko se nehněval na svého druhu. Havranpírko nejspíš vyčíhal vhodnou chvíli k útěku a prchl. Věděl, že si Sokolí oko, osvobozený z pout, pomůže sám.

A jak tak Sokolí oko hmatl po bříze, u níž měl Havranpírko stát, i po zemi dole, ucítil kameny, které Havranpírko přinesl z jezírka. Chvatně dva popadl a pospíšil nazpět k uvázané dívce.

Drtil a roztíral provaz mezi kameny. Jednotlivá vlákna překusoval a po usilovné námaze se mu podařilo provaz úplně přetřhnout. Pak už pouta rychle rozvazoval. Šťastná chvíle stojí volná. Klesá slabostí a Sokolí oko ji zachycuje do náručí.

Dívka už ví, že si pro ni nepřišel Zlý duch. Je klidnější, nicméně i teď odhání svého osvoboditele.

„Odejdi! Jste zlí a špatní, zrádní — pryč!“

Sokolí oko chová Šťastnou chvíli v náruči a konejší ji.

„Milá, upokoj se. Jsem přece Sokolí oko, vzpomeň si jen. Chci ti pomoci. Neboj se mne.“

„Tys Sokolí oko? Nech mě! Oklamal jsi mě — jinou sis vybral u Havranů. Co chceš u mne? Jdi si k Veverici!“

„Nezradil jsem tě, milá. Veverice z havraního rodu byla unesena cizím kupcem, a kde je, nikdo neví... Neměla bys vedle sebe druhé ženy. Ale tys šla s Bobrem a na mne jsi zapomněla. Přesto tě jdu osvobodit, neboť nechci dopustit, abys takto bídně zahynula. Tys mě tenkrát neopustila, když jsem raněn ležel v lese bezmocný. Ošetřovalas mě jako matka děcko skoro dva měsíce — teď ani já neopustím tebe... Třeba zahynu i s tebou. Buď klidná a věř mi — jsem Sokolí!“

„Veverice tedy je pryč? — to jsem nevěděla... A já jsem s Bobrem nešla dobrovolně. Unesl mě násilím. Nenávídím ho! Muži jsou zlí, úskoční — podrobují si nás, abychom jim otročili. Bobra nechci ani vidět.“

„Utiš se, milá. Nedám tě Bobrovi — nikomu! U mne budeš v bezpečí. Budu se o tebe starat a budu tě chránit. U mne nebudeš otrokyní!...“

Sokolí oko dlouho hovořil a osvobozená dívka se ponenáhlu uspokojovala jeho laskavými slovy jako utišujícím lékem, až konečně zmožena únavou klidně usnula s úsměvem na rtech. Sokolí oko je u ní. Nemusí se bát ani Běsa, ani Silného bobra.

Blahodárný uklidňující spánek posiluje utýranou dívku.

Obloha se po noční bouřce již téměř vyčistila a hvězdy na tmavém nebi se tiše rozzářily. Chladný větřík profukuje okrajem lesa a strásá z šelestících větví drobné krůpěje na spící dívku.

Sokolí oko ji zlehounka opřel o kmen stromu. Ucítil, že její halena je do poslední nitky promočena, avšak otužilou dívku to z tvrdého spánku neruší. I našel pod stromy a mezi balvany suché jehličí a listí, shrabal je do kupek a nosil je v dlaních na Šťastnou chvíli. Pokryl ji celou, aby nevychladla. Potom si usedl pod břizu, kde byl prve přivázán, a sklonil hlavu na kolena...

Opodál, v houští nad studánkou pod Pustým vrchem, započal slavík svou jitřní píseň.

Když slavík na chvíli utichl, rozjásal se venku před lesem skřivánek. Jeho osvěžující zpěv uklidňuje palčivé myšlenky Sokolího oka. Potom najednou někde z vrcholu dubu začal svůj ranní koncert mistr pěvec, drozd. To ještě celý les tiše

poslouchá, ač se již probudil.

Noc bledne a na východě se kvapem jasní. Chlad táhne z údolí. Nebude již dlouho trvat a slunce, vládce dne, zlomí moc černého Běsa.

Sotva slunce svými prvními paprsky ozářilo oblohu, holub řivnác několikrát zahoukal a kukačka pozdravila za všechny obyvatele lesa vládce oblohy, vítajíc jej poklonami mnohokrát opakovanými.

Les ožívá svým obvyklým denním ruchem.

Najednou Sokolí oko zbystřil sluch. Mezi ptačím tikáním zaslechl sýkorčí zasyknutí.

„Sýkorky se přece tak časně neozývají," řekl si v duchu a poslouchal dále. Opět zaznělo sík — sík — sík a bylo to blíže nežli dříve. Otočil hlavu — a už vyskočil na nohy. Teď se ozvalo ostré, ale tiché známé znamení. „Mohl jsem si hned pomyslit, že to je Havranpírko! Ale co tu ještě dělá? Stalo se něco?"

Sotva Sokolí oko popošel několik kroků, vystoupil opatrně z houštiny jeho věrný druh. Nenadělali spolu mnoho řečí. Havranpírko se jen optal: „Nuže, půjdeme?"

Sokolí oko mu ohlásil: „Nemohu odejít. Mám starost o Šťastnou chvíli. Myslím, bratře, že to s námi dobře dopadne — brzo uvidíš! Skryj se zatím, ale daleko neodcházej! Na volání havrana přijď sem! Budu tě dnes ještě potřebovat."

Havranpírko se nevyptával. Zmizel, jako by se byl do země propadl.

Sokolí oko si opět sedl u své břízy a potěškával a prohlížel kameny, které přinesl Havranpírko z posvátného jezírka. Už ví, jaké to kameny jsou! Sebral je všechny a donesl je na obětní skalisko před kamennou Prabábu. Tvářil se přitom jako vítěz.

Zastavil se pak, aby se ještě podíval na Šťastnou chvíli. Když viděl, že dosud dřímá, vrátil se tiše na své místo.

Strážci se teprve teď rozespale probouzelí a oči si protírali.

Noční hlídači přiběhli k náčelníkově chýši.

„Zlomený noži! Honem se pojd' podívat!"

A když náčelník odhrnul kožešinu zakrývající vchod do chaty a vyhlédl ven, nestačil poslouchat překvapující hlášení.

„Zajatec je odvázan. Sedí pod stromem volný... Minehavaje živá. Spí na zemi..."

Už se sbíhali i probuzení rodáci z blízkých chýší. Také čaroděj Vivaša přichvátal. Všichni pospíchali za rozčilenými hlídači.

V údivu se zastavili u sedícího zajatce. Viděli, že není připoután. Je úplně volný. A neutekl... O kousek dále dřímá v mokré trávě pod stromem obětovaná dívka — a také volná... Jaké to divy!

Vycházející slunce ozařuje mezerou mezi stromy kamennou sochu na vrcholu Pustého vrchu. Přibíhá víc a více rodáků.

Všichni vidí, že Velbába je mocnější nežli Běs. Osvobodila dívku z moci Zlého a také zajatce zbavila pout.

„Pojďte sem všichni!" volají shromáždění diváci na opozdilé rodáky. „Pojďte a vizte, jaký div se stal!"

Čaroděj Vivaša pozdravil probouzející se dívku:

„Minehavo, dnes se opět přesvědčujeme, žeš miláček mocné Velbáby! Ona zahнала Zlého a zachovala tě bez úhony.

Buď pozdravena, dívko. Vidíme, že tě Velbába obdařila svou přízní. Kéž zachová svou přízeň i nadále tobě i nám všem v rodě sokolím! Netřeba nám obávat se Zlého, dokud budeme pod ochranou naší pramatěře Velbáby. Bud tobě čest a sláva, Velbábo naše!"

Minehava se rozpačitě rozhlížela po zástupu. Ještě se ani dobře neupamatovala na vše, co se v noci událo. Ale jak se jí vědomí vracelo, jasnila se její tvář i oči víc a více a začala se na všechny přítomné usmívat. Její ústa zašeptala:

„Velbába, mocná Velbába mne zachránila."

Zástup ji nadšeně pozdravoval. Sívá sokolice v mocném pohnutí dívku zlíbala.

Strážci hlídači přivedli Sokolí oko před náčelníka. Již mu nechali ruce volné.

Zlomený nůž vyhlásil:

„I tebe vysvobodila mocná Velbába a stojíš volný mezi námi. My bychom tě rádi propustili na svobodu, ale váže nás slovo dané Zubrům. Zubři neustoupí od svého požadavku, a ty tedy přece jen zahyneš — leč bys jim snad složil žádaný výkup... Litujeme tě však, cizince."

Všichni očekávali, že zajatec — Velbábou osvobozený — bude zdrcen náčelníkovým výrokem, avšak Sokolí oko nehnul ani brvou. Klidným hlasem řekl:

„Stane se podle vůle Velikého Ducha... Doufám v něho!"

„Jsi statečný," řekl náčelník. „Věřu, raději bych tě viděl na svobodě, ale — běží o čest našeho rodu..."

Provolal pak k všemu shromážděnému rodu:

„Pojďtež poděkovat Velbábě za přízeň, kterou nám prokazuje." A kráčel k vrcholu kopce, kde se tyčila socha Velbáby. Za ním Vivaša a Sívá sokolice vedli Minehavu a strážci provázeli Sokolí oko. Za nimi šel ostatní lid.

Před kamennou Velbábou se náčelník poklonil a vroucně ji pozdravil. Když sklonil hlavu a pohlédl na skalisko, na němž socha stála, nezdržel se překvapení:

„Hle, rode můj! Nový div... Co to zde leží u nohou Velbáby? Tot'jsou — pazourkové pecky!"

Náčelník bral do rukou pecku za peckou a zvedal je na oddiv lidu. „Jedna — dvě — tři... A tu ještě tři! Krásné pazourkové pecky!"

Lid propukl v jásot.

Náčelník s velikým pohnutím volal:

„Velbába nám znova ukázala svou přízeň a dává nám, hle, pazourkové pecky na složení výkupu Zubrům! Děkujeme ti, mocná Matko!"

Sokolí oko se usmíval. Povedlo se, co s kameny naličil! Och, jaký to byl šťastný nápad, že Havranpírko přinesl ty kameny z jezírka!

Z jedné strany Miran, z druhé Vekar uchopili Sokolí oko, radostně jej objímali a vesele kolem něho skákali. Jejich statečný osvoboditel je zachráněn — už jej Zubří neusmrtí! Necht' žije!

S nimi bujně skákal i Sokolí oko a přidávali se i jiní mladí Sokoli. Všichni se radovali, neboť věděli, že mají jen Sokolímu oku a jeho druhu co děkovat za životy Mirana i Vekara.

Sokolí oko odběhl trochu stranou, vyskočil na skalní stupeň, a přiloživ ruce k ústům, mocně zahoukal do lesů:

„Krá, krá, krá!"

Potom se opět vrátil mezi rozdováděnou mládež.

Za nedlouhou chvíli se rozhrnulo křoví a na mýtině se objevil Havranpírko. Rozhlédl se a rovnou zamířil k svému druhovi.

Sokoli už Havranpírka poznali a vesele mu jásalí vstříc. Oba jsou tu — oba svobodní!

Sokolí oko se objal s Havranpírkem, který udiveně pohlížel na slavné uvítání. Několika slovy mu vše vysvětlil a již byli oba v kole veselé mládeže.

Ted' přiběhli i zvědaví Bobří, přivábeni sem křikem a jásosem.

„Pojďte, Bobří, podívat se, jak naše Velbába vyrvala Zlému oběť! Vizte, jak osvobodila i zajatého a poskytla mu i výkup!"

Bobří se dívali a vrtěli hlavami. Vskutku — stal se div. Nelze jinak vysvětlit osvobození Minehavy a Sokolího oka. Objevení šesti pazourkových pecek je nepochopitelná záhada. Že by tyto pazourky snad pocházely z Aržunových pytlů? Kdo ví?

Bobří se dívali zpytavě jeden na druhého.

Silný bobr byl pazourkovými peckami nesmírně překvapen. Zbledl a v rozpacích koktal:

„Takové pecky opravdu měli kupci. — Inu, Velbába je mocná. Vzala kupcům, dává Sokolům..."

Šťouchl do svých přátel a pokynem hlavy je pobídl, aby odešli.

Sokolí oko nespustil oči ze Silného bobra a bedlivě pozoroval každé jeho hnutí.

Také Zlomený nůž si povšiml Bobrů, a ještě než zmizeli, řekl k nim přísně:

„Silný bobře, tys prohrál svou věc. Zlý nepřijal tvou nabídku a odmítl Minehavu. Pozbyl jsi práva k ní a neodvažuj se ji dále obtěžovat! Minehavaje v naší ochraně a náš rod nedopustí, aby jí někdo ublížil. Ale ty i tvoji druzi pozbýváte dneškem pohostinství... Očekáváme, že ihned opustíte území našeho rodu. U nás je místo jen pro toho, kdo se těší ochraně a přízni mocné Velbáby. O vás nestojí ani ona, ani my!"

Náčelnikova břítká slova Bobry zdrtila. Zamračili se a mlčky odcházeli. Zástup jim dělal volnou uličku. Silný bobr si nezískal přátelství u nikoho na Pustém vrchu.

Mezitím se shromážděný lid rozházel. Většina Sokolů doprovázela Minehavu vítězoslavně k její chatě. Dívka se již sebrala a nabyla jasněho vědomí. Duševní otřesy prožité v noci, mocné dojmy z bouřky a shledání se Sokolím okem ji probudily z posavadního horečkového omámení. Byla opět při rozumu a všecka ožila radostí mezi lidmi srdečně přátelskými.

Sivá sokolice jí řekla:

„Minehavo, my tě nepoznáváme. Jaká tys veselá a čiperná!"

Zavedla dívku před kamennou Velbábu, aby jí poděkovala. Dívka poklekla a vroucně se modlila:

„Velbábo, přijalas mne vlídně! Vysvobodilas mne v hrozné noci z moci Zlého! Děkuji ti a budu tvou věrnou služebnicí až do konce svého života. Nepokořím se před nikým — nebude vládnout muž nade mnou! Pomáhej mi, Prabábo rodu Sokolů, i dále a zachovej mi svou přízeň! Odevzdávám se do tvé ochrany."

Vstala a šla s náčelníci a s Vivašou do osady.

Sokolí oko k nim přiskočil a optal se Šťastné chvíle, nezůstane-li u něho.

Dívka mu vážně odpověděla: „Děkuji ti za vše, cos pro mne učinil. Jsi junák, muž a Sokol! Avšak řeknu ti přímo: Právě jsem se zaslíbila Velbábě. Nechci žádného muže! Zůstanu v tomto rodě a nikam odtud nepůjdu za mužem..."

Sokolí oko tiše stojí. Dívá se smutně, jak Šťastná chvíle odchází...

Čaroděj Vivaša se přitočil k Minehavě. Byl by jí snesl snad všecko, co měl ve své chýši, kdyby mu Sivá sokolice nebyla řekla, že Minehava i oba cizinci jsou jejími hosty u oběda.

Miran i Vekar obsluhovali dívku i oba mladé cizince a dbali, aby měli vše, co hrdlo ráčí. Všichni si však povšimli toho, že Minehava na Sokolí oko téměř nepromluvila. A na jiné muže ani nepohlédla — jako by se jich štítla.

Když se Sivá sokolice na to dívky optala, řekla Minehava:

„Ano, nemám ráda muže! Chtějí ženám vládnout a poroučejím, dát jim všecku práci. Už jsem je dobře prohlédla!"

Všichni se zasmáli bojovné dívce.

Zubří vyslali na Pustý vrch poselství, které mělo buď přivést s sebou nazpět Sokolí oko k potrestání, anebo přinést žádané výkupné.

Byli náramně překvapeni, když uviděli oba zajatce svobodně chodit, a začali se škaredit. Ale zatvářili se opět přátelsky, když jim náčelník Zlomený nůž oznámil, že dostanou pazourkové pecky, a když také hned před Zubry postavil košík s kameny.

Zubří si pazourky prohlédli a viděli, že jsou pěkné. Každá pecka znamená bohatství, neboť stačí na velké množství ostrých nožů, škradel, hrotů, pilek a jiných potřebných nástrojů. Byli spokojeni a oči se jim rozzářily.

Mluvčí Zubrů promluvil:

„Naše slovo platí. Přijímáme tvůj výkup, cizince." Zubr si odplivl a hned slinu zašlápl. Řekl k tomu: „Tak je zašlápnuta i tvá vina. Jsi volný a nižádný Zubr tě nadále nebude stíhat. Stejně platí má slova i o tvém bratru, který unikl a nyní se opět vrátil. Oba jste bez viny a nepřátelství již není mezi námi... Tobě pak, náčelníku, vyřizují jménem našeho rodu

pozdrav a ubezpečení o stálém přátelství mezi rodem vašim i našim."

Zubři potom zůstali v družné zábavě na Pustém vrchu až do západu slunce.

Bylo pak vidět odcházet na jednu stranu Zubry přátelsky vyprovázené a na druhou stranu Bobry s kupeckými průvodci bez jakéhokoliv rozloučení s domácím rodem.

Nikdo neslyšel, co si Bobr pro sebe hučí:

„Však já se ještě vrátím — a pak uvidíte!... Šťastná chvíle je má. Pazourkysou také mé!... Silný bobr nezapomene!..."
Dole v kotlině se ještě Silný bobr obrátil a hlasitě provolal: „Na shledanou, Pustý vrchu! Silný bobr přijde!"

Část třetí - SOKOLÍ OKO

STARÁ ZKAZKA

Po neslavném odchodu z Pustého vrchu dorazila kupecká družina i s Bobry k Otci řek a našla ukryté lodice téměř neporušené. Jen trochu zatékaly. Po snadné opravě mohli nasednout a nechat se proudem unášet do dálky na severu. Šťastně dopluli až do kupeckého domova, kde oznámili smutnou zprávu o Aržunově smrti. Silný bobr vyprávěl o tom kupcovu synu Gelšovi a dodal, že nehostinný rod Sokolů na Pustém vrchu zavinil kupcovu smrt odepřením všeliké pomoci, a že se dokonce tajně zmocnil celé zásoby Aržunových pazourků.

Gelša zuřil, když to uslyšel, a hned vyhlášoval pomstu. Silný bobr ho všemožně podněcoval a vykládal, že kolem Pustého vrchu se rozkládají rozlehlé pastviny a že se na nich popásají velká stáda dobytka, což by byla bohatá kořist. Kupcův syn měl velké slovo mezi jinými vůdci svého lidu a brzo získal jejich souhlas k uspořádání kořistnické, loupežné výpravy za Veliký hvozď do nitra Čech. Potáhnou třemi proudy po starých obchodních stezkách pralesem směrem poledním a srazí se na druhé straně hvozdu u dvou srostlých hor vyčnívajících vysoko nad všemi lesy.

Odtamtud vpadnou společně na pastvinářské osady.

Gelša povede celé tažení. Silný bobr se svými druhy jej bude doprovázet.

Na Pustém vrchu žijí nyní klidně. Ani netuší, co jim hrozí.

Jednou se stala v sokolím rodě vážná nehoda. Podrážděný býk odhodil pastýře Kňourka, který se mu odvážně postavil do cesty. Pastýř nemohl vstát, a proto jej druzi odnesli na Pustý vrch, aby mu čaroděj pomohl. A opravdu, když Vivaša pastýře proklepal, prohnětl a dal mu napít lektvaru, vrátil se raněnému dech, takže seděl, když ho opřeli zády o poradní dub. Mluvit ještě nemohl, ale očima a malátními pohyby se již dorozumíval.

Vivaša řekl, že Kňourek ještě šťastně dopadl a že za několik dní sám přinese Velbábě děkovnou oběť.

Při táborovém ohni se večer o příhodě dlouho vyprávělo. Někteří si stěžovali na býka, že je útočný a že může někdy hlídače i k smrti ušlapat. Náčelník přikázal, aby zlému býkovi přivázali na krk těžký klacek, který by se mu pletl mezi přední nohy.

„Zuřivý býk je horší nežli medvěd," řekl Zlomený nůž nakonec. „Pojď sem, bábo," zavolal na svou ženu, jež právě šla mimo. „Pamatuješ si ještě tu dávnou zkazku o zuřivých býcích?"

A když Sívá sokolice přisvědčila, uvolnili hustě sedící Sokoli místo poblíž náčelníka pro bábu i pro Minehavu a pro Sokolí oko s neodlučným Havranpírkem.

Sívá sokolice se nenechala nutit k vyprávění. Vidouc všechny oči na sebe upřené, začala dávný příběh o silném Mahajovi a krásné Devaně:

„Kdo spočítá zvadlé listy, které v jeseni spadají se stromu? Kdo spočítá léta, která uběhla za dobu, po kterou náš rod přebývá na Pustém vrchu? Skrovné stádo dobytka si přivezli naši předkové pod Pustý vrch a nemnoho chat bylo tu zprvu postaveno. Okolo byly usazeny silné rody a Sokoli byli rádi, že jim byl Pustý vrch nechán, a žili tu dlouho v pokoji a v přátelství se sousedy. Ale jeden rod, který tu sídlil někde v polední stranu, byl tuze nepokojný. Abych pravdu řekla, byl to rod mužský, kde byli muži pány a ženy podrobeny. Dnes už je takových rodů víc, ale tehdy byli Ostříži jediní tu okolo, kteří si přiváděli ženy z cizích rodů. My si tu doposavad muže přivádíme k nám do svého rodu a ctíme právo matky na děti. Ale to všichni dobře znáte.

Chci říci, že u Ostřížů to bylo jako všude u mužů — práci nechávali ženám a sami chtěli jen bojovat, dobývat území a loupit dobytek. A měli tam dobytčáckého náčelníka, který si umínil podrobit si všechny rody v kraji, aby byl nejmocnějším náčelníkem na světě. Opravdu si již podrobil několik rodů a rozkazoval jim. Tenkrát se Sokoli usnesli, že nedopustí, aby se rozpoutal krvavý boj mezi ním a naším rodem, nýbrž že se raději mocným Ostřížům podrobí dobrovolně. A tak bylo, že Kansa, náčelník Ostřížů, přicházel vždýcky zjara a vybíral si nejlepší kusy z našeho dobytka. Nikdo z našich nesměl ani ceknout, Ostříži by byli takového opovážlivce zabili. Můžete si myslet, že Sokoli Kansu nesmírně nenáviděli.

Ale abych se už dostala k tomu, co se tehdy stalo: V našem rodě byl tenkrát jeden bratr a sestra. Bratr byl veliký silák a sestra veliká krásavice — inu, nebylo jim rovno. Rodiče jim zemřeli a oba sourozenci, Mahaj a Devana, žili, jak byli zvyklí, dál v rodné chatě. Mahaj si nehledal nevěstu, Devana si nepřivedla muže. On byl den ze dne silnější, ona den po dni krásnější.

Jednou vyhlásil náčelník Ostřížů, aby mu byla ze všech podmaněných rodů vybrána nejkrásnější dívka za nevěstu. Žádný rod se neodvážil odříci, třebaže Kansa měl už čtyři ženy. Kansovi vyslanci obešli už všechny rody a přišli i sem na Pustý vrch, aby uviděli nejkrásnější dívku Sokolů. Když jim bába rodu předvedla švarné Sokolice, Ostříži pochvalně kývali, ale když uviděli Devanu, ihned vykřikli: „Tu a žádnou jinou!"

Přikázali: „Přiveďte ji mocnému Kansovi za tři dny!"

Třetího dne Sokoli přivedli Devanu v slavném průvodu k Ostřížům. Dívka se sice zprvu zdráhala, ale když jí rodáci vysvětlili, že by jinak uvalila na celý rod Sokolů hněv prchlivého Kansy, podrobila se. A že tedy půjde, bude-li s tím

souhlasit i její bratr Mahaj. Mahaj nejdřív láteřil a bouřil se, ale potom přece jen uznal, že je třeba se podrobit. Ale vyprovodit sestru nešel, ač ho prosila. Řekl, že by to mohlo špatně dopadnout, kdyby šel mezi Ostříže.

Kansa přijal Devanu slavně. Hned se mu zalíbila a stala se jeho hlavní ženou. Také u něho nejvíc dokázala. Ostatní čtyři ženy náčelníkovy se k ní chovaly nepřátelsky, a kde jen mohly, hleděly jí ublížit. Devana však byla nejen krásná, ale i chytrá a s úspěchem mařila jejich pletichy. Kansa jí dal postavit pěknou chýši hned vedle své, kterou měl přímo proti rodovému totemu. Ostatní ženy měly také své chaty, dvě nalevo, dvě napravo.

Jednou seděla Devana sama před svou chýší. Náčelník přišel za ní a chvíli rozprávěli. Kansa se jí vyptával na sokolí rod na Pustém vrchu, a že slyšel, že její bratr je silák nad siláky, jemuž není rovno. Devana to potvrdila a chválila bratra Mahaje. Vyprávěla, jak ji ještě malou nosil na mocných ramenou, jak ji vyhazoval do vzduchu a opět chytal. V zápalu vzpomínek zapoměla na opatrnost a řekla, že její bratr je jak silný, tak i moudrý, a že ho mají všichni lidé rádi. Není druhého takového muže na světě.

Náčelník Kansa k té chvále mlčel, ale byl v svém srdci dotčen, neboť byl už takový, že nesnášel chválu jiného člověka kromě sebe. Konečně řekl:

„Milá Devano, tvůj bratr je tak znamenitý, že ho musím vidět a seznámit se s ním. Postarej se, aby sem brzo přišel.“

Pověděv to, náčelník se zvedl a odešel.

Když Devana osaměla, přemýšlela o tom, a čím více myslela, tím více se jí zmocňovaly obavy o bratrův život. Zнала už Kansovu samolibost i jeho prchlivost.

Toho dne Kansa přikázal svým ženám, aby Mahaj, až přijde, byl uvítán jako nejvzácnější host. Zeny se slezly dohromady a radily se, co dělat, aby Mahajova návštěva nepřinesla Devaně ještě větší náčelníkovu přízeň. I řekly Kansovi, že Mahaj by ho mohl připravit o velika území, o stáda, ano i o náčelnictví, neboť je velmi silný a ve všech rodech oblíbený. Právily, že Mahaj již připravuje zrádný odboj, neboť ani ještě nepřišel Kansu pozdravit a dary mu složit, ba nepřišel mu ani sestru odevzdat.

Tomu všemu Kansa uvěřil a byl tím velice pobouřen. Optal se Devany, zdali už pro Mahaje vzkázala. Když řekla, že ještě nikoli, rozhněval se. I padla mu k nohám a vyznala, že se bojí o bratrův život. Prosila, aby nechal Mahaje na pokoji, že na nic zlého proti Kansovi nikdy ani nepomyslel.

Kansa se Devaně vysmál a řekl, že nechce Mahajovi zkrivit ani vlasek. „Ale nepřijde-li se Mahaj ukázat, potvrdí tím, že je opravdu zrádce. Mně pak nezbude nežli poslat pro něho a potrestat jeho i tebe!“

„Kanso, věřím ti, ale slib mi při Velkém duchu, že Mahajovi neublížíš!“

„Před tváří Velikého ducha a při ostřížím totemu dávám ti své náčelnické slovo, že tu Mahajovi nikdo neublíží!“

„Děkuji ti. Mahaj brzo přijde!“

Devana vzkázala Mahajovi, aby při své lásce k ní přišel ji navštívit o nejbližším úplňku.

Mahaj skutečně přišel, ale byl podle náčelníkova rozkazu ihned zajat. Přivázali ho ke kůlu. A tak měl čekat na Kansův ortel.

Když Devana poznala, jak ji Kansa oklamal, byla zoufalá. Snažila se se prosbami, slzami i polibky pohnout náčelníka, aby Mahaje propustil, avšak nadarmo. Ještě se jí vysmál.

V den soudu vyřkl Kansa nad Mahajem krutý trest: Mahaj bude pro zrádný odboj rozšlapán čtyřmi býky. Ortel bude vykonán druhého dne před celým rodem.

Navečer vzkázala Devana náčelníkovi, aby k ní přišel. Kansa přišel, ale s nechutí, protože už nechtěl slyšet další prosby a nařikání. Byl proto překvapen, když našel Devanu pokojnou, vyzdobenou náhrdelníky, načesanou a navoněnou, ozdobenou líbeznými květy a bylinami. Zdála se mu krásnější než kdy jindy.

Devana mu řekla, že měl pravdu. Mahaj vskutku připravoval odboj, a musí tedy zemřít jako bídny zrádce. Kansa je nejmoudřejší ze všech lidí, protože se nedal oklamat.

Kansu její slova potěšila a choval se k ní laskavě. Devana využila příznivé chvíle a požádala ho, aby ji vyplnil jedinou prosbu.

„Žádej, o č chceš, milá Devano, rád ti vyhovím,“ přivolil náčelník.

„Žádám jen tolik, abych se směla zítra dívat na smrt zrádného Mahaje...“

„Stane se podle tvého přání,“ souhlasil Kansa a odešel z chýše.

Druhého dne se shromáždili všichni Ostříži, aby viděli smrt slavného siláka Mahaje. Za nic na světě by nepromeškali tak vzácnou a vzrušující podívanou. Také Devana přišla a usedla na balvan blízko býčí ohrady. Ostatní náčelníkovy ženy seděly opodál na hromadě dříví. Blíže přisednout nesměly, tam stáli muži na předních místech a hlasitě se bavili. Celý zástup obstupoval čtverhranné místo, ohrazené pevnými koly a silnými kmeny. Uvnitř ohrady byli uzavřeni čtyři býci. Čtělí se popásat, ale hlučící diváci je dráždili, takže nepokojně pobíhali z kouta do kouta. Okolo ohrady obcházelo několik hlídačů s oštěpy, a jakmile se některý býk přiblížil, citelně jej bodli. Tím byli býci rozdivočeni k zuřivosti.

Přišel i velký náčelník Kansa s předními muži. Bubeníci začali tlouci na své bubny a shromáždění Ostříži pozdravili pohlavára hřmotným pokřikem. Kansa usedl s družinou na povýšený břeh nad jednou stranou ohrady, odkud bylo nejlépe vidět. Poblíž seděla i osamělá Devana.

Náčelník pokynul a stráž ihned přivedla spoutaného Mahaje. Vysadili ho na ohradu, přeřizli mu řemen na rukou a shodili ho dovnitř.

Ostříži křičeli: „Na smrt s ním! — ať zhyne zrádce!“

Býci v ohradě frkali a supěli s ohony pozdvíženými. Hledali někoho, na kom by zkusili svou sílu. Záhy si povšimli Mahaje a jeden býk se hned rozehnal se skloněnou hlavou, aby ho nabral na rohy. Avšak hbitý Mahaj nečekal, nýbrž rychle proběhl vedle býka k jeho zadku. A už tu byl druhý a třetí býk a Mahaj se octl mezi nimi.

Vtom se rozlehl pronikavý ženský výkřik: „Mahaji, jdu s tebou!“ a nějaká žena, které se podařilo vylézt na ohradu, skočila z hradby mezi zuřící býky. Byla to Mahajova sestra Devana.

Mahaj přitáhl sestru za ruku k sobě a postavil se proti býkům. Ti se na okamžik zastavili, jako by nemohli uvěřit opovázlivosti smělce, který se postaví proti nim.

V té chvíli bylo slyšet náčelníka Kansu volat nejsilnějším hlasem:

„Zachraňte Devanu! Zažehťte býky do kouta! Zabte býky!“

To křičel několikrát. Ale strážci jen vylezli na ohradu a skočit dovnitř se nikdo neodvážil. Kansa šílenými výkřiky šval své muže proti býkům a hrozil strašnými tresty, na obrátku prosil a sliboval veliké odměny. Konečně několik silných strážců přece skočilo do ohrady a postavilo se s napřaženými oštěpy a sekýrami proti býkům. Zároveň několik mužů uzavřelo silnou kládou jednoho býka v koutě ohrady. Podobně uzavřeli jiní muži dva býky v jiném koutě. Čtvrtého zuřivce strážci ubili. Ale tehdy bylo již na záchranu krásné Devany pozdě.

To se již ukrutný Kansa zhroutil. Padl na rozprostřenou medvědí houni, rval si vlasy a křečovitě vzlykal volaje:

„Devano, má jediná Devano!“

Zaražení diváci stojí mlčky pod dojmem hrůzného divadla a jen potřásají hlavami. Vytřeštěnými očima hledí na dvě rozdupaná těla ležící uvnitř ohrady...

Bezcitný Kansa se z té strašné podívané pomátl na rozumu.

Hned po této hrozné události svrhl náš rod na Pustém vrchu spolu s ostatními podmaněnými rody Kansovu nadvládu a osvobodil se. Od té doby zůstal Sokol vždycky svoboden a nikomu již nepodleh. Hrdina Mahaj i krásná Devana zemřeli, ale své životy dali statečně za svobodu svých bratří.

„Věčná jim paměť!“ pravili posluchači i Sokolí oko s Minehavou.

„Skončili oba čestnou smrtí...“ dodal vážně Zlomený nůž a muži přikývují hlavami.

„Krásnou smrtí... společně!“ pronesla pevným hlasem Minehava a sklonila hlavu, v níž asi hluboce utkvělo slyšené vyprávění.

Po chvíli tichého zadumání Sívá sokolice promluvila ještě několik slov k dojatým posluchačům.

„Mahaj i Devana byli z našeho rodu. Jejich smrt zachvěla celým Pustým vrchem. I vyšli naši stateční Sokoli, zvedli rozdupaná těla v ohradě a položili je na nosítka z větví. Nikdo z Ostřizů jim v tom nebránil, ani když naši muži nosítka zvedli a nesli je domů na Pustý vrch. Zpívali přitom pohřební písně. Do večera došli sem a pochovali Mahaje i Devanu do společného hrobu. Navrch pak přiklopili veliký skalní balvan, který vyzvedli nedaleko ze země a s nesmírnou námahou přivalili, podkládající pod něj silná břevna. A tak Mahaj i Devana odpočívají v rodné půdě — tu, blízko zkažené Biony...“ podívejte se. A na jejich společném hrobě vyrostl krásný strom vrbový, spojený skloněnými větvemi s košatým hlohem. Vrba i hloh byly neobyčejně mohutné a mnoho unavených rádo odpočívalo v jejich stínu. A když stáří oba stromy sešly, vyrostl na jejich místě nový vrbohloh a tak se děje až po naše časy. Vidíte tamhle tu vrbu spojenou s hlohem?... Vypráví se, že v koruně těchto stromů sídlí duchové Mahaje a Devany... Nikdo nelámej větve z těchto stromů — byl bys duchy ztrestán!...”

„A proč tu na vrbohlohu visí hadříčky, střípky a kostičky, Sívá sokolice?“ otázal se zvědavý Lupen, který si teprve nyní v záři pochodně lépe povšiml zvláštního dvojstromu.

„Vidíš, hochu, dneska už sotva kdo ví, proč je u nás takový zvyk, že každý, kdo si pohoví pod vrbohlohem, zavěsí — odcházeje — malý dárek na větvici, i kdyby to jen nitka byla nebo peříčko. To je dárek duchům Mahaje i Devany. To je úcta k nim a svědectví, že na své předky nezapomínáme. Náš rod je slavný rod a má nač vzpomínat!“

Posluchači se shrnuli k hrobu Mahaje a Devany. Každého dne chodívali mimo něj a sotvaže mu někdy věnovali trochu letmé pozornosti. Ode dneška si tu vždy budou připomínat dávný příběh.

Zatímco valná část posluchačů poodešla s planoucími metlami k vrbohlohu, nachýlila se matka rodu, dlouhým vyprávěním unavená, ke zbylému hloučku a ztlhlým hlasem dopověděla:

„Ještě nakonec vám něco povím. Dejte dobrý pozor! Od své matky, Staré sokolice, jejíž moudrost s lety rostla, jsem slyšela, že duchové Mahaje a Devany, ukrytí ve vrbohlohu, dočkají se jednou vysvobození. Poslouchejte! Stane se to, až se toto vše přihodí:

Jednou při veliké bouři blesk rozrazí náš vrbohloh a stromy se skácejí. Roztříštěné dříví shoří a z toho, co zůstane, zastrčí mladá dívka několik vrbových prutů do břehu našeho jezírka. Z ulomené hlohové větve si uřízne hůl mladík, který jednou půjde vybírat med na Vráteckou horu. Hůl tam zapíchne do země a zapomene ji. Po letech vyrostou z vrbových proutků pěkné vrby kolem našeho jezírka a z hlohové hole vyrostou mocné hloží. Zatím ze zbylých kořenů po zničeném vrbohlohu vyrostou nové dvojstromy, ještě košatější, nežli byl minulý. Jednou zjara zakuká na vrbohlohu žežulice, a hle: k dvojstromu přichází statný mladík a sličná dívka. Zastavují se v jeho stínu.

Mladík má v ruce ostrou sekýrku, nastrčenou na hlohovém topůrku, které si uřízl na Vrátecké hoře. V druhé ruce ponese proutěný košík. A ten mladík řekne: „Milá dívko, přijmi dárek — tento kolébací košík! Upletl jsem jej pro tebe z proutů, které jsem nasekal touto sekýrkou z vrby u našeho jezírka.“

„Budu tvá, milý hochu. Přijímám tvůj zasnubní dárek a děkuji ti.“ Pak si dají první políbení... V tu chvíli v koruně vrbohlohu zašumí, větve se rozhrnou a z nitra koruny dvojstromu sestoupí zářící Mahaj a Devana, oba mladí a svěží, jak byli zaživa. A všechno ptactvo na Pustém vrchu se jásavě rozezpívá...

A tak tedy budou Mahaj a Devana vysvobození. Dlouho to potrvá, ale jednou se to jistě stane...”

„Ach milá Sokolice, tvé vyprávění mi připadá jako krásný sen,“ řekla dojatá Minehava a zadívala se na Sokolí oko, který se právě i s ostatními vrátil od prohlídky vrbohlohu. „Mám tvého příběhu plnou hlavu.“

V CIZÍ MOCI

Sokolí oko zdomácněl na Pustém vrchu. Miran a Vekar, oddaní mu na život i na smrt, byli s ním napořád. I několik jiných mladíků se k nim přidružilo, takže Sokolí oko se stal vůdcem neveliké, ale spolehlivé a statečné čety. Sívá sokolice povolila Sokolímu oku, aby si za pomoci svých přátel zbudoval chýši, takže byl už pokládán téměř za člena rodu. Bylo mu dovoleno, aby se směl účastnit rodových porad, a jeho slova bylo dbáno.

Zato u Minehavy neměl mladík valného úspěchu. Dívka se mu sice nevyhýbala, ale ani ho nevyhledávala. Mluvila s ním přátelsky jako s dobrým starým známým, avšak nijak neskrývala, že nemá muže ráda. Ani u Sokolího oka nečinila výjimku, měřila všem stejně. Proto také Vivaša nedosáhl u ní nic více, nežli že s ním někdy pohovořila a tu a tam přijala od něho maličkost jako drobný, nezavazující dáreček.

Jednou odpoledne rozdělil Zlomený nůž členům rodu pazourkové nástroje. Vyrobil je dovedný Žvejkal z pazourkové pecky, kterou Zubří nedávno přinesli na Pustý vrch. Byla to největší z výkupných pecek a Zubří ji Sokolům vrátili na důkaz přátelství, když sami měli nyní pazourků dostatek, kdežto Sokoli měli o ně nouzi.

Sokoli měli náramnou radost a se zářícíma očima si ukazovali krásné nástroje, nožíky, pilky, hroty, vrtáčky, škrabadla, rydla a co všechno ještě mistr Žvejkal z pecky vyštípal. Všichni pochvalovali Žvejkalovu práci. Sami by byli také dovedli odštípnout z pecky leckterou věc, ale sotva by se komu bylo povedlo dostat jemným odštípáváním tak dokonalý nástroj, jako se dařilo obratné ruce Žvejkalově. Nejvíce obdivu se Žvejkalovi dostalo za jeho nové nože s jemně vyštípaným půlkruhovým vrubem. Ty držely v rukojetích pevně a nikdy nevypadly. Každý Sokol toužil po takovém noži. Kéž by jen měli dost pazourkových pecek, aby Žvejkal mohl nadělat takových nožů pro všechny! Všichni se podívovali, jak dovedl využít pazourku až do posledního zbytku.

Žvejkal byl chválou tak uveden do rozpaků, že chtěl utéci do své chaty, ale rozjaření Sokoli ho obstoupili, hopsali okolo něho a zpívali.

Několik mladíků vyzvedlo Žvejkala na ramena a nesli ho za jásavého pokřiku kolem rodového totemu. Byla to pocta dobrému řemeslu.

Najednou se přitíhl Sokolí oko následovaný udýchaným Jetelístkem.

„Vzhůru, Sokoli! Nastupte! Něco se děje!“ vzrušeně volal Sokolí oko.

Jetelístek k tomu křičel: „Zubří osada hoří — hoří!“

Všichni Sokoli se polekali. Sběhli se na volné místo, odkud bylo dobře vidět k nynějšímu Skalsku, kde byl tehdy usazen zubří rod.

Sloupy dýmu se valí k obloze z temnější osady.

„Vidím šlehat plameny!“ volá Vlkouš. K němu se přidávají i jiní, že také vidí oheň.

Co se to jen u Zubrů stalo? Všichni se obracejí k náčelníkovi.

Zlomený nůž stál chvíli na povýšeném skalisku a bedlivě pozoroval vzdálený oheň. Pak se obrátil k rodákům a vážně promluvil:

„To není obyčejný požár... zdá se mi, že je to loupežný přepad... Nutno se o tom přesvědčit, neboť třeba i nám hrozí nebezpečí...“

Před náčelníka se postavil Sokolí oko.

„Já půjdu s Miranem a s Vekarem. Jsme rychlí a vytrvalí v běhu — přineseme spolehlivé zprávy.“

Oba mladíci okamžitě přiskočili k Sokolímu oku a postavili se vedle něho.

„Dobrá, jděte,“ řekl náčelník. „Budeme netrpělivě očekávat, co přinesete. Mocná Velbába nechť nás zatím chrání od všeho zlého!... Sokoli, ihned se připravte jako do boje. Pastevci seženou všechny dobytek. Stráže nastoupí na všech stranách. Hlídka na Pustém vrchu ať má oči otevřené! Hrozí nebezpečí, proto všichni pozor!... Děti a ženy ať nikam neodcházejí... Budme připraveni!“

Celá osada byla již vzhůru. Poplach se ve chvíliče rozšířil až do poslední chaty. Ačkoliv nikdo nevěděl, co se vlastně stalo, všichni se připravovali na nejhorší. Oblaka dýmu nad zubří osadou bylo vidět už odevšad a strach z nich padal na všechny obyvatele Pustého vrchu. Ženy sklízely všechny cennější majetek a ukrývaly jej v jámách. Muži se rozběhli pro dobytek na pastvinách.

Někteří z nich se však vrátili a vypravovali, že zahlédli tlupu mužů jdoucích směrem na Pustý vrch. Nepoznali však na dálku, kdo jsou.

Náčelník přikázal několika Sokolům, aby šli opatrně vstříc této neznámé tlupě a pozorovali, kam míří.

Za chvíli přiběhl posel a hlásil náčelníkovi, že se to vrací Sokolí oko s oběma mladíky a třemi cizími muži. Proč se Sokolí oko vrací a zdali přináší zprávy o zubří osadě, nevěděl.

Na Pustém vrchu netrpělivě čekali návrat Sokolího oka.

Konečně se tlupa objevila a kráčela spěšně na místo poradní. Celý sokolí rod se shromáždil. Jen nezbytné hlídky zůstaly na přikázaných stanovištích.

Sokoli už poznali v cizích mužích spřátelené Zubry a vítali je s pozdravy. Zubří se však tvářili velmi vážně a na pozdravy neodpovídali.

Sokolí oko hlásil náčelníkovi, že se cestou k Zubrům střetli s těmito muži a že oni sami podají zprávy.

Náčelník krátce uvítal Zubry na Pustém vrchu a vyzval je, aby promluvíli.

„Zle u nás, rode sokoli,“ začal první Zubr. „Znenadání nás přepadli lupiči u velikém počtu. Ani jsme se nemohli bránit. Kdo se pokusil o zápas, byl zabít. Všecko u nás vyloupili a chaty zapálili.“

Druhý Zubr pokračoval:

„Dobytěk nám zajali. My sami jsme uprchli a prosíme vás, abyste nám popřáli útulku v našem neštěstí...“

„Jsou to cizinci z daleké země,“ dodal třetí. „Protáhli se k nám Velikým hvozdem podle Bezděžů. Zdá se, že je vedl někdo, kdo náš kraj zná...“

Sokolí byli ohromeni těmito zprávami. Bylo patrné, že nebezpečí hrozí i jim, neboť od Zubrů k Sokolům není daleko. Náčelník Zlomený nůž hned svolal rodovou radu, aby rozhodla, co třeba učinit. Každý Sokol měl vlastní rozum a navrhl něco jiného nežli ostatní. Vznikla hlučná rozprava, která nevedla k jednotnému výsledku. Příčinou toho bylo, že muži sokolího rodu pocházeli z několika rozličných sousedních rodů, ze Zubrů, z Lišek, z Medvědů, z Ostřizů a jiných ještě. Tento jejich původ je od sebe rozlišoval, i když nyní byli — jako manželé žen Sokolic — po dlouhá léta členy rodu Sokolů.

Jeden Sokol, původem z rodu Zubrů, se přimlouval, aby se Sokoli ukryli se vším dobytčím v skalních roklicích Vrátnské hory, kde by je nepřítel nenašel, a i kdyby přec našel, nic by nepořídil, neboť by se v divočině i proti přesile dobře ubránili. Ostatní Sokoli, původem Zubří, hned se k němu připojili a podporovali ho novými důvody. Proti němu povstal jiný Sokol, původem Liška, a namítal, že už není kdy sebrat všechnu majetek a dobytek a prodat se s ním do těžko přístupných dolů. K tomuto se přidávali ostatní Lišky. K dvěma protivným skupinám přibyla třetí a čtvrtá, takže nebylo jednoty. Mateřské rodové právo bylo na překážku bojové obraně rodu v době válečné.

Náčelník, vida tyto spory, zastavil další rozpravu a prohlásil, že ve chvíli svrchovaného nebezpečí nelze ztrácet čas různicemi, a že se tedy učiní to, co přikáže on sám. A vyhlásil tento rozkaz:

„Nepřítel potáhne od Zubrů na Pustý vrch, aby i zde nabral kořisti. Zde bychom se mu těžko bránili, neboť naše území je od jejich strany dobře přístupné. Proto půjdeme lupičům vstříc a vyčkáme je na výhodném místě. Tam je zastavíme a buď nějakými dary přimějeme k odchodu, nebo je našimi mlaty a oštěpy donutíme k návratu. Proto přikazuji, aby se všichni muži ihned připravili k nástupu proti lupičům!“

Nikdo nereptal, neboť si byli všichni vědomi vážnosti chvíle. Rozhoduje se o budoucnosti sokolího rodu na Pustém vrchu.

Náčelník vyslal hlídky napřed. Sám pak vytáhl za nimi v čele početného zástupu Sokolů.

Těsně za nynější vesnicí Kluky se táhne východním směrem dlouhý ostroh mezi dvěma roklemi. Na tomto ostrohu zastavil Zlomený nůž svůj lid a poručil mu ukrýt se v porostu. Dostal již zprávu od přední hlídky, že se zdola hrne roklí zástup lupičů.

„Bratři,“ zvolal Zlomený nůž, „tady je zastavíme a nepustíme dále. Připravte balvany!“

Na chvíli se lupiči blížili zarostlým dolem. Tu a tam je bylo na světlinách vidět, ale hned opět mizeli v houštinách a mezi stromovím.

Sotva se lupiči objevili pod ostrohem, nemohli se někteří nadočkávat Sokolů udržet a pustili na ně z výše několik balvanů. Lupiči byli překvapeni náhlým útokem a hned se poschovávali. Byli popuzeni a začali zlobně nadávat cizím jazykem. Nikoho neviděli, ale sotvaže zkusili vylézt z úkrytů a postoupit, nové balvany na ně padaly. Nikdo zatím nebyl zasažen, nebylo mrtvých ani raněných, ale lupiči zjevně byli zmateni a uvedeni do nepořádku. Nevěděli, kde je nepřítel ukryt, ani neznali jeho sílu a rozestavení.

A tak Sokolové získali na počátku boje jakýsi úspěch, což bývá vždycky dobré k povzbuzení mysli bojovníků. A bylo to také hned vidět i slyšet. Ukrytí Sokolové ukazovali, že se nebojí, a směle odpovídali lupičským vetřelcům.

„Na procházku jste si vyšli, he?“ křičeli na ně vyzývavě. „Ale dejte pozor, tady si můžete lehkou přiskřípnout nohy! Možná že brzo začnete kulhat... Někteří z vás bude třeba plivat krev! — Jste tu asi cizí, jdete ošklivou cestou!... Tudy nikam nedojdete — leda Dasu do náruče!...“

Lupiči nerozuměli, ale pochopili výsměšný smysl slov. A odpovídali zase po svém. Nesmělejší z nich vylezli z úkrytů, skákali šaškovsky a nejhanlivějšími posunkami zneuctvovali neviditelné nepřátele.

Tato slovní vojna trvala dlouho, neboť žádná strana si netroufala začít skutečný zápas zbraněmi.

Zlomený nůž zachovával opatrnou rozvahu. Varoval své lidi před ukvapeným postupem, zvláště když nevěděl, jak silný je nepřítel. Hlídka to ještě nezjistila, a proto bylo třeba čekat a nepříteli zatím zdržovat.

Sokolí oko se účastnil výpravy a nyní ležel na pokraji stráně spolu se svými přáteli. Dobře viděli, co se kolem děje.

Najednou zaslechli nablízku funění, namáhavé vydechování, šelest a praskot rozhrnovaných houštin.

Sokolí oko vyskočil a po několika krocích uviděl zadýchaný a znavený Jetelístek. Hoši se prodírali ve stopách výpravy Sokolů.

„Hoši, co je?“ ptal se Sokolí oko, sotvaže je spatřil.

A Lupen, námahou téměř vysílený, tesklivým výrazem očí zjevoval Sokolímu oku, že přináší nedobrou zprávu.

Mluvit ještě nemohl. A již tu byli vedle statečného Lupínka jeho věrní druzi, Pída a Běhoun.

Konečně Lupen dostal ze sebe několik slov: „Je zle!... Lupiči jsou na Pustém vrchu!“

Zatím sem přiběhli i přátelé Sokolího oka a všichni napjatě poslouchali zprávy hochů. Byly svrchovaně důležité.

Po odchodu Sokolů překvapil zástup nepřátel slabě osazenou osadu na Pustém vrchu. Bez nesnázi ji obsadil a zmocnil se i všeho dobytka. Kdo by se byl odvážil odporu, toho by bez milosti ubili...

Sokolí oko s Miranem a Vekarem bez meškání kvapili k náčelníkovi oznámit mu, co hoši přinesli.

Náčelník byl nečekanou zprávou nanejvýš vzrušen. „Doběhli nás, lupiči! My se tady s nimi zdržujeme a oni nám zatím za našimi zády tohle provedou!... Nemůžeme je nechat řádit na Pustém vrchu!“

„A co podnikneme?“ otázali se ho Sokolové.

„Ihned se vrátíme domů!“ rozhodl náčelník. „A copak nám chceš, Lupínku, ještě povědět?“

„Bobří jsou s nimi!... Sám jsem viděl Silného bobra...“

Tato zpráva všecy ohromila. Mnohé se teď vyjasnilo. Už rozuměli. Lupičský vpád je dílem pomsty Silného bobra...

„Toho si vezmu já na starost!“ řekl Sokolí oko a potěškával svůj pádný mlat.

Sokolští bojovníci nechali své protivníky pod ostrohem a potichu se stáhli nazpět. Všichni už zvěděli, co se stalo na Pustém vrchu, a prahli touhou ztrestat smělé vetřelce.

Sokolové přitáhli k Pustému vrchu a rozestavovali se k tvrdému boji. Avšak z osady jim vycházely vstříc uplakané ženy

s dětmi a volaly k nim:

„Nebojujte, je už pozdě. Lupiči jsou zde pány a ihned by nás všechny pobili. Pamatujte na naše děti.”

Sokolové sklonili zbraně a volným krokem vystupovali až k mohutnému rodovému totemu na poradním místě. Hlavy měli hluboce svěšené, nikdo nepromluvil.

Před posvátným totemem očekávali zamračené Sokoly vůdcové lupičů. Byli tu i Bobři s hrdě vypjatým Silným bobrem v čele.

Dusivé ticho pokrylo celý Pustý vrch.

Zlomený nůž se poklonil totemu a postavil se tak, že hleděl přes rameno k předním lupičům. Byl zachmuřený a svůj mlat svíral pevně jako připravený k boji. Ani posunkem, ani pohledem nepřivítal nezvané hosty.

Konečně Gelša, syn kupce Aržuna, vystoupil ze své družiny na tři kroky před náčelníka Sokolů a cizím jazykem, hlasem pánovitým něco provolal. Přitom ukázal na Silného bobra. Řekl nejspíš, že Bobr ohlásí shromážděnému lidu jeho vůli.

Silný Bobr se postavil vedle Gelši a hlasem stejně pánovitým vyhlásil rodu Sokolů toto:

„Zde stojí před vámi Gelša, syn známého vám kupce Aržuna, proti němuž jste se těžce provinili. Za to vás stihne zasloužený trest. Gelša je nyní vaším pánem a jeho rozkazů budete ve všem poslušni. Kdo by se bouřil, bude nemilosrdně zahuben. Kupci a jejich družina zůstanou po nějakou dobu u vás. Jsou vašimi hosty a vy se musíte podle toho k nim chovat. Každý přestupek bude krutě stíhán, kdo by nějak hostům ublížil, bude odpraven. Za každý čin proti nim odpovídá celý váš rod. A nyní se všichni Gelšovi pokloníte na znamení, že se podrobujete jeho moci!”

V zástupu Sokolů zahučelo mručení odporu. Sokolí oko a jeho přátelé se odvrátili — a hned také všichni se obraceli na jinou stranu.

„Nu, bude to?” vykřikl Silný bobe vztekle.

Zástup Sokolů nedbal jeho zloby. Nikdo se neuklonil, ledaže se mnozí sklonili na tu stranu, na kterou byli právě obráceni.

Silný bobe supěl zlostí.

Zlomený nůž řekl Bobrovi klidně: „Sokoli se uklánějí jen svému totemu... Ty nepatříš do našeho rodu a nemůžeš nám poroučet!”

Bobr vytrhl vedle stojícímu muži hůl a napráhl ji, aby uhodil náčelníka.

Avšak Gelša zachytil jeho ruku. Cizím jazykem domlouval Bobrovi, aby se neunáhlil a nepopudil lid.

„Já ne boj — já chci pokoj!” řekl nahlas, aby mu všichni rozuměli.

Těmi několika slovy dokázal Gelša víc nežli pánovitý Bobr svou řečí. Mručení odporu v zástupu utichlo. Všichni vycítili, že nový pán má srdce aspoň trochu lidské a že neusiluje o jejich životy. Jiskřička radostné naděje oživila stísněný lid.

Skolí rod se podrobil novému řádu. Přijal neodvratnou skutečnost a odložil bojovné zbraně.

Kupecká loupežná výprava skončila plným úspěchem. Bylo podrobeno několik rodů, nahromaděno mnoho kořisti a zajato množství dobytka. Všecko bylo tříděno, baleno, svazováno, cpáno do pytlů a čas od času posíláno po úzkých lesních stezkách hlubokým hvozdem do vzdálené země na půlnoční straně.

Skolí rod na Pustém vrchu musil složit lupičům mnoho kožešin, hromady pšenice, velké balíky sušeného masa. Z dobytka si Gelša vybral víc než polovinu. Sokoli nemohli nic tajně poschovávat, Silný bobe měl oči všude a přísně dohlížel. Skladiště na Pustém vrchu vůči hledě rostlo a kupci již počítali jen asi měsíc času do odnesení celé kořisti do své země.

Smutek zatížil Pustý vrch. Potají Sokoli hubovali na nenasytné lupiče, ale k zřejmému odporu se nikdo neodvážil. A sjednotit se nedovedli.

Skolí oko se ovšem mohl spolehnout na svou nevelkou družinu, avšak získat další stoupence se mu nedařilo. Nebyl přece z jejich rodu. Bývalí Zubři, bývalí Ostřiži, bývalí Medvědi a co ještě jich pocházelo z jiných rodů, ti všichni měli vlastní rozumy, pochybnosti a námitky a navzájem si dost nedůvěřovali, takže nebyli přístupni společné myšlence.

Skolí oko se zlobil, ale nic plátno. Ženy byly jednotné — byly všechny z jednoho rodu —, ale bojovat nedovedly, kdežto v mužích byla příliš zakořeněna jejich různorodost a necítili dost hluboce s rodem ženitým, v němž byli více méně jen hosty. Všichni uznávali, že by se mělo proti vetřelcům něco dělat, ale každý liknavě čekal na ty druhé, aby začali, a už napřed říkal, že je to marné, že se nic nedokáže.

Ženy vyčítaly mužům zbabělost a nařikaly nad svou nemohoucností. Sívá sokolice klekávala každého dne před kamennou Velbábou a modlila se za svůj těžce zkoušený rod. Jediná Minehava zůstávala statečná a byla plna důvěry v lepší budoucnost. Dodávala mysli ostatním ženám a vybízela je, aby přesvědčovaly muže o nezbytnosti jednoty a společné vůle pro osvobození rodu.

Silný bobe byl všemocným pánem na Pustém vrchu. Gelša nedovedl kromě několika slov mluvit se Sokoly a staral se raději o zabezpečení svých lidí a své kořisti před povstáním nebo před náhlým útokem domácích rodů. A když měl někdy volnou chvíli, nedal se ničím udržet a zašel si s několika druhy do okolních lesů na hon. Silný bobe měl po dlouhé dny svobodu jednání. A té svobody také plně využíval. Proto se mu každý vyhýbal a šel mu z cesty, kdekoli se objevil.

Nejvíce se před ním skrýval Sokolí oko. Nikoliv, že by se snad Silného bobra bál. Naopak, Sokolí oko toužil po zápase s Bobrem, ale jen s ním samotným, ne s jeho čtyřmi rodáky, a ještě navíc s několika kupeckými ozbrojenci. A bez jejich doprovodu Silný bobe neučinil ani krok.

Také Silný bobe by se byl rád sešel se Sokolím okem a všude se po něm rozhlížel, aby mu ukázal svou moc i pěst.

Jednou se již oba soupeři srazili. Bylo to v údolí pod Vráteckou horou. Sokolí oko šel se svými přáteli a proti němu se blížil Silný bobe se svou družinou. V těsném dole nebylo lze se vyhnout. Obě družiny, počtem stejně silné, se blížily k sobě v napjatém očekávání, zbraně pevně stisknuté.

Oba vedoucí hleděli upřeně na sebe. Kdo začne?

Hrozí tuhá bitka. Těžké ztráty, výsledek nejistý. Když byl Silný bobr na tři kroky od Sokolího oka, zvolal velkomyslně:

„Jdi si jen svobodně!“ a hrdě dodal: „Já se tě nebojím!“

Sokolímu oku zašlehl prudký blesk v očích. Vykřikl: „Aniž já tebe!“

Kráčel pak mimo Bobrovu družinu, nikoho si nevšímaje. Za ním přešli jeho druzi stejně klidně.

Od toho dne se nesetkali. Jeden druhému se vyhýbal.

OSVOBOZENÍ

Jednoho dne Silný bobr rozhlásil, že kamenná Velbába přijímá jeho oběti milostivě. Sokolí jen mávli rukama.

Potom si však Silný bobr dovolil otázku, je-li platná ona zkouška Minehavy Běsem. Velbába prý točila hlavou na znamení, že zkouška již neplatí. Sokolí se tomu pohrdlivě usmáli.

Ale Velbába prý také schválila, aby Minehava šla k Bobrovi jako jeho manželka!

To bylo Sokolům už příliš a hlasitě odsuzovali Bobrovu troufalost.

Avšak Silný bobr se svého úmyslu nevzdal. Zavolal si náčelníka Sokolů a prohlásil, že mu jeho rod musí vydat dívku chtěj nechtěj. Zlomený nůž odpověděl, že to rod učinit nemůže, neboť Minehava byla přísnou zkouškou zbavena jakékoliv Bobrovy moci. Silný bobr řekl zpupně:

„Nebudu s tebou, náčelníku, o této věci dále mluvit. Učiniš, co jsem žádal. Nepřivedeš-li mi Minehavu zítra do slunce západu, bude to vzpoura. Tvůj rod za to bude krutě potrestán! Dělej, jak rozumíš!“

Když náčelník vyřídil Sokolům, co žádá Silný bobr, zabouřil poradou hněv odporu. Sokolí oko vystoupil a řekl prudce: „Přišel čas, kdy musíme vystoupit proti utiskovatelům se zbraněmi v ruce. Bobr nedostane Minehavu, nýbrž zajde pod našimi mlaty!“

část Sokolů souhlasila, část odmítavě mávala pažemi. Někteří se nevyslovali tak ani onak.

Náčelník radil k opatrnosti. Odepření poslušnosti by mělo zlé následky. Odboj by skončil v krvi žen a dětí, neboť vetřelci mají obsazený celý Pustý vrch.

„Co tedy uděláme, moudrý náčelníku?“ ptali se rodáci.

„Zavoláme Minehavu a optáme se jí, zdali by snad nešla dobrovolně k Bobrovi...“

„Ano, tím bychom se nejlépe dostali z kaše!“ volali Sokolové a hned doběhli pro Minehavu. Za chvíli přišla do porady a Sívá sokolice s ní.

Náčelník jim pověděl, o čem běží. Obě řekly, že to nemůže být.

„Silný bobr nedostane Minehavu!“ vykřikl Sokolí oko.

„Nuže, tedy považte,“ žádal náčelník, „jak ospravedlníte prolitou krev, až se na nás vetřelci vrhnou? Ti násilníci jsou všeho schopni — třeba i celý rod vyvraždí!“

„Poslyšte mou radu,“ řekla Sívá sokolice, „a zavrhněte ji, bude-li špatná! Sokolí rod má vydat Minehavu Silnému bobrovi, jinak nás stihne jeho msta... Nuže, Minehavo, my tě Bobrovi — vydáme!...“

„Nikdy, Sívá sokolice!“ znovu vykřikl Sokolí oko.

„Minehava půjde k Silnému bobrovi,“ pokračovala bába sokolího rodu vážně, „a líní splní jeho rozkaz. Avšak neučiní nic více. Neslíbí mu poslušnost, bude bydlet ve vlastní chýši jako teď a nepodrobí se mu! Náš rod tím bude zachráněn a Minehavě nebude ublíženo...“

„Ano, bábo, moudře mluvíš!“ vpadla Minehava. „Učiním tak. Vydáte mne Silnému bobru — a já se mu už dovedu ubránit! Snad při tom zahynu, ale říkám vám zde, že Silný bobr zahyne se mnou! Pro váš rod obětuji vše, i vlastní život!“

Všichni se podívovali statečné dívce. Oči jí plály a její postava vyjadřovala pevné odhodlání.

I Sokolí oko se před ní sklonil a mlčky usedl.

Bylo rozhodnuto. Sokolí rod splní požadavek vetřelců. Náčelník ještě dodal:

„Kdyby však Silný bobr nebyl spokojen a požadoval, aby Minehava byla skutečně jeho ženou, pak nám nezbude nic jiného nežli zoufalý boj. Neopustíme tě, Minehavo, a ukážeme, že čest je nám více než život.“

„Jdu doposledka s vámi!“ zvolal Sokolí oko, čácký junák.

Porada byla skončena.

Kvečeru přišli Sokolové s náčelníkem i s bábou k chatě Silného bobra a odevzdali mu Minehavu. Sokolí oko při tom nebyl.

„Spoléháme, že jí neublížíš. Minehava je v naší ochraně a Sokol je hotov i život nasadit na obhájení své cti — na to pamatuj, Silný bobře!“

Silný bobr byl rád, že dosáhl úspěchu, a v nitru vítal, že se to obešlo bez krveprolití. Gelša mu uložil, aby podmaněné rody zbytečně nedráždil, a zejména aby se varoval bojů. S úsměvem odpověděl náčelníkovi, že Minehava bude chována s úctou a že jí ihned postaví zvláštní chatu. Povolí jí vzít si jednu dívku jako družku. Chytráčky Bobr věřil, že si časem získá Minehavu úplně.

A tak na Pustém vrchu přibyla za den nová chýše.

Neutajilo se na Pustém vrchu, že Silný bobr nemá většího nepřítele nežli Sokolí oko. A také Silný bobr dobře věděl, kdo živí skrytý odboj proti němu, a usiloval, kterak by se zmocnil Sokolího oka bez přílišného poplachu. Avšak Sokolí oko chytře prohledal Bobrovu léčku a nedal se chytit. Byl všude a nikde. Kdekoli ho chtěl Bobr popadnout, zmizel mu pod rukama jako rybka v řece.

Po několika klidných dnech přišel Silný bobr do chýše k Minehavě na besedu. Choval se slušně a Minehava neměla příčinu zlobit se na něj.

„Vidíš, Minehavo, že ti nijak neubližuji a že nejsem tvým nepřítelem. Proč tedy neslyším od tebe přátelského slova? Proč odvracíš ode mne oči? Vždyť nejsem o nic horší nežli Sokolí oko...”

„Muž jako muž — jste všichni stejní!“ řekla dívka chladně.

„Jsi proti mně zaujata — právě tak jako Sokolí oko. Nic jsem mu neudělal, a on se mi vyhýbá, jako bych byl jeho nepřítelem. Ve skutečnosti bych se s ním tuze rád sblížil a všechno by se mezi námi vysvětlilo. Rád bych s ním byl zadobře. Ty, Minehavo, mohla bys k tomu přispět a mohla bys mu říci, aby ke mně přišel k přátelskému pojednání.”

„A ty ho zabiješ!“ zvolala dívka.

„U Velikého ducha se ti zaklínám, že nic proti němu neobmyslím, že ho přivítám jako hosta!”

Minehava uvěřila jeho slavné přísaze a slíbila, že Sokolímu oku ihned vzkáže. Domnívala se, že smír obou protivníků může přinést prospěch sokolímu rodu a přispěje k uklidnění na Pustém vrchu. A učinila tedy podle svého slibu. Vzkázala Sokolímu oku, aby ji navštívil, že běží o důležitou věc. Prohlásila též, že se Sokolí oko nemusí ničeho obávat. Sokolí oko se podivil neočekávanému pozvání a odpověděl, že přijde druhého dne při západu slunce k posvátnému jezírku na Pustém vrchu.

Silný bokr přijal zvěst o návštěvě Sokolího oka vesele a řekl Minehavě, že mu připraví pěkné uvítání.

Druhého dne o západu slunce Sokolí oko skutečně přišel k jezírku a hned uviděl Minehavu. A také se hned dočkal pěkného přivítání.

Z houštin vyskočili ukrytí ozbrojenci a hnali se na Sokolí oko. Junák byl ovšem překvapen, ale hned se vzpamatoval a uskočil mezi stromy. Ale i tam na něho číhali ozbrojenci a uzavřeli mu cestu k útěku. Nastal krátký zápas a Sokolí oko ležel na zemi svázaný.

Minehava byla tímto úkladem nesmírně překvapena. Zděšeně vykřikla:

„Sokolí oko, já tím nejsem vinna!... Och běda mi, běda!”

Teprve teď se objevil Silný bokr. S vítězoslavnou tváří zajásal:

„Přece jsem tě dostal! Už nevyvázneš!”

Minehava všechna bez sebe nevypravila víc než jediné opovrhlivé slovo:

„Bídáku!” a obrátila se k Bobrovi zády.

Silný bokr se uštěpačně zasmál a prohodil:

„Upokoj se, holubičko, neplet se mezi nás!” A rozkazujícím hlasem jí poručil, aby šla domů.

„Půjdu — můj domov je u Sokolů.” A Minehava se obrátila k odchodu.

„Chyťte ji a dovedte do chýše,” přikázal Bokr. „A dobře ji hlídejte!” Dodal ještě: „A toho chlapíka tady mi přivažte ke stromu! Dejte pozor, ať vám neuteče!”

A tak byl Sokolí oko na Pustém vrchu opět zajatcem a opět očekával smrt...

Nablízku se podezřele potloukali hoši, členové Jetelistku. Bokr se na ně prudce rozkřikl, aby se klidili, že tam nemají co dělat. Šel pak vyhledat Gelšu a oznámil mu, že lapil nebezpečného zbojníka, hlavního podněcovatele odboje proti pánům.

Gelša pochválil Bobra za bdělost a svolil, aby Bokr vyhlásil nad zajatcem odstrašující trest — třeba i smrt.

Jetelistek zatím prolezl skrytě až k poradnímu místu. Hledal náčelníka. Zlomený nůž právě vycházel z chýše. Lupen ho hned chytil a vypravoval, co viděl. Náčelník vzal hochy do chaty a řádně je vyslechl.

Byl nesmírně pobouřen Bobrovou věrolomností. Viděl, že s vetřelci není smíru. Padouch nemá ani špetku cti v těle.

Zajetí Sokolího oka cizími vetřelci takřka v samé osadě způsobilo veliký rozruch. Bylo to násilné porušení práv domácího rodu a dotklo se hluboce všech rodáků. Nemohlo být většího podněcení k odboji, než byl takový svěmocený čin. Pobouření byli všichni bez rozdílu původu. Tohle se již nedalo snést bez odvety. Silný bokr neměl na Pustém vrchu zastánců, kdežto Sokolí oko byl oblíben. Bylo jasné, na čí stranu se postaví sokolí rod.

Minehava v noci neusnula. Hlíдали ji a nesměla chatu opustit. O samotě přemýšlela o Bobrově hanebnosti. Stále víc jí bylo zřejmé, jak velice se od sebe liší chování Bobrovo od čestného chování Sokolího oka. Nyní hluboce litovala, že se dala svest, aby napomáhala Bobrovi v jeho zradě. Byla jista, že podlý Bokr využije svého nynějšího vítězství, aby protivníka úplně zdtřil. Sokolí oko bude nejspíš utracen — takový junák!... Ne, ne — nejsou všichni muži stejní!

V polodřímotě se Minehavě pojednou zdálo, že slyší nějaká slova — známá slova: „Před tváří Velikého ducha a při našem ostřížím totemu dávám ti své náčelnické slovo, že tu Mahajovi nikdo neublíží!...”

Tato slova Minehava už někdy slyšela — nedávno... A opět další:

„Mahaj skutečně přišel, ale byl podle náčelníkova rozkazu ihned zajat. Přivázali ho ke kůlu a tak měl čekat na ortel...”

Vždyť je to z příběhu o Mahajovi a Devaně! „Ortel bude vykonán druhého dne před celým rodem...”

Minehava zaúpěla a zhroutila se na lůžko.

Ráno Silný bokr přivolal mnoho kupeckých ozbrojenců ze sousedství a obsadil jimi Pustý vrch. Byl si nejspíš dobře vědom vření v sokolím rodě. Stráže procházely ustavičně osadou a vršek byl strážěn četou v plné pohotovosti. Zřejmě měl být sokolí rod zastrašen, aby se proti vetřelcům ničelí neodvážil.

Bokr řekl náčelníkovi, aby svolal všechny muže, že má pro ně práci. Náčelník to neochotně učinil a Bokr pak svedl zástup Sokolů na jižní úpatí Pustého vrchu, kde se pod osadou rozvírá hluboká kotlina, otevřená k polední straně. Co tu zamýšlí Silný bokr?

Zachmuřené tváře Sokolů jsou jako mračna před bouří. Dnes možná k něčemu dojde. Nuže, Bobře, pověz, co zamýšlíš! A Silný bokr poručil Sokolům, aby káceli stromy v háji nad kotlinou. Musili se dát ihned do práce. Co zbytečného si to Bokr vzpomněl? K čemu to? Ale Bokr je nenechává mudrovat, nýbrž honí je do práce, až z nich pot teče. Nabroušené kamenné sekery se zatínají do kmenů a brzo leží několik stromů na zemi. Muži z nich odsekávají větve a silné kmeny přepalují na ohních. A do večera stojí na dně kotliny jednoduchá, ale pevná ohrada pro velký dobytek.

Již odpoledne oznámil Silný bobr náčelníkovi, že v této ohradě bude odpraven buřič Sokolí oko... Celý rod musí být přítomen, aby to viděl.

Druhého dne pak skutečně došlo k vykonání trestu.

V slunném údolu na úpatí Pustého vrchu se sešlo veškeré obyvatelstvo, úplný rod Sokolů, i silná posádka vetřelců. Bobr chtěl původně, aby i kupecký velitel Gelša dodal slavnosti lesku svou přítomností, ale Gelša netoužil po takové podívané a řekl Bobrovi, že musí s částí posádky provázet velké stádo dobytka z rodu Zubrů nazpět do svého domova. Rozloučil se s Bobrem s tím, že se brzo vrátí, aby odvedl i dobytek a všecku zbývajících kořist z rodu Sokolů.

Úbytek značné části vetřelců nepoškodil mnoho slavnostní ráz dne. V kotlině se lidu jen hemžilo. Cizinci obsadili svah kotliny přímo na patě Pustého vrchu. Sokoli stáli a seděli po obou bočních stranách údolu, takže jen čtvrtá strana kotliny, vybíhající do otevřené roviny, byla volná. Příroda sama tu vytvořila mezi stráněmi krásné jeviště, vroubené březovým háječkem.

Zlomený nůž se domlouval se svými předáky o tom, co by se mělo a mohlo učinit, aby nebyla poprava vykonána. Ale ani teď ještě nebylo mezi nimi jednoty. Bojácnější ukazovali na přítomné ozbrojence, kteří byli hotovi na Bobrův pokyn povraždit kdekoho, i ženy a děti.

A již zazněl rachot bubínků a Silný bobr se svými přáteli se objevil na stráni nad ohradou. S ním přišla i bleďá Minehava. Přes svou mramorovou nehybnost byla krásnější než kdy jindy. Silný bobr ji přinutil, aby byla přítomna smrti Sokolího oka. Och, kdyby byl věděl, s jakou nenávistí na něho občas pohlédla! Přísně sevřená ústa prozrazují, že dívka prožívá v nitru těžký boj.

Silný bobr se postavil na malé skalisko vyčnívající ze země a vztáhl paži. Množství diváků utichlo.

„Slyš, rode sokolí! Rozhodl jsem, že dnes bude vykonán zasloužený trest nad buřičem, který se vloudil mezi vás, aby vás svedl ke vzpouře a tím do záhuby. Týž trest stihne každého, kdo by se podobně provinil. Proto nedopřejte sluchu štváčům a podněcovatelům, nýbrž odevzdejte každého hned k potrestání. A nyní vizte buřičův trest!”

Opět zazněly bubny a strážci odtáhli na jedné straně ohrady klády, vpustili dovnitř dva statné býky a opět ohradu uzavřeli.

Diváci rázem pochopili, o jakou popravu běží... Trnuli nad Bobrovou ukrutností.

Minehava se chytila za srdce a kácela se k zemi. Ještě že se přidržela stromku vedle stojícího. Prudce dýchá s očima hořícíma. Jako blesk se jí hlavou opět mihla vzpomínka na vyprávění Sivé sokolice. Jak strašné! Ale budiž tedy — už ví, co učiní!

Oba býci pobíhají v ohradě a strážci je dlouhými holemi pošťuchují.

Po chvíli prochvěla zástupem vlna vzrušení. Strážci přenášeli Sokolí oko přes ohradu — přežili mu pouta a donutili odsouzence skočit dolů.

Mrazivé ticho.

Býci přeběhli mimo Sokolí oko a nepovšimli si ho. Hlídači znova podráždili býky holemi, takže divoce skákali. Sokolí oko se jen trochu přikrčil, jakoby k rozběhu. Žádné známky strachu nebylo na něm vidět.

Jeden býk už upozoroval člověka v ohradě a rozehnal se proti němu s hlavou skloněnou. Avšak Sokolí oko nedočkal, až ho býk nabere na rohy, nýbrž rychle proběhl vedle býka k jeho zadku. Býk se skokem otočil a znova sklonil hlavu proti němu. Junák ho však popadl za nebezpečné rohy, a nachýliv se na býka, snažil se odvrátit jeho hlavu stranou. Kdyby Sokolí oko nebyl takový silák, byl by ho býk odhodil jako pírkó, ale junák držel býka pevně jako dubová houzev. Býk pozvedl hlavu i se zavěšeným Sokolím okem a vlekl ho po pažité.

Diváci, kteří stáli blízko ohrady, viděli, jak Sokolí oko se zaťatými zuby a zbrcen potem namáhá se strhnout býka k zemi. Nepodařilo se mu to. Býk sice poklesl na kolena, ale hned vyskočil a trhnutím hlavy shodil Sokolí oko se sebe. Statečný zápasník ležel bezvládně v ušlapané trávě.

Býk se k němu vrátil a postrkoval ho rohy po pažité.

Ale již se Sokolí oko vzpamatoval a rychle popolezl trochu výše po svahu až k samé hradbě. Býk v patách za ním. A když se býk opět chystal nabrat mladíka na rohy, odrazil se junák vši silou od malého skaliska a vzepětím všech svalů pružného těla skočil přes býkovu sehnoutou hlavu. Býk zařval a točil hlavu, jako by se divil, kam člověk zmizel.

A už tu byl i druhý býk a hnal se na mladého muže. Sokolí oko uskočil a rozehnáný zuřivec vrazil do ohrady, jen to zapraštělo.

Teď se oba býci vrhli na Sokolí oko, ale junák mezi nimi opět proklouzl. Jeden z býků však ho přece drel hlavou do zad. Ve zmatku býcích těl nebylo junáka ani dobře vidět. Divákům se zdálo, že už leží rozdupán, a tlačili se k ohradě.

V této chvíli se rozlehl pronikavý výkřik a se skalisté stráně se někdo řítí dolů... Je to Minehava!

Vzrušený dav úžasem zahučel. Krásná dívka se přehoupala přes ohradu a vskočila mezi býky. V ruce drží mlat, který vytrhla strážci u ohrady. S napřaženou zbraní stojí proti zuřícím zvířatům. Hledí na ně upřeně. Býci se na chvíli zarazili, jako by zkameněli.

A hle — Sokolí oko není mrtev — vstává — zdá se, že je trochu zraněn.

Přitáhl Minehavu k sobě, strhl jí kožešinu a hodil ji bližšímu býku na hlavu. Halena se zachytila zvířeti na rohy a zakryla mu oči. Býk jako vztekly pobíhá slepě sem tam. Třepetající se kožešina ho dráždí k největší zuřivosti.

Sokolí oko získal tak okamžik pro sebe. Vzal Minehavu za ruku, postavil se proti místu, kde stál Silný bobr, zvedl mlat do výše a vykřikl, co jen měl síly:

„Minehava je moje — jen moje! Slyšíš, bídáku?...”

Zástupem diváků zahlučela pochvala. Statečné chování Sokolího oka i Minehavy vzbudilo všeobecný obdiv.

A již nové překvapení!

Oba býci začali znova útočit. Jeden by byl málem zasáhl Minehavu, ale svižná dívka hbitě odskočila. Tu se již na ni řítí

druhý býk. Sokolí oko ho v posledním okamžiku uchopil za ohon a trhl jím takovou silou, že býka otočil. Diváci propukli v jásavý pokřik nad takovou duchapřítomností. Bylo zřejmé, komu diváci straní. Silnému bobrovi se jeho zastrašovací divadlo zvrtno asi v pravý opak. Býci jako by byli křikem na okamžik zmateni. Zapomněli na Minehavu i na Sokolí oko. Zato se rozehnali vztekle proti nejbližším divákům. Ti polekáni couvali dále od hradby a býci jen hlavami narazili do kůlů a břevna, až se celá ohrada prohýbala.

V té chvíli bylo slyšet Silného bobra, jak řvoucím hlasem přikazuje:

„Konec! Vypusťte býky — zabte je... Zachraňte Minehavu! Vytáhněte ji přes hradbu! Zachraňte ji!”

Marně však křičel Silný bobra své rozkazy. Nikdo se neodvážil vstoupit k divokým býkům. Ze zástupu se ozvalo:

„Jdi si, Bobře, sám na býky!”

„Bobra tam býkům hodíme!”

Býci oběhli dvakrát dokola a pak se znovu vrhli proti dívce. Sokolí oko tál jednoho z nich ostrou sekyrou vedle oka. Sekyra vylétla z topůrka a v ruce mu zůstal jen holý klacek. Býku se oko zalilo krví a poklesl na kolena. Dříve nežli býk znova pozvedl hlavu, chopil ho Sokolí oko za rohy a tlačil mu hlavu k zemi. Nalehl na něho vši vahou svého těla. Přesto býk vstával, ale Sokolí oko se ho již nepustil, nýbrž drže se pevně rukama, přehodil jednu nohu býkovi přes hřbet. Tento neočekávaný výkon zbavil zraněného býka rozvahy. Zběsile uskočil, a nevida dobře kolem sebe, zatlačil druhého býka k ohradě, která se pod náhlým náporu těžkých těl prolomila a zvrátila.

Poplašení tříštivým praskotem, býci uskočili, ale jednooký zuřivec, rozvzteklý svým břemenem na hřbetě, vrazil znova hlavou do rozbité ohrady a vyskočil ven. Naštěstí byli diváci nahromaděni na ostatních třech stranách a právě u této prolomené hradby stálo jen několik málo lidí. A ti se okamžitě rozprchlí.

Všichni diváci se dali do velikého křiku, což poplašilo býka ještě víc. Mocně skákaje, uháněl údolím k lesu. Sokolí oko se držel pevně, jak jen mohl. Druhý býk, také splašený křikem, rovněž vyběhl z ohrady, a štván lomozem a křikem, ubíhal za prvním.

V ohradě zbyla jen samotná Minehava. Volala ze vši síly:

„Sokolí oko — drž se!” Klesla na podupaný pažit.

Když pádící býci zmizeli za ohybem údolí, vběhli diváci do ohrady a nahrnuli se kolem statečné dívky, jež volala neustále:

„Můj junáku, drž se — vydrž!”

Sivá sokolice přiskočila k ní mezi prvými, objímala ji a líbala:

„Takové dívky ještě na Pustém vrchu nebylo!”

Všichni se radovali, že je Minehava živá a zdravá, a těšili se, že i Sokolí oko se vrátí živ a snad i zdrav.

„A teď se vypořádáme s hanebným Bobrem,” šířil se v davu duch vzpoury. Mladší Sokolové už vyšli Bobra chytit, aby ho ztrestali. Starší Sokolové se ve chvílce opatřili zbraněmi a šli chránit mladé proti vetřelcům.

„Vyženeme cizince!” ozývalo se volání a všem plál z očí bojovný žár.

Kde však je Silný bobra? Kam zmizel?

Teď teprve si Sokolové všimli, že se Silný bobra i se svými přáteli v ruchu a vzruchu nepozorovaně vytratil. Cítil asi, že se přiblížil den odplaty.

Zbylé vetřelce Sokolí už honí po celém okrsku Pustého vrchu. Mnozí se ani mnoho nebrání a nechávají se zajmout, kdekoli je Sokolí zastihnou. Jen některé drobné skupinky se brání, ale s těmi si už. Sokolové brzy poradí.

Cizinci zřejmě propadli náhlé panice a strachu z povstání lidu. Neměli vůdce ani velitele.

„Náš rod bude opět svobodný!” volal v radostném nadšení náčelník, a vzápětí napomínal své rodáky, aby nezabýjeli ty, kteří proti nim nepozvednou zbraně.

„Ať si táhnou, odkud přišli! Ale to, co nakradli, nám tu nechají!”

Radost se šíří na Pustém vrchu. Co chvíli Sokolí vedou zajaté lupiče za hranice rodového území. Zbývající skupiny nepřátel budou do večera vyřízeny. Slavný to dnes den!

Sokolí oko neměl příjemnou cestu na hřbetě býka. Měl co dělat, aby se splašeného zvířete nesletěl. Zejména tehdy, když býk probíhal skupinami stromů, obával se Sokolí oko, že ho větve poškrábou. Ale šťastně se to doposud odbylo jen pošleháním ratolestmi a nepatrným odřením. Sokolí oko to ani necítil — tak byl šťasten. Vždyť dobyl nového života!

Před chvílí stál před bránou smrti, a nyní je na svobodě, volný jako pták! Býk ho už dlouho neponese. Zastaví se uštvaný, vyčerpaný, anebo aspoň zvolní úprk a Sokolí oko seskočí na zem, na širou, krásnou zem. Vítej, volný živote! Kdyby seskočil s býka předčasně nebo kdyby spadl, mohl by ho býk ještě zle podupat — proto pozor!

Býk však skáče dál a nezdá se ještě, že by byl unaven.

„Oj, kdybych se tak mohl setkat s věrným Havranpírkem!” zatoužil Sokolí oko. „Jak bychom spolu opět junácky žili!

Kde jsi asi, milý bratře? Krá — krá — krá!”

Sokolí oko dal tímto jásavým pokřikem výraz radosti z nového života a touze po věrném druhovi.

Býk se lekl nenadálého pokřiku u své hlavy a velkým skokem se stočil napříč. Sokolí oko odlétl stranou do houští, jen to zapraštělo. Tím byl býk polekán ještě víc, a zbaven těžkého břemene, pádil mohutnými skoky dále.

Sokolí oko chvíli ležel v křoví a nehýbal se.

Byl sice živ, ale náhlý pád jím důkladně otřásl. Pomalu se sbíral. Zkoušel pohnout rukama, nohama a uspokojen shledal, že není na kusy. Cítil bolesti, ale to nic. Jen když je celý a nic si nezlomil!... Hle, i postavit se může.

Opravdu se postavil, ale vzápětí opět sklesl jako v závratí.

„Krá! Krá!” ozvalo se nedaleko v lese. A opět znova, a to již zcela nablízku.

Sokolí oko se pozvedl. Slyšel opravdu znamení svého bratra?

Nebo to bylo jen mámení smyslů? Bratře Havranpírko: „Krá, krá, krá!"

Chvilí bylo ticho, nikdo neodpovídal. Sokolímu oku poklesla hlava.

Najednou zapraskalo houští a tři muži si jím razili cestu.

„Tady někde to bylo," řekl jeden.

„Ne, trochu víc zdola," opravoval druhý.

Další křoví zašelestilo.

„Hle, tu leží!... Pojd'te sem!"

A již se Havranpírko sklání nad Sokolím okem.

„Zdá se, že mu nic není. Přineste honem trochu vody! Namočte halenu!"

Když po chvíli naždímal Havranpírko Sokolímu oku na hlavu studené vody, otevřel Sokolí oko oči. Zašeptal: „Tys tady, můj milý bratře?" A se šťastným úsměvem spočinul v náručí věrného druha.

Byla to snad radost z nenadálého setkání, která vzpružila Sokolí oko, takže okřál na těle i na duchu. Dlouho si oba pobratimové vyprávěli a věru, měli o čem.

Havranpírko oznámil svému staršímu druhovi, že se z Pustého vrchu vrátil domů k Veliké řece. Zastihl některé rody už připravené k vystěhování. Když jim vypověděl, co na své pouti se Sokolím okem poznali, rozhodly se rod Havranů i rod Sokolů, že přesídlí tam, kde jim kyne žirná země a rozsáhlé pastviny. Rodáci řekli Havranpírkovi, aby je tedy vedl k půlnoci, za Otce řek, až k Pustému vrchu. Rod Sokolů se přidal k nim. A nyní se již oba rody blíží — jsou nedaleko — a Havranpírko s prvním zástupem jde napřed. Hlavní síly obou rodů s ženami a se vším dobyt看 jsou o půl dne cesty pozadu...

Sokolí oko zajásal radostí nad tak dobrou zprávou. A když se ještě dobře najedl z toho, co mu věrný druh předložil, cítil se opět silný. Vzal do ruky těžký mlat, zamával jím a uspokojen pravil:

„Havranpírko, teď ti něco povím! Veliký duch řídil tvé kroky a přivedl tě sem v pravou chvíli. Pustý vrch je obsazen sveřepými cizinci, kteří škrtí domácí lid a olupují jej o majetek. Já sám jsem dnfes unikl milostí Velikého ducha jen o vlásek z jejich spárů. Podivíš se, až ti o tom budu povídat... Setkali jsme se zde v cizí krajině a já tomu rozumím tak: Veliký duch nás zde spolu svedl a chce, abychom vysvobodili zdejší kraj z moci utiskovatelů. Havranpírko, my tento úkol, daný nám Velikým duchem, splníme. Vyženeme lupiče a budeme tu pak žít s domácím lidem v míru, přátelství a pokoji."

Havranpírko poslouchal své hb druha s rostoucím zájmem. Ano, toť úloha pro něho stvořená! Půjde se Sokolím okem do boje za svobodu Pustého vrchu!

Rozmluvu obou přerušil muž z Havranpírkovy družiny, který přiběhl a vyřizoval, že se tu setkali s nevelikou tlupou neznámých lidí. Mluví cizím jazykem a jen několik je mezi nimi lidí zdejších. Asi zabloudili, protože se vyptávají na cestu k Zubrům.

Sokolí oko řekl, aby cizince přivedli k němu, že jim bude moci cestu ukázat.

Sotva byli cizí mužové přivedeni, vyskočil Sokolí oko všecek zrudlý a vzkřikl:

„Ha, Silný bobr! Teď přišla chvíle odplaty!"

Mezi zbloudilými cizinci stál opravdu Silný bobr. Byl bledý a chvěl se na celém těle. Překvapením nemohl ani promluvit, jen broulil oči a otevřel ústa.

„Svažte ho!" rozkázal Sokolí oko, „To je největší lotr!"

Havranpírko první skočil k Silnému bobrovi, aby mu zkroutil ruce dozadu. Ale na Silného bobra přece jen jeho mladé síly nestačily. Bobr se mu vymkl, odstrčil dva muže, kteří už připravovali řemen na spoutání, a skočil do křoví.

„Chyťte ho!" volal Sokolí oko. „Za(ním)!"

A sám první se hnál za uprchlíkem. Havranpírko po jeho boku a několik přátel za nimi. Havranpírko všecky předběhl a brzo byl Silnému bobrovi v patách. 1

Uprchlík si byl jistě vědomí, že jeho útek je zápasem o život. Napínal síly do krajnosti a snad by byl i unikl, kdyby se byl vyznal v této krajině. Ale pronásledovatelé jej nakonec zahnali do těsné rokle u nynější osady Trnové, kde se musil prodírat zarostlou divočinou. Bobr byl již unaven a chvílemi ztrácel dech. Nicméně touha po zachování života ho sílila i ve chvílích, kdy jiný muž by býval již padl.

„Nesměj mě dostat!" říkal si. A tu viděl skalní díru zející v boku strže — i vklouzl tam, aby se ukryl.

Viděl, že je v nízké jeskyni. Nevelkým vchodem vnikalo dovnitř dosti světla, takže Bobr směle vykročil dále do nitra jeskyně. Zdálo se mu, že se jeskyně táhne do hloubky. Klamavé pruhy odraženého světla se míhaly po stěnách i po stropě a činily z jeskyňky nádhernou a prostornou síň. Bobr se nemohl zdržovat prohlížením, zvláště když už zvenčí zaslechl šramot. Musí se ukrýt, aby ho pronásledovatelé nespátřili, kdyby snad do jeskyně nakoukli.

Vrhl se do osvětleného prostoru dole pod sebou, aby proběhl rychle skalní chodbou... Co to? Někam padá neviditelná voda ho zalévá — klesá do hlubiny. Bojí se vykřiknout, hází sebou, potácí se, ztrácí půdu pod nohama... Neviditelná voda mu zalévá nos i uši, dere se mu i do úst... Hrabe rukama, avšak marně hledá, čeho by se zachytil... Nemůže vydechnout... voda ho svírá, jako by ho někdo k smrti tiskl... Nerozeznává už, co je nahoře, co je dole... Světlo září stejně tu i tam... Hrabe se zoufale někam, neví kam — kolem něho voda, nahoře voda, dole voda, všude voda — není z vody úniku...

Bobr chce ven, jen ven — nahoru! Kde to je — nahoru? Klesá — do neznáma... Kde je východ? Nikde!... Kdo ho zachrání? Nikdo!... Marnivý třpyt vody na všech stranách... Jak ohromně veliká a nekonečná je jeskyně! Chtěl by vykřiknout, ale nemůže. Voda mu vniká nosem do krku... Už je pln vody, kucká še — a tím víc vody polyká... Konec je asi už blízko... zahyne tu — bez pomoci... Padá?... Stoupá?...

Bobr ztrácí vědomí...

Několik stíhačů se dostalo až do blízkosti jeskyně. Skoro se až pohádali. Někteří tvrdili, že Bobr prchl tudy, ježto polámané proutky křovin ukazovaly sem, druzí říkali, že to jsou haluzky polámané zvířem, a nikoliv Bobrem. Tam dále byla v cestě strmá skaliska nedovolující výstup a nikde tu nebylo jiných stop. Tady by se byl Bobr musil proměnit v ptáka. Nezbyvá tedy než se kousek vrátit a pátrat znovu u poslední bezpečné stopy.

Sokolí oko však ještě zůstal a opětovně zkoumal všechny známky. „Jistě tudy běžel,“ říkal si. Ale kam odtud zamířil? Opravdu by musil být ptákem, aby z takové divočiny vyletěl. — Nebo že by snad vylezl na tohle skalisko?...

Sokolí oko prohlížel skalní stupeň těžkého pískovce. Nu, kdybych tak byl štván smečkou hladových vlků, snad bych se přece vyhoupl na ten stupeň — a vida, podařilo se mi to! A za skaliskem je nějaká velká díra — snad jeskyně? Podívám se tam!

Vlezl do jeskyně a opatrně postupoval dál. Po několika krocích ucítil vodu. Jak to, voda? Vždyť tu žádnou vodu nevidím! Hej — už mi voda sahá až nad kolena!

A něco tu ve vodě je!...

Sokolí oko hmatal po neviditelné vodě a zachytil pojednou lidskou nohu. Aj, aj! — A tuhle je tělo... nehýbá se...

Sokolí oko vytáhl z jeskyně utopeného Bobra!

Sedl si na skalní stupeň a mlčky pohlížel na mrtvého nepřítele u svých nohou.

Co myšlenek proběhlo v té chvíli hlavou Sokolího oka! Všecka setkání se Silným bobrem se mu obnovovala v paměti — a všechna byla zlá a nepříjemná... Nyní tu leží nehybný... Už nikdy se nebude nad ním vypínat, nikdy už nebude usilovat o jeho záhubu... A co Minehava? Jak mohl na ni zapomenout? Minehava bude mít nyní od Bobra navždy pokoj. Minehava bude jeho! Oj, jak se už těší na shledání s ní!

Lesem zaznělo houkání druhů. Hledají ho. Nu, ozve se jim: „Krá, krá, krá!“

Musí se nyní vrátit k přátelům. A Bobr? Ať si tu leží! Je s ním navždy vyrovnán!... Vci se o něho postarají...

Sokolí oko se zvedl, a nepohlédnuv už na Bobra, seskočil ze skaliska. Zavolal, aby druzi zvěděli, že se k nim vrací.

Za chvíli se s nimi shledal, všichni byli již rozhodnutí, že nechají další marné honby. Běs vezmi Bobra! A Sokolí oko souhlasil. Řekl, že mají nyní naléhavější úkol před sebou — zachránit Pustý vrch. O Silném bobru ani slova.

Když se vraceli tam, odkud přišli, čekali na ně už poslové hlavního sboru. Hlásili Havranpírkovi, že rod Sokolů táhne už nedaleko za nimi.

Havranpírko se poradil se Sokolím okem. Pak vzkázal, aby se Sokolové utábořili tam, kam právě došli, ale všichni bojeschopní muži aby spěšně přišli k němu.

Poslové odkvapili.

„Dobrá, počkáme zde na ně,“ řekl Sokolí oko. „Ale řeknu ti upřímně, že mě tu všechno svrbí. Nejraději bych běžel na Pustý vrch — nevím, co se tam děje!“

„Jsem také zvědav na Pustý vrch,“ pravil Havranpírko. „A víš co? Půjďme trochu napřed a okoukneme zatím Pustý vrch, nežli sem naši přijdou. Možná že se něco dovíme.“

Oba přátelé se vydali na cestu. Havranpírko zanechal na místě jen spojovací hlídku a všechny ostatní muže vzal s sebou na výzkum.

Postupovali rychle, ale opatrně. Cestou se Sokolí oko vyptával na svůj rod. Nesmírně se těšil na své rodáky, které už tak dlouho neviděl.

Pustý vrch bylo dobře vidět, hned jakmile vyšli z lesa. Nemohli však rozeznat, co se tam děje.

Ale brzo viděli i slyšeli.

Na Pustém vrchu i okolo něho se odehrávala krvavá honička. Tu honili Sokoli vetřelce, tam zase vetřelci Sokoly.

Lupičům asi přišla odněkud vydatná posila.

Lupiči byli zřejmě na ústupu, ale chtěli s sebou pobrat co nejvíce kořisti. Hlavně jim šlo o dobytek. Ten však Sokoli nemínili vydat a bojovali urputně o každý kus. Nepřátelé byli v boji zkušenější a měli naprostou převahu v boji na dálku, to jest v lukostřelbě. Měli také lepší vedení. To Sokolí oko ani ještě nevědělo, že Zlomený nůž je těžce zraněn. Nepřátelé ho zaskočili, když byl od svých odloučen a jen s několika rodáky se bránil přesile.

Sokolové utrpěli zraněním svého náčelníka těžkou ránu neměli vůdce. Zato vetřelci pozdravili tento čin jásotem a bojovali ještě úporněji nežli dříve.

Podařilo se jim sehnat dohromady dobytek hájený Sokoly na Pustém vrchu a hnali celé stádo směrem k zubří osadě. Sokolové se dobře bránili, avšak neměli dosti sil, aby mohli stádu nadběhnout a zastavit postup vetřelců z východní strany. Čím více zatlačovali lupiče z Pustého vrchu, tím dále s nimi odháněli i své stádo. Bylo už jisté, že vetřelci budou sice poraženi, ale Sokolům přece unikne dobytek, jejich hlavní bohatství. Sokoli to už začínali poznávat, a proto jejich bojovnost klesala.

Ve chvíli, kdy se Sokolové už beznadějně loučili se svým dobytkem, stalo se něco neočekávaného. Před odháněným stádem se objevili noví muži a s pozdviženými zbraněmi a s velkým halasem se postavili do cesty. Stádo nemohlo kupředu, tlačilo se na strany a vznikal v něm zmatek.

Lupiči byli tím překvapeni. Nemohli pochopit, že by mohla Sokolům přijít nějaká pomoc, a to ještě ze strany, kde se cítili nejbezpečnějšími. Bezradně pobíhali, honili dobytek brzo sem, brzo tam a nevěděli, s kým mají dříve bojovat, zdali se Sokoly, či s jejich novými pomocníky.

V čele těchto nových bojovníků stojí Sokolí oko a svou statečností všechny převyšuje. Brzo jsou nepřátelé kolem stáda rozehnáni a dobytek je nyní popřáno trochu klidu. Sokolí oko přikázal hlídat stádo, aby se ho lupiči znovu nezmocnili. Sokolové již také poznali Sokolí oko a jásavě ho vítali opět na Pustý vrch. Pochopili, že jim odněkud přivedl pomoc, avšak nevěděli dosud, kterak to Sokolí oko dokázal.

Ještě se vetřelci nevzpamatovali, když z lesa pod osadou sokolího rodu začaly vystupovat roje dalších nových bojovníků. Z jejich tlup zněla jako bouře stará píseň Havranů :

„Havran letí nad hory,
jen slunce je výš...
Havran letí za lesy,
jen větry jdou dál.
Krá, krá, krá!

Havran se nebojí,
má silný dráp.
Havran se nebojí,
umí se rvát.
Krá, krá, krá!"

V popředí kráčí junácký Havranpírko s mlatem vysoko vztyčeným.
Nepřátelé jsou úžasem ztuhlí. Vidí, že je marný všecken další boj. Sotvaže Havrani došli blíž a s velkým pokřikem se rozehnali na ně, obraceli se lupiči na útěk a zahazovali zbraně, kořist a vše, co jim v útěku překáželo.
Jásot Havranů i Sokolů tím jen vzrostl a boj se změnil v hon na zajíce. Nepřátelé prchají a nedbají už o nic než o záchranu života.
Porážka vetřelců je úplná. Pustý vrch je osvobozen.

NALEZENÝ DOMOV

Toho večera plál na Pustém vrchu táborový oheň, jaký už dávno nebyl. Všichni účastníci se ani nevešli na poradní místo, kde šlehal hlavní oheň pro přední muže všech tří rodů. Po táhlém úbočí Pustého vrchu i na volných prostranstvích mezi chatami zářily menší ohně nových Sokolů a Havranů. Kolem všeho toho obcházejí ostražitě hlídky. Mnoho domácích Sokolů se shromáždilo u dobytka, který byl zaveden do ohrady na okraji osady. Tam se těší pohledem na zachráněné stádo a slibují, že budou hlídat po celou noc. Psi obíhají ohradu a usnadňují práci hlídačům. Radost z osvobození od vlády vetřelců však je kalena smutkem nad oběťmi boje. Jedenáct mrtvých rodáků leží před totemem a s nimi tři těžce zranění, jež se Vivaša marně snaží zachovat životu, první z nich sám náčelník...
Velkou poradu zahájila bába rodu, Sívá sokolice.

„Buďte vítáni všichni, kteří s námi oslavujete den vítězství! Tobě, mocná Velbábo, děkujeme za přízeň a ochranu, kterou poskytuješ našemu rodu ve dnech nejtěžších! Toteme náš sokolí! Stojíš při nás jako vždycky a dáváš sílu našim mužům, aby poráželi sveřepé nepřátele. Dík vám všem, kteří jste nám přišli na pomoc! Není dnes doba na dlouhá slova. Vězte jen, že Sokol nikdy nezapomene na vaše přispění v rozhodné chvíli. To dokážeme i skutky. Doposud nebylo kdy na vysvětlování, nuže, povězte nyní, odkud jste přišli, co vás k nám přivedlo a čím bychom se vám mohli odvděčit."

Hosté se mezi sebou rychle dohodli:

„Za nás ať mluví Sokolí oko!"

Sokolí oko povstal a všechny oči se na něho upřely.

„Milý rode sokolí na Pustém vrchu! Poznali jste mě jako Sokolí oko, ale nevěděli jste, odkud jsem ani odkud je můj věrný bratr Havranpírko. Dnes vám to povím. Jsem z rodu Sokolů a Havranpírko je z rodu Havranů. Oba naše rody jsou domovem daleko odtud na polední stranu, až u Veliké řeky — tam, kde její ramena oblévají velké ostrovy a její proud se pění mohutnými prahy. Naši zemi letos opustil Veliký duch a seslal na nás černou smrt. Mnoho našinců pomřelo a i ostatním hrozila smrt. Naši čarodějové konali oběti a věštili, že nutno opustit zemi propadlou Zlému, mají-li se zachránit zbývajících živí. Rod Sokolů vyslal mne a Havrani vybrali Havranpírka, abychom šli hledat nový domov pro naše rody. Přišli jsme na Pustý vrch. Zde nám hrozila smrt za to, že jsme se připlétli do zápasu vašich mladíků se Zubry, ale oba jsme šťastně vyvázli — jak všichni víte. Já jsem zůstal u vás na Pustém vrchu, Havranpírko se vrátil domů a přivedl sem naše rody.

Přivedl je právě včas, kdy zdejší rod vstoupil do boje za svou svobodu. Naše rody nemeškaly a pomohly vám porazit vládu vetřelců. Společně jsme nepříteli rozdrtili — a nyní pravím všem, kteří mě slyší: Společenství naše nezajde dnešním večerem, nýbrž potrvá i dále! Veliký duch nás k vám přivedl a chce, abychom zůstali přáteli navždy!"

Shromážděným lidem zahlučela bouře souhlasu.

Sokolí oko připojil ještě těchto několik slov:

„Hledáme si nový, šťastnější domov. Vy tu máte širé pastviny pro stáda, úrodnou půdu pro všecko obilí a lesnaté stráně s hojnou zvěří. Chtěli bychom se usadit zde vedle vás, neboť je tu sdostatek místa pro nás všechny... Uvažujte dobře o mých slovech, nežli mi odpovíte. Splníte-li naše přání, budeme vám dobrými sousedy a v potřebě vždy spolehlivými přáteli!"

Povstala Sívá sokolice, a vykročivši do popředí vedle slavnostního ohně, promluvila:

„Vyslechněte mne, rodáci, i vy, naši milí hosté! Nebývá zvykem, aby se žena mísila do rokování mužů, ale tentokrát promluvit musím, neboť jsem bába rodu a věc, o níž jde, velice se dotýká mého drahého rodu... Statečný Sokolí oko tu právě vyslovil přání, abychom postoupili jeho rodu část svého území, kde by se usadil. Pravím vám, moji rodni, nečinite to a netrhejte naše požehnané dědictví po předcích. I mezi dobrými sousedy bývají různice o pastviska a já prosím Velbábu, aby nedopustila spory a různice na našem krásném Pustém vrchu. Zde musí trvat bratrská láska a jednota!"
Sokolice na okamžik ustala. Posluchači přijímali její řeč s vážností, jak si zasluhovala, nicméně bylo patrné, že by všichni raději uvítali, kdyby byla přijala návrh Sokolího oka. Bylo jim podivné, že Sívá sokolice mluví proti němu. Nikdo

však Sokolici nepřerušil a všichni pozorně poslouchali, co dále poví. I „Ty, Sokolí oko, jsi z rodu Sokola u Veliké řeky. Slyš mne a vy, moji rodni, nenechte má slova padnout do trávy, kde by pošlapána zašla beze stopy! V našem rodě se udržuje stará zkazka, že dříve nežli rod obsadil toto území kolem Pustého vrchu, bydlil daleko odtud na polední stranu, u Veliké řeky, u tamějších ostrovů a peřejí. Kdysi, když velikým suchem vyprahla rodová polička a stáda značně pohynula, hlad padl na Sokoly a nebylo obživy pro všechny u Veliké řeky. I vyšla valná část rodu z odvěkých sídel a hledala nový domov, kde by hladu nebylo. Táhlí daleko a nikde nenacházeli žirné pastviny ani bohatou půdu. Konečně přešli i mohutný tok Otce vod a po dlouhém putování se zastavili u divokého pralesa, kterým nebylo cesty. Řekli si: „Duchové předků nás dovedli až sem a další pouť nám zahradili. Zůstaňtež tady, neboť nám dali pokyn, že už dále jiti nemáme.“ A to bylo zde, na Pustém vrchu. Zde se skončilo hledání nového domova a zde se část sokolího rodu usadila a bytuje podnes... Tuto starou zkazku všichni, moji drazí, znáte. Také jste slýchali věštbu, že se jednou obě části sokolího rodu opět spojí. A bude to prý doba štěstí pro celý náš rod... Ty, Sokolí oko, jsi z našeho starého rodu a stejně i tvoji bratři, které jsi k nám přivedl. Vítám tě, Sokolí oko, mezi námi. Jsi náš — jsi Sokol. Vítám i vás, bratři Sokoli od Veliké řeky. Nebudou se tedy Sokoli zde dělit o pastviny nebo o lesy, nebude mezi námi hranic — neboť vše nám bude společné. Co je naše, je nyní i vaše. Jste u nás doma.“ Teď porozuměli všichni, co mínila Sívá sokolice, a její poslední slova zanikala v jásavém pokřiku: „Vítán buď, Sokolí oko i bratři od Veliké řeky! Zůstanete u nás, jste naši! Jsme bratři Sokoli!“ Za velikého jásotu davu Sívá sokolice objala Sokolí oko a políbila ho jako svého syna. Patřil teď do jejího rodu. Sokolí Oko vykřikl nejsilnějším hlasem: „Sláva buď spojenému rodu sokolímu na Pustém vrchu!“ a padl dojat do mateřské náruče Sivé sokolice. I ostatní rodáci se objímali se Sokoly od Veliké řeky a slibovali si věčné bratrství. Na Pustém vrchu bude teď silný, mocný rod Sokolů. Ošetřovatelé přinesli těžce raněného náčelníka a položili ho na nosítkách před poradní oheň. Porozuměli jeho nesouvislým slovům a posunkům a vyhověli jeho poslednímu přání, aby před smrtí byl ještě přítomen rodové poradě.

Zlomený nůž byl bledý ztrátou krve a muži ho musili podpírat, když se chtěl na nosítkách vzchopit. Mával rukou, jako by chtěl něco povědět.

A Zlomený nůž vsutku ještě pronesl svou poslední řeč k sokolímu rodu:

„Slyšel jsem všechno... Veliký duch si nepřeje, abych zůstal s vámi... Děkuji mu, že jsem se dočkal vítězství nad nepřáteli — a vašeho spojení... Žehnám vám všem... Zůstaňte svorní a žijte tu šťastně... Já odejdu k předkům... vy si tu vyvolte nového náčelníka — dobrého Sokola, dobrého junáka...“

Náčelník se namáhavě rozkašlal. Trvalo chvíli, než mohl dokončit:

„Moji milí — ať žije váš — nový náčelník — Sokolí oko!...“

Zlomený nůž při těchto slovech skoro povstal a pronesl je, podpírán muži, téměř vzpřímen.

Bouře souhlasu zaburácela Pustým vrchem. Zástup volal slávu novému náčelníku obou spojených rodů.

Zlomený nůž bezvládně klesal na nosítka a muži jej uložili již bezduchého.

Skonem moudrého a statečného náčelníka Sokolů bylo další rokování v radě přerušeno. Nastala starost, kterák připravit důstojný pohřeb Zlomenému noži i ostatním hrdinům padlým při obraně domova.

Všichni se rozcházel.

Jen čaroděj Vivaša zůstal s třemi nejstaršími muži a se Sívou sokolici u táborového ohně, aby se poradili o pohřbu.

V odcházející skupině Havranů se ozvaly hlasy:

„Havranpírko je tady! Havranpírko se vrátil!“

Opravdu, Havranpírko sem přispěchal s houfcem svých bojovníků. Když zvěděl, že náčelník Sokolů právě zemřel, pooděšel, aby nerušil ticho u totemu. Všichni Havrani se shromáždili kolem něho a žádali, aby vyprávěl. Také mnoho Sokolů se zastavilo, aby poslouchali.

Havranpírko jim rád vypověděl, co se událo v honbě za vetřelci:

„Hnal jsem je se svou družinou od Pustého vrchu až k Zubrům. Lupiči se domnívali, že u Zubrů ještě zastihnou Gelšu s jeho lidmi a že budou zachráněni. Ale Gelša byl už pryč. Když vypálil Zubrům chaty, které jim ještě zbyly, odtáhl k půlnoci, směrem k Bezdězům. Tam, do pralesa, se za ním Zubři neodvážili. Jejich vyzvědači jim však zatím pověděli, co se děje na Pustém vrchu, i vytáhli na pomoc svým zdejšími přátelům Sokolům. Nedošli ani do poloviny cesty a srazili se s vetřelci, které jsme my hnali před sebou.“

Nu, byli bití od rozhněvaných Zubrů i od nás! Málo jich uteklo... Zubři se mstili nelítostně za uloupený dobytek a za vypálenou osadu.“

„Když jste lupiče společně přemohli, mohli jste se Zubry pospíšit za Gelšou a prohnat ho...“ ozval se hlas z posluchačstva.

„Pravda, rodáci! Zubři spojení s námi byli by již dost silní, aby to podnikli, ale já se svými Havrany jsem nemohl jít za Gelšou do nového, těžkého boje bez rodového schválení... Musil jsem se vrátit sem na Pustý vrch, kde jsme utábořeni u přátel Sokolů. Necht' rodová porada Havranů nyní rozhodne, co dále činit... Já přece nejsem náčelníkem.“

„Dobře mluvíš, Havranpírko!“ pochvalovali Havrani statečného mladíka.

Havranpírko mluvil dále:

„Sám myslím, že kupec Gelša ještě daleko neušel. Kořist i stádo mu značně ztěžují pouť těžce prostupným lesem. Není tedy nic zmeškáno. Rozhodne-li rod, že se máme připojit k Zubrům a pronásledovat lupiče, budu já první, který je půjde honit, a s pomocí Velikého ducha vrátíme dobytek Zubrům. Zločin třeba stíhat vždy a všude, stejně jako nutno dobrým pomáhat, aby od špatných netrpěli krivdu!“

„Tak jest, Havranpírko! Máš pravdu — jdeme s tebou!" volali rozohnění Havrani.

„Vidím, že souhlasíte. Není tedy ani zapotřebí rodové porady... Naši přátelé na Pustém vrchu nás teď nepotřebují. Sami připraví čestný pohřeb padlým. Zato Zubří čekají na naši pomoc, aby zachránili svůj dobytek. Nuže, bratři, ráno vytáhneme Zubřům na pomoc. Náš totem bude s námi! Krá, krá, krá!"

Hvězdnatá noc rozepjala svou klenbu nad Pustým vrchem. Ticho přikrylo vše.

Noční klid po bouřlivém dni. Jen ostrážitě hlídky obcházejí spící osadu.

Mráčky zakryly měsíční ovál. Hned se víc ztmělo.

Ptáče probuzené ze spánku polekaně zapískalo. Suché listí na zemi zachrastilo, v křovinách zapraskalo.

„Kdo je tu? Ozvi se!" zavolala bdělá hlídka. „A už tě mám, noční ptáku! Ukaž se!"

Hlídkující Sokol vytáhl ze stínu nějakého hocha. Měsíc vykoukl z mraků a osvětlil krajinu.

„Já - Já Jsem Lupen... já - "

„Poznávám tě, Lupínku. Ale u d'asa, proč se v noci touláš okolo osady? Víš přece, jak je tu ještě nebezpečno... A kde máš ostatní? Kde je jeden z vás, tam přece není daleko celý Jetelístek..."

„Hoši, ven!" zvolal Lupen na své druhy ukryté ještě v křovinách.

„Kde jste byli, tuláci?" začal hlídač vyšetřovat přísným hlasem, sotva trojice byla pohromadě.

„My jsme vyzkoumali, kde kupecký vůdce Gelša odpočívá táborem," hlásil Lupen.

„A našli jsme jednoho našeho raněného, Sojku," vpadl Píďa.

„Neseme ho domů," dodal Běhoun. „Leží tuhle u těch březek — někdo nám musí pomoci..."

„Dobře, hoši. Zasloužíte pochvalu před celým rodem," řekl strážce s uspokojením. „A kdo je tuhle?"

„Krá, krá! Hlídám také na této straně a zaslechl jsem vás mluvit."

„Poslyš, Havrane! Tady ten hoch, Lupínek, přináší zajímavou zprávu o lupících. Myslím, že by to velmi rád zvěděl váš Havranpírko. Dovedl chlapce k němu! Já tu mám ještě co dělat s jedním naším raněným..."

Strážný Havran dovedl Lupínka do ležení Havranů a zavolal heslo Havranpírkovo.

Havranpírko hned vyskočil a ptal se, co je.

„Vedu hocha, který něco ví o lupících," oznamoval strážný.

„Pověď, hochu," pobídl Havranpírko Lupínka. Hoch směle vypravoval:

„Jsme tři hoši a říkájí nám Jetelístek. Já se jmenuji Lupen. Odpoledne, když už tady bylo po nejhorším, chtěli jsme se podívat, jak naši honí lupiče. Šli jsme Údolím ptačího zpěvu a dostali jsme se až na území Zubřů. Šli jsme hodně daleko a najednou jsme zahlédli, jak lupiči ženou stádo dobytka přes údolí, směrem k Velikému hvozdu. Řekli jsme si, že se podíváme, kam dobytek poženou. A tak jsme do večera stíhali ústup lupičů až k samému Hvozdu... V jednom údolí, kde se strhla nějaká menší bitka, našli jsme raněného, našeho Sojku... Není to nic zlého, jen nohu má pochroumanou... Donesli jsme ho k potoku, tam si Sojka sedl a koupal si nohu..."

„Co bylo dál s lupiči?" tázal se nedočkavý Havranpírko.

„Došli až k vršku, říkáme mu Komošín, tam počíná Hvozdu. Je to uprostřed mezi Bezdězem a zubří osadou (Skalskem). Tam se lupiči zastavili a pořádali se před vstupem do Hvozdu. Hned jsme poznali, že se tam chystají na noc. Sehnali dobytek a napájeli jej v louži. Noclehují tam a zítra potáhnou po stezce do lesa k Bezdězům..."

„Tohle je, Lupínku, tuze dobrá zpráva. Děkuji ti," pochválil hocha Havranpírko. „Tedy na Komošíně se utábořili! Tam je ráno chytíme... Jsí unaven, Lupínku? Bolí tě nohy?"

„No bolí."

„Mohl bys nás ráno dovést na Komošín?" „To bych mohl," sliboval Lupen. „Do rána si odpočinu..."

„Ale my, hochu, vyrazíme ještě v noci, abychom tam byli za východu slunce." „Uvidíš, jak poběhnu."

Havranpírko zahvízdal a přispěchali dva Havrani. „Znáte cestu do zubří osady?"

„Známe směr — je-li třeba, trefíme tam."

„Nutno jít hned — teď v noci. Dám vám průvodce Sokola, ti dobře znají cestu k Zubřům. Ten vás dovede i potmě. A teď poslouchejte. Vyřídíte toto poselství: Nepřátelé táboří dnešní noci na Komošíně se vším uloupeným dobytkem a se vši kořistí z vaší osady. Havrani vytáhnou ještě v noci z Pustého vrchu a při východu slunce budou stát u vršku Komošína, po jeho západní straně. Zubří, učíte stejně a při východu slunce stůjte u Komošína, po jeho východní straně. Společně se pak vrhneme na lupiče a zaženeme je do Hvozdu. Dobytek i kořist zůstane vám, Zubří... Tak — a nyní vzhůru! Vydáte se hned na cestu, jen vám zavolám ještě toho průvodce!"

A tak se stalo podle chytrého Havranpírkova plánu. Za ranního rozbřesku přivedl Jetelístek zástup Havranů ke Komošínu. Hoši ihned zjistili, že tábor lupičů ještě spí a že Zubří se již blíží z východní strany. Hned potom začal útok. Překvapení lupiči byli tak zmateni a vyděšeni hulákáním útočníků i jejich pádnými zbraněmi, že pobíhali jako smyslů zbavení a jen hledali, kudy by utekli do blízkého lesa. Hlídači dobytka byli buď pobiti, nebo prchli při prvním poplachu. Netrvalo dlouho a hluk boje utichl. Lupiči věděli hned zpočátku, že všechnen odpor je marný. A když i sám Gelša se dal na útek, rozprchli se ostatní, jako když do vrbů kamenem hodí.

Zubří jásali. Radostně objímali Havrany a děkovali Havranpírkovi za dobrou pomoc. Opět měli své krávy, své ovce i kozy! Opět mohou žít. Chýše si rychle a bez nesnází znova vystavějí a bude jim opět dobře...

Poslední nepřátelé zmizeli v nekonečném lese a na Komošíně odpočívali Havrani a Zubří v přátelské shodě. Na rožních se opékaly ovce a smažící se tuk voněl do daleka. Hodující tahali k sobě Jetelístek a předkládali hochům nej-lepší kousky pečené.

Po hodech se Havrani začali loučit a že se vrátí na Pustý vrch. Ale rozjaření Zubří je nechtěli propustit a zdržovali je: „Zůstaňte s námi, Havrani! Nehleďte si území jinde. My ho máme tolik, že vám můžeme popustit zem, kolik budete potřebovat. Buďte našimi sousedy a navždy dobrými přáteli!"

Slovo dalo slovo a Havrani se dohodli se Zubří o rozdělení rodového území. Vděční Zubří slavnostně prohlásili, že

postupují Havranům pastviny na jih od údolí Skalského potoka, po celé širé náhorní planině se Skalskem a s napajedlem dobytka v rokli Svlně naproti Kováni. Zubří sami si ponechají levý břeh potoka od Sudoměře přes Hrádek až po Spikaly — s volným napájením dobytka v potoce pod Hrádkem.

čaroděj rodu Zubrů smísl krev na pažích pěti vybraných Havranů — mezi nimi i Havranpírka — s krví pěti vybraných Zubrů na stvrzení věčného bratrství rodů. Na památku smlouvy nakupili Zubří i Havrani hromadu kamení se vsazeným velkým balvanem na vrchol Komošína. čaroděj přitom ukazoval po krajině rozlohu i význačné hranice nového území havraniho rodu.

Havrani byli spokojeni. Skončilo se dlouhé putování a hledání nového domova. Zůstanou již zde, v utěšené krajině, úrodné a bohaté pastvinami i zvěří. Budou mít nablízku věrné Sokoly na Pustém vrchu a naproti za potokem přátelské Zubry. Bude jim tu dobře.

Havranpírko zářil radostí. Ještě dnes si Havrani začnou stavět chaty. Do tří dnů bude celá osada hotová.

Jetelístek dostal od Zubrů tři ovečky, každý jednu. Pyšně si je vedou domů. Lupen vykládal: „Ty ovečky budou za námi běhat jako psi...”

Od Havranpírky nesou hoši domů vzkaz:

„Všichni Havrani, co jich je na Pustém vrchu, muži, ženy i děti, mají se i se svým majetkem vydat do nového rodového území. Ještě dnes vzplane slavný táborový oheň v novém domově!”

Mezi zajatými lupiči našli Zubří tři Bobry. Hájili se tím, že prý nebojovali proti zdejším rodům a že se dnes dali dobrovolně zajmout. Čtvrtý Bobr se jim kdesi ztratil a nevěděl o něm. Zubří je vyslechli, řekli, že sami proti nim nic nemají, a ptali se Bobrů, co chtějí dále podniknout. Bobří svorně prohlásili, že mají dost potulného života a že by zůstali u Zubrů, kdyby je přijali.

Zubří se poradili a prohlásili, že by tři Bobry přijali mezi sebe, jestliže si vyberou ženy z jejich dívek. Bobří souhlasili a čaroděj hned s nimi provedl přijímací obřad. Zubří pak bodře přivítali nově získané rodáky, tři muži jim budou vítanou posilou. Vyhladovělí Bobří dostali bohaté pohoštění.

I jim skončilo dlouhé putování a bloudění po cizích zemích. Našli nový domov. Dají se s chutí do práce a budou Zubrům dobrými druhy.

VÍTĚZSTVÍ NOVÉHO ŘÁDU

Druhého dne bylo na starém i na novém území Zubrů rušno. Zubří horlivě káceli stromy a stavěli nové chýše. Havrani pak byli v plné práci na získaném území. Muži poráželi stromy a z klád roubili čtverhranné srubové chaty. Ženy čistily půdu, pletly košíky a rohože a snášely si cihlářskou hlínu žlutku na výrobu nádobí. Už se jim stýskalo po hrncích, džbancích a mísách, jakmile si vypálí nádobí, budou opět vařit. Při práci si spokojeně zpívaly. I děti pomáhaly, kde bylo potřeba.

Havranpírko se dvěma nejstaršími Havrany procházel vznikající osadu a pečoval o pořádek, aby nedocházelo ke zmatkům a k různicím. O všem věděl, všecko viděl, všude dobře radil a pomáhal. Při tom ani nepamatoval na sebe: ještě ani nevěděl, kde si postaví chatu pro sebe.

Odpoledne, když Havranpírko viděl, že se práce již všude zaběhla a že každý Havran jen hoří touhou, aby měl chýši co nejdříve postavenou, odešel k Sokolímu oku na Pustý vrch.

Srdečně pozdravil nového náčelníka a přál mu plný úspěch. Pověděl Sokolímu oku o bitce na Komošině a o přátelské smlouvě se Zubry. Sokolí oko o tom již věděl a radoval se, že věrný pobratim mu zůstane nablízku.

„Teď, milý Havranpírko, nás už nic nerozloučí!” pravil Sokolí oko srdečně.

„A co říkáš tomu, co mi moji rodáci chystají?” obrátil se na něj pojednou Havranpírko. „Dověděl jsem se, že mě chtějí zvolit náčelníkem. Haha, takový nápad! Vždyť mi ještě ani vousy pořádně nerostou! To by byl náčelník, hahá!”

Sokolí oko se však tvářil vážně. Rekl:

„Nic lepšího by Havrani nemohli udělat. Jsi ještě mladík, pravda, ale mnohokrát jsi už prokázal, žeš moudrý i statečný. Náčelnická schopnost se neměří délkou vousů. Lepšího náčelníka Havrani nenajdou.”

Havranpírko se díval na Sokolí oko šibalsky, jako by chtěl vyprsknout smíchem, ale náhle se zarazil a vykřikl:

„Tuje — Veverice!”

Sokolí oko se v mžiku otočil, a hle — tu přichází starý známý, kupec Kam, a s ním svižná Veverice, dívka z havraniho rodu, loni mu zasnoubená!...

Za oběma jde několik strážných Sokolů:

„Chytili jsme je tu blízko Pustého vrchu. S nimi deset služebníků s krásnými tovary na soumarech... Jsou vzadu a dobře je hlídáme. Tyto ti vedeme, náčelníku, ukázat, abys nařídil, co s nimi...”

Tak hlásil strážce.

Sokolí oko se chvíli díval na Veverici. Poznal ji hned, ač byla dnes nezvykle přistrojená. Pak pomalu otočil hlavu a přísně pravil k cizímu kupci:

„Znám tě, kupče! Tys unesl tuto dívku z jejího rodu, ačkoliv byla už mně plně zasnoubená... A ty se opovažuješ přijít s ní do této země, mně na oči? Pověz, co tu pohledáváš!”

Kupec Kam klidně poslouchal ostré výtky Sokolího oka, jako by se neobával krutého trestu. A když se náčelník odmlčel, řekl pokojně:

„Já znát — ty Sokolí oko! Ptát se, co já tady. Já hledat havraní rod. Já nést bohatý výkup za únos Veverice. Chtít smír a přátelství. Já unést dívka... nemít dost výkup! Teď — mít výkup, moc výkup — a dát za dívka... a být dobře — přátelé.”

Sokolí oko i Havranpírko poslouchali bez hnutí, nevěříce sluchu. Kdo by se byl nadál, že bohatý kupec, který unesl

dívku, vrátí se z dálné ciziny, aby s poškozeným rodem sjednal přátelský smír! Toť jistě šlechetný a velkomyslný čin, který kupce velmi ctí.

Sokolí oko poručil, aby bylo s kupcem a s jeho družinou zacházeno jako s hosty, a obrátil se k Veverici. Podíval se na ni dlouze a řekl:

„Tedy jsme se přece opět shledali. Jak mnoho se změnilo! Tys ženou kupcovou a já — mužem šťastné chvíle...“

„Dcery náčelníka Medvědu?“ otázala se živě Veverice. A když Sokolí oko přikývl, dodala: „Já jsem spokojena — a doufám, že i ty. Dobře vše mezi námi skončilo... Přicházím navštívit svůj havraní rod a také tebe, přináším hojně dary všem, na koho jsem v dále vzpomínala. I pro tebe... Vráť se s mužem opět do svého nového domova a přála bych si, abyste i vy na mne v dobrém vzpomínali. Mně se po vás zastesklo a chtěla jsem vidět i navštívit svůj rod. Divím se, že ses octl v této neznámé krajině — a jak vidím, je i milý Havranpírko s tebou —, jsem však ráda, že jste oba živi a zdraví. Podívám se ještě na svůj rod u Veliké řeky.“

„I tvůj rod je nyní zde a můžeš k němu zajít ještě dnes. Sejdeš se tu se svými rodáky. Havranpírko tě doprovodí.“

„Chceš-li, Veverice, půjdu s tebou a dovedu tě k nim. Není to daleko,“ nabídl se Havranpírko. „Rod tě rád uvidí — zvláště když mu přinášíš dary... Našli jsme zde nový domov a zrovna zřizujeme a stavíme chaty... Všecko se nám dobře hodí.“

„I u nás jsi vítána, Veverice,“ řekl Sokolí oko. „Pojď, ukáži tě své šťastné chvíli, nebo, jak jí zde říkáme, Minehavě!“

Kupec Kam viděl, že se vše obrátilo k dobrému a že se nemusí ničeho obávat. Přátelsky se pozdravil se Sokolím okem i s Havranpírkem, kteří vedli hosty k Minehavě. Kam řekl přítomnému náčelníkovi Sokolů, že se srdečně těší z přátelského přijetí a že on sám i jiní kupci z jeho země budou přicházet lesními stezkami na Pustý vrch obchodovat se zdejšími lidem. Pustý vrch u východu z pralesa do pastvinářské a zemědělské země se mu zdá vhodným obchodním střediskem.

Kam bude sem dopravovat pazourky, sůl i jiné věci a zde je bude vyměňovat za obilí i za kožešiny a dobytek. Nebude musit putovat se zbožím až k Veliké řece, kde — jak se už dověděl — řadí nyní krutá morová rána.

Minehava uvítala s poctami Veverici a jejího muže. Brzo se všichni spřátelili. Minehava se vůčihledě zotavovala a byla opět veselá a usměvavá. Vnitřní pohoda jí vrátila klid i sílu, štěstí a spokojenost z ní jen zářily. Se Sokolím okem se po opětovném shledání včera nemusela dlouho domlouvat. Zůstala již u něho a neopouštěla ho, pokud jen náčelnické povinnosti ho jinak nezaměstnávaly. A Sokolí oko dosáhl splnění všech svých tužeb, měl milovanou Minehavu, zvítězil nad lupičským nepřítelem a stal se náčelníkem. Byl šťasten, pln síly a sebedůvěry. A na Silného bobra si snad již ani nevzpomněl.

Přišel čaroděj Vivaša a hlásil náčelníkovi, že učinil všechny přípravy k pohřbu.

„Děkuji ti, Vivašo, za tvou péči,“ řekl Sokolí oko. „Pohřeb bude tedy zítra... Ale dnes kvečeru ještě vykonáme důležitou rodovou poradu. Oznam to všem, aby byli pohotoví. Přijdou sem i Havrani a Zubří.“

Ještě za plného denního světla zahájil Sokolí oko velkou rodovou poradu. Nejprve přivítal hosty z přátelských Zubrů a Havranů. Oba rody nemohly přijít ve větším počtu, neboť byly cele zabaveny budováním svých osad, vyslaly proto aspoň své zástupce.

Sokolí oko vzpomněl společného vítězství nad sveřepým nepřítelem a pak i nové práce, která je čeká. Oznámil, že druhého dne bude vykonán slavný pohřeb zemřelého náčelníka a všech padlých.

Potom pokračoval:

„Moji rodáci i milí přátelé! Překonali jsme v těchto dnech neobyčejně těžké události. Přízeň Velikého ducha a přízeň našich totemů byla při nás a my nyní vstupujeme do šťastnějších dnů. Upravujeme si teď na dlouhé doby způsob dalšího života. Proto jsou tu dnes mezi námi i ženy, aby byly s námi účastny na všem, o čem budeme rozhodovat. Zvolili jste mě svým náčelníkem... Nuže — při našem sokolím totemu vám pravím, že nezůstanu náčelníkem, jestliže nebudeme jednotní. Jsou mezi námi rodáci — a jsou takoví i mezi Havrany a Zubry —, kteří nastupují stezku zlou a nedobrou, která vede rod do zkázy a do neštěstí...“

„Mluv, Sokolí oko, kdo tg je!“ volali posluchači ze zástupu.

„Nebudu nic před vámi skrývat, neboť jsem vás proto pozval k poradě, abychom rozehnali mraky a přivodili dobrou pohodu. Jsem krátkou dobu mezi vámi, ale stačila mi, abych poznal, že mnozí z vás se cítí jen lovci, masojedy, a v lovu vidí své hlavní zaměstnání, jediné zaměstnání hodné mužů...“

„Tak jest,“ provolávali posluchači, přerušující náčelníkovu řeč. „Jsme lovci a lovíme zvěř!“

Sokolí oko se nedal zmást. Pokračoval:

„Mnozí zanedbávají obdělávání půdy a ponechávají setí obilí a drcení mouky ženám. Pokládají zemědělství za nedůstojné mužů...“

„Muž je lovec, žena pracuje na poli,“ volali opět. „Či chceš snad, abychom my chodili s motykou, kopali záhony a drtili obilí?“ zabouřili někteří muži. „A ženy aby lovily zvěř? Haha!“

Ani tyto poznámky nepřivedly Sokolí oko z míry.

„Je pravda, že muži mají v oblíbenosti lov a že opatřují rodu maso. Tak bylo odpradáвна a bude i navždy. Ale já pravím, že zle činí muži, kteří vidí před sebou jen lov a nedbají o rolnictví — základ živobytí. Lov sám nestačí opatřit potravu. Jen tam, kde mají obilí a dobytek, se žije dobře. Maso potřebuje víc než třicet měsíců, aby narostlo, a často ho ani nebývá dost, kdežto každé zrno obilí, které do země zasejeme, vrací se nám v krátké době stonásobně. Pomyslete, že maso, kterým se lovci živí, má čtyři nohy k utíkání, a my máme jen dvě k honění! A zrní neutíká, nýbrž zůstává tam, kde je naseto, a roste. V zimě pak lovec musí honit zvěř namáhavě ve sněhu a v mrazu, kdežto rolník si odpočívá. Proto rolníci mají mnoho dětí a žijí déle než lovci. Nemám pravdu?“

V zástupu se tu a tam ozvalo souhlasné mručení.

„Pravím tedy každému, kdo mě slyšeti chce: Dříve nežli vyrostou tyto mladé stromky, ba dříve nežli naše mládež

dospěje, lovecké rody zeslábnou, avšak rolnické rody zmohutnějí. A tak bude i s vámi. Jestliže setrváte jen při lovectví, budete ohroženi a stísněni rody rolnickými a dobytčáckými, které budou uchvacovat vaši půdu a zatlačí vás do lesů. Zmocní se vašich pastvin, vašich stád a vy budete po lesích honit zvěř, abyste nezahynuli do posledního... Sokolí, rozhodněte se! Budete-li s ženami pracovat na polích, získáte dobré živobytí pro sebe i pro děti. Budete-li opovrhovat polní prací a ponecháte ji leda ženám jako doposud, zajdete v nouzi! Stačí, aby Zlý zhubil vaše stáda, a zhyne všichni. Tak se právě stalo s rody u Veliké řeky, odkudž jsme sem přišli. Rolnictví nás zachrání a zabezpečí na všechny časy..."

Sokolí oko přestal mluvit, neboť si povšiml, že Tuhý kořen povstal na znamení, že chce něco říci. Sokolí oko mu pokynul. Tuhý kořen si odkašlal.

„Moudře mluvíš, náčelníku. Velký duch shlédne milostivě — a lovec uloví, nají se. Velký duch svou tvář odvrátí — lovec neuloví, hladoví a zajde bez pomoci. Rolník si nashromáždí zásob, když Velký duch je milostiv. A když Velký duch se odvrací, má rolník z čeho žít, dokud se Velký duch opět neusmíří. Neměli bychom se vyhýbat rolnické práci, neboť v ní není nic nečestného..."

Tu již vyskočil Křikavec ze svého sedátka, nemohl poslouchat řeč mu nemilou. Mluvil rozčileně:

„Nezavádějme hloupé novoty! Mužům přísluší zbraň a lov, ženám motyka a drtidlo. My jsme lovci a pastýři, jako byli lovci a pastýři naši předkové. Mužům je hanba dělat na poli — je to odjakživa jen práce žen!"

Sokolí oko vztáhl paži, že Křikavec má být zticha, a sám mluvil dále: „Nevěřte, že je to hanba! Rody zemědělské jsou neméně hrdé a slavné než vy, kteří jste lovci a pastýři. Neposkvrní se muž, když obdělává také pole, aby svůj rod zabezpečil na hladovou zimu. Celý rod pracuje na poli, muži, ženy i mládež, celý rod pak sklízí úrodu. Čím bohatší úroda, tím větší čest pro všechny. Avšak nic nebrání mužům, aby nelovili zvěř, když jsou polní práce skončeny, nic jim nebrání, aby nepřinášeli hojně zvěře k domácímu ohništi. Lovem se muži otužují a cvičí, aby uměli dobře vládnout zbraněmi, když třeba bránit domov proti vetřelcům..."

Tuhý kořen provolal k tomu hlasitě:

„Tak je to! Dobře pravíš! Budeme rolničit, ale lov nezanedbáme. Z obého budeme mít prospěch."

Souhlasně volali též mnozí muži z rodu sokolího i z přichozích hostů.

Sokolí oko byl tím posílen a provolal:

„Teď vás opět poznávám, moji rodní. A prosím vás, abyste v tomto přesvědčení vytrvali a nedali se v něm zvíkat. Žádná práce není nečestná a žádnou práci se muž nezneuctuje!"

Nyní promluvila také bába rodu Sívá sokolice: „Správné je vaše rozhodnutí. Nebudete více hledět na ženy jako na služebnice, které dělají práce, jež by byly pro vás hanbou. Muži pracují a stejně i ženy pracují. Muži mají navíc obranu domova, ženy mají navíc péči o děti. V dětech je naše síla i naděje, četná rodina — četný i silný rod. Proto právem v rodě náleží ženě přední místo, neboť její jsou děti."

Tato slova vzbudila nový rozruch. Ozývaly se četné odporující výkřiky:

„Nechceme být poddáni ženám! Muž hájí rod, mužům sluší přední místo! Děti náležejí otcům tak jako matkám!

Nechceme být trpěnými hosty ve svém domově! Otec má být hlavou rodiny!"

Sívá sokolice se opět ujala slova:

„Ne tak, moji rodní! Odedávna matka vede rodinu! Na ní spočívá všechno, bez matky není rodina a nebylo by ani rodu. V matkách je síla rodu. Děti jsou matčiny. Dcery zůstávají v rodě a z nich vyrůstají nová pokolení, kdežto synové, když dospějí, odcházejí za ženami do cizích rodů, a tím vlastní rod oslabují. V ženách je rod věčný, ony zajišťují jeho trvání i budoucnost. Muži jsou v rodě jen hosty..."

Křik odporu zastavil další řeč Sivé sokolice. Když bylo opět ticho, promluvil rozvázně Vlkouš:

„Nesouhlasíme s tebou, Sívá sokolice. Muži jsou strážci rodu a obětují i životy na jeho obranu. Není spravedlivé, že děti jsou ponechány jen matkám a otcové k nim nemají práva. Otcové přece pracují po dlouhá léta pro rod a chtějí ze svých synů vychovat nové pracovníky a nové obránce rodu. Zatím však — jak jsi, bábo, správně vyslovila — dospělí synové opouštějí své otce a odcházejí za svými ženami k cizím rodům. To přece rod oslabuje! Synové by měli zůstat v rodě! Tak smýšlím!"

Sokolí oko jakožto náčelník rodu uznal za potřebné, aby neskrýval své mínění. Šlo o základní spor mezi ženským a mužským rodovým řádem, a tu se musil vyjádřit.

„Jak se má otec cítit spokojeným v rodě, v kterém žije, když musí své děti nechat rodu ženinu a sám je opuštěn a bez práv? Nebylo by lépe, kdyby muž zůstal v rodě provždy a kdyby se jeho žena nastěhovala k němu a i děti zůstaly v rodě otcově? Hlavou rodiny by pak byl otec, měl by pro koho pracovat a pro koho i život nasadit. Děti by měly být totéž jako otec a neviděly by v otcovi osobu cizí. Matka by přijala totem manželův a tím by byla celá rodina sjednocena. Taková jednota rodin by upevnila jednotu celého rodu. To by bylo podle mého jistě lepší nežli nynější různorodost v našich rodinách!"

Sýkorka vykřikla: „Ženy by se tedy měly vzdát svých totemů?"

Sokolí oko jí hned odpověděl: „Ano — a bude tím zabezpečena jednota rodu."

Sýkorka vykřikla opět: „Matky by se měly vzdát svých dětí?"

Tu zvolal Vlkouš: „Ale rozuměj přec, Sýkorko! Děti by matkám zůstaly, avšak matka i děti by přijaly totem otcův..."

Sýkorka nepřestala: „A to by se žena musila nastěhovat k mužovi?"

Sokolí oko přisvědčil: „Ano, tak jest — a bude to lépe pro rodinu i pro rod. Poslouchej, jak to uděláme: Zde na Pustém vrchu vyhlásíme jediný rod sokolí platný pro všechny. Všichni muži, ženy i děti budou Sokolí a totem celého rodu bude jedině sokol. Přestane u nás veškerá rodová různost."

Sýkorka ještě: „A když děti dospějí?"

Sokolí oko řekl: „Pak tu hoši zůstanou i nadále a přivedou si sem ženy z cizích rodů. Za ně vyměníme naše dívky, které

pak odejdou za muže do cizích rodů. Tak se už nyní děje u všech rodů, které sídlí u Veliké řeky. Nyní nastal čas, aby se i zdejší rody spravovaly týmě řádem."

Sivá sokolice vpadla vzrušeně: „Zadrž, náčelníku! Slova, která jsme tu slyšeli, urážejí naši ochranitelku, mocnou Velbábu. Jak bychom se mohli odvrátit od své ochranitelky, která nám už tolikrát prokázala přízeň? Slyšíte mě, ženy Sokolice? Máme se vzdát našeho mateřského práva na děti, máme přijmout totemy svých mužů a následovat je do jejich rodů?"

Sokolí oko zachoval klid.

„Ukvapeně mluvíš, moudrá Sokolice. Vy všechny matky, co vás tu je na Pustém vrchu, zůstanete už při svém totemu i při své Velbábě. Zůstanou vám i vaše děti. Avšak s dorostlejšími dětmi bude jinak než doposavad. Vaši dorostlí synové odcházeli od vás za ženami do cizích rodů, nyní však vám zůstanou, a ještě si k vám přivedou ženy z jiných rodů. Vaše dcery budou sice od vás odcházet, ale budete za ně dostávat pěkné výkupné, ať již dobytek, ať kožešiny nebo jiné cenné věci. Nebudete tedy z toho mít škodu."

Sivá sokolice se trochu upokojila: „Dobře, Sokolí oko, synové nám tedy v rodě zůstanou, ale dcery přece jen nakonec ztratíme... Já bych dcery neopouštěla. Zbavíme-lije ochrany naší Velbáby, zle bude s nimi. A Velbába zanevře i na nás!"

Čaroděj Vivaša k tomu podotkl: „Velbábu usmíříme hojnými obětmi a nebude třeba se bát jejího hněvu..."

„Usmířit Velbábu?" podotkla Sivá sokolice. „Jaká by to musila být oběť, Vivašo, aby nám Velbába odpustila, že jí odvádíme nejvěrnější ctitelky, naše dcery, budoucí matky?"

Tu však všichni začali volat: „Ano, usmíříme Velbábu! Usmíříme ji velikou obětí!..."

Nyní se vmísila do rozpravy i Minehava, dotud tiše poslouchající:

„Slyšte mne, přátelé! Doby poroby jsou za námi. Šťastně jsme přečkali útisk vetřelců. Těšíme se opět z nabyté svobody. Svoboda je víc než právo žen v rodině. Domov třeba bránit — a to je věc mužské pésti. Jen rodná půda stojí za krev! Musíme tedy svým mužům dát domov, a tudíž všichni muži musí být našeho rodu, našeho totemu! Nebudou odcházet za ženami do jiných rodů a budou pohotově, aby bojovali za svůj domov, za své ženy i děti..."

Ozval se ženský výkřik: „Ale pak tu muži povládnu!"

Minehava rozhodným hlasem vyhlásila:

„Ano, muži povládnu rodem — a my povládnu muži! Tak tomu bude..."

„Tak jest, Minehavo! Tak bude!" volaly přítomné ženy.

Souhlas žen povzbudil Minehavu, že ještě jednou prohlásila:

„Muži tedy povládnu, ale ženy jim nebudou sloužit jako otrokyně. Budou mít stejná práva v rodině jako muži."

Sokolí oko vyhlásil slavnostním hlasem konečné rozhodnutí porady:

„Muži dají svému rodu práci a v bojích i krev — ženy dají rodu děti a budou mužům v práci pomáhat. To je spravedlivé a čestné. Nebude pánů ani otrokyň!..."

Zabouřil souhlas celého shromáždění. Všech přítomných se zmocnilo pohnutí. Cítili, že staré obyčejy již dávno nevyhovují a že už bylo věru nutné dát mužům za větší práci a odpovědnost i větší práva. Takto byl proveden veliký převrat v rodovém řádu.

V jásavých pokřích vítali muži i ženy nové rodové uspořádání, vítali posílení a lepší život. Zástupci Havranů a Zubrů se připojili k Sokolům a slíbili, že budou zachovávat nový řád tak jako Sokolí. Celá hromada pak jednotně přísahala, že bude poslušná nového rodového zřízení.

Nakonec Sokolí oko řekl, že má ještě cosi povědět:

„Můj rode! Poctivé jméno sokolí bylo zhanobeno známým obviněním, že jsme odcizili kupci Aržunovi tři pytle drahocenných pazourkových pecek. Že jsme to neučinili, víte všichni. Dnes vám mohu říci, kdo pazourky vzal. Byl to náš nepřítel Silný bobr, ten, který nám nejvíce na cti utrl. To on pazourky ukryl, aby si je v příhodné chvíli odtud odnesl. Už je neodnese. Zlý běs strhl Bobra do podzemí a utopil ho ve vodě. Já jsem našel utopeného Bobra v Trnové rokli... Leží tam doposud, jestliže ho vlci neroztrhali. Tak se dostalo Silnému bobrovi spravedlivé odplaty..."

„A kam schoval pazourky?" vykřikl nedočkavě Zvejkal. „I to už víme... Kde to je, oznámím vám zítra po pohřbu. Zatím vyčkejte..."

ZÁVĚR

Druhého dne byl vykonán pohřeb padlých hrdinů.

Na vrcholu Pustého vrchu byly nakupeny dvě hromady dříví. Na jedné bude spaleno tělo statečného náčelníka, na druhé, větší hranici těla ostatních bojovníků.

Doma nezůstal ani jediný člen rodu, všichni se shromáždili, aby zazpívali svému náčelníkovi pohřební písně.

Ale co se to dnes děje se Sivou sokolicí?

Náčelníkova manželka a bába rodu Sivá sokolice přistupuje k hranici a pozvedá džbáněk před sochou Velbáby. Pak se obrací k zástupu a volá:

„Moji rodáci! Prosim za vás mocnou Velbábu. Kež vám zachová svou milost pro všechny časy! Nechť nyní přijme oběť největší, kterou jí můžeme přinést na usmíření — život ženy z našeho slavného rodu..."

Čaroděj Vivaša, překvapen její řečí, se tázal:

„Kterou ženu máme obětovat? Nevím o ničem..."

Sivá sokolice vážným hlasem pronesla:

„Já sama jsem ta oběť, která usmíří Velbábu. Obětuji se za svůj rod... Nechť rostou, sílí a povzdy vzkvétají Sokolí na

Pustém vrchu i daleko široko! Požehnání Velbáby necht' je s vámi až do konce všech časů!..."

Sivá sokolice přiklonila džbánek k ústům a pila. Zástup bez dechu pozoroval její počínání. Co zamýšlí matka rodu učinit?

Sivá sokolice dopila a oddechla si.

„Loučím se s vámi, moji rodni... Mějte se všichni rádi..."

Nohy jí poklesávaly — džbánek jí vypadl z ruky... Zašeptala ještě:

„Přeneste mne na hranici vedle mého muže..." Sklesla k zemi.

Teď teprve všichni pochopili, co Sivá sokolice učinila. Otrávil se odvarem jedovatých bylin a hub.

V zástupu vzniklo mocné pohnutí. Sivá sokolice se za ně obětovala... Zeny stály, muži pohlíželi němě do země.

Několik mužů uchopilo nebohou matku rodu a přenesli ji na hranici, jak si byla přála.

Někdo začal pohřební píseň. Přidali se i jiní a brzo zpíval všechen lid. Mohutný hlas v zástupu rozléval se z Pustého vrchu do širokého okolí.

Lupen podal Vivašovi hořící pochodeň. Čaroděj ji vzal a zakroužil jí kolem hlavy, aby se více rozhořela. Vstrčil ji pak planoucí do hranice a Jetelístek tam honem přidal hrsti suché trávy. Vyskočily plameny a hranice se s praskotem rozhořela.

Zpěv zabouřil lkaním a bédováním. Hranice mizela v obrovském sloupu dýmu. Žár donutil diváky, aby ustoupili.

Sokolí oko s Minehavou přišli k hranici tak blízko, jak bylo možno. Poklonili se pohřbívaným a vhodili do ohně své

dárečky. Po nich stejně učinili zástupci Havranů a Zubrů a posléze se celý sokolí rod seřadil do dlouhého průvodu, a obcházejí hranici, metal do ohně drobné dárečky.

„Zlomený noži, Sokole statečný,

odcházíš od nás!

Veliký duch tě volá

a ty posloucháš.

Zanecháváš nás opuštěné,

jak budeme žít bez tebe?

Sivá sokolice, matko naše,

osiřelí pláčeme pro tebe!"

Oběť Sivé sokolice zapůsobila na všechny rodáky. V hlubokém pohnutí hledí všichni do plápolajícího ohně. Píseň ještě zní, ale slábne a slábne, až hlasitý vzlykoi ji přehlušuje. Všechnen lid pláče v nezaštráhaném bolu.

Moudrá matka rodu, Sivá sokolice, odchází navždy od svých dětí...

Opodál jest již zažehnuta velká hranice s narovnanými těly zabitých obránců domova. I u této hranice lid zpívá a také těmto hrdinům se dostává četných dáreček na cestu do říše stínů.

Když první hranice dohořela, rozhrabávali ji muži a hledali spálené a ohořelé pozůstatky Zlomeného nože a Sivé sokolice. Nalezené kosti pak v košíku nesli průvod m k blízkému posvátnému jezírku a tam je Vivaša za žalostných zpěvů rozsyval do vody.

Kvečeru byly stejně pohřbeny zbytky spálených mužů z druhé hranice. Žalost zakrývá Pustý vrch a smutek zakaluje vlhké oči rodu sokolího.

Pod poradní dub k Sokolímu oku přišlo po pohřbu několik starších rodáků, vedených Vivašou. Žádali nového náčelníka, aby pověděl, jak včera slíbil, kdeže jsou ukryty zmizelé kupcovy pazourky. Nelze přec už ani vymyslet nějaký další možný úkryt, kde by byli ještě neprohledávali. Nevěřili, že by se skrýš mohla vskutku objevit.

Avšak Sokolí oko přikývl, že jim tajný úkryt prozradí.

„Povím vám to! Dnes přijala Prabába velikou oběť od našeho rodu a popel je ponořen v posvátném jezírku. Všichni ti naši pohřbení rodáci, a zejména rodu nejvyšší oddaná Sivá sokolice, prosí nyní pramáteř Velbábu, aby dovolila sokolímu rodu ujmout se pozůstalých pazourků. Bratři, rodáci, pojďte si pro ně!"

Sokolí oko vybral z rozčileného houfce Vivašu, Zvejkal a Vlkouše. Ostatním přikázal, aby počkali, až je zavolá. Potom zavedl vybrané muže k posvátnému jezírku a zastavil se tam.

„Tady přec není žádný úkryt!" nespokojeně zabručel

Zvejkal a rukama ukazoval kolkolem.

„Kde jsou ty pazourky?" ptal se Vlkouš nedůvěřivě. „

Vivaša si mručel něco do vousů a pak z něho vyhrklo: „Snad ne — tady ve vodě?"

„Ano, pazourky odpočívají tu v jezírku," přisvědčil Sokolí oko. „Vyberte je z vody. Velbába je usmířena, nepohněvá se."

Tři muži hleděli na sebe v rozpacích. Jakže? Vstoupit opovážlivě do posvátného jezírka? Bylo by to možné bez okamžitého trestu?

Zvejkal se však už nezdržel a sestoupil do vody... Nic se mu nestalo. Za ním Vivaša, mlel přitom kouzelné říkačky a mačkal si amulet na hrdle.

Po několika krocích Zvejkal vytáhl z vody hladký kámen a podal jej třesoucí se rukou náčelníkovi.

„Je to pazourek," řekl krátce Sokolí oko a položil pecku na břeh.

„Je to tedy pravda," zajásal Zvejkal a pokusil se skákat ve vodě.

Teď vskočil do vody i Vlkouš a hned horlivě hrabal v jezírku. Měl štěstí — hned šlápl na kámen — a byl to také pazourek. Zvejkal všecek rudý rozčilením chodil vodou sem a tam, a pořád nic. Vivaša i Vlkouš nacházeli takřka na

každém kroku pazourky a vyhazovali je na břeh, jen Zvejkal čeřil vodu nadarmo. Už se na to zlobil. Najednou zapadl do dolíku až po prsa a všecek se pomácel. Ale nic si z toho nedělal. Volal jako divý: „Mám je — tady jsou!“ Potopil se, hrabal se pod vodou a vyvlekl na mělčinu těžký pytel. Druzi mu pomohli a za chvíli byl na břehu pytel pazourkových pecek. Potom už jen lovili zbylé pecky a konečně náčelníkovi ohlásili, že jezírko je čisté. Všecky pazourky jsou nalezeny! Zvejkal skákal okolo hromady kamenů a vyrážel ze sebe nesrozumitelné výkřiky. Sokolí oko silně zahvízдал. Zvejkal pobízel přicházející rodáky: „Pojďte přec honem, loudalové!“

Sokolí oko poručil přenést pazourky k poradnímu dubu. Sokolí rod je bohatý!

Na balvanu sedí Sokolí oko a dívá se na svou osadu. Minehava usedá k jeho nohám a hlavou se opírá o skalinu. Oba hledí do zšeřelé dálky. „Má Minehavo! Ty mi nebudeš služebnicí, nebudu ti rozkazovat!...“ „Můj Sokole! Ty mi nejsi pánem — ale milým druhem a ochráncem. Vše učiním ráda pro tebe... Jsem s tebou šťastna...“ „Jak je zde krásně, milá!“ Kukačka se ozvala v lese — a opět a opět — mnohokrát... Minchava se usmívá, Sokolí oko jí něžně hladí vlasy. „Hoši, copak je?“ zavolal Sokolí oko na přicházející Jetelistek. Hoši hnali před sebou tři ovečky vyšňořené kvítím a stuhami. Zastavili se před mladým párem. „My — my vám vedeme své ovečky...“ začal Lupen. „Jednu Minehavě, jednu tobě, náčelníku...“ „A třetí?“ Hoši na sebe koukli a sborem vykřikli: „Tu Velbábě — aby vám požehnala.“ „Milí hoši, děkuji vám. Udělali jste nám radost... Z takových chlapíků, jako jste vy, vyrostou správní Sokoli!“ Sokolí oko povstal a všecky je bratrsky objal. Hoši vesele odběhli. Jak by nebyli veselí — sám obdivovaný hrdinský náčelník je objal! Minehava i Sokolí oko se dívali za šťastnými hochy a viděli ještě, jak se rozjaření hoši na pažite překulili a udělali krásné stojky pěkně v řadě vedle sebe. Haíánek nechal být ovečky a rozběhl se za Jetelistkem. Na obloze zasvítla první hvězdička. Pustý vrch se zalévá tichým podvečerem. Buďte šťastni, Sokoli!

Knihy Eduarda Štorcha
pro děti a mládež

EDUARD ŠTORCH

MINEHAVA

Ilustroval Zdeněk Burian

Obálku, vazbu navrhla a graficky upravila Olga Pavalová

Vydal jako svou 4285. publikaci Albatros, nakladatelství pro děti a mládež,
v Praze roku 1973

Odpovědný redaktor Jan Petr Velkoborský

Výtvarný redaktor Zdeněk Kudělka

Technický redaktor Karel Krch

Ze sazby písma Baskerville vytiskl Tisk,

knižní výroba, n. p., Brno,

závod I 13,65 AA (text 12,62, ilustr. 1,03),

Náklad 38 000 výtisků. 6. vydání

13,70 VA 14/54

Vázaný výtisk 21,- Kčs

Pro čtenáře od 9 let